

Ελληνική Δημοκρατία
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
Δ/ΝΣΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ

για το

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
2021-2025

Εθνικό
Πρόγραμμα
Ανάπτυξης
2021-2025

Απρίλιος 2021

Περιεχόμενα

A.	ΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	7
A.1.	Η Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων	7
A.2.	Γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής	7
A.3.	Συνοπτική περιγραφή ΠΠΑ Θεσσαλίας 2021-2025.....	8
A.4.	Κύριες πηγές ρύπανσης-περιβαλλοντικά προβλήματα.....	8
A.5.	Επιπτώσεις από την εφαρμογή του ΠΠΑ Θεσσαλίας 2012-2025.....	9
A.6.	Αντιμετώπιση επιπτώσεων-Πρόγραμμα παρακολούθησης	10
B.	ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.....	12
B.1.	Αρχή σχεδιασμού.....	13
B.2.	Ομάδας μελέτης	13
Γ.	ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ.....	14
Γ.1.	Ατζέντα 2030 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη	14
Γ.2.	Ευρωπαϊκή δράση για την αειφορία	26
Γ.3.	Λευκή Βίβλος για το μέλλον της Ευρώπης	27
Γ.4.	Ευρωπαϊκό περιβάλλον-Κατάσταση και προοπτικές 2020.....	29
Γ.5.	Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΕΠΑ) 2021-2025	30
Γ.6.	Όραμα Περιφέρειας Θεσσαλίας.....	32
Γ.7.	Στρατηγικοί Στόχοι Περιφέρειας Θεσσαλίας.....	33
Γ.8.	Σχέση Προγράμματος με άλλα Σχέδια και Προγράμματα	33
Δ.	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ.....	36
Δ.1.	Γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής	36
Δ.2.	Περιεχόμενο	36
Δ.2.1.	Άξονας Προτεραιότητας 1 «Έξυπνη Ανάπτυξη»	38
Δ.2.2.	Άξονας Προτεραιότητας 2 «Πράσινη Ανάπτυξη»	41
Δ.2.3.	Άξονας Προτεραιότητας 3 «Κοινωνική Ανάπτυξη».....	46
Δ.2.4.	Άξονας Προτεραιότητας 4 «Ανάπτυξη Υποδομών»	50
Δ.2.5.	Άξονας Προτεραιότητας 5 «Ανάπτυξη Εξωστρέφειας»	53
Δ.2.6.	Άξονας Προτεραιότητας 6 «Υποστήριξη».....	56
Δ.3.	Έργα και δραστηριότητες που ενδεχομένως να προκύψουν από την εφαρμογή του.....	58
Ε.	ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ.....	60
E.1.	Παρουσίαση εναλλακτικών λύσεων.....	60
E.2.	Αξιολόγηση εναλλακτικών λύσεων	60

E.3.	Λόγοι επιλογής του προτεινόμενου προγράμματος	61
ΣΤ.	ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ.....	63
ΣΤ.1.	Υφιστάμενη κατάσταση.....	63
ΣΤ.1.1.	Περιοχή μελέτης.....	63
ΣΤ.1.2.	Κλιματικά και βιοκλιματικά χαρακτηριστικά.....	63
ΣΤ.1.2.1.	Κλίμα	63
ΣΤ.1.2.2.	Βιοκλίμα	65
ΣΤ.1.3.	Μορφολογικά και τοπολογικά χαρακτηριστικά.....	67
ΣΤ.1.4.	Γεωλογικά, τεκτονικά και εδαφολογικά χαρακτηριστικά.....	69
ΣΤ.1.4.1.	Γεωλογικά.....	69
ΣΤ.1.4.2.	Τεκτονικά.....	71
ΣΤ.1.4.3.	Εδαφολογικά.....	72
ΣΤ.1.5.	Φυσικό περιβάλλον	74
ΣΤ.1.5.1.	Χλωρίδα.....	74
ΣΤ.1.5.2.	Πανίδα	75
ΣΤ.1.5.3.	Προστατευόμενες περιοχές.....	76
ΣΤ.1.5.4.	Natura 2000	76
ΣΤ.1.5.5.	Καταφύγια Άγριας Ζωής (ΚΑΖ).....	79
ΣΤ.1.5.6.	Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους (ΤΙΦΚ)	81
ΣΤ.1.5.7.	Φυσικά Πάρκα	84
ΣΤ.1.5.8.	Σημαντικές Περιοχές για τα Πουλιά (ΣΠΠ).....	86
ΣΤ.1.5.9.	Δάση και δασικές εκτάσεις.....	86
ΣΤ.1.6.	Ανθρωπογενές περιβάλλον.....	88
ΣΤ.1.6.1.	Χωροταξικός σχεδιασμός-χρήσεις γης	88
ΣΤ.1.6.2.	Διάρθρωση και λειτουργίες.....	92
ΣΤ.1.6.3.	Πολιτιστική κληρονομιά.....	94
ΣΤ.1.7.	Κοινωνικο-οικονομικό περιβάλλον.....	97
ΣΤ.1.7.1.	Δημογραφική κατάσταση.....	97
ΣΤ.1.7.2.	Παραγωγική διάρθρωση.....	100
ΣΤ.1.7.3.	Απασχόληση	102
ΣΤ.1.7.4.	Επίπεδο διαβίωσης (κατά κεφαλήν εισόδημα).....	104
ΣΤ.1.8.	Τεχνικές Υποδομές.....	107
ΣΤ.1.8.1.	Υποδομές χερσαίων, θαλάσσιων και εναέριων μεταφορών	107

ΣΤ.1.8.2.	Οδικό δίκτυο	107
ΣΤ.1.8.3.	Σιδηροδρομικό δίκτυο.....	108
ΣΤ.1.8.4.	Λιμάνια	109
ΣΤ.1.8.5.	Αεροδρόμια	110
ΣΤ.1.8.6.	Συστήματα περιβαλλοντικών υποδομών	110
ΣΤ.1.8.7.	Εγκαταστάσεις διαχείρισης Αστικών Στερεών Αποβλήτων (ΑΣΑ)	110
ΣΤ.1.8.8.	Εγκαταστάσεις διαχείρισης Αποβλήτων Εκσκαφών, Κατασκευών και Κατεδαφίσεων (ΑΕΚΚ).....	112
ΣΤ.1.8.9.	Εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων (ΕΕΛ).....	114
ΣΤ.1.8.10.	Δίκτυα	116
(a)	Ηλεκτρική ενέργεια.....	116
(b)	Φυσικό αέριο	116
(c)	Τηλεπικοινωνίες	116
(d)	Ύδρευση.....	116
(e)	Αποχέτευση	117
(f)	Άδρευση.....	117
ΣΤ.1.9.	Ανθρωπογενείς πιέσεις στο περιβάλλον	117
ΣΤ.1.10.	Ατμοσφαιρικό περιβάλλον – Ποιότητα αέρα.....	118
ΣΤ.1.11.	Θόρυβος.....	119
ΣΤ.1.12.	Ακτινοβολία	120
ΣΤ.1.13.	Ύδατα	122
ΣΤ.1.13.1.	Σχέδιο διαχείρισης.....	122
ΣΤ.1.13.2.	Επιφανειακά ύδατα	123
ΣΤ.1.13.3.	Υπόγεια ύδατα	124
ΣΤ.2.	Περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά των περιοχών που ενδέχεται να επηρεασθούν	125
ΣΤ.3.	Υφιστάμενα περιβαλλοντικά προβλήματα.....	126
Z.	ΕΚΤΙΜΗΣΗ, ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	127
Z.1.	Μεθοδολογία.....	127
Z.2.	Εκτίμηση και αξιολόγηση των επιπτώσεων	130
Z.3.	Συνοπτική αξιολόγηση επιπτώσεων	145
Z.4.	Αντιμετώπιση των επιπτώσεων	146
H.	ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΑΞΗΣ.....	147

H.1. Προτάσεις, κατευθύνσεις και μέτρα για την πρόληψη, τον περιορισμό και την, αντιμετώπιση των επιπτώσεων στο περιβάλλον.....	147
H.2. Σύστημα παρακολούθησης.....	148
Θ. ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΠΟΥ ΑΝΕΚΥΨΑΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΤΗΣ ΣΜΠΕ.....	151
I. ΒΑΣΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΕΣ.....	152
K. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	153
K.1. Πτυχίο Μελετητή Ιωάννη Λυτροκάπη και ΥΔ ισχύος αυτού	153
K.2. Χάρτες-Σχέδια	153
K.2.1. Διοικητική διαίρεση Περιφέρειας Θεσσαλίας	153
K.2.2. Προστατευόμενες περιοχές στην Περιφέρεια Θεσσαλίας.....	153
Λ. ΥΠΟΓΡΑΦΕΣ-ΘΕΩΡΗΣΕΙΣ	154
Μ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	155

Περιεχόμενα Πινάκων

Πίνακας 1: Τομεακά και Περιφερειακά Προγράμματα Ανάπτυξης	33
Πίνακας 2: Ενδεικτικές εκροές Άξονα 1.....	40
Πίνακας 3: Ενδεικτικές εκροές Άξονα 2.....	44
Πίνακας 4: Ενδεικτικές εκροές Άξονα 3.....	49
Πίνακας 5: Ενδεικτικές εκροές Άξονα 4	51
Πίνακας 6: Ενδεικτικές εκροές Άξονα 5	54
Πίνακας 7: Ενδεικτικές εκροές Άξονα 6.....	57
Πίνακας 8: Ενδεικτικές Κατηγορίες Έργων και δραστηριοτήτων και προϋπολογισμός.....	58
Πίνακας 9: Συγκριτική αξιολόγηση εναλλακτικών λύσεων.....	61
Πίνακας 10: Σύσταση εδαφών.....	73
Πίνακας 11: Εκτάσεις παθογενών εδαφών	73
Πίνακας 12: Περιοχές ΕΖΔ του δικτύου NATURA 2000 στην Περιφέρεια Θεσσαλίας και στα όρια με όμορες Περιφέρειες.....	77
Πίνακας 13: Περιοχές ΖΕΠ του δικτύου NATURA 2000 στην Περιφέρεια Θεσσαλίας και στα όρια με όμορες Περιφέρειες.....	78
Πίνακας 14: Φυσικά Πάρκα Περιφέρειας Θεσσαλίας.....	84
Πίνακας 15: Εγκεκριμένα ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ.....	89
Πίνακας 16: Εγκεκριμένες ΖΟΕ	91
Πίνακας 17: Λειτουργίες μεγάλων πόλεων Θεσσαλίας.....	94
Πίνακας 18: Πληθυσμιακά δεδομένα απογραφών 1991, 2001, 2011.....	98

Πίνακας 19: Πληθυσμιακοί δείκτες	98
Πίνακας 20: Επίπεδο εκπαίδευσης, στοιχεία 2011	100
Πίνακας 21: Απασχόληση κατά κλάδο (ΕΛΣΤΑΤ 2011)	102
Πίνακας 22: Απασχόληση κατά επάγγελμα στη Θεσσαλία	103
Πίνακας 23: Απασχολούμενοι στην Περιφέρεια Θεσσαλίας	103
Πίνακας 24: Ροές απασχόλησης στη Περιφέρεια Θεσσαλίας	104
Πίνακας 25: Μονάδες επεξεργασίας ΑΕΚΚ στην Περιφέρεια Θεσσαλίας	113
Πίνακας 26: Σταθμοί μέτρησης ακτινοβολίας	121
Πίνακας 27: Ερωτήσεις καθοδήγησης-αξιολόγησης για την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων	128
Πίνακας 28: Εκτίμηση-Αξιολόγηση επιπτώσεων Άξονα Προτεραιότητας 1 «Έξυπνη Ανάπτυξη»	131
Πίνακας 29: Εκτίμηση-Αξιολόγηση επιπτώσεων Άξονα Προτεραιότητας 2 «Πράσινη Ανάπτυξη» ..	134
Πίνακας 30: Εκτίμηση-Αξιολόγηση επιπτώσεων Άξονα Προτεραιότητας 3 «Κοινωνική Ανάπτυξη»	137
Πίνακας 31: Εκτίμηση-Αξιολόγηση επιπτώσεων Άξονα Προτεραιότητας 4 «Ανάπτυξη Υποδομών»	139
Πίνακας 32: Εκτίμηση-Αξιολόγηση επιπτώσεων Άξονα Προτεραιότητας 5 «Ανάπτυξη Εξωστρέφειας»	141
Πίνακας 33: Εκτίμηση-Αξιολόγηση επιπτώσεων Άξονα Προτεραιότητας 6 «Υποστήριξη»	143
Πίνακας 34: Συνοπτική αξιολόγηση επιπτώσεων εφαρμογής ΠΠΑ Θεσσαλίας	145
Πίνακας 35: Δείκτες παρακολούθησης	149

Περιεχόμενα Εικόνων

Εικόνα 1: Χάρτης βιοκλιματικών ορόφων (με βάση τη μέθοδο Emberger-Sauvage)	66
Εικόνα 2: Βιοκλιματικός Χάρτης (με βάση τον Ξηρογραφικό Δείκτη του Gaussen)	67

Περιεχόμενα Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 1: Ηλικιακή πυραμίδα Περιφέρεια Θεσσαλίας, στοιχεία 2011	99
Διάγραμμα 2: Ροή ισοζυγίου απασχόλησης (Προσλήψεις- Αποχωρήσεις) την περίοδο 2013-2015	104
Διάγραμμα 3: Η εξέλιξη του ΑΕΠ την περίοδο 2007-2014 στην Ελλάδα	104
Διάγραμμα 4: Η εξέλιξη του ΑΕΠ την περίοδο 2007-2014 στη Θεσσαλία	104
Διάγραμμα 5: Εξέλιξη του κατά κεφαλήν ΑΕΠ την περίοδο 2007-2014	105
Διάγραμμα 6: Εξέλιξη ΑΠΑ στη Θεσσαλία την περίοδο 2005-2012 σε εκ. ευρώ	106
Διάγραμμα 7: Εξέλιξη συμμετοχής κάθε τομέα στην ΑΠΑ στη περιφέρεια Θεσσαλίας την περίοδο 2005-2012	106

A. ΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ

A.1. Η Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων

Η παρούσα μελέτη τη Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του Περιφερειακού Προγράμματος Ανάπτυξης (ΠΠΑ) Περιφέρειας Θεσσαλίας 2021-2025.

Σκοπός του έργου είναι η ανταπόκριση του Περιφερειακού Προγράμματος Ανάπτυξης Περιφέρειας Θεσσαλίας 2021-2025, στις απαιτήσεις της ΚΥΑ 107017/2006 (ΦΕΚ 1225/Β/2006) όπως τροποποιημένη ισχύει, «Εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων, σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της οδηγίας 2001/42/ΕΚ “σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων” του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Ιουνίου 2001». Σύμφωνα με την Απόφαση αυτή, πραγματοποιείται Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση (ΣΠΕ) πριν από την έγκριση ενός σχεδίου ή προγράμματος για σχέδια ή προγράμματα εθνικού, περιφερειακού, νομαρχιακού ή τοπικού χαρακτήρα τα οποία ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.

Το Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης της Περιφέρειας Θεσσαλίας εμπίπτει στα κριτήρια απαίτησης ΣΠΕ, τηρείται η διαδικασία του άρθρου 7 της ΚΥΑ-ΣΠΕ και απαιτείται η εκπόνηση Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ).

Η ΣΜΠΕ, στοχεύει στον εντοπισμό, περιγραφή και αξιολόγηση των ενδεχομένων σημαντικών επιπτώσεων που μπορεί να επιφέρει η εφαρμογή των προτάσεων αναθεώρησης και εξειδίκευσης του Περιφερειακού Προγράμματος Ανάπτυξης Περιφέρειας Θεσσαλίας 2021-2025 στο περιβάλλον και προτείνει μέτρα αντιμετώπισης των επιπτώσεων αυτών. Συντάσσεται σε εφαρμογή της Οδηγίας 2001/42 της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων και σύμφωνα βέβαια με τη μεταφορά της οδηγίας στην Ελληνική Νομοθεσία, δηλαδή την ΚΥΑ αρ. ΥΠΕΧΩΔΕ/ΕΥΠΕ/οικ.107017 (ΦΕΚ/Β/1225/5-9-2006).

A.2. Γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής

Το γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής του ΠΠΑ Θεσσαλίας 2020-2025 συμφωνεί με τα διοικητικά όρια της Περιφέρειας Θεσσαλίας. Η Περιφέρεια Θεσσαλίας είναι μία από τις δεκατρείς περιφέρειες της Ελλάδας και χωροθετείται στο βορειοανατολικό τμήμα της Κεντρικής Ελλάδας. Η έκταση της είναι 14.036 χλμ² (τα 303 χλμ² νησιωτικά) και αντιπροσωπεύει περίπου το 11% της συνολικής έκτασης της ελληνικής επικράτειας. Διαιρείται σε πέντε (5) Περιφερειακές Ενότητες (Καρδίτσας, Λάρισας, Μαγνησίας, Σποράδων και Τρικάλων), οι οποίες υποδιαιρούνται σε εικοσιπέντε (25) Δήμους. Διοικητική πρωτεύουσα της Περιφέρειας Θεσσαλίας είναι η πόλη της Λάρισας.

Έχει στρατηγική κεντροβαρή και σχετικά εύκολα προσπελάσιμη γεωγραφική θέση, καθώς συνδέεται με το βασικό οδικό και σιδηροδρομικό άξονα της Χώρας (ΠΑΘΕ / Ν-Β) ενώ σε σχετικά μικρή απόσταση από το βόρειο όριο της διέρχεται η Εγνατία Οδός. Η μορφολογία της, με εκτεταμένο πεδινό τμήμα που περιβάλλεται από ορεινούς όγκους και η επαφή με το Αιγαίο Πέλαγος ανατολικά, διευκολύνει την εσωτερική, χωροταξική της συνοχή.

Το έδαφος, ως προς τη διαμόρφωσή του, είναι 50% ορεινό-ημιορεινό και 50% πεδινό, ενώ στα όριά του περιλαμβάνεται η πεδιάδα της Θεσσαλίας, η δεύτερη μεγαλύτερη πεδιάδα και σιτοβολώνας της ελληνικής επικράτειας, που διαρρέεται στον άξονα ανατολή-δύση από τον ποταμό Πηνειό, το τρίτο μεγαλύτερο ποτάμι της χώρας. Στις ορεινές περιοχές περιλαμβάνονται ο Όλυμπος, το νότιο τμήμα της κυρίως οροσειράς της Πίνδου, το βόρειο τμήμα των Αγράφων, η Όσσα, το Πήλιο και η Όθρυς.

Τόσο τα γεωγραφικά, όσο και τα γεωφυσικά χαρακτηριστικά της Περιφέρειας Θεσσαλίας, με ορεινούς όγκους και μεγάλες πεδινές εκτάσεις, καθώς και με ακτές και μικρό νησιωτικό σύμπλεγμα, αποτελούν σημαντικά συγκριτικά πλεονεκτήματα για την εσωτερική χωρική και κοινωνικό-οικονομική συνοχή και χωροταξική ολοκλήρωσή της. Το οικιστικό της δίκτυο είναι συνεκτικό, με συνολικά 20 περίπου αστικά και τουριστικά οικιστικά κέντρα και ισχυρές μεσαίες προς μεγάλες πόλεις.

Το κλίμα του ανατολικού παράκτιου και ορεινού τμήματος της Θεσσαλίας χαρακτηρίζεται ως μεσογειακό, με θερμό και ξηρό καλοκαίρι και ήπιο χειμώνα. Ο κάμπος της Θεσσαλίας, εξαιτίας των βουνών που τον περικλείουν και εμποδίζουν την άμεση επίδραση της θάλασσας, έχει ηπειρωτικό κλίμα, με θερμό καλοκαίρι και ψυχρό χειμώνα. Τέλος, το κλίμα των δυτικών ορεινών περιοχών χαρακτηρίζεται ως ορεινό, το οποίο και διακρίνεται για την αφθονία των χιονοπτώσεων και βροχών.

A.3. Συνοπτική περιγραφή ΠΠΑ Θεσσαλίας 2021-2025

Η Περιφέρεια Θεσσαλίας και για την περίοδο 2021-2025 συνεχίζει να εργάζεται για το όραμά της που είναι να παραμείνει μια Περιφέρεια «ισχυρή και καινοτόμος οικονομία στην Ευρώπη, με επίκεντρο τον άνθρωπο και το περιβάλλον, μέσω της έξυπνης, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης».

Κυρίαρχη κατεύθυνση της αναπτυξιακής στρατηγικής της Περιφέρειας είναι κατ' αρχήν η ανάσχεση της αρνητικής εξέλιξης των κοινωνικοοικονομικών μεγεθών της, ως αποτέλεσμα της οικονομικής κρίσης και ύφεσης που πλήττει τη Χώρα, αλλά και ο αναπροσανατολισμός του αναπτυξιακού μοντέλου για έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη.

Η στρατηγική της Περιφέρειας οργανώνεται σε Έξι Άξονες, κατ' αντιστοιχία με τους άξονες προτεραιότητας του ΕΠΑ, με τους αντίστοιχους Στόχους και συμπληρώνεται με την Τεχνική Βοήθεια του Προγράμματος

- Άξονας Προτεραιότητας 1 «Έξυπνη Ανάπτυξη»: Προώθηση του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού.
- Άξονας Προτεραιότητας 2 «Πράσινη Ανάπτυξη»: Προστασία και ανάδειξη του Περιβάλλοντος, Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, Πρόληψη και της Διαχείρισης κινδύνων.
- Άξονας Προτεραιότητας 3 «Κοινωνική Ανάπτυξη»: Προώθηση Υγείας, της Απασχόλησης, της Πρόνοιας, της Κοινωνικής Μέριμνας, της Εκπαίδευσης και του Αθλητισμού.
- Άξονας Προτεραιότητας 4 «Ανάπτυξη Υποδομών»: Διατήρηση, Ενίσχυση και Βελτίωση του συνόλου των Υποδομών της Περιφέρειας Θεσσαλίας.
- Άξονας Προτεραιότητας 5 «Ανάπτυξη Εξωστρέφειας»: Ενίσχυση του Τουρισμού, του Πολιτισμού, του Αγροδιατροφικού Τομέα και της Επιχειρηματικότητας.
- Άξονας Προτεραιότητας 6 «Υποστήριξη»: Ενίσχυση της Περιφέρειας, των Διευθύνσεών της και των Νομικών της Προσώπων για την υλοποίηση των έργων και δράσεων.

A.4. Κύριες πηγές ρύπανσης-περιβαλλοντικά προβλήματα

Οι κύριες πηγές ρύπανσης στη Θεσσαλία προέρχονται από τις ανθρωπογενείς δραστηριότητες, αυτές είναι:

- η γεωργία,
- η κτηνοτροφία,
- οι βιομηχανίες,
- τα υγρά αστικά απόβλητα,

- οι μεγάλοι οδικοί άξονες και
- τα λιμάνια.

Τα λατομεία -μεταλλεία, οι ιχθυοκαλλιέργειες και τα στερεά απόβλητα προκαλούν μικρή συγκριτικά επιβάρυνση. Οι παραπάνω δραστηριότητες προκαλούν πίεση και περιβαλλοντικά προβλήματα κυρίως στο έδαφος, τα ύδατα και τα φυσικά οικοσυστήματα και δευτερευόντως στην ατμόσφαιρα και το ακουστικό περιβάλλον (οδικοί άξονες, βιομηχανία, λιμάνια). Πιο συγκεκριμένα, από την παραπάνω ανάλυση προέκυψε ότι το μεγαλύτερο ρυπαντικό φορτίο σε BOD δημιουργεί η κτηνοτροφία και ιδιαίτερα η διάχυτη κτηνοτροφική δραστηριότητα και μετά τα υγρά αστικά απόβλητα και η βιομηχανία. Επίσης, το μεγαλύτερο ρυπαντικό φορτίο σε άζωτο δημιουργεί η κτηνοτροφία και ιδιαίτερα η διάχυτη κτηνοτροφική δραστηριότητα και μετά η γεωργική δραστηριότητα, στη συνέχεια τα υγρά αστικά λύματα και τέλος η βιομηχανία. Τέλος, το μεγαλύτερο ρυπαντικό φορτίο σε φωσφόρο δημιουργούν η κτηνοτροφία και η γεωργία (αντίστοιχα μεγέθη) και μετά τα υγρά αστικά λύματα και η βιομηχανία.

Το βασικότερο περιβαλλοντικό θέμα της Θεσσαλίας είναι η πίεση που ασκείται στους υδατικούς πόρους. Το σημερινό καθεστώς εκμετάλλευσης των υδάτινων πόρων στη Θεσσαλία έχει οδηγήσει σε υπεραντλήσεις των υπογείων νερών, έτσι ώστε εκτός από τους ανανεώσιμους πόρους να μειώνονται και τα μόνιμα υπόγεια αποθέματα, ειδικά στις δύο πεδινές εκτάσεις της Θεσσαλίας. Παράλληλα, αντλούνται εντατικά και τα επιφανειακά ύδατα με αποτέλεσμα ανεπάρκεια θερινής ροής για τη συντήρηση υγιών οικοσυστημάτων. Τελικά, η αρδευτική κατανάλωση είναι μικρότερη από τη ζήτηση και το αποτέλεσμα είναι η μη άρδευση ή η ελλειμματική άρδευση παραγωγικών εκτάσεων.

Άλλου τύπου περιβαλλοντικά προβλήματα είναι η άναρχη αστική εκτός σχεδίου δόμηση και ειδικά η αυθαίρετη δόμηση που παρατηρείται ειδικά στις παράκτιες περιοχές της Θεσσαλίας (όπως στην περιοχή των εκβολών του π. Πηνειού), καθώς επίσης και η διάσπαρτη χωροθέτηση παραγωγικών δραστηριοτήτων (βιομηχανικών-βιοτεχνικών μονάδων), αλλά και τουριστικών μονάδων εκτός οργανωμένων υποδοχέων. Όλα τα παραπάνω προκαλούν πίεση στο περιβάλλον γιατί συνήθως δε συνοδεύονται από τις κατάλληλες τεχνικές υποδομές που θα εξασφάλιζαν την προστασία του περιβάλλοντος και οδηγούν σε μη βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων.

A.5. Επιπτώσεις από την εφαρμογή του ΠΠΑ Θεσσαλίας 2012-2025

Στον παρακάτω Πίνακα παρουσιάζονται συνοπτικά οι επιπτώσεις εφαρμογής του Περιφερειακού Προγράμματος Ανάπτυξης Θεσσαλίας για την προγραμματική περίοδο 2021-2025. Είναι εμφανές από την πρώτη ανάγνωση του Πίνακα ότι το μελετώμενο Πρόγραμμα κινείται στο σωστό πλαίσιο, το οποίο αποτελεί και όραμα της Περιφέρειας Θεσσαλίας: «ισχυρή και καινοτόμος οικονομία στην Ευρώπη, με επίκεντρο τον άνθρωπο και το περιβάλλον, μέσω της έξυπνης, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης».

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΣ	Άξονας-1 «Έξυπνη Ανάπτυξη»	Άξονας-2 «Πράσινη Ανάπτυξη»	Άξονας-3 «Κοινωνική Ανάπτυξη»	Άξονας-4 «Ανάπτυξη Υποδομών	Άξονας-5 «Ανάπτυξη Εξωστρέφειας»	Άξονας-6 «Υποστήριξη»
Ατμόσφαιρα, Κλίμα	0	+	0	-	0	0

Έδαφος	0	+	0	-	0	0
Τοπίο	+	+	0	+	+	0
Ύδατα	0	+	0	0	0	0
Βιοποικιλότητα, χλωρίδα, πανίδα	0	+	0	-	0	0
Πληθυσμός- ανθρώπινη υγεία	+	+	+	+	+	0
Υλικά αγαθά και περιουσιακά στοιχεία	+	0	+	+	+	0
Πολιτιστική κληρονομιά	+	0	0	+	+	0
Χρήσεις γης	+	0	0	+	0	0
Ανάπτυξη σε βιώσιμη κατεύθυνση	+	0	+	+	+	0

Γενικά εκτιμάται ότι η συνολική συμβολή του ΠΠΑ Θεσσαλίας 2021-2025 αναμένεται θετική και με σημαντική ένταση, στην πλειοψηφία των προτεινόμενων επενδυτικών προτεραιοτήτων και σε όλους τους περιβαλλοντικούς τομείς ελέγχου. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι ο σχεδιασμός του έχει γίνει με στόχο την αειφορία και την αντιμετώπιση τις ποικιλίας των θεμάτων που συμβάλλουν στην υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος, της ποιότητας ζωής και της ανάπτυξης της Περιφέρειας Θεσσαλίας. Παρόλα αυτά, αναμένεται να επέλθουν και κάποιες αρνητικές επιπτώσεις σε διάφορες περιβαλλοντικές παραμέτρους, όπως παρουσιάστηκαν σε προηγούμενες παραγράφους.

Οι όποιες τάσεις επιδείνωσης χαρακτηρίζονται στο σύνολό τους από τοπικό χαρακτήρα, περιορισμένη κλίμακα, κυρίως κατά την φάση κατασκευής των προτεινόμενων έργων, και είναι δυνατόν να αντιμετωπισθούν αποτελεσματικά με τα μέτρα που θα υιοθετηθούν ως αποτέλεσμα της ολοκλήρωσης της διαδικασίας Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης καθώς και στο πλαίσιο των επιμέρους περιβαλλοντικών μελετών και αδειοδοτήσεων που θα προηγηθούν της υλοποίησης των παρεμβάσεων, σε εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας.

A.6. Αντιμετώπιση επιπτώσεων-Πρόγραμμα παρακολούθησης

Ως γενική κατεύθυνση για την εφαρμογή του Σχεδίου είναι η τήρηση της ισχύουσας νομοθεσίας σχετικά με την περιβαλλοντική αδειοδότηση των έργων και δραστηριοτήτων. Θα πρέπει δηλαδή να γίνεται εκπόνηση των απαιτούμενων Περιβαλλοντικών Μελετών σύμφωνα με το Ν.4014/2011, στις οποίες θα γίνεται εκτίμηση των επιπτώσεων που προκύπτουν από τις εργασίες κατασκευής και

λειτουργίας των επιμέρους έργων και θα περιγράφονται με σαφήνεια και πληρότητα τα μέτρα, οι όροι και οι περιορισμοί που πρέπει να εφαρμοστούν για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων.

Ενδεικτικές γενικές κατευθύνσεις για τα μέτρα και περιορισμούς που θα πρέπει να εξεταστούν και να συγκεκριμενοποιηθούν στο στάδιο της περιβαλλοντικής αδειοδότησης των επιμέρους έργων, κυρίως κατά το στάδιο σχεδιασμού και κατασκευής αυτών, είναι:

- Για την ένταξη οποιουδήποτε έργου προς χρηματοδότηση, είναι υποχρεωτικό να έχουν ακολουθηθεί και τηρηθεί οι κατά περίπτωση διαδικασίες περιβαλλοντικής αδειοδότησης, όπως αυτές ορίζονται από τη σχετική νομοθεσία.
- Κατά την υλοποίηση των έργων και δραστηριοτήτων του προγράμματος, να γίνεται εφαρμογή της ισχύουσας Εθνικής και Κοινοτικής Νομοθεσίας, ώστε μέσω των όρων, περιορισμών και υποχρεώσεων που απορρέουν από αυτήν, να επιτυγχάνεται η προστασία του συνόλου των περιβαλλοντικών μέσων και παραμέτρων (έδαφος, υδατικό, ατμοσφαιρικό, φυσικό, ακουστικό, πολιτιστικό, ιστορικό περιβάλλον κ.λπ.).
- Κατά την λειτουργία των έργων μέσω συστηματικών διαδικασιών και ελέγχων να παρακολουθείται και να ελέγχεται η εφαρμογή των περιβαλλοντικών όρων που έχουν τεθεί.
- Μετά την ολοκλήρωση της λειτουργίας ενός έργου ή δραστηριότητας θα πρέπει να προβλέπεται η αποκατάσταση του περιβάλλοντος στην πρότερη ή σε καλύτερη από την πρότερη κατάσταση.

Όπως προαναφέρθηκε οι επιπτώσεις κάθε έργου ελέγχονται από τη διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης σύμφωνα με τον Ν.4014/2011 όπως αυτός ισχύει. Θα πρέπει μέσω των σχετικών ΜΠΕ και της έκδοσης των ΑΕΠΟ να αναφέρονται:

- Η τήρηση των ειδικών οριακών τιμών εκπομπής ρυπαντικών φορτίων και συγκεντρώσεων για την ατμόσφαιρα, τα ύδατα και το έδαφος σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις.
- Οι ειδικές οριακές ειδικές τιμές στάθμης θορύβου.
- Η τήρηση των διατάξεων που προβλέπονται για τη διαχείριση των αποβλήτων και το ΠΕΣΔΑ.
- Η τήρηση των διατάξεων που προβλέπονται από το γενικό και τα ειδικά σχέδια χωροταξικού σχεδιασμού.
- Η καταλληλότητα της χωροθέτησης σύμφωνα με εγκεκριμένα σχέδια χρήσεων γης, όρους και περιορισμούς δόμησης.
- Η λήψη όλων των αναγκαίων μέτρων που προβλέπονται από τη σχετική νομοθεσία σε σχέση με την πρόληψη και περιορισμό της ρύπανσης προστατευόμενων περιοχών, της θάλασσας και των δασών σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία.

Λόγω του ότι το εξεταζόμενο Πρόγραμμα αποτελείται από ένα σύνολο δράσεων (αξόνων και επενδυτικών προτεραιοτήτων) που έχουν συνήθως διαφορετικά πεδία εφαρμογής προτείνεται όπως το σύστημα παρακολούθησης περιλαμβάνει τη μέτρηση δεικτών που να μπορούν να διασφαλίσουν μία αξιόπιστη σχέση μεταξύ των συνολικών δράσεων του σχεδίου και των επιπτώσεων που θα παρακολουθούνται. Δεν είναι πάντα δυνατό να προσδιοριστεί η πηγή/αιτία της μεταβολής στην τιμή ενός δείκτη όταν σε αυτόν επιδρούν περισσότερες από μία πηγές.

B. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Η παρούσα μελέτη τη Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του Περιφερειακού Προγράμματος Ανάπτυξης (ΠΠΑ) Περιφέρειας Θεσσαλίας 2021-2025.

Σκοπός του έργου είναι η ανταπόκριση του Περιφερειακού Προγράμματος Ανάπτυξης Περιφέρειας Θεσσαλίας 2021-2025, στις απαιτήσεις της ΚΥΑ 107017/2006 (ΦΕΚ 1225/Β/2006) όπως τροποποιημένη ισχύει, «Εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων, σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της οδηγίας 2001/42/ΕΚ “σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων” του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Ιουνίου 2001». Σύμφωνα με την Απόφαση αυτή, πραγματοποιείται Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση (ΣΠΕ) πριν από την έγκριση ενός σχεδίου ή προγράμματος για σχέδια ή προγράμματα εθνικού, περιφερειακού, νομαρχιακού ή τοπικού χαρακτήρα τα οποία ενδέχεται να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον.

Το Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης της Περιφέρειας Θεσσαλίας εμπίπτει στα κριτήρια απαίτησης ΣΠΕ, τηρείται η διαδικασία του άρθρου 7 της ΚΥΑ-ΣΠΕ και απαιτείται η εκπόνηση Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ).

Η ΣΜΠΕ, στοχεύει στον εντοπισμό, περιγραφή και αξιολόγηση των ενδεχομένων σημαντικών επιπτώσεων που μπορεί να επιφέρει η εφαρμογή των προτάσεων αναθεώρησης και εξειδίκευσης του Περιφερειακού Προγράμματος Ανάπτυξης Περιφέρειας Θεσσαλίας 2021-2025 στο περιβάλλον και προτείνει μέτρα αντιμετώπισης των επιπτώσεων αυτών. Συντάσσεται σε εφαρμογή της Οδηγίας 2001/42 της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων και σύμφωνα βέβαια με τη μεταφορά της οδηγίας στην Ελληνική Νομοθεσία, δηλαδή την ΚΥΑ αρ. ΥΠΕΧΩΔΕ/ΕΥΠΕ/οικ.107017 (ΦΕΚ/Β/1225/5-9-2006).

B.1. Αρχή σχεδιασμού

Υπηρεσία Διαχείρισης έχει οριστεί για τη μεταβατική περίοδο η Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού Περιφέρειας Θεσσαλίας (έγγραφο Περιφερειάρχη Θεσσαλίας με αρ.πρωτ.312/29-1-2020).

Ο Οργανισμός Περιφέρειας Θεσσαλίας βρίσκεται σε διαδικασία επικαιροποίησης (απόφαση Περιφερειακού Συμβουλίου και Δημοσίευση σε ΦΕΚ), προκειμένου η Δ/ση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού να αναλάβει και θεσμικά αρμοδιότητες διαχείρισης του Περιφερειακού Προγράμματος Ανάπτυξης.

Οι αρμοδιότητες της Διεύθυνσης Αναπτυξιακού Προγραμματισμού ανάγονται ιδίως στον περιφερειακό αναπτυξιακό σχεδιασμό, την προώθηση των εθνικών στρατηγικών στόχων, τον επιχειρησιακό προγραμματισμό, την παρακολούθηση και αξιολόγηση των δράσεων της Περιφέρειας και την παρακολούθηση της αναπτυξιακής πορείας της Περιφέρειας.

- Ταχυδρομική διεύθυνση: Πλατεία Ρήγα Φεραίου (Κουμουνδούρου & Παπαναστασίου), 41110, Λάρισα
- Υπεύθυνος επικοινωνίας: Βρακοπούλου Κωνσταντία
- Τηλέφωνο: 2413506236
- Fax: 2413506439
- e-mail: anapt.program@thessaly.gov.gr | k.vrakopoulou@thessaly.gov.gr
- web: www.thessaly.gov.gr

B.2. Ομάδας μελέτης

Υπεύθυνος για την σύνταξη της παρούσας Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) είναι ο Ιωάννης Λυτροκάπης, Μηχανικός Χωροταξίας και Ανάπτυξης, Μελετητής Α' τάξης κατηγοριών 2 και 27 με Αριθμό Μητρώου Πτυχίου Μελετητή 25750.

- Ταχυδρομική διεύθυνση: Παπαναστασίου 70, 41222, Λάρισα
- Υπεύθυνος επικοινωνίας: Ιωάννης Λυτροκάπης, Μηχανικός Χωροταξίας & Ανάπτυξης, MSc
- Τηλέφωνο- Fax: 2410416420
- Κινητό: 6972038952
- e-mail: ilytrokapis@gmail.com | ioannis@lytrokapis.com
- web: www.lytrokapis.com

Γ. ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Γ.1. Ατζέντα 2030 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη

Το 2015, οι παγκόσμιοι ηγέτες ενέκριναν ομόφωνα την Ατζέντα 2030 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη. Οι στόχοι για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη είναι το μονοπάτι που μας οδηγεί σε ένα κόσμο δικαιότερο, πιο ειρηνικό και ευημερούντα, και σε έναν υγιή πλανήτη. Οι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΣΒΑ) που τέθηκαν με την Ατζέντα 2030 αποτελούν συγκερασμό των τριών διαστάσεων της βιώσιμης ανάπτυξης: της οικονομικής, της κοινωνικής και της περιβαλλοντικής διάστασης. και οι επιδιώξεις τους έως το 2030 είναι οι παρακάτω:

1. Μηδενική φτώχεια

- εξάλειψη της ακραίας φτώχειας για όλους τους ανθρώπους παντού, η οποία μετράται, επί του παρόντος, με βάση τους ανθρώπους που ζουν με λιγότερα από 1,25 δολάρια την ημέρα.
- μείωση, τουλάχιστον κατά το ήμισυ, της αναλογίας ανδρών, γυναικών και παιδιών όλων των ηλικιών που ζουν κάτω από όλες τις διαστάσεις της φτώχειας, σύμφωνα με τους εκάστοτε εθνικούς ορισμούς.
- εφαρμογή κατάλληλων εθνικών συστημάτων και μέτρων κοινωνικής προστασίας για όλους, συμπεριλαμβανομένων των κατώτατων ορίων κοινωνικής προστασίας, και επίτευξη, έως το 2030, ουσιαστικής κάλυψης των φτωχών και των ευάλωτων.
- διασφάλιση ότι όλοι οι άνδρες και οι γυναίκες, ιδίως οι φτωχοί και ευάλωτοι, έχουν ίσα δικαιώματα πρόσβασης σε οικονομικούς πόρους καθώς και πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες, στην ιδιοκτησία και στον έλεγχο της γης, όπως και σε άλλες μορφές ιδιοκτησίας, στην κληρονομιά, στους φυσικούς πόρους, στις κατάλληλες νέες τεχνολογίες, στις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων των μικροχρηματοδοτήσεων.
- οικοδόμηση της ανθεκτικότητας των φτωχών και εκείνων που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση, μείωση της έκθεσης και της ευπάθειάς τους έναντι ακραίων φαινομένων που σχετίζονται με το κλίμα και άλλων οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών πιέσεων και καταστροφών.
- διασφάλιση σημαντικής κινητοποίησης πόρων από διάφορες πηγές, μέσω της ενισχυμένης αναπτυξιακής συνεργασίας, έτσι ώστε να παραχθούν επαρκή και προβλέψιμα μέσα για τις αναπτυσσόμενες χώρες, ιδίως τις λιγότερο ανεπτυγμένες, και να εφαρμοστούν προγράμματα και πολιτικές που θα δώσουν τέλος σε όλες τις μορφές της φτώχειας.
- δημιουργία σταθερών πολιτικών πλαισίων σε εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο, τα οποία βασίζονται σε αναπτυξιακές στρατηγικές υπέρ των φτωχών και ευαίσθητες σε θέματα ισότητας των φύλων, για τη στήριξη της επιτάχυνσης των επενδύσεων σε δράσεις εξάλειψης της φτώχειας.

2. Μηδενική πείνα

- τερματισμός της πείνας και διασφάλιση της πρόσβασης όλων των ανθρώπων, ιδίως των φτωχών και των ανθρώπων που βρίσκονται σε ευάλωτες καταστάσεις, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών, σε ασφαλή, θρεπτική και επαρκή τροφή καθ' όλη τη διάρκεια του έτους.
- τερματισμός όλων των μορφών κακής διατροφής, επιτυγχάνοντας, έως το 2025, τους διεθνώς συμφωνηθέντες στόχους για την καχεξία και την εξασθένηση των παιδιών ηλικίας κάτω των πέντε ετών, καθώς και αντιμετώπιση των διατροφικών αναγκών των έφηβων κοριτσιών, των εγκύων, των γυναικών που θηλάζουν και των ηλικιωμένων ανθρώπων.

- διπλασιασμός της αγροτικής παραγωγικότητας και των εισοδημάτων των μικροπαραγωγών τροφίμων, ιδίως των γυναικών, των αυτόχθονων λαών, των οικογενειακών εκμεταλλεύσεων, των βοσκών και των ψαράδων, μέσω της ασφαλούς και ισότιμης πρόσβασης στη γη, άλλων παραγωγικών πόρων και εισροών, της γνώσης, των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, καθώς και αγορών και ευκαιριών για προστιθέμενη αξία και μη αγροτική απασχόληση.
- διασφάλιση της χρήσης βιώσιμων συστημάτων παραγωγής τροφίμων και της εφαρμογής ανθεκτικών γεωργικών πρακτικών που αυξάνουν την παραγωγικότητα και την παραγωγή, που συμβάλλουν στη διατήρηση των οικοσυστημάτων, που ενισχύουν την ικανότητα προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, στα ακραία καιρικά φαινόμενα, στην ξηρασία, στις πλημμύρες και άλλες καταστροφές, και που βελτιώνουν σταδιακά την ποιότητα της γης και του εδάφους.
- διατήρηση της γενετικής ποικιλίας των σπόρων, των καλλιεργούμενων φυτών, των εκτρεφόμενων και των οικόσιτων ζώων και των συγγενικών τους άγριων ειδών, μέσω της σωστής διαχείρισης, της χρήσης δια περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο, καθώς και προαγωγή της πρόσβασης στη δίκαιη και ισότιμη κατανομή των ωφελημάτων που προκύπτουν από τη χρήση των γενετικών πόρων και της συναφούς παραδοσιακής γνώσης, με βάση τα διεθνώς συμφωνηθέντα.
- αύξηση των επενδύσεων, μέσω της ενισχυμένης διεθνούς συνεργασίας, στις υποδομές της υπαίθρου, στην αγροτική έρευνα και στις υπηρεσίες γεωργικών εφαρμογών, στην τεχνολογική ανάπτυξη και στις τράπεζες φυτικών και ζωικών γονιδίων, έτσι ώστε να ενισχυθεί η αγροτική παραγωγική ικανότητα στις αναπτυσσόμενες, και ιδίως στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες.
- διόρθωση και αποτροπή εμπορικών περιορισμών και στρεβλώσεων στις παγκόσμιες γεωργικές αγορές, μέσω της παράλληλης εξάλειψης όλων των μορφών εξαγωγικών γεωργικών επιδοτήσεων και όλων των εξαγωγικών μέτρων με ισοδύναμο αποτέλεσμα, σύμφωνα με την εντολή του Αναπτυξιακού Γύρου της Ντόχα.
- υιοθέτηση μέτρων που διασφαλίζουν την εύρυθμη λειτουργία των αγορών των βασικών προϊόντων διατροφής και των παραγώγων τους και διευκολύνουν την έγκαιρη πρόσβαση σε πληροφορίες σχετικές με τις αγορές, συμπεριλαμβανομένων των πληροφοριών που σχετίζονται με τα αποθέματα τροφίμων, προκειμένου να διευκολυνθεί ο περιορισμός της ακραίας αστάθειας των τιμών.

3. Καλή υγεία και ευημερία

- μείωση του ποσοστού της παγκόσμιας μητρικής θνησιμότητας σε λιγότερους από 70 θανάτους ανά 100.000 γεννήσεις.
- τερματισμός των αποτρέψιμων θανάτων νεογνών και παιδιών ηλικίας κάτω των πέντε ετών, με στόχο όλες οι χώρες να μειώσουν τη νεογνική θνησιμότητα στους 12 θανάτους ανά 1,000 γεννήσεις και την παιδική, κάτω των πέντε ετών, θνησιμότητα στους 25 θανάτους ανά 1,000 γεννήσεις.
- τερματισμός των επιδημιών του AIDS, της φυματίωσης, της ελονοσίας και άλλων παραμελημένων τροπικών ασθενειών, και καταπολέμηση της ηπατίτιδας, των ασθενειών που μεταδίδονται μέσω του νερού καθώς και άλλων μεταδοτικών ασθενειών.
- μείωση κατά το ένα τρίτο της πρόωρης θνησιμότητας από μη-μεταδοτικές ασθένειες μέσω της πρόληψης και της θεραπείας, και προώθηση της ψυχικής υγείας και ευημερίας.
- ενίσχυση της πρόληψης και της θεραπείας της κατάχρησης ουσιών, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης ναρκωτικών ουσιών και της επιβλαβούς κατανάλωσης αλκοόλ.

- μείωση του αριθμού των παγκόσμιων θανάτων και τραυματισμών από τροχαία ατυχήματα.
- διασφάλιση της καθολικής πρόσβασης στη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγειονομική περίθαλψη, συμπεριλαμβανομένου του οικογενειακού προγραμματισμού, της ενημέρωσης και εκπαίδευσης, και της ενσωμάτωσης της αναπαραγωγικής υγείας σε εθνικές στρατηγικές και προγράμματα.
- επίτευξη καθολικής υγειονομικής κάλυψης, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας των οικονομικών κινδύνων, πρόσβαση σε βασικές ποιοτικές υπηρεσίες υγείας, καθώς και πρόσβαση όλων σε ασφαλή, αποτελεσματικά, ποιοτικά και προσιτά βασικά φάρμακα και εμβόλια.
- διασφάλιση της ουσιαστικής μείωσης του αριθμού των θανάτων και των ασθενειών που οφείλονται σε επικίνδυνες χημικές ουσίες καθώς και στη ρύπανση και τη μόλυνση του αέρα, των υδάτων και του εδάφους.
- ενίσχυση της εφαρμογής της Σύμβασης Πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας για τον Έλεγχο του Καπνού σε όλες τις χώρες, ως ενδείκνυται.
- υποστήριξη της έρευνας και της ανάπτυξης εμβολίων και φαρμάκων για μεταδοτικές και μη ασθένειες, οι οποίες επηρεάζουν κυρίως τις αναπτυσσόμενες χώρες, και παροχή πρόσβασης σε προσιτά βασικά φάρμακα και εμβόλια, σύμφωνα με τη Δήλωση της Ντόχα σχετικά με τη Συμφωνία TRIPS και τη Δημόσια Υγεία, η οποία επιβεβαιώνει το δικαίωμα των αναπτυσσόμενων χωρών να κάνουν πλήρη χρήση των διατάξεων της Συμφωνίας για τα Δικαιώματα Διανοητικής Ιδιοκτησίας στον Τομέα του Εμπορίου (TRIPS) αναφορικά με τις ευελιξίες που παρέχονται για την προστασία της δημόσιας υγείας, και ιδίως για την πρόσβαση όλων σε φαρμακευτική αγωγή.
- ουσιαστική αύξηση της χρηματοδότησης για την υγεία και των προσλήψεων, ανάπτυξη, εκπαίδευση και διατήρηση του υγειονομικού δυναμικού των αναπτυσσόμενων χωρών, δίνοντας ιδιαίτερη βαρύτητα στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες και στα μικρά αναπτυσσόμενα νησιωτικά κράτη.
- ενίσχυση της ικανότητας όλων των χωρών, και ιδίως των αναπτυσσόμενων, για την έγκαιρη προειδοποίηση, τη μείωση και τη διαχείριση των εθνικών και παγκόσμιων κινδύνων για την υγεία.

4. Ποιοτική Εκπαίδευση

- διασφάλιση ότι όλα τα κορίτσια και αγόρια θα ολοκληρώνουν μία ελεύθερη, ισότιμη και ποιοτική πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση που οδηγεί σε αντίστοιχα και τελεσφόρα μαθησιακά αποτελέσματα.
- διασφάλιση ότι όλα τα κορίτσια και αγόρια θα έχουν πρόσβαση σε ποιοτική προσχολική ανάπτυξη, φροντίδα και εκπαίδευση, έτσι ώστε να είναι έτοιμα για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση.
- διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης για όλες τις γυναίκες και τους άνδρες σε προσιτή και ποιοτική τεχνική, επαγγελματική και τριτοβάθμια εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένων και των πανεπιστημίων.
- ουσιαστική αύξηση του αριθμού των νέων και των ενηλίκων οι οποίοι έχουν τις κατάλληλες δεξιότητες, συμπεριλαμβανομένων των τεχνικών και επαγγελματικών δεξιοτήτων, για απασχόληση, αξιοπρεπή εργασία και επιχειρηματικότητα.
- εξάλειψη των διακρίσεων με βάση το φύλο στην εκπαίδευση και διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης, σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης και της επαγγελματικής κατάρτισης, για τους ευάλωτους, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρίες, των αυτόχθονων πληθυσμών και των παιδιών που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση.

- διασφάλιση ότι η νεολαία στο σύνολό της καθώς και ένα σημαντικό ποσοστό ενηλίκων, τόσο ανδρών όσο και γυναικών, θα πετύχουν τον γραμματισμό και τον αριθμητισμό.
- διασφάλιση ότι όλοι οι εκπαιδευόμενοι θα αποκτήσουν τη γνώση και θα καλλιεργήσουν τις δεξιότητες που χρειάζονται για να προάγουν τη βιώσιμη ανάπτυξη, μέσω, μεταξύ άλλων, της εκπαίδευσης για τη βιώσιμη ανάπτυξη και τον βιώσιμο τρόπο ζωής, τα ανθρώπινα δικαιώματα, την ισότητα των φύλων, της προαγωγής της κουλτούρας της ειρήνης και της μη-βίας, της ταυτότητας του παγκόσμιου πολίτη, καθώς και μέσω της αναγνώρισης της πολιτιστικής ποικιλομορφίας και της συμβολής του πολιτισμού στη βιώσιμη ανάπτυξη.
- οικοδόμηση και αναβάθμιση εκπαιδευτικών εγκαταστάσεων οι οποίες ανταποκρίνονται στις ανάγκες των παιδιών και των ατόμων με αναπηρίες, λαμβάνοντας υπόψη το θέμα του φύλου, και παροχή ασφαλών, ειρηνικών, συμμετοχικών και αποδοτικών μαθησιακών περιβαλλόντων για όλους.
- ουσιαστική επέκταση, σε παγκόσμιο επίπεδο, του αριθμού των διαθέσιμων υποτροφιών στις αναπτυσσόμενες χώρες, και ιδίως στις λιγότερο ανεπτυγμένες, στα μικρά νησιωτικά αναπτυσσόμενα κράτη και στις αφρικανικές χώρες, έτσι ώστε να προωθηθούν οι εγγραφές στην ανώτατη εκπαίδευση, συμπεριλαμβανομένων της επαγγελματικής κατάρτισης, των τεχνολογιών της πληροφορίας και επικοινωνίας, καθώς και τεχνικών, μηχανολογικών και επιστημονικών προγραμμάτων, στις ανεπτυγμένες και άλλες αναπτυσσόμενες χώρες.
- ουσιαστική αύξηση της προσφοράς καταρτισμένων δασκάλων, μέσω, μεταξύ άλλων, της διεθνούς συνεργασίας για την κατάρτιση του διδακτικού προσωπικού στις αναπτυσσόμενες χώρες και ιδίως στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες και τα μικρά νησιωτικά αναπτυσσόμενα κράτη.

5. Ισότητα των φύλων

- τερματισμός κάθε μορφής διακρίσεων κατά των γυναικών και κοριτσιών, οπουδήποτε.
- εξάλειψη όλων των μορφών βίας κατά όλων των γυναικών και κοριτσιών, τόσο στην ιδιωτική όσο και στη δημόσια ζωή, συμπεριλαμβανομένης της εμπορίας ανθρώπων καθώς και της σεξουαλικής και κάθε άλλου είδους εκμετάλλευσης.
- εξάλειψη όλων των επιβλαβών πρακτικών, όπως ο παιδικός, πρόωρος και καταναγκαστικός γάμος καθώς και ο ακρωτηριασμός γυναικείων γεννητικών οργάνων.
- αναγνώριση και εκτίμηση της μη αμειβόμενης φροντίδας και οικιακής εργασίας, μέσω της παροχής δημόσιων υπηρεσιών, υποδομών και πολιτικών κοινωνικής προστασίας, και της προαγωγής της κοινής ευθύνης μέσα σε ένα νοικοκυριό και στην οικογένεια, ανάλογα με τις εκάστοτε εθνικές ιδιαιτερότητες.
- διασφάλιση της πλήρους και αποτελεσματικής συμμετοχής καθώς και των ισότιμων ευκαιριών ανάληψης ηγετικού ρόλου των γυναικών σε όλα τα επίπεδα λήψης αποφάσεων στην πολιτική, οικονομική και δημόσια ζωή.
- διασφάλιση της καθολικής πρόσβασης στη σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία καθώς και διασφάλιση των αναπαραγωγικών δικαιωμάτων, όπως έχει συμφωνηθεί με βάση το Πρόγραμμα Δράσης της Διεθνούς Διάσκεψης για τον Πληθυσμό και την Ανάπτυξη, την Πλατφόρμα Δράσης του Πεκίνο, και τα έγγραφα που προέκυψαν από τις διασκέψεις αναθεώρησης.
- δρομολόγηση μεταρρυθμίσεων οι οποίες θα παράσχουν στις γυναίκες ίσα δικαιώματα ως προς τους οικονομικούς πόρους, καθώς και πρόσβαση στην ιδιοκτησία, στον έλεγχο της γης και άλλων μορφών ιδιοκτησίας, στις χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, στις κληρονομίες και στους φυσικούς πόρους, σύμφωνα με την εκάστοτε εθνική νομοθεσία.

- ενίσχυση της χρήσης της τεχνολογίας γενικής εφαρμογής, και ιδίως της τεχνολογίας της πληροφoρίας και των επικοινωνιών, προωθώντας έτσι την ενδυνάμωση των γυναικών.
- υιοθέτηση και ενίσχυση ορθών πολιτικών και εφαρμόσιμων νομοθεσιών που αποβλέπουν στην προώθηση της ισότητας των φύλων και τη χειραφέτηση των γυναικών και των κοριτσιών σε όλα τα επίπεδα.

6. Καθαρό νερό και αποχέτευση

- επίτευξη καθολικής και ισότιμης πρόσβασης σε ασφαλές και προσιτό πόσιμο νερό για όλους.
- επίτευξη επαρκούς και ισότιμης πρόσβασης σε εγκαταστάσεις/συστήματα υγιεινής για όλους, βάζοντας τέλος στην «ανοιχτή απόδευση», δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στις ανάγκες των γυναικών και των κοριτσιών καθώς και εκείνων που βρίσκονται σε ευάλωτες καταστάσεις.
- βελτίωση της ποιότητας του νερού, μέσω της μείωσης της ρύπανσης, της εξάλειψης των απορρίψεων, της ελαχιστοποίησης της απελευθέρωσης επικίνδυνων χημικών και υλικών, της μείωσης, κατά το ήμισυ, του ποσοστού των ανεπεξέργαστων υγρών αποβλήτων, καθώς και της σημαντικής αύξησης της ανακύκλωσης και της ασφαλούς επαναχρησιμοποίησης του νερού σε παγκόσμιο επίπεδο.
- ουσιαστική αύξηση της αποδοτικότητας της χρήσης του ύδατος σε όλους τους τομείς και διασφάλιση της βιώσιμης άντλησης και προμήθειας πόσιμου νερού, προκειμένου να αντιμετωπιστεί η λειψυδρία και να μειωθεί σημαντικά ο αριθμός των ανθρώπων που πλήττονται από την έλλειψη νερού.
- εφαρμογή της ολοκληρωμένης διαχείρισης των υδατικών πόρων, σε όλα τα επίπεδα, συμπεριλαμβανομένου μέσω της διασυννοριακής συνεργασίας, ως ενδείκνυται.
- προστασία και αποκατάσταση των υδατικών οικοσυστημάτων, συμπεριλαμβανομένων των βουνών, των δασών, των υδροβιότοπων, των ποταμών, των υδροφόρων οριζόντων και των λιμνών.
- επέκταση της διεθνούς συνεργασίας και υποστήριξη της οικοδόμησης-ικανοτήτων των αναπτυσσόμενων χωρών σε δραστηριότητες και προγράμματα που σχετίζονται με το νερό και την υγιεινή, όπως τη συλλογή υδάτων, την αφαλάτωση, την αποδοτικότητα χρήσης των υδατικών πόρων, την επεξεργασία υγρών αποβλήτων, και τις τεχνολογίες ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης ύδατος.
- στήριξη και ενδυνάμωση της συμμετοχής των τοπικών κοινοτήτων στη βελτίωση της διαχείρισης του νερού και των εγκαταστάσεων υγιεινής.

7. Φτηνή και καθαρή ενέργεια

- διασφάλιση της καθολικής πρόσβασης σε προσιτές, αξιόπιστες και σύγχρονες υπηρεσίες ενέργειας.
- σημαντική αύξηση του μεριδίου των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στο παγκόσμιο ενεργειακό μείγμα.
- διπλασιασμός του παγκόσμιου ποσοστού βελτίωσης της ενεργειακής αποδοτικότητας.
- ενίσχυση της διεθνούς συνεργασίας ώστε να διευκολυνθεί η πρόσβαση στην έρευνα και τη τεχνολογία καθαρής ενέργειας –συμπεριλαμβανομένων των ανανεώσιμων μορφών ενέργειας, της ενεργειακής αποδοτικότητας και των προηγμένων και καθαρών τεχνολογιών ορυκτών καυσίμων – και να προωθηθούν οι επενδύσεις σε ενεργειακές υποδομές και τεχνολογίες καθαρής ενέργειας.
- επέκταση των υποδομών και αναβάθμιση της τεχνολογίας για την παροχή σύγχρονων και βιώσιμων υπηρεσιών ενέργειας για όλους στις αναπτυσσόμενες χώρες, και ιδίως στις

λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, στα μικρά αναπτυσσόμενα νησιωτικά καθώς και στα περικλειστά αναπτυσσόμενα κράτη, σύμφωνα με τα αντίστοιχα προγράμματα στήριξής τους.

8. Αξιοπρεπής εργασία και οικονομική ανάπτυξη

- διατήρηση της κατά κεφαλήν οικονομικής ανάπτυξης με βάση τις εθνικές περιστάσεις, και ιδίως όσον αφορά τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες διατήρηση τουλάχιστον του 7% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος ετησίως.
- επίτευξη υψηλότερων επιπέδων οικονομικής παραγωγικότητας, μέσω της διαφοροποίησης, της τεχνολογικής αναβάθμισης και καινοτομίας, στρέφοντας την προσοχή σε τομείς υψηλής προστιθέμενης αξίας και έντασης εργασίας.
- προώθηση πολιτικών προσανατολισμένων στην ανάπτυξη, οι οποίες στηρίζουν τις παραγωγικές δραστηριότητες, τη δημιουργία αξιοπρεπών θέσεων εργασίας, την επιχειρηματικότητα, τη δημιουργικότητα και την καινοτομία, και ενθαρρύνουν την επισημοποίηση και την ανάπτυξη των πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων, μέσω της πρόσβασής τους σε χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες.
- βαθμιαία βελτίωση της αποδοτικότητας των παγκόσμιων πόρων σε σχέση με την κατανάλωση και παραγωγή, και προσπάθεια διαχωρισμού της οικονομικής ανάπτυξης από την υποβάθμιση του περιβάλλοντος, σύμφωνα με το Δεκαετές Πλαίσιο Προγράμματος για τη Βιώσιμη Κατανάλωση και Παραγωγή, με τις ανεπτυγμένες χώρες να ηγούνται του εγχειρήματος αυτού.
- επίτευξη πλήρους και παραγωγικής απασχόλησης και αξιοπρεπών θέσεων εργασίας για όλες τις γυναίκες και τους άνδρες, συμπεριλαμβανομένων των νέων ανθρώπων και των ατόμων με αναπηρίες, καθώς και εξασφάλιση της ίσης αμοιβής για εργασία ίσης αξίας.
- ουσιαστική μείωση του ποσοστού των νέων που δεν απασχολούνται, μορφώνονται ή εκπαιδεύονται.
- ανάληψη άμεσων και αποτελεσματικών μέτρων για την εξάλειψη της αναγκαστικής εργασίας, τον τερματισμό της σύγχρονης δουλειάς και της εμπορίας ανθρώπων, τη διασφάλιση της απαγόρευσης και εξάλειψης των χειρότερων μορφών παιδικής εργασίας, συμπεριλαμβανομένης της στρατολόγησης και της χρησιμοποίησης παιδιών-στρατιωτών, και τον τερματισμό, έως το 2025, όλων των μορφών παιδικής εργασίας.
- προστασία εργασιακών δικαιωμάτων και προαγωγή ασφαλών συνθηκών εργασίας για όλους τους εργάτες, συμπεριλαμβανομένων των εργαζόμενων μεταναστών, και ιδίως των γυναικών μεταναστριών καθώς και εκείνων που έχουν επισφαλείς θέσεις απασχόλησης.
- σχεδιασμός και εφαρμογή πολιτικών που προωθούν τον βιώσιμο τουρισμό, ο οποίος δημιουργεί θέσεις εργασίας και προάγει τους τοπικούς πολιτισμούς και προϊόντα.
- ενίσχυση της ικανότητας των εγχώριων χρηματοπιστωτικών θεσμών προκειμένου να ενθαρρυνθεί και να διευρυνθεί η πρόσβαση σε τραπεζικές, ασφαλιστικές και χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες για όλους.
- αύξηση της υποστήριξης της πρωτοβουλίας Βοήθεια για το Εμπόριο (Aid For Trade) για τις αναπτυσσόμενες χώρες, και ιδίως για τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, μέσω του Ενισχυμένου Ολοκληρωμένου Πλαισίου για την Τεχνική Συνδρομή σε θέματα Εμπορίου στις Λιγότερο Ανεπτυγμένες Χώρες.
- ανάπτυξη και θέση σε εφαρμογή μίας παγκόσμιας στρατηγικής για την απασχόληση των νέων και εφαρμογή του Παγκόσμιου Συμφώνου Απασχόλησης της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας.

9. Βιομηχανία, καινοτομία και υποδομές

- δημιουργία ποιοτικών, αξιόπιστων, βιώσιμων και ανθεκτικών υποδομών, συμπεριλαμβανομένων των περιφερειακών και διασυνοριακών υποδομών, για τη στήριξη της οικονομικής ανάπτυξης και της ανθρώπινης ευημερίας, εστιάζοντας στην προσιτή και ισότιμη πρόσβαση σε αυτές για όλους.
- προαγωγή της χωρίς αποκλεισμούς και βιώσιμης βιομηχανοποίησης και ουσιαστική αύξηση, έως το 2030, του ποσοστού της απασχόλησης στον βιομηχανικό κλάδο και του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος, σε συνάρτηση με τις εθνικές περιστάσεις, καθώς και διπλασιασμός του ποσοστού απασχόλησης στον βιομηχανικό κλάδο στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες.
- αύξηση της πρόσβασης των μικρής-κλίμακας βιομηχανικών και άλλων επιχειρήσεων, ιδίως των αναπτυσσόμενων χωρών, σε χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, παρέχοντας προσιτές πιστώσεις, και ενσωμάτωσή τους στις αλυσίδες αξίας και στις αγορές.
- αναβάθμιση υποδομών και μετασκευή βιομηχανιών προκειμένου αυτές να καταστούν βιώσιμες, αυξάνοντας την αποδοτική χρήση των πόρων και ενθαρρύνοντας την υιοθέτηση περισσότερο καθάρων και περιβαλλοντικά ορθών τεχνολογιών και βιομηχανικών μεθόδων, με όλες τις χώρες να αναλαμβάνουν δράση, προς αυτή την κατεύθυνση, με βάση τις δυνατότητές τους.
- ενίσχυση της επιστημονικής έρευνας, αναβάθμιση των τεχνολογικών ικανοτήτων του βιομηχανικού κλάδου σε όλες τις χώρες, και ιδίως στις αναπτυσσόμενες, συμπεριλαμβανομένου, έως το 2030, της ενθάρρυνσης της καινοτομίας και της ουσιαστικής αύξησης του αριθμού των εργαζομένων στον τομέα της έρευνας και της ανάπτυξης, κατά 1 εκατομμύριο, καθώς και της αύξησης των δαπανών για την έρευνα και την ανάπτυξη στον δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα.
- διευκόλυνση της ανάπτυξης των βιώσιμων και ανθεκτικών υποδομών στις αναπτυσσόμενες χώρες, μέσω ενισχυμένης χρηματοοικονομικής, τεχνολογικής και τεχνικής υποστήριξης σε χώρες της Αφρικής, στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, στις περικλειστές αναπτυσσόμενες χώρες και τα μικρά νησιωτικά αναπτυσσόμενα κράτη.
- στήριξη της εγχώριας τεχνολογικής ανάπτυξης, έρευνας και καινοτομίας στις αναπτυσσόμενες χώρες, διασφαλίζοντας ένα ευνοϊκό περιβάλλον πολιτικής που θα στηρίζει, μεταξύ άλλων, τη βιομηχανική διαφοροποίηση και την προστιθέμενη αξία των εμπορευμάτων.
- σημαντική αύξηση της πρόσβασης στην τεχνολογία της πληροφορίας και των επικοινωνιών, και επιδίωξη για την παροχή καθολικής και προσιτής πρόσβασης στο διαδίκτυο στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες έως το 2020.

10. Λιγότερες ανισότητες

- 10.1 Έως το 2030, προοδευτική επίτευξη και διατήρηση της αύξησης του εισοδήματος για το κατώτερο 40% του πληθυσμού με ρυθμό υψηλότερο του μέσου εθνικού.
- 10.2 Έως το 2030, ενδυνάμωση και προαγωγή της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής ένταξης όλων, ανεξαρτήτως ηλικίας, φύλου, αναπηρίας, φυλής, εθνικότητας, καταγωγής, θρησκείας ή οικονομικής ή άλλης κατάστασης.
- 10.3 Διασφάλιση των ισότιμων ευκαιριών και μείωση των αποτελεσμάτων των ανισοτήτων, μέσω, μεταξύ άλλων, της εξάλειψης νόμων, πολιτικών και πρακτικών που επιτρέπουν διακρίσεις, και της προαγωγής των κατάλληλων νομοθεσιών, πολιτικών και δράσεων σε σχέση με αυτό το θέμα.
- 10.4 Υιοθέτηση πολιτικών, ιδιαίτερα φορολογικών και μισθολογικών, καθώς και πολιτικών κοινωνικής προστασίας, και προοδευτική επίτευξη μεγαλύτερης ισότητας.

- 10.5 Βελτίωση της ρύθμισης και της παρακολούθησης των παγκόσμιων χρηματοπιστωτικών αγορών και ιδρυμάτων, και ενίσχυση της εφαρμογής αυτών των ρυθμίσεων.
- 10.6 Διασφάλιση της ενισχυμένης εκπροσώπησης και φωνής των αναπτυσσόμενων χωρών στη λήψη αποφάσεων σε παγκόσμιους οικονομικούς και χρηματοπιστωτικούς θεσμούς, προκειμένου να παρέχονται πιο αποτελεσματικοί, αξιόπιστοι, υπεύθυνοι και νομιμοποιημένοι θεσμοί.
- 10.7 Διευκόλυνση της μεθοδικής, ασφαλούς, ομαλής και υπεύθυνης μετανάστευσης και της κινητικότητας των ανθρώπων, μέσω της εφαρμογής σχεδιασμένων και καλά διαχειριζόμενων μεταναστατευτικών πολιτικών.
- 10.α Εφαρμογή της αρχής της ειδικής και διαφοροποιημένης διαχείρισης προς τις αναπτυσσόμενες χώρες, ιδίως προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, σύμφωνα με τις συμφωνίες του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου.
- 10.β Ενθάρρυνση της δημόσιας αναπτυξιακής βοήθειας και των χρηματικών ροών, συμπεριλαμβανομένων των άμεσων επενδύσεων, σε κράτη όπου εμφανίζεται μεγαλύτερη ανάγκη, και ιδίως στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, τις αφρικανικές χώρες καθώς και στα μικρά αναπτυσσόμενα περικλειστά και νησιωτικά κράτη, σύμφωνα με τα εθνικά τους σχέδια και προγράμματα.
- 10.γ Έως το 2030, μείωση, σε ποσοστό λιγότερο του 3%, των εξόδων συναλλαγής για τα εμβάσματα των μεταναστών, και εξάλειψη των ροών εμβασμάτων με κόστος που υπερβαίνει το 5%.

11. Βιώσιμες πόλεις και κοινότητες

- διασφάλιση της πρόσβασης όλων σε επαρκή, ασφαλή, προσιτή στέγαση και βασικές υπηρεσίες, και αναβάθμιση των φτωχογειτονιών.
- παροχή ασφαλών, προσιτών, προσβάσιμων και βιώσιμων συστημάτων μεταφοράς για όλους, βελτίωση της ασφάλειας των δρόμων, κυρίως μέσω της επέκτασης των δημόσιων συγκοινωνιών, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στις ανάγκες εκείνων που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση, όπως είναι οι γυναίκες, τα παιδιά, τα άτομα με αναπηρίες και οι ηλικιωμένοι.
- βελτίωση της χωρίς αποκλεισμούς και βιώσιμης αστικοποίησης για όλους καθώς και των ικανοτήτων για συμμετοχικό, ολοκληρωμένο και βιώσιμο σχεδιασμό και διαχείριση των ανθρώπινων οικισμών για όλες τις χώρες.
- ενίσχυση των προσπάθειών για την προστασία και τη διαφύλαξη της παγκόσμιας πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς.
- σημαντική μείωση του αριθμού των θανάτων και του αριθμού των πληγέντων από φυσικές καταστροφές, καθώς και των άμεσων οικονομικών απωλειών σε σχέση με το παγκόσμιο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν που οφείλεται σε φυσικές καταστροφές, συμπεριλαμβανομένων των σχετιζόμενων με το νερό καταστροφών, εστιάζοντας στην προστασία των φτωχών και των ανθρώπων που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση.
- μείωση του δυσμενούς, κατά κεφαλήν, περιβαλλοντικού αντίκτυπου των πόλεων, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στην ποιότητα του αέρα και τη διαχείριση των αστικών και άλλων αποβλήτων.
- παροχή καθολικής πρόσβασης σε ασφαλείς, χωρίς αποκλεισμούς και προσβάσιμους πράσινους και δημόσιους χώρους, ιδίως για τις γυναίκες και τα παιδιά, τους ηλικιωμένους και τα άτομα με αναπηρία.

- υποστήριξη θετικών οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών δεσμών μεταξύ των αστικών, περιαστικών και αγροτικών περιοχών, μέσω της ενδυνάμωσης του εθνικού και περιφερειακού αναπτυξιακού σχεδιασμού.
- ουσιαστική αύξηση του αριθμού των πόλεων και των ανθρώπινων οικισμών που υιοθετούν και εφαρμόζουν ολοκληρωμένες πολιτικές και σχέδια τα οποία αποβλέπουν στην κοινωνική ένταξη, στην αποδοτικότητα των πόρων, στην άμβλυνση των επιπτώσεων και την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, στην ανθεκτικότητα απέναντι στις καταστροφές, καθώς και ανάπτυξη και εφαρμογή μιας ολιστικής διαχείρισης του κινδύνου καταστροφών σε όλα τα επίπεδα, σύμφωνα με το Πλαίσιο Sendai για τη Μείωση των Κινδύνων από Καταστροφές 2015-2030.
- υποστήριξη των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών, μέσω οικονομικής και τεχνικής βοήθειας, για την οικοδόμηση βιώσιμων και ανθεκτικών κτιρίων με τη χρήση τοπικών υλών.

12. Υπεύθυνη κατανάλωση και παραγωγή

- εφαρμογή του Δεκαετούς Πλαισίου Προγραμμάτων για τα Πρότυπα Βιώσιμης Κατανάλωσης και Παραγωγής, με όλες τις χώρες να αναλαμβάνουν δράση, με τις ανεπτυγμένες να ηγούνται του εγχειρήματος αυτού, λαμβάνοντας υπόψη την ανάπτυξη και τις ικανότητες των αναπτυσσόμενων χωρών.
- επίτευξη της βιώσιμης διαχείρισης και της επαρκούς χρήσης των φυσικών πόρων.
- μείωση, κατά το ήμισυ, των κατά κεφαλήν παραγόμενων αποβλήτων τροφίμων παγκοσμίως, σε επίπεδο λιανικού εμπορίου και καταναλωτών, καθώς και μείωση των απωλειών τροφίμων σε όλη την αλυσίδα παραγωγής και εφοδιασμού, συμπεριλαμβανομένων των απωλειών έπειτα από τη συγκομιδή.
- επίτευξη της περιβαλλοντικά ορθής διαχείρισης των χημικών και όλων των αποβλήτων σε όλη τη διάρκεια ζωής τους, σύμφωνα με τα διεθνώς συμφωνηθέντα πλαίσια, και σημαντική μείωση των εκπομπών τους στον αέρα, το νερό και το έδαφος, προκειμένου να ελαχιστοποιηθούν οι δυσμενείς επιπτώσεις τους στην ανθρώπινη υγεία και το περιβάλλον.
- ουσιαστική μείωση της παραγωγής αποβλήτων μέσω της πρόληψης, της μείωσης, της ανακύκλωσης και της επαναχρησιμοποίησης.
- ενθάρρυνση των εταιρειών, ιδίως των μεγάλων και υπερεθνικών, να υιοθετήσουν βιώσιμες πρακτικές και να ενσωματώσουν πληροφορίες σχετικά με τη βιωσιμότητα στις εκθέσεις τους.
- προαγωγή των βιώσιμων πρακτικών δημοσίων συμβάσεων, σύμφωνα με τις εθνικές πολιτικές και τις προτεραιότητες.
- διασφάλιση ότι όλοι οι άνθρωποι παντού έχουν την απαραίτητη ενημέρωση και ευαισθητοποίηση σχετικά με τη βιώσιμη ανάπτυξη και έναν τρόπο ζωής σε αρμονία με τη φύση.
- στήριξη των αναπτυσσόμενων χωρών προκειμένου να ενισχύσουν την επιστημονική και τεχνολογική τους ικανότητα, που θα τις ωθήσει προς ένα πιο βιώσιμο πρότυπο κατανάλωσης και παραγωγής.
- ανάπτυξη και χρησιμοποίηση εργαλείων παρακολούθησης του αντίκτυπου της βιώσιμης ανάπτυξης στον βιώσιμο τουρισμό, ο οποίος δημιουργεί θέσεις εργασίας και προωθεί την τοπική κουλτούρα και προϊόντα.
- εξορθολογισμός των μη αποδοτικών επιδοτήσεων για τα ορυκτά καύσιμα, οι οποίες ενθαρρύνουν την ανεξέλεγκτη κατανάλωση, εξαλείφοντας τις στρεβλώσεις της αγοράς, σύμφωνα με τις εθνικές περιστάσεις, και μεταξύ άλλων, μέσω της αναδιάρθρωσης της φορολογίας και της κατάργησης των επιζήμιων επιδοτήσεων, όπου υπάρχουν, ώστε να

αποτυπώνονται οι αρνητικές περιβαλλοντικές τους επιπτώσεις, λαμβάνοντας πλήρως υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες και συνθήκες των αναπτυσσόμενων χωρών και ελαχιστοποιώντας τις πιθανές δυσμενείς επιπτώσεις στην ανάπτυξή τους με τρόπο που να προστατεύονται οι φτωχοί και οι πληγείσες κοινότητες.

13. Δράση για το κλίμα

- ενίσχυση της ανθεκτικότητας και της προσαρμοστικής ικανότητας όλων των χωρών έναντι των κινδύνων και των φυσικών καταστροφών που απορρέουν από την κλιματική αλλαγή.
- ενσωμάτωση των μέτρων για την κλιματική αλλαγή στις εθνικές πολιτικές, στρατηγικές και σχεδιασμούς.
- βελτίωση της εκπαίδευσης, ευαισθητοποίησης, καθώς και της ανθρώπινης και θεσμικής ικανότητας σχετικά με θέματα που αφορούν τον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής, την προσαρμογή, τη μείωση των επιπτώσεων και την έγκαιρη προειδοποίηση
- εφαρμογή της δέσμευσης που έχουν αναλάβει οι ανεπτυγμένες χώρες μέρη της Σύμβασης-Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή, σχετικά με τον στόχο για την από κοινού ετήσια διάθεση 100 δισεκατομμυρίων δολαρίων, μέχρι το 2020, μέσω διαφόρων πηγών, ώστε να αντιμετωπιστούν οι ανάγκες των αναπτυσσόμενων χωρών, στο πλαίσιο της ανάληψης ουσιαστικών δράσεων άμβλυνσης των επιπτώσεων και διαφάνειας στην εφαρμογή, και την πλήρη λειτουργία του Πράσινου Ταμείου για το Κλίμα μέσω της κεφαλαιοποίησής του το συντομότερο δυνατό.
- προώθηση μηχανισμών για την αύξηση της ικανότητας σχετικά με τον αποτελεσματικό σχεδιασμό και τη διαχείριση θεμάτων που αφορούν την κλιματική αλλαγή στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες και στα μικρά αναπτυσσόμενα νησιωτικά κράτη, συμπεριλαμβανομένων των γυναικών, των νέων καθώς και των τοπικών και περιθωριοποιημένων κοινοτήτων.

14. Ζωή στο νερό

- έως το 2025, πρόληψη και σημαντική μείωση όλων των μορφών θαλάσσιας ρύπανσης, ιδίως της ρύπανσης από χερσαίες δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένων των θαλάσσιων απορριμμάτων και της ρύπανσης από θρεπτικές ουσίες.
- έως το 2020, βιώσιμη διαχείριση και προστασία των θαλάσσιων και παράκτιων οικοσυστημάτων προκειμένου να αποφευχθούν οι δυσμενείς επιπτώσεις, μέσω της ενίσχυσης της ανθεκτικότητάς τους, καθώς και ανάληψη δράσης για την αποκατάστασή τους, έτσι ώστε να επιτευχθούν υγιείς και παραγωγικοί ωκεανοί.
- ελαχιστοποίηση και αντιμετώπιση των επιπτώσεων της οξίνισης των ωκεανών, μέσω της ενίσχυσης της επιστημονικής συνεργασίας σε όλα τα επίπεδα.
- έως το 2020, αποτελεσματική ρύθμιση της αλιευτικής συγκομιδής και τερματισμός της υπεραλίευσης, της παράνομης, λαθραίας και άναρχης αλιείας, των καταστρεπτικών αλιευτικών τεχνικών, καθώς και εφαρμογή διαχειριστικών σχεδίων βασισμένων στην επιστήμη, έτσι ώστε να αποκατασταθούν τα αποθέματα αλιευμάτων το συντομότερο δυνατό, τουλάχιστον σε επίπεδα που θα επιτρέπουν την παραγωγή της μέγιστης βιώσιμης απόδοσης, όπως καθορίζονται από τα βιολογικά τους χαρακτηριστικά.
- έως το 2020, διατήρηση τουλάχιστον του 10% των θαλάσσιων και παράκτιων περιοχών, σύμφωνα με το εθνικό και διεθνές δίκαιο και με βάση τα βέλτιστα διαθέσιμα επιστημονικά στοιχεία.
- έως το 2020, απαγόρευση συγκεκριμένων μορφών επιδοτήσεων αλιείας, οι οποίες συντελούν στην πλεονάζουσα αλιευτική ικανότητα και την υπερεκμετάλλευση, εξάλειψη των επιδοτήσεων που συντελούν στην παράνομη, λαθραία και άναρχη αλιεία, και αποφυγή

της εισαγωγής νέων τέτοιων επιδοτήσεων, αναγνωρίζοντας το γεγονός ότι η κατάλληλη και αποτελεσματική ειδική και διαφοροποιημένη μεταχείριση των αναπτυσσόμενων και λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών θα πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα των διαπραγματεύσεων που διενεργούνται στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου σχετικά με τις αλιευτικές επιδοτήσεις.[1]

- αύξηση των οικονομικών ωφελειών για τα μικρά νησιωτικά αναπτυσσόμενα κράτη και τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες από τη βιώσιμη χρήση των θαλάσσιων πόρων, μέσω της βιώσιμης διαχείρισης της αλιείας, των υδατοκαλλιεργειών και του τουρισμού.
- αύξηση της επιστημονικής γνώσης, ανάπτυξη των ερευνητικών ικανοτήτων και μεταφορά της θαλάσσιας τεχνολογίας, λαμβάνοντας υπόψη τα Κριτήρια και τις Κατευθυντήριες Γραμμές σχετικά με τη Μετάδοση της Θαλάσσιας Τεχνολογίας της Διακυβερνητικής Ωκεανογραφικής Επιτροπής, έτσι ώστε να βελτιωθεί η υγεία των ωκεανών και να ενισχυθεί η συμβολή της θαλάσσιας βιοποικιλότητας στην ανάπτυξη των αναπτυσσόμενων χωρών, και ιδίως των μικρών αναπτυσσόμενων νησιωτικών κρατών και των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών.
- παροχή πρόσβασης των παραδοσιακών αλιέων μικρής κλίμακας στους θαλάσσιους πόρους και τις αγορές.
- ενίσχυση της διατήρησης και της βιώσιμης χρήσης των ωκεανών και των πόρων τους, μέσω της εφαρμογής του διεθνούς δικαίου, όπως προβλέπεται από τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για το Δίκαιο της Θάλασσας, η οποία παρέχει το νομικό πλαίσιο για τη διατήρηση και τη βιώσιμη χρήση των ωκεανών και των πόρων τους, όπως αναφέρεται στην παρ. 158 του κειμένου αποτελεσμάτων της Συνδιάσκεψης των Ηνωμένων Εθνών για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη, με τίτλο «Το μέλλον που θέλουμε».

15. Ζωή στη στεριά

- έως το 2020, διασφάλιση της διατήρησης, αποκατάστασης και βιώσιμης χρήσης των χερσαίων οικοσυστημάτων και των οικοσυστημάτων εσωτερικών υδάτων και των υπηρεσιών τους, ιδίως των δασών, των υδροβιότοπων, των βουνών και των ξηρών ζωνών, σύμφωνα με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τις διεθνείς συμφωνίες.
- έως το 2020, προαγωγή της εφαρμογής της βιώσιμης διαχείρισης όλων των τύπων των δασών, τερματισμός της αποψίλωσης, αποκατάσταση των υποβαθμισμένων δασών και ουσιαστική αύξηση της δάσωσης και της αναδάσωσης παγκοσμίως.
- καταπολέμηση της απερήμωσης, αποκατάσταση υποβαθμισμένων γαιών και εδαφών, συμπεριλαμβανομένων των εδαφών που επηρεάζονται από την απερήμωση, την ξηρασία και τις πλημμύρες, και επιδίωξη της επίτευξης ενός κόσμου με μηδενική υποβάθμιση της γης.
- διασφάλιση της διατήρησης των ορεινών οικοσυστημάτων συμπεριλαμβανομένης της βιοποικιλότητάς τους, έτσι ώστε ενισχυθεί η ικανότητά τους να παράσχουν οφέλη απαραίτητα για τη βιώσιμη ανάπτυξη.
- ανάληψη επείγουσας και ουσιαστικής δράσης για τη μείωση της υποβάθμισης των φυσικών οικοτόπων, την αποτροπή της απώλειας της βιοποικιλότητας καθώς και την προστασία και την πρόληψη, έως το 2020, της εξαφάνισης απειλούμενων ειδών.
- προαγωγή του δίκαιου και ισότιμου καταμερισμού των οφελών που προέρχονται από τη χρήση των γενετικών πόρων και προαγωγή της κατάλληλης πρόσβασης σε τέτοιους πόρους, όπως έχει συμφωνηθεί διεθνώς.

- ανάληψη άμεσης δράσης για τον τερματισμό της λαθροθηρίας και της παράνομης διακίνησης προστατευόμενων ειδών της χλωρίδας και της πανίδας, και την αντιμετώπιση τόσο της προσφοράς όσο και της ζήτησης παράνομων προϊόντων χλωρίδας και πανίδας.
- έως το 2020, θέσπιση μέτρων για την πρόληψη της εισαγωγής και τη σημαντική μείωση του αντίκτυπου των χωροκατακτητικών ξένων ειδών στα χερσαία και υδάτινα οικοσυστήματα, και τον έλεγχο ή εξάλειψη των κυριότερων από αυτά τα είδη.
- έως το 2020, ενσωμάτωση της αξίας των οικοσυστημάτων και της βιοποικιλότητας στον εθνικό και τοπικό σχεδιασμό, στις αναπτυξιακές διαδικασίες και στις στρατηγικές και υπολογισμούς μείωσης της φτώχειας.
- κινητοποίηση και σημαντική αύξηση των οικονομικών πόρων από όλες τις πηγές για τη διατήρηση και βιώσιμη χρήση της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων.
- κινητοποίηση σημαντικών πόρων από όλες τις πηγές και σε όλα τα επίπεδα για τη χρηματοδότηση της βιώσιμης διαχείρισης των δασών και παροχή επαρκών κινήτρων στις αναπτυσσόμενες χώρες, προκειμένου να προωθήσουν τέτοιου είδους διαχείριση, συμπεριλαμβανομένης της διατήρησης και της αναδάσωσης.
- ενίσχυση της παγκόσμιας στήριξης των προσπαθειών καταπολέμησης της λαθροθηρίας και της παράνομης διακίνησης προστατευόμενων ειδών, αυξάνοντας την ικανότητα των τοπικών κοινοτήτων να επιδιώκουν ευκαιρίες βιώσιμων συνθηκών διαβίωσης.

16. Ειρήνη, δικαιοσύνη και ισχυροί θεσμοί

- σημαντική μείωση όλων των μορφών βίας και των σχετικών ποσοστών θανάτων παντού.
- τερματισμός της κακοποίησης, της εκμετάλλευσης, της εμπορίας ανθρώπων, καθώς και όλων των μορφών βίας και βασανιστηρίων που υφίστανται τα παιδιά.
- προαγωγή του κράτους δικαίου, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, και διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης στη δικαιοσύνη για όλους.
- σημαντική μείωση των παράνομων ροών χρημάτων και όπλων, ενίσχυση της ανάκτησης και επιστροφής κλεμμένων περιουσιακών στοιχείων και καταπολέμηση κάθε μορφής οργανωμένου εγκλήματος.
- ουσιαστική μείωση κάθε μορφής διαφθοράς και δωροδοκίας.
- ανάπτυξη αποτελεσματικών, υπεύθυνων και διαφανών θεσμών σε όλα τα επίπεδα.
- διασφάλιση της υπεύθυνης, χωρίς αποκλεισμούς, συμμετοχικής και αντιπροσωπευτικής λήψης αποφάσεων σε όλα τα επίπεδα.
- διεύρυνση και ενίσχυση της συμμετοχής των αναπτυσσόμενων χωρών στους θεσμούς παγκόσμιας διακυβέρνησης.
- παροχή νομικής ταυτότητας σε όλους, συμπεριλαμβανομένης της ληξιαρχικής καταχώρησης των γεννήσεων.
- διασφάλιση της δημόσιας πρόσβασης σε πληροφορίες και προστασία των θεμελιωδών ελευθεριών, σύμφωνα με τις εκάστοτε εθνικές νομοθεσίες και διεθνείς συμφωνίες.
- ενίσχυση των σχετικών εθνικών θεσμών, μέσω της διεθνούς συνεργασίας, για την οικοδόμηση ικανοτήτων σε όλα τα επίπεδα, ιδίως στις αναπτυσσόμενες χώρες, με στόχο την πρόληψη της βίας και την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του εγκλήματος.
- προαγωγή και εφαρμογή νόμων που δεν δημιουργούν διακρίσεις και πολιτικών βιώσιμης ανάπτυξης.

17. Συνεργασία για τους στόχους

Γ.2. Ευρωπαϊκή δράση για την αειφορία

Η αειφόρος ανάπτυξη βρίσκεται από καιρό στην καρδιά του ευρωπαϊκού εγχειρήματος. Οι Συνθήκες της ΕΕ αναγνωρίζουν τις οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές διαστάσεις της, οι οποίες θα πρέπει να αντιμετωπίζονται ενιαία. Η ΕΕ είναι προσηλωμένη στην ανάπτυξη που καλύπτει τις ανάγκες του παρόντος χωρίς να υπονομεύει την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να καλύψουν τις δικές τους ανάγκες. Η αξιοπρεπής ζωή για όλους εντός των ορίων του πλανήτη, που κατορθώνει να συμβιβάσει την οικονομική ευημερία και αποδοτικότητα, την ειρηνική διαβίωση των κοινωνιών, την κοινωνική ένταξη και την περιβαλλοντική ευθύνη, αποτελεί την πεμπτούσια της αειφόρου ανάπτυξης.

Οι ευρωπαϊκές κοινωνίες αντιμετωπίζουν σήμερα πολλές προκλήσεις για την αειφορία, από την ανεργία των νέων και τη γήρανση του πληθυσμού έως την κλιματική αλλαγή, τη ρύπανση, τη βιώσιμη ενέργεια και τη μετανάστευση. Οφείλουμε να αντιμετωπίσουμε τις σημερινές προκλήσεις και να προετοιμαστούμε για το μέλλον, προσαρμοζόμενοι στον ρυθμό και την πολυπλοκότητα της παγκόσμιας αλλαγής και στις απαιτήσεις του αυξανόμενου παγκόσμιου πληθυσμού. Για να διατηρήσουμε το ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο και την κοινωνική συνοχή είναι αναγκαίο να επενδύσουμε στους νέους μας, να προάγουμε τη διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, να αντιμετωπίσουμε τις ανισότητες και να διαχειριστούμε ορθά το θέμα της μετανάστευσης. Η εφαρμογή υπεύθυνων δημοσιονομικών πολιτικών και η υλοποίηση μεταρρυθμίσεων θα ενισχύσει τη βιωσιμότητα των συστημάτων υγείας και συντάξεων. Απαραίτητη προϋπόθεση για να διατηρήσουμε το φυσικό μας κεφάλαιο είναι να επιταχύνουμε τη μετάβαση προς μια κυκλική οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα, αποδοτική ως προς τη χρήση των πόρων και ανθεκτική στην κλιματική αλλαγή. Για να μετατραπούν οι προκλήσεις αυτές σε ευκαιρίες για νέες επιχειρήσεις και νέες θέσεις εργασίας, απαιτείται ισχυρή προσήλωση στην έρευνα και την καινοτομία.

Τόσο η αφετηρία όσο και οι επιδόσεις της ΕΕ στον τομέα αυτό είναι ιδιαίτερα ισχυρές, δεδομένου του υψηλού επιπέδου οικονομικής ανάπτυξης, κοινωνικής συνοχής και δημοκρατικότητας των κοινωνιών, καθώς και της κατοχυρωμένης στις ευρωπαϊκές Συνθήκες δέσμευσης για την αειφόρο ανάπτυξη 1. Βάσει της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση 2 η Ένωση οφείλει να μεριμνά για τη συνοχή μεταξύ των διαφόρων τομέων της εξωτερικής της δράσης και μεταξύ αυτών και των άλλων πολιτικών της.

Υπό τη σημερινή Επιτροπή, η διάσταση της αειφόρου ανάπτυξης ενσωματώνεται στα σημαντικότερα διατομεακά σχέδια καθώς και στις τομεακές πολιτικές και πρωτοβουλίες. Στο παρελθόν, το **2001 δρομολογήθηκε η στρατηγική της ΕΕ για την αειφόρο ανάπτυξη**, η οποία **επανεξετάστηκε το 2006 και αναθεωρήθηκε το 2009**. Από το **2010 η αειφόρος ανάπτυξη ενσωματώθηκε στην επιβεβαιωθείσα από τη σημερινή Επιτροπή στρατηγική «Ευρώπη 2020»**, η οποία περιστρέφεται γύρω από την εκπαίδευση και την καινοτομία («έξυπνη»), τις χαμηλές εκπομπές άνθρακα, την ανθεκτικότητα στην κλιματική αλλαγή, τον περιβαλλοντικό αντίκτυπο («βιώσιμη»), τη δημιουργία θέσεων εργασίας και τη μείωση της φτώχειας («χωρίς αποκλεισμούς»).

Το 2015 υπήρξε ένα καθοριστικό έτος για την αειφόρο ανάπτυξη παγκοσμίως. Οι παγκόσμιοι ηγέτες ενέκριναν στο πλαίσιο της 70ής Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών, της 25ης Σεπτεμβρίου 2015, ένα νέο παγκόσμιο πλαίσιο για τη βιώσιμη ανάπτυξη: το θεματολόγιο 2030 για τη βιώσιμη ανάπτυξη (εφεξής, το «θεματολόγιο 2030») στο επίκεντρο του οποίου βρίσκονται οι στόχοι βιώσιμης ανάπτυξης (ΣΒΑ). Το ίδιο έτος εγκρίθηκαν επίσης η Συμφωνία των Παρισίων για το κλίμα (COP21), το πρόγραμμα δράσης της Αντίς Αμπέμπα, ως αναπόσπαστο μέρος του θεματολογίου 2030, και το πλαίσιο Σεντάι για τη μείωση του κινδύνου καταστροφών.

Η ΕΕ έπαιξε καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση του γενικού θεματολογίου 2030, το οποίο συνάδει πλήρως με το όραμα της Ευρώπης και έχει καταστεί πλέον το σχέδιο στρατηγικής ολόκληρου του κόσμου για την παγκόσμια αειφόρο ανάπτυξη. Το θεματολόγιο 2030 αντιπροσωπεύει μια δέσμευση για εξάλειψη της φτώχειας και επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης έως το 2030 σε όλο τον κόσμο, που θα διασφαλίζει ότι δεν θα μένει κανείς στο περιθώριο. Οι 17 ΣΒΑ και οι 169 συνδεδεμένοι με αυτούς στόχοι έχουν παγκόσμιο χαρακτήρα, τυγχάνουν καθολικής εφαρμογής και είναι αλληλένδετοι. Όλες οι χώρες, αναπτυσσόμενες και αναπτυσσόμενες, έχουν από κοινού την ευθύνη για την επίτευξη των ΣΒΑ. Το θεματολόγιο 2030 ενσωματώνει με ισορροπημένο τρόπο τις τρεις διαστάσεις της βιώσιμης ανάπτυξης —την οικονομική, την κοινωνική και την περιβαλλοντική— και αποτυπώνει για πρώτη φορά την ύπαρξη διεθνούς συναίνεσης ως προς το ότι οι στόχοι της ειρήνης, της ασφάλειας, της δικαιοσύνης για όλους και της κοινωνικής ένταξης αλληλοενισχύονται και δεν πρέπει να επιδιώκονται μόνο ο καθένας χωριστά.

Το θεματολόγιο 2030 στηρίζεται στην παγκόσμια σύμπραξη όλων των ενδιαφερόμενων φορέων και προϋποθέτει την κινητοποίηση όλων των μέσων υλοποίησης και έναν ισχυρό μηχανισμό παρακολούθησης και αξιολόγησης μέσω του οποίου θα διασφαλίζεται η πρόοδος και η λογοδοσία. Οι 17 ΣΒΑ προβλέπουν ποιοτικούς και ποσοτικούς στόχους για την επόμενη 15ετία ώστε να προετοιμαστούμε για το μέλλον και να εργαστούμε για την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, τη σταθερότητα, την υγεία του πλανήτη, δίκαιες και ανθεκτικές κοινωνίες και ευημερούσες οικονομίες. Οι ΣΒΑ συμβάλλουν στη διαμόρφωση μιας διαδικασίας σύγκλισης, τόσο μεταξύ των κρατών μελών και στο εσωτερικό κάθε κοινωνίας όσο και με τον υπόλοιπο κόσμο.

Η απάντηση της ΕΕ στο θεματολόγιο 2030 θα περιλαμβάνει δύο άξονες.

- Ο πρώτος άξονας, συνίσταται στην πλήρη ενσωμάτωση των ΣΒΑ στο ευρωπαϊκό πλαίσιο πολιτικής και στις τρέχουσες προτεραιότητες της Επιτροπής, στην αξιολόγηση του σημείου στο οποίο βρισκόμαστε σήμερα και στον προσδιορισμό των πιο σημαντικών ζητημάτων που άπτονται της αειφορίας.
- Στο πλαίσιο του δεύτερου άξονα θα δρομολογηθούν μελέτες για την περαιτέρω ανάπτυξη του μακροπρόθεσμου οράματός μας και τον προσανατολισμό των τομεακών πολιτικών μετά το 2020, στο πλαίσιο της προετοιμασίας για την μακροπρόθεσμη υλοποίηση των ΣΒΑ. Το νέο πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο μετά το 2020 πρόκειται επίσης να επαναπροσανατολίσει τις συνεισφορές από τον προϋπολογισμό της ΕΕ προς την κατεύθυνση της επίτευξης των μακροπρόθεσμων στόχων της ΕΕ.

Γ.3. Λευκή Βίβλος για το μέλλον της Ευρώπης

Πολλοί από τους σοβαρούς μετασχηματισμούς που υφίσταται σήμερα η Ευρώπη είναι αναπόφευκτοι και μη αναστρέψιμοι. Άλλοι δεν είναι εύκολο να προβλεφθούν και θα συμβούν απροσδόκητα. Η Ευρώπη μπορεί είτε να αφεθεί να την παρασύρουν τα γεγονότα αυτά είτε να επιδιώξει να τα ελέγξει. Πρέπει να αποφασίσουμε τώρα.

Τα πέντε σενάρια που διατυπώνονται στην λευκή βίβλο για το μέλλον της Ευρώπης θα βοηθήσουν να δοθεί μια κατεύθυνση στη συζήτηση για το μέλλον της Ευρώπης. Απεικονίζουν την πιθανή κατάσταση στην οποία θα βρίσκεται η Ένωση το 2025 ανάλογα με τις επιλογές που θα κάνουμε όλοι μαζί.

Το σημείο εκκίνησης για κάθε σενάριο είναι ότι τα 27 κράτη μέλη προχωρούν μαζί μπροστά ως Ένωση.

Τα πέντε σενάρια είναι ενδεικτικά και σκοπό έχουν να προκαλέσουν ένα βαθύτερο συλλογισμό. Δεν είναι αναλυτικά σχέδια ούτε επιτακτικές συστάσεις πολιτικής. Για τον ίδιο λόγο, εσκεμμένα δεν κάνουν καμία αναφορά σε θεσμικές διαδικασίες: η μορφή θα ακολουθεί τη λειτουργία.

Πολύ συχνά, η συζήτηση για το μέλλον της Ευρώπης περιορίζεται στο δίλημμα για περισσότερη ή λιγότερη Ευρώπη. Η προσέγγιση αυτή είναι παραπλανητική και απλουστευτική. Οι δυνατότητες που εξετάζονται εδώ καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα: από την υφιστάμενη κατάσταση, έως την αλλαγή του πεδίου και των προτεραιοτήτων, έως ένα μερικό ή συλλογικό άλμα προόδου. Υπάρχουν πολλές επικαλύψεις μεταξύ των σεναρίων και γι' αυτό ούτε αλληλοαποκλείονται ούτε είναι τα μόνα που μπορεί να υπάρξουν.

Αναμφισβήτητα, το τελικό αποτέλεσμα θα είναι διαφορετικό από τον τρόπο που παρουσιάζονται τα σενάρια εδώ. Η ΕΕ των 27 θα αποφασίσει από κοινού ποιος συνδυασμός χαρακτηριστικών των πέντε σεναρίων πιστεύει ότι είναι ο καλύτερος για να βοηθήσει να προχωρήσει το έργο μας προς το συμφέρον των πολιτών μας.

Σενάριο 1-Συνεχίζουμε κανονικά: Η ΕΕ των 27 εξακολουθεί να εστιάζει τις προσπάθειές της στην απασχόληση, την ανάπτυξη και τις επενδύσεις, ενισχύοντας την ενιαία αγορά και εντατικοποιώντας τις επενδύσεις στις υποδομές για την ψηφιακή τεχνολογία, τις μεταφορές και την ενέργεια.

Σενάριο 2-Τίποτα περισσότερο από την ενιαία αγορά: Η λειτουργία της ενιαίας αγοράς καθίσταται ο βασικός λόγος ύπαρξης της ΕΕ. Η περαιτέρω πρόοδος εξαρτάται από την ικανότητα επίτευξης συμφωνίας για τις σχετικές πολιτικές και πρότυπα. Αυτό αποδεικνύεται ευκολότερο όσον αφορά την ελεύθερη κυκλοφορία κεφαλαίων και αγαθών, που εξακολουθεί να πραγματοποιείται ατελώς, παρά σε άλλους τομείς.

Σενάριο 3-Αυτοί που θέλουν περισσότερα κάνουν περισσότερα: Μια ομάδα κρατών μελών αποφασίζει να αναπτύξει στενότερη συνεργασία σε θέματα άμυνας χρησιμοποιώντας τις υπάρχουσες νομικές δυνατότητες. Αυτό περιλαμβάνει μια ισχυρή κοινή ερευνητική και βιομηχανική βάση, κοινές δημόσιες συμβάσεις, πιο ολοκληρωμένες ικανότητες και ενισχυμένη στρατιωτική ετοιμότητα για κοινές αποστολές στο εξωτερικό.

Σενάριο 4-Κάνουμε λιγότερα με πιο αποδοτικό τρόπο: Περαιτέρω συνεργασία στον τομέα της διαστημικής πολιτικής, οι συνεργατικοί σχηματισμοί (clusters) υψηλής τεχνολογίας και η ολοκλήρωση των περιφερειακών ενεργειακών κόμβων. Η ΕΕ των 27 είναι σε θέση να λαμβάνει γρήγορες αποφάσεις για τη διαπραγμάτευση και τη σύναψη εμπορικών συμφωνιών. Η συνεργασία μεταξύ αστυνομίας και δικαστικών αρχών σε θέματα σχετικά με την τρομοκρατία είναι συστηματική και διευκολύνεται από έναν κοινό ευρωπαϊκό οργανισμό για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας.

Σενάριο 5-Κάνουμε μαζί πολύ περισσότερα: Στη διεθνή σκηνή η Ευρώπη μιλά και δρα με μία φωνή στα εμπορικά ζητήματα και εκπροσωπείται από μία έδρα στα περισσότερα διεθνή φόρα. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει τον τελευταίο λόγο στις διεθνείς εμπορικές συμφωνίες. Η άμυνα και η ασφάλεια αποτελούν προτεραιότητες. Σε πλήρη συμπληρωματικότητα με το NATO, δημιουργείται η Ευρωπαϊκή Αμυντική Ένωση. Η συνεργασία σε θέματα ασφαλείας είναι συστηματική. Η ΕΕ των 27 εξακολουθεί να έχει ηγετικό ρόλο στον παγκόσμιο αγώνα για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και ενισχύει τον ρόλο της ως του μεγαλύτερου χορηγού ανθρωπιστικής και αναπτυξιακής βοήθειας στον κόσμο.

Γ.4. Ευρωπαϊκό περιβάλλον-Κατάσταση και προοπτικές 2020

Η έκθεση με τίτλο «Το ευρωπαϊκό περιβάλλον-κατάσταση και προοπτικές 2020» («έκθεση SOER 2020») έρχεται σε μια κρίσιμη στιγμή. Βρισκόμαστε πλέον αντιμέτωποι με προκλήσεις βιωσιμότητας για τις οποίες απαιτούνται επείγουσες συστημικές λύσεις. Αυτό είναι το αμφίσημο μήνυμα προς τους διαμορφωτές πολιτικής στην Ευρώπη και σε ολόκληρο τον κόσμο. Η πρωταρχική πρόκληση αυτού του αιώνα είναι το πώς μπορούμε να επιτύχουμε ανάπτυξη σε ολόκληρο τον κόσμο, η οποία να αντισταθμίζει κοινωνικούς, οικονομικούς και περιβαλλοντικούς προβληματισμούς.

Ο χαρακτήρας και η κλίμακα των παγκόσμιων προκλήσεων γύρω από το περιβάλλον και το κλίμα έχουν καταστεί περισσότερο σαφείς, έχουν αντίστοιχα εξελιχθεί και τα πλαίσια πολιτικής. Το πλαίσιο περιβαλλοντικής πολιτικής της Ευρώπης -το περιβαλλοντικό κεκτημένο- διαμορφώνεται ολοένα και περισσότερο βάσει φιλόδοξων μακροπρόθεσμων οραμάτων και στόχων. Το γενικό όραμα για το περιβάλλον και την κοινωνία της Ευρώπης ορίζεται μέσω του Εβδομού Προγράμματος Δράσης για το Περιβάλλον (7ο ΠΔΠ), το οποίο προβλέπει ότι έως το 2050:

«Ζούμε καλά, εντός των οικολογικών ορίων του πλανήτη μας. Η ευμάρεια που απολαμβάνουμε και το υγιεινό περιβάλλον στο οποίο ζούμε οφείλονται σε μια καινοτόμο και κυκλική οικονομία, όπου δεν γίνονται σπατάλες και όπου διασφαλίζεται η αειφόρος διαχείριση των φυσικών πόρων, και η βιοποικιλότητα προστατεύεται, αποτιμάται και αποκαθίσταται με τρόπους που ενισχύουν την ανθεκτικότητα της κοινωνίας μας. Η οικονομική μας αύξηση με χαμηλά επίπεδα ανθρακούχων εκπομπών έχει προ πολλού αποσυνδεθεί από τη χρήση των πόρων και έχει γίνει η κινητήρια δύναμη στην πορεία προς μια ασφαλή και αειφόρο παγκόσμια κοινωνία.»

Οι περιβαλλοντικές πολιτικές της ΕΕ ακολουθούν τρεις θεματικές προτεραιότητες πολιτικής του 7ου ΠΔΠ:

- την προστασία, διατήρηση και ανάδειξη του φυσικού κεφαλαίου της ΕΕ·
- τη μετάβαση της ΕΕ σε μια αποδοτική από πλευράς πόρων, πράσινη και ανταγωνιστική οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα και
- την προστασία των πολιτών της ΕΕ από πιέσεις που σχετίζονται με το περιβάλλον και κινδύνους για την υγεία και την ευημερία τους.

Τα τελευταία χρόνια η ΕΕ έχει επίσης θεσπίσει μια σειρά από στρατηγικές πολιτικές-πλαίσια, οι οποίες εστιάζουν στον μετασχηματισμό της οικονομίας της ΕΕ και συγκεκριμένων συστημάτων (όπως η ενέργεια και η κινητικότητα) με τρόπους που εξασφαλίζουν ευμάρεια και δίκαιη μεταχείριση, ενώ προστατεύουν ταυτόχρονα τα οικοσυστήματα. Οι στόχοι του ΟΗΕ για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη συμπληρώνουν τα εν λόγω πλαίσια, μέσα από μια λογική ριζικής αλλαγής η οποία αναγνωρίζει την αλληλεξάρτηση των κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών στόχων.

Η επίτευξη του οράματος βιωσιμότητας της ΕΕ για το 2050 εξακολουθεί να είναι εφικτή αλλά προϋποθέτει μια μετατόπιση ως προς τον χαρακτήρα και τη φιλοδοξία των δράσεων. Αυτό συνεπάγεται τόσο την ενίσχυση των καθιερωμένων εργαλείων πολιτικής όσο και την αξιοποίησή τους μέσω καινοτόμων νέων προσεγγίσεων της διακυβέρνησης.

Τομείς όπου απαιτείται ανάληψη δράσης ώστε να γίνει πράξη η μετάβαση είναι:

- Ενίσχυση της εφαρμογής, της ολοκλήρωσης και της συνοχής των πολιτικών.
- Ανάπτυξη πιο συστημικών, μακροπρόθεσμων πλαισίων πολιτικής και δεσμευτικών στόχων.
- Ανάληψη ηγετικής δράσης στη διεθνή πορεία προς τη βιωσιμότητα.
- Ενθάρρυνση της καινοτομίας σε ολόκληρη την κοινωνία.

- Ενίσχυση των επενδύσεων και επαναπροσανατολισμός της χρηματοδότησης.
- Διαχείριση κινδύνων και διασφάλιση μιας κοινωνικά δίκαιης μετάβασης.
- Σύνδεση της γνώσης με την πράξη.

Η επίτευξη των στόχων της ατζέντας 2030 για τη βιώσιμη ανάπτυξη και της Συμφωνίας του Παρισιού προϋποθέτει επείγουσα δράση σε κάθε έναν από αυτούς τους τομείς κατά τα επόμενα δέκα χρόνια. Η Ευρώπη δεν θα επιτύχει το όραμά της ως προς τη βιωσιμότητα, δηλαδή την «ευημερία εντός των ορίων του πλανήτη μας», μόνο μέσω της προαγωγής της οικονομικής ανάπτυξης και της προσπάθειας για διαχείριση των επιβλαβών συνεπειών με εργαλεία περιβαλλοντικής και κοινωνικής πολιτικής. Αντιθέτως, η βιωσιμότητα πρέπει να γίνει η κατευθυντήρια αρχή για την εφαρμογή φιλόδοξων και συνεκτικών πολιτικών και δράσεων σε ολόκληρη την κοινωνία. Η εφαρμογή ριζικών αλλαγών προϋποθέτει ότι όλοι οι τομείς και όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης θα συνεργαστούν και θα αξιοποιήσουν τη φιλοδοξία, τη δημιουργικότητα και τη δύναμη των πολιτών, των επιχειρήσεων και των κοινοτήτων. Το 2020 η Ευρώπη έχει μια μοναδική ευκαιρία να ηγηθεί της παγκόσμιας απάντησης στις προκλήσεις της βιωσιμότητας.

Γ.5. Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΕΠΑ) 2021-2025

Η βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη της χώρας, η μέγιστη δυνατή σύγκλιση των περιφερειών, η διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής, η αύξηση των παραγωγικών επενδύσεων και εν τέλει η αλλαγή του παραγωγικού μοντέλου της οικονομίας απαιτεί να κινητοποιηθεί αποτελεσματικά το σύνολο των διαθέσιμων πόρων, ευρωπαϊκών και εθνικών.

Με τη θέσπιση του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης (ΕΠΑ) με τον ν. 4635/2019 (Α' 167), θεσμοθετήθηκε ένα ολοκληρωμένο σύστημα για τον σχεδιασμό, τη διαχείριση, την παρακολούθηση και τον έλεγχο των παρεμβάσεων που χρηματοδοτούνται από τους εθνικούς πόρους του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ). Με το ΕΠΑ εισάγονται η μεσοπρόθεσμη στοχοθεσία και η υπαγωγή των παρεμβάσεων του ΠΔΕ σε στρατηγικούς στόχους και ιεραρχούμενες αναπτυξιακές προτεραιότητες.

Οι προγραμματικές περιόδους του ΕΠΑ έχουν πενταετή διάρκεια. Η έναρξη της πρώτης προγραμματικής περιόδου έχει οριστεί για την 1η Ιανουαρίου 2021. Το ΕΠΑ καθορίζει τις προτεραιότητες ανά τομέα πολιτικής στο πλαίσιο των εθνικών αναπτυξιακών στόχων, τους ειδικούς στόχους και δράσεις, το συνολικό και ανά Πρόγραμμα προϋπολογισμό, καθώς και τα αποτελέσματα που επιδιώκονται με την εφαρμογή του.

Μέρος του ΕΠΑ είναι και τα Τομεακά και Περιφερειακά Προγράμματα Ανάπτυξης (ΤΠΑ/ΠΠΑ), τα οποία καταρτίζονται από τα αρμόδια υπουργεία και τις περιφέρειες και περιλαμβάνουν τους στόχους του μεσοπρόθεσμου αναπτυξιακού προγραμματισμού στον τομέα ευθύνης του αντίστοιχου φορέα, με βάση τον προγραμματισμό του ΕΠΑ και την κατανομή των πόρων του ΕΠΑ που του αναλογούν.

Το σχέδιο του ΕΠΑ 2021-2025 διαμορφώθηκε εν μέσω της κλιμάκωσης της πανδημίας COVID-19, η οποία προκάλεσε ύφεση στην ευρωπαϊκή και την παγκόσμια οικονομία κατά το πρώτο εξάμηνο του 2020. Η ανάγκη να αντιμετωπιστούν οι κοινωνικές και οικονομικές συνέπειες της πανδημίας οδήγησε σε προσαρμογές και στο κείμενο του ΕΠΑ 2021-2025, καθώς σήμερα προβάλλει κρισιμότερη από ποτέ η πρόκληση για μεταρρυθμίσεις που ενισχύουν την ανάπτυξη.

Για τον καθορισμό των κεντρικών αναπτυξιακών στόχων και προτεραιοτήτων ανά τομέα πολιτικής σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, επιθυμητή είναι η αξιοποίηση ήδη θεσμοθετημένων

αντίστοιχων διαδικασιών, προκειμένου αφενός να μην επιβαρύνεται περαιτέρω ο διοικητικός μηχανισμός των φορέων και αφετέρου να επιτευχθεί ο στόχος της συμπληρωματικότητας και της συνάφειας μεταξύ του ΕΠΑ και των λοιπών υφιστάμενων πλαισίων σχεδιασμού, σε τομεακό, χωρικό και εθνικό επίπεδο.

Τα κείμενα που αποτυπώνουν το παραπάνω προγραμματικό πλαίσιο είναι ενδεικτικά:

- Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων
- Επιχειρησιακά Προγράμματα του άρθρου 268 του ν. 3852/2010 (Α'87)
- Βίβλος Ψηφιακού Μετασχηματισμού
- Στρατηγικό Πλαίσιο Επενδύσεων Μεταφορών 2014-2025
- Εθνική Στρατηγική για τα Ευφυή Συστήματα Μεταφορών 2015-2025
- Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Μεταφορών της Ελλάδας
- Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο για την Κοινωνική Ένταξη
- Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης
- Ειδικό Σχέδιο Δράσης «Βιώσιμες πόλεις – Μαθιός Καρλαύτης»
- Εθνική Στρατηγική & Σχέδιο Δράσης Βιοποικιλότητας
- Μακροχρόνια Στρατηγική για το έτος 2050 (Υπουργείο Ενέργειας)
- ΠΡΑΣΙΝΗ ΒΙΒΛΟΣ Πλαίσιο για τις πολιτικές που αφορούν το κλίμα και την ενέργεια με χρονικό ορίζοντα το έτος 2030
- Εγκεκριμένα Σχέδια Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών των Υδατικών Διαμερισμάτων της χώρας
- Έκθεση για την Ελλάδα για το 2020, στο πλαίσιο της διαδικασίας του ευρωπαϊκού εξαμήνου, συμπεριλαμβανομένου του Παραρτήματος Δ που αναφέρεται στη χρηματοδότηση της πολιτικής συνοχής για την περίοδο 2021-2027
- Άλλες τομεακές στρατηγικές

Ο απώτερος στόχος οικονομικής πολιτικής είναι η εξασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης της χώρας, με μέγιστη δυνατή σύγκλιση των περιφερειών, την πληρέστερη δυνατή αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της χώρας και διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής και της προστασίας του περιβάλλοντος. Για την επίτευξη των παραπάνω απαιτείται αλλαγή του παραγωγικού υποδείγματος της οικονομίας που να διασφαλίζει τη βιωσιμότητα της ανάπτυξης και της κοινωνικής ευημερίας απέναντι σε μεγάλες προκλήσεις και απροσδόκητες εξελίξεις.

Σε αυτή την κατεύθυνση, οι αναπτυξιακοί στόχοι του ΕΠΑ αναπτύσσονται σε πέντε πυλώνες:

- Έξυπνη Ανάπτυξη
- Πράσινη Ανάπτυξη
- Ανάπτυξη Υποδομών
- Κοινωνική Ανάπτυξη
- Ενίσχυση εξωστρέφειας

Οι πρώτοι δυο από αυτούς τους πυλώνες έχουν ευρύτερη στόχευση που αφορά πρακτικά το σύνολο των οικονομικών δραστηριοτήτων, ενώ οι υπόλοιποι τρεις στοχεύουν στην ενίσχυση συγκεκριμένων δραστηριοτήτων. Η επίτευξη μιας ισχυρής και διατηρήσιμης ανάπτυξης στο σύνολο της οικονομίας της χώρας απαιτεί την ισορροπημένη μεγέθυνση και στους πέντε πυλώνες. Επιπλέον, αναγκαίες είναι η εξειδίκευση, η προτεραιοποίηση και η ιεράρχηση των επενδυτικών έργων εντός κάθε πυλώνα με βάση τη δυνατότητά τους να συνεισφέρουν στην επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων.

Βασική προϋπόθεση για την επιτυχία των ανωτέρω είναι η ύπαρξη αναβαθμισμένης διοικητικής υποστήριξης σε όλα τα επίπεδα προγραμματισμού υλοποίησης, παρακολούθησης και ελέγχου. Ο στόχος αυτός έχει σαν αντικείμενο την αναβάθμιση της δημόσιας διοίκησης με τις απαραίτητες παρεμβάσεις για να αποκτήσει την διοικητική επάρκεια να ανταποκριθεί στον ρόλο που αναλαμβάνει και καλύπτει όλους τους παραπάνω αναπτυξιακούς στόχους.

Με κάθε έναν από τους παραπάνω αναπτυξιακούς στόχους συνδέονται ειδικοί στόχοι, οι οποίοι εξειδικεύονται σε προτεραιότητες.

Γ.6. Όραμα Περιφέρειας Θεσσαλίας

Η Περιφέρεια Θεσσαλίας και για την περίοδο 2021-2025 συνεχίζει να εργάζεται για το όραμά της που είναι να παραμείνει μια Περιφέρεια «ισχυρή και καινοτόμος οικονομία στην Ευρώπη, με επίκεντρο τον άνθρωπο και το περιβάλλον, μέσω της έξυπνης, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης».

Κυρίαρχη κατεύθυνση της αναπτυξιακής στρατηγικής της Περιφέρειας είναι κατ' αρχήν η ανάσχεση της αρνητικής εξέλιξης των κοινωνικοοικονομικών μεγεθών της, ως αποτέλεσμα της οικονομικής κρίσης και ύφεσης που πλήττει τη Χώρα, αλλά και ο αναπροσανατολισμός του αναπτυξιακού μοντέλου για έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη.

Στη βάση αυτή προσδιορίσθηκε ο Στρατηγικός Στόχος Ανάπτυξης της Περιφέρειας Θεσσαλίας για την περίοδο 2021-2025, ο οποίος προκύπτει από το Αναπτυξιακό όραμα της Περιφέρειας για το μέλλον της ως Περιφέρεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνοχής και είναι «ισχυρή και καινοτόμος οικονομία στην Ευρώπη, με επίκεντρο τον άνθρωπο και το περιβάλλον, μέσω της έξυπνης, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης».

Οι βασικές Αναπτυξιακές Προτεραιότητες της Περιφέρειας Θεσσαλίας είναι οι εξής:

- α. Ανάσχεση της συρρίκνωσης της παραγωγικής/επιχειρηματικής δραστηριότητας και ενδυνάμωση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων με παράλληλη προσέλκυση επιχειρηματικών επενδύσεων, έχοντας ως αιχμή την καινοτομία και την αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της Έρευνας και της Τεχνολογικής Ανάπτυξης.
- β. Ανάπτυξη, αξιοποίηση και αύξηση της συμμετοχής του ανθρώπινου δυναμικού στην αγορά εργασίας, καθώς και ενεργός ένταξη και κοινωνική ενσωμάτωση των κοινωνικά και οικονομικά ευπαθών ομάδων.
- γ. Ενίσχυση των ερευνητικών υποδομών και των δεσμών του ερευνητικού τομέα της Περιφέρειας με την θεσσαλική επιχειρηματική/παραγωγική βάση, καθώς και με άλλους ερευνητικούς φορείς της Ελλάδας και του εξωτερικού.
- δ. Συμπλήρωση-ολοκλήρωση διατηρήσιμων και ασφαλών υποδομών, για την ανάπτυξη και την απασχόληση.
- ε. Προστασία του περιβάλλοντος και των φυσικών και πολιτιστικών πόρων και μετάβαση σε μια οικονομία φιλική στο περιβάλλον, με επάρκεια πόρων για αγροτική, τουριστική και ολοκληρωμένη ανάπτυξη, απασχόληση και αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.
- στ. Βελτίωση της θεσμικής επάρκειας στη δημόσια διοίκηση και η διοικητική μεταρρύθμιση, για μια αποτελεσματική περιφερειακή δημόσια διοίκηση και αυτοδιοίκηση.
- ζ. Ενδυνάμωση της χωρικής συνοχής και της ανάπτυξης, με άρση των ενδοπεριφερειακών/τοπικών κοινωνικοοικονομικών ανισοτήτων.

Στο πλαίσιο των παραπάνω Αναπτυξιακών Προτεραιοτήτων, η Περιφέρεια Θεσσαλίας θα αξιοποιήσει το σύνολο των πόρων που της αναλογούν από όλα τα Διαρθρωτικά Ταμεία και τους Εθνικούς Πόρους του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων.

Στο πλαίσιο κάλυψης/εξυπηρέτησης των αναπτυξιακών αναγκών της Περιφέρειας Θεσσαλίας από το Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης συμβάλλει, κατ' αναλογία με τη χρηματοδοτική του βαρύτητα, στη στρατηγική της Περιφέρειας για έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, καθώς και στην επίτευξη της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής.

Γ.7. Στρατηγικοί Στόχοι Περιφέρειας Θεσσαλίας

Ο Στρατηγικός Στόχος Ανάπτυξης της Περιφέρειας Θεσσαλίας για την περίοδο 2021-25 είναι:

«ισχυρή και καινοτόμος οικονομία στην Ευρώπη, με επίκεντρο τον άνθρωπο και το περιβάλλον, μέσω της έξυπνης, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης»,

ο οποίος προκύπτει από το Αναπτυξιακό όραμα της Περιφέρειας για το μέλλον της ως Περιφέρεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Πολιτικής Συνοχής.

Ο Στόχος αυτός προσδιορίστηκε στη βάση της Περιφερειακής Έξυπνης Εξειδίκευσης, κατόπιν ευρείας και σε βάθος διαβούλευσης που έχει πραγματοποιηθεί μέχρι σήμερα, με τους τοπικούς κοινωνικούς, οικονομικούς και αυτοδιοικητικούς φορείς και από τα συμπεράσματα των δύο Αναπτυξιακών Συνεδρίων της Περιφέρειας Θεσσαλίας. Διαμορφώθηκε λαμβάνοντας επίσης υπόψη ότι, η οικονομική κρίση και η βαθιά ύφεση που διέρχεται η χώρα και επηρεάζει ιδιαίτερα αρνητικά τα αναπτυξιακά χαρακτηριστικά της Περιφέρειας Θεσσαλίας και τον κοινωνικοοικονομικό ιστό της, αφ' ενός δεν οφείλεται αποκλειστικά στη μέχρι σήμερα αναπτυξιακή διαδικασία της Περιφέρειας, η οποία όντως έχει εμφανίσει έντονες διαρθρωτικές αδυναμίες, αφ' ετέρου, ενδεχομένως, να έχει διάρκεια και να είναι μεγαλύτερης έντασης διαχρονικά.

Γ.8. Σχέση Προγράμματος με άλλα Σχέδια και Προγράμματα

Όπως προαναφέρθηκε μέρος του ΕΠΑ είναι και τα Τομεακά και Περιφερειακά Προγράμματα Ανάπτυξης (ΤΠΑ/ΠΠΑ), τα οποία καταρτίζονται από τα αρμόδια υπουργεία και τις περιφέρειες και περιλαμβάνουν τους στόχους του μεσοπρόθεσμου αναπτυξιακού προγραμματισμού στον τομέα ευθύνης του αντίστοιχου φορέα. Η συσχέτιση μεταξύ των ΤΠΑ και ΠΠΑ είναι έντονη, καθώς αποτελούν την εξειδίκευση του ΕΠΑ σε Τομείς και Περιφέρειες. Τα ΤΠΑ και ΠΠΑ παρουσιάζονται στους παρακάτω πίνακες, όπως εγκρίθηκαν με την ΠΥΣ 38/31.08.2020 (Α' 174).

Πίνακας 1: Τομεακά και Περιφερειακά Προγράμματα Ανάπτυξης

Τομεακά Προγράμματα Ανάπτυξης (ΤΠΑ)	Προϋπολογισμός σε εκ. ευρώ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ	28
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ	885
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ	18
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ	24
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ	60

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ	70
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ	500
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΑΣΥΛΟΥ	60
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ ΚΑΙ ΝΗΣΙΩΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	900
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ	10
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	620
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ	260
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ	150
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ	50
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	60
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΥΓΕΙΑΣ	150
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ	2.600
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΨΗΦΙΑΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ	400
Σύνολο ΤΠΑ	6.845
Περιφερειακά Προγράμματα Ανάπτυξης (ΠΠΑ)	Προϋπολογισμός σε εκ. ευρώ
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗΣ	145
ΑΤΤΙΚΗΣ	404
ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	102
ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	271
ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	105
ΗΠΕΙΡΟΥ	119
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	185
ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	78
ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	190
ΚΡΗΤΗΣ	175
ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	91

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	126
ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	259
Σύνολο ΠΠΑ	2.250

Δ. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Δ.1. Γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής

Το γεωγραφικό πεδίο εφαρμογής του ΠΠΑ Θεσσαλίας 2020-2025 συμφωνεί με τα διοικητικά όρια της Περιφέρειας Θεσσαλίας. Η Περιφέρεια Θεσσαλίας είναι μία από τις δεκατρείς περιφέρειες της Ελλάδας και χωροθετείται στο βορειοανατολικό τμήμα της Κεντρικής Ελλάδας. Η έκταση της είναι 14.036 χλμ² (τα 303 χλμ² νησιωτικά) και αντιπροσωπεύει περίπου το 11% της συνολικής έκτασης της ελληνικής επικράτειας. Διαιρείται σε πέντε (5) Περιφερειακές Ενότητες (Καρδίτσας, Λάρισας, Μαγνησίας, Σποράδων και Τρικάλων), οι οποίες υποδιαιρούνται σε είκοσιπέντε (25) Δήμους. Διοικητική πρωτεύουσα της Περιφέρειας Θεσσαλίας είναι η πόλη της Λάρισας.

Η Περιφέρεια Θεσσαλίας έχει στρατηγική κεντροβαρή και σχετικά εύκολα προσπελάσιμη γεωγραφική θέση, καθώς συνδέεται με το βασικό οδικό και σιδηροδρομικό άξονα της Χώρας (ΠΑΘΕ / N-B) ενώ σε σχετικά μικρή απόσταση από το βόρειο όριο της διέρχεται η Εγνατία Οδός. Η μορφολογία της, με εκτεταμένο πεδινό τμήμα που περιβάλλεται από ορεινούς όγκους και η επαφή με το Αιγαίο Πέλαγος ανατολικά, διευκολύνει την εσωτερική, χωροταξική της συνοχή.

Το έδαφος, ως προς τη διαμόρφωσή του, είναι 50% ορεινό-ημιορεινό και 50% πεδινό, ενώ στα όριά του περιλαμβάνεται η πεδιάδα της Θεσσαλίας, η δεύτερη μεγαλύτερη πεδιάδα και σιτοβολώνας της ελληνικής επικράτειας, που διαρρέεται στον άξονα ανατολή-δύση από τον ποταμό Πηνειό, το τρίτο μεγαλύτερο ποτάμι της χώρας. Στις ορεινές περιοχές περιλαμβάνονται ο Όλυμπος, το νότιο τμήμα της κυρίως οροσειράς της Πίνδου, το βόρειο τμήμα των Αγράφων, η Όσσα, το Πήλιο και η Όθρυς.

Τόσο τα γεωγραφικά, όσο και τα γεωφυσικά χαρακτηριστικά της Περιφέρειας Θεσσαλίας, με ορεινούς όγκους και μεγάλες πεδινές εκτάσεις, καθώς και με ακτές και μικρό νησιωτικό σύμπλεγμα, αποτελούν σημαντικά συγκριτικά πλεονεκτήματα για την εσωτερική χωρική και κοινωνικό-οικονομική συνοχή και χωροταξική ολοκλήρωσή της. Το οικιστικό της δίκτυο είναι συνεκτικό, με συνολικά 20 περίπου αστικά και τουριστικά οικιστικά κέντρα και ισχυρές μεσαίες προς μεγάλες πόλεις.

Το κλίμα του ανατολικού παράκτιου και ορεινού τμήματος της Θεσσαλίας χαρακτηρίζεται ως μεσογειακό, με θερμό και ξηρό καλοκαίρι και ήπιο χειμώνα. Ο κάμπος της Θεσσαλίας, εξαιτίας των βουνών που τον περικλείουν και εμποδίζουν την άμεση επίδραση της θάλασσας, έχει ηπειρωτικό κλίμα, με θερμό καλοκαίρι και ψυχρό χειμώνα. Τέλος, το κλίμα των δυτικών ορεινών περιοχών χαρακτηρίζεται ως ορεινό, το οποίο και διακρίνεται για την αφθονία των χιονοπτώσεων και βροχών.

Δ.2. Περιεχόμενο

Η στρατηγική της Περιφέρειας οργανώνεται σε Έξι Άξονες, κατ' αντιστοιχία με τους άξονες προτεραιότητας του ΕΠΑ, με τους αντίστοιχους Στόχους και συμπληρώνεται με την Τεχνική Βοήθεια του Προγράμματος

- **Άξονας Προτεραιότητας 1 «Έξυπνη Ανάπτυξη»:** Προώθηση του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού.
- **Άξονας Προτεραιότητας 2 «Πράσινη Ανάπτυξη»:** Προστασία και ανάδειξη του Περιβάλλοντος, Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, Πρόληψη και της Διαχείρισης κινδύνων.
- **Άξονας Προτεραιότητας 3 «Κοινωνική Ανάπτυξη»:** Προώθηση Υγείας, της Απασχόλησης, της Πρόνοιας, της Κοινωνικής Μέριμνας, της Εκπαίδευσης και του Αθλητισμού.

- Άξονας Προτεραιότητας 4 «Ανάπτυξη Υποδομών»: Διατήρηση, Ενίσχυση και Βελτίωση του συνόλου των Υποδομών της Περιφέρειας Θεσσαλίας.
- Άξονας Προτεραιότητας 5 «Ανάπτυξη Εξωστρέφειας»: Ενίσχυση του Τουρισμού, του Πολιτισμού, του Αγροδιατροφικού Τομέα και της Επιχειρηματικότητας.
- Άξονας Προτεραιότητας 6 «Υποστήριξη»: Ενίσχυση της Περιφέρειας, των Διευθύνσεων της και των Νομικών της Προσώπων για την υλοποίηση των έργων και δράσεων.

Στις επόμενες παραγράφους παρουσιάζονται και αναλύονται οι προαναφερθέντες Άξονες Προτεραιότητας.

Δ.2.1. Άξονας Προτεραιότητας 1 «Έξυπνη Ανάπτυξη»

Ο στόχος της έξυπνης ανάπτυξης εξειδικεύεται στους εξής τρεις ειδικούς στόχους σύμφωνα με το **Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης**:

- Έρευνα και τεχνολογική ανάπτυξη
- Καινοτομία και επιχειρηματικότητα
- Ψηφιακός μετασχηματισμός

Σε επίπεδο περιφέρειας, η στόχοι που σχετίζονται με το ΕΠΑ (πάντα σε συνάρτηση με την ύπαρξη επαρκών πόρων) είναι:

- Δημόσια διοίκηση, ψηφιοποίηση και Ψηφιακή διασύνδεση δημοσίου και ευρύτερου δημοσίου τομέα
- Σύνδεση της έρευνας με τον παραγωγικό ιστό και τις επιχειρήσεις
- Ενίσχυση Επιχειρηματικότητας
- Ψηφιακές δεξιότητες και ψηφιακή ένταξη για επιχειρήσεις, εργαζόμενους και ανέργους
- Έρευνα, ερευνητική τεχνογνωσία και λύσεις ΤΠΕ στον δημόσιο τομέα
- Έξυπνες πόλεις

Αναφορικά με το ζήτημα της ανταγωνιστικότητας και της ανάπτυξης η στόχευση αφορά την πραγματική σύγκλιση και ως ειδικούς στόχους τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των θεσσαλικών επιχειρήσεων και τη διάδοση και εφαρμογή των νέων τεχνολογιών (π.χ. ψηφιακών) και της καινοτομίας καθώς και την ένταξη σε διεθνή επιχειρηματικά και ερευνητικά δίκτυα.

Ειδικότερα στον τομέα Ψηφιακής Σύγκλισης τίθενται ως γενικοί στόχοι η βελτίωση της παραγωγικότητας της Περιφέρειας με αξιοποίηση των ΤΠΕ και η ενίσχυση του δημοσίου τομέα για την ανάπτυξη ψηφιακών υπηρεσιών τοπικής αυτοδιοίκησης για τον πολίτη.

Συνεπώς έμφαση θα δοθεί:

- Στη μεγαλύτερη διείσδυση των τεχνολογιών ΤΠΕ στο δημόσιο τομέα για τη διεύρυνση των παρεχόμενων υπηρεσιών του δημοσίου και του ευρύτερου δημοσίου τομέα προς τον πολίτη και τις επιχειρήσεις
- Στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των θεσσαλικών επιχειρήσεων για την ισχυροποίησή τους στις αγορές, αξιοποιώντας γνώσεις, εμπειρία και συγκριτικά πλεονεκτήματα της Περιφέρειας.
- Στη διαμόρφωση καινοτομικού περιβάλλοντος, που θα ενισχύει την ανταγωνιστικότητα και την επιχειρηματικότητα στην Περιφέρεια και θα επιδρά καταλυτικά στη διαμόρφωση μιας σύγχρονης επιχειρηματικής νοοτροπίας.
- Στην αύξηση της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων, μέσω της ενσωμάτωσης των νέων τεχνολογιών και της νέας γνώσης, καθώς και της εφαρμογής της καινοτομίας.
- Στην μεγαλύτερη διείσδυση των τεχνολογιών ΤΠΕ στον ιδιωτικό τομέα και ειδικότερα στις ΜΜΕ της περιοχής και την δημιουργία περιφερειακών – τοπικών δικτύσεων
- Στην αύξηση και βελτιστοποίηση της διατιθέμενης ψηφιακής πληροφορίας τοπικού ενδιαφέροντος

Ενδεικτικές Κατηγορίες Δράσεων ή Έργα

Από το σύνολο των στόχων της Περιφέρειας που σχετίζεται με τον άξονα, κύριο μέλημα της Περιφέρειας Θεσσαλίας είναι η συνέχιση της κάλυψης των δαπανών που προκύπτουν από την

άσκηση των αρμοδιοτήτων της, όπως αυτή προκύπτει από τη σχετική νομοθεσία. Ενδεικτικά έργα και δράσεις που θα ενταθούν στον άξονα είναι:

- Έργα ενίσχυσης της Δημόσιας διοίκησης, ψηφιοποίηση και Ψηφιακή διασύνδεση δημοσίου και ευρύτερου δημοσίου τομέα
- Έρευνα, ερευνητική τεχνογνωσία και λύσεις ΤΠΕ στον δημόσιο τομέα

Οι δαπάνες που αφορούν συντηρήσεις, βελτιώσεις, αποκαταστάσεις ζημιών, επισκευές, εξοπλισμό υποδομών υγείας, πρόνοιας, εκπαίδευσης, αθλητισμού κλπ. είναι επαναλαμβανόμενες και καλύπτονται από το Εθνικό Σκέλος του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων αρμοδιότητας Περιφέρειας Θεσσαλίας και ειδικότερα από τη ΣΑΕΠ 517.

Οι παρακάτω δράσεις που θα αναληφθούν με χρηματοδότηση του ΠΠΑ, μόνον εφόσον δεν υπάρξει σχετική χρηματοδότηση από το Συγχρηματοδοτούμενο Σκέλος (Περιφερειακό Ε.Π. και Τομεακό Ε.Π.) ή εφόσον είναι συμπληρωματικές ως προς αυτό ή εφόσον κρίνεται κρίσιμη η άμεση υλοποίησή τους ενώ καθυστερούν σχετικές προσκλήσεις από τα ΕΠ.

- Ιδιωτικές Επενδύσεις για σύνδεση της έρευνας με τον παραγωγικό ιστό και τις επιχειρήσεις
- Ιδιωτικές Επενδύσεις για την Ενίσχυση Επιχειρηματικότητας
- Έργα ενίσχυσης των ψηφιακών δεξιοτήτων και ψηφιακής ένταξης για επιχειρήσεις, εργαζόμενους και ανέργους
- Έργα που αφορούν έξυπνα συστήματα στις πόλεις και στην ύπαιθρο

Δικαιούχοι / Ωφελούμενοι

Ο άξονας επικεντρώνεται κυρίως στη στήριξη του επιχειρηματικού δυναμικού της Περιφέρειας, του Δημοσίου και ευρύτερου Δημοσίου Τομέα και των εργαζομένων – ανέργων.

Δικαιούχοι:

- Δημόσιες υπηρεσίες, ΟΤΑ Α' και Β' βαθμού και Ευρύτερος Δημόσιος Τομέας
- Φορείς και οργανώσεις επιχειρήσεων και επαγγελματιών (πχ Επιμελητήρια)
- Ερευνητικά Κέντρα, Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, Ερευνητικό δυναμικό της Περιφέρειας

Ωφελούμενοι:

- Δημόσιοι φορείς και Ν.Π.Δ.Δ.

Αναμενόμενα αποτελέσματα

Τα αναμενόμενα αποτελέσματα του άξονα μπορούν να συνοψισθούν στα εξής:

- Λύσεις ΤΠΕ στον δημόσιο τομέα
- Ψηφιακός εκσυγχρονισμός και αποτελεσματική λειτουργία της Δημόσιας Διοίκησης

Θέματα εφαρμογής

Για την υλοποίηση λαμβάνονται υπόψη οι δυνατότητες και περιορισμοί που αφορούν κρατικές ενισχύσεις, ειδικά καθεστώτα ενίσχυσης και λοιποί νόμοι και κανονισμοί.

Πίνακας 2: Ενδεικτικές εκροές Άξονα 1

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΤΟΧΟΥ ΕΠΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΕΠΑ 2021-2025	ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΕΙΚΤΗ	ΕΙΔΟΣ ΔΕΙΚΤΗ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗ ΣΤΟ ΕΝΙΑΙΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΔΕΙΚΤΩΝ ΕΣΠΑ 2014-2020	Τιμή Στόχος
1	1.6	Δημόσια διοίκηση και ψηφιοποίηση (ηλεκτρονική διακυβέρνηση, ηλεκτρονικές δημόσιες συμβάσεις, ηλεκτρονική ένταξη, ηλεκτρονική μάθηση κλπ.)	Αριθμός έργων που αφορούν δημόσιες διοικήσεις ή δημόσιες υπηρεσίες σε εθνικό, περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο	Εκροών	Αριθμός	CO22	2

Δ.2.2. Άξονας Προτεραιότητας 2 «Πράσινη Ανάπτυξη»

Ο στόχος της πράσινης ανάπτυξης εξειδικεύεται στους εξής τρεις ειδικούς στόχους σύμφωνα με το **Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης**:

- Μετάβαση στην κυκλική οικονομία
- Προστασία του περιβάλλοντος
- Αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής

Σε επίπεδο περιφέρειας, οι στόχοι που σχετίζονται με το ΕΠΑ (πάντα σε συνάρτηση με την ύπαρξη επαρκών πόρων) είναι:

- Πρόληψη και Διαχείριση Κινδύνων
- Ανάπτυξη Υποδομών προστασίας
- Παροχή πόσιμου νερού και διαχείριση υδάτων
- Διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων
- Ανάδειξη και προστασία φυσικής κληρονομιάς

Οι κύριες στρατηγικές επιλογές της Περιφέρειας είναι: (αφορά το σύνολο των διαθέσιμων πόρων από όλες τις χρηματοδοτήσεις):

- Η θωράκιση της περιφέρειας με αντιπλημμυρικά έργα, έργα οριοθέτησης χειμάρρων, σχέδια αντιμετώπισης πυρκαγιών και πλημμυρών
- Η εφαρμογή του συνόλου των δράσεων που προκύπτουν από το Περιφερειακό Σχέδιο Προσαρμογής στην Κλιματική Αλλαγή (ΠεΣΠΚΑ) Περιφέρειας Θεσσαλίας
- Η ολοκλήρωση έργων (φραγμάτων και λιμνοδεξαμενών) για τον εμπλουτισμό των υπόγειων υδροφορέων και τη μείωση των πλημμυρικών φαινομένων.
- Η χρηματοδότηση έργων και δράσεων για προώθηση της επαναχρησιμοποίησης επεξεργασμένων υγρών αποβλήτων (υφιστάμενων ή νέων ΕΕΛ) για άρδευση και εμπλουτισμό του υπόγειου υδροφόρου ορίζοντα, κυρίως στα νησιά που παρουσιάζουν έλλειμμα υδατικού ισοζυγίου.
- Η ενίσχυση των μηχανισμών και του εξοπλισμού περιβαλλοντικών ελέγχων.
- Η λειτουργία δικτύου σταθμών μέτρησης ατμοσφαιρικής ρύπανσης και η δημιουργία βάσεων δεδομένων.
- Η χρηματοδότηση έργων διαχείρισης πόσιμου νερού όπως έργα μεταφοράς νερού, δίκτυα υδροδότησης, έργα εξοικονόμησης υδάτων (λιμνοδεξαμενές, φράγματα, αγωγοί κλπ)
- Η ολοκλήρωση του συνόλου των υποδομών επεξεργασίας υγρών και στερεών αποβλήτων καθώς και όλων των συνοδών εγκαταστάσεων που αφορούν διαχείριση, ανακύκλωση κλπ
- Η χρηματοδότηση έργων και δράσεων για την αποτελεσματικότερη ανακύκλωση και τη μείωση των απορριμμάτων που καταλήγουν στους ΧΥΤΑ (ανακύκλωση στην πηγή)
- Η θέσπιση κινήτρων για ξεχωριστή συλλογή των βιοαποβλήτων από καταστήματα εστίασης, ξενοδοχεία, κτηνοτροφικές και γεωργικές επιχειρήσεις, με σκοπό την παραγωγή κομπόστ και βιοαερίου. Η μείωση της καύσης των γεωργικών αποβλήτων (κλαδέματα) και προώθηση της χρήσης τους ως βιομάζα.
- Η χρηματοδότηση προγραμμάτων «Εξοικονομώ κατ' οίκον» για ενεργειακή αναβάθμιση ιδιωτικών ακινήτων.
- Η Ενεργειακή Αναβάθμιση Δημοσίων κτηρίων και εγκαταστάσεων μικρομεσαίων επιχειρήσεων μέσω προγραμμάτων όπως Εξοικονομώ, Πράσινες Στέγες, Πράσινα κτήρια, πράσινα δώματα κλπ.

- Η ενίσχυση δράσεων και η προώθηση μέτρων για τη διευκόλυνση της μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία
- Η ενίσχυση επενδύσεων που αφορούν Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας
- Η χρηματοδότηση δημοσίων επενδύσεων στον τομέα της ηλεκτροκίνησης όπως τοποθέτηση φορτιστών σε απομακρυσμένα σημεία και η σταδιακή αντικατάσταση των δημοσίων οχημάτων με ηλεκτρικά και άλλες δράσεις
- Η διαχείριση προστατευόμενων περιοχών και η ενίσχυση των φορέων διαχείρισης
- Η παροχή κινήτρων για επαναχρησιμοποίηση των ομβρίων υδάτων από κτίρια (δημόσια ή ιδιωτικά) σε άλλες χρήσεις όπως πότισμα, πλύσιμο αυλής κ.α.
- Η υλοποίηση δράσεων που αφορούν διαχείριση κενών συσκευασίας φυτοφαρμάκων, διαχείριση υπολοίπου ψεκαστικού διαλύματος φυτοφαρμάκων (βιοκλίνες, κ.α.), ανακύκλωση στερεών και υγρών αποβλήτων κτηνοτροφικών μονάδων κλπ.

Συνεπώς έμφαση θα δοθεί στους εξής τομείς:

- Έργα αντιπλημμυρικής προστασίας και πρόληψης οικισμών και περιοχών. Μέτρα διαχείρισης γης, δασών και λεκάνης απορροής ποταμών. Μέτρα άρσης ερημοποίησης περιοχών και διάβρωσης ακτών Θεσσαλίας και νήσων Βορείων Σποράδων.
- Μέτρα παρακολούθησης υδάτων, πλημμυρών, διάβρωσης ακτών και ποιότητας υδάτων, ατμόσφαιρας και έργα υποστήριξης.
- Κάλυψη όλων των οικισμών και περιοχών με ποιοτικό επαρκές πόσιμο νερό, μείωση διαρροών δικτύων, συστήματα ορθής παρακολούθησης και άρσης περαιτέρω υποβάθμισης υπόγειου υδροφόρου ορίζοντα.
- Έργα εξασφάλισης αρδευτικού ύδατος, ταμίευσης και διανομής, ορθά συστήματα παρακολούθησης, για κάλυψη όλων των αρδευόμενων εκτάσεων στη Θεσσαλία. Μέτρα/δράσεις μείωσης κατανάλωσης αρδευτικού ύδατος.
- Έργα διαχείρισης αστικών στερεών αποβλήτων με προώθηση ανακύκλωσης, ευαισθητοποίηση και ενημέρωση πληθυσμού, λαμβάνοντας υπόψη και αυτών που ξεκινάνε στην τρέχουσα Π.Π. και των προβλέψεων του υπό αναθεώρηση ΕΣΔΑ και ΠΕΣΔΑ.
- Προώθηση μέτρων και έργων κυκλικής οικονομίας.
- Έργα προστασίας προστατευόμενων περιοχών, σχέδια διαχείρισης αυτών και δράσεις ευαισθητοποίησης και ενημέρωσης.
- Αύξηση της ενεργειακής απόδοσης των δημοσίων κτιρίων, των ιδιωτικών κτιρίων /κατοικιών και των χώρων και εγκαταστάσεων των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.
- Υποστήριξη έργων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας μικρής κλίμακας (κτίρια, νησιά κ.α.) και μεγάλης κλίμακας - κυρίως ιδιωτικών επενδύσεων.
- Πράσινες υποδομές σε αστικά κέντρα, συμπεριλαμβανομένων των οχημάτων – συστημάτων αστικών μεταφορών, υποδομές για ιδιωτικά οχήματα.
- Ολοκλήρωση υποδομών διαχείρισης αστικών λυμάτων σε οικισμούς με ισοδύναμο πληθυσμό 2.000 έως 15.000 κατοίκους, λαμβανομένων υπόψη των έργων που ξεκίνησαν στην τρέχουσα Π.Π. Αντίστοιχες παρεμβάσεις σε μικρότερους οικισμούς με ευαίσθητο αποδέκτη (θάλασσα, υδροφόρος ορίζοντας κ.α.).
- Διαχείριση ιλύος ΕΕΛ.

Ενδεικτικές Κατηγορίες Δράσεων ή Έργα στο Π.Π.Α.

Από το σύνολο των στόχων της Περιφέρειας που σχετίζεται με τον άξονα, κύριο μέλημα της Περιφέρειας Θεσσαλίας είναι η συνέχιση της κάλυψης των δαπανών που προκύπτουν από την

άσκηση των αρμοδιοτήτων της, όπως αυτή προκύπτει από τη σχετική νομοθεσία. Ενδεικτικά έργα και δράσεις που θα ενταθούν στον άξονα είναι:

- Κατασκευές, συντηρήσεις, βελτιώσεις, αποκαταστάσεις ζημιών κλπ. στο σύνολο των υποδομών προστασίας αρμοδιότητας Περιφέρειας
- Έργα πρόληψης φυσικών καταστροφών
- Αντιπλημμυρικά έργα και έργα προστασίας και πρόληψης (οικισμών και περιοχών)
- Ολοκληρώσεις ή συμπληρώσεις έργων για τη διαχείριση υγρών και στερεών αποβλήτων στο βαθμό που αυτά δεν είναι επιλέξιμα στο ΕΣΠΑ
- Έργα και μελέτες διαχείρισης υδάτων, φράγματα, συμπεριλαμβανομένων αρδευτικών έργων με περιβαλλοντικό αποτύπωμα
- Μετρήσεις και παρακολούθηση δεικτών ρύπων και προώθηση της ενεργειακής μετάβασης
- Μέτρα διαχείρισης γης, δασών και λεκάνης απορροής ποταμών
- Ολοκληρώσεις ή συμπληρώσεις έργων και μελετών ύδρευσης και αποχέτευσης στο βαθμό που αυτά δεν είναι επιλέξιμα στο ΕΣΠΑ.
- Υποδομές του πρωτογενούς τομέα.
- Αναπλάσεις.
- Κατασκευή - εκσυγχρονισμός κτηριακών εγκαταστάσεων δημοσίων κτηρίων.

Οι δαπάνες για τις δράσεις αυτές είναι επαναλαμβανόμενες και ανελαστικές. Καλύπτονται δε από το Εθνικό Σκέλος του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων αρμοδιότητας Περιφέρειας Θεσσαλίας και ειδικότερα από τη ΣΑΕΠ 517.

Οι παρακάτω δράσεις που θα αναληφθούν με χρηματοδότηση του ΠΠΑ, μόνον εφόσον δεν υπάρξει σχετική χρηματοδότηση από το Συγχρηματοδοτούμενο Σκέλος (Περιφερειακό Ε.Π. και Τομεακό Ε.Π.) ή εφόσον είναι συμπληρωματικές ως προς αυτό ή εφόσον κρίνεται κρίσιμη η άμεση υλοποίησή τους ενώ καθυστερούν σχετικές προσκλήσεις από τα ΕΠ.

- Νέες υποδομές για την εξασφάλιση πόσιμου νερού
- Νέα έργα στον τομέα της διαχείρισης στερεών και υγρών αποβλήτων
- Νέα έργα για την ανάδειξη και προστασία φυσικής κληρονομιάς
- Προώθηση του πρασίνου σε πόλεις και οικισμούς, αναπλάσεις κλπ.
- Έργα και δράσεις για την προώθηση της ενεργειακής μετάβασης και την απεξάρτηση από τα ορυκτά καύσιμα
- Έργα και δράσεις προώθησης της κυκλικής οικονομίας
- Η διαχείριση προστατευόμενων περιοχών και η ενίσχυση των φορέων διαχείρισης
- Έργα για την ανάδειξη και προστασία φυσικής κληρονομιάς

Αναμενόμενα αποτελέσματα

- Ασφάλεια και της προστασία των πολιτών των αστικών κέντρων και της υπαίθρου.
- Ορθή διαχείριση των πόρων (με έμφαση στους υδατικούς πόρους)
- Εξασφάλιση αρδευτικού ύδατος με έργα περιβαλλοντικού αποτυπώματος
- Εξασφάλιση πόσιμου νερού στους οικισμούς
- Η ολοκλήρωση του συνόλου των υποδομών επεξεργασίας υγρών και στερεών αποβλήτων καθώς και όλων των συνοδών εγκαταστάσεων που αφορούν διαχείριση, ανακύκλωση κλπ.
- Συμβολή με στοχευόμενες παρεμβάσεις στην ολοκλήρωση του συνόλου των υποδομών επεξεργασίας υγρών και στερεών αποβλήτων καθώς και όλων των συνοδών

εγκαταστάσεων που αφορούν διαχείριση, ανακύκλωση κλπ που χρηματοδοτούνται από το ΕΣΠΑ.

- Κατασκευή - Εκσυγχρονισμός δημοσίων κτηρίων.

Δικαιούχοι / Ωφελούμενοι

Δικαιούχοι:

- Δ/σεις της Περιφέρειας Θεσσαλίας
- ΟΤΑ Α' βαθμού/ΔΕΥΑ
- Νομικά πρόσωπα με αρμοδιότητες στον τομέα

Ωφελούμενοι:

- Πολίτες των πόλεων και της Υπαιθρου

Θέματα εφαρμογής

Σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, η Περιφέρεια είναι υπεύθυνη για τη συντήρηση και αποκατάσταση των υδατορευμάτων αρμοδιότητας της καθώς και για την πολιτική προστασία από θεομηνίες, πλημύρες, πυρκαγιές κλπ.

Για το λόγο αυτό η ένταξη έργων και υποέργων στη ΣΕΠ 517 που εντάσσεται στον άξονα δεν δύναται να διέπεται από διαδικασία αξιολόγηση προτάσεων πριν την ένταξη.

Άλλα οριζόντια θέματα που κρίνονται σημαντικά:

- Η έγκαιρη κατάρτιση / επικαιροποίηση περιφερειακών σχεδίων τομέων
- Έγκαιρη ωρίμανση των απαιτούμενων και προβλεπόμενων έργων, με εξασφάλιση χρηματοδότησης μελετών και συνέργειες όλων των επιπέδων για την επίτευξη του σκοπού αυτού.
- Η έγκαιρη συνεργασία όλων των φορέων για ετοιμότητα υλοποίησης των έργων.
- Θεσμοθέτηση και έναρξη λειτουργίας περιφερειακών φορέων αρμόδιων ανά τομέα, συμπεριλαμβανομένης της εγκατάστασης και λειτουργίας συστημάτων – βάσεων δεδομένων.

Πίνακας 3: Ενδεικτικές εκροές Άξονα 2

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΤΟΧΟΥ ΕΠΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΡΟΤΕΡ ΑΙ-ΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΕΠΑ 2021-2025	ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΕΙΚΤΗ	ΕΙΔΟΣ ΔΕΙΚΤΗ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗ ΣΤΟ ΕΝΙΑΙΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟ ΥΘΗΣΗΣ ΔΕΙΚΤΩΝ ΕΣΠΑ 2014-2020	Τιμή Στόχος
2	2.3	Διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων	Εξυπηρετούμενος πληθυσμός από έργα διαχείρισης στερεών αποβλήτων	Εκροών	Αριθμός	T1812	10.000
2	2.4	Πρόληψη & διαχείριση κινδύνων	Πληθυσμός που ωφελείται από αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών και κινδύνων	Εκροών	Άτομα	8701	750.000
2	2.4	Πρόληψη & διαχείριση κινδύνων	Δράσεις πρόληψης και αντιμετώπισης κινδύνων από	Εκροών	Αριθμός	8705	20

			κατολισθητικά φαινόμενα				
2	2.5	Απεξάρτηση από ορυκτά καύσιμα- ενεργειακή μετάβαση	Μετρήσεις συγκέντρωσης αιωρούμενων σωματιδίων	Εκρών	Αριθμός	2302	4
2	2.5	Απεξάρτηση από ορυκτά καύσιμα	Δράσεις απεξάρτησης από ορυκτά καύσιμα	Εκρών	Αριθμός		2
2	2.6	Παροχή πόσιμου νερού & διαχείριση υδάτων	Δράσεις προστασίας, παρακολούθησης και διαχείρισης υδατικών σωματιδίων	Εκρών	Αριθμός	2104	1
2	2.8	Στήριξη φιλικών προς το περιβάλλον διεργασιών παραγωγής & αποδοτικής χρήσης πόρων	Αριθμ. έργων	Εκρών	Αριθμός		10
2	2.9	Ανάπτυξη υποδομών και προστασία περιβάλλοντος (μικρά φράγματα, αρδευτικά δίκτυα, ύδρευση-αποχέτευση, αντιπλημμυρικά κλπ.)	Έργα υποδομών και προστασίας περιβάλλοντος	Εκρών	Αριθμός		20
2	2.11	Πράσινες Πόλεις	Έργα κτηριακών υποδομών	Εκρών	Αριθμός		1
2	ΟΛΕΣ	ΟΛΕΣ	Μελέτες, εμπειρογνωμοσύνες, έρευνες, αξιολογήσεις	Εκρών	Αριθμός	12201	

Δ.2.3. Άξονας Προτεραιότητας 3 «Κοινωνική Ανάπτυξη»

Οι στόχοι στον τομέα της κοινωνικής ανάπτυξης εξειδικεύεται στους εξής πέντε ειδικούς στόχους σύμφωνα με το Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης:

- Υγεία
- Αθλητισμός
- Απασχόληση
- Παιδεία
- Κοινωνικής Συνοχή

Σε επίπεδο περιφέρειας, η στόχοι που σχετίζονται με το ΕΠΑ (πάντα σε συνάρτηση με την ύπαρξη επαρκών πόρων) είναι:

- Στον τομέα της Υγείας, στόχος είναι η συμβολή στην ενδυνάμωση όλων των βαθμίδων υγείας με υποδομές, εξοπλισμό και στελέχωση
- Στον τομέα του Αθλητισμού, η ενίσχυση του συνόλου των υποδομών μαζικού αθλητισμού, ο εξοπλισμός τους και η συνεχής βελτίωση, συντήρηση και εκσυγχρονισμός τους
- Στον τομέα της Απασχόλησης, η συνεργασία με τους οργανισμούς και τους φορείς στήριξης της απασχόλησης και η συνεισφορά στις δράσεις τους μέσω ειδικών δράσεων και πρωτοβουλιών
- Στον τομέα της Παιδείας στόχος είναι η επάρκεια σε σχολικές δομές μέσω συμβολής στο κτιριολογικό πρόγραμμα και η ενίσχυση σχολικής εκπαίδευσης στις νέες τεχνολογίες και εξοπλισμός νέων τεχνολογιών για σχολεία όλων των βαθμίδων
- Στον τομέα της Κοινωνικής Μέριμνας, η Κοινωνικής Συνοχή

Κύριες στρατηγικές επιλογές του φορέα και ιεράρχηση τους

Οι κύριες στρατηγικές επιλογές της Περιφέρειας είναι (αφορά το σύνολο των διαθέσιμων πόρων από όλες τις χρηματοδότησης):

Κύριες προτεραιότητες του άξονα για την Περιφέρεια Θεσσαλίας είναι:

- Η ενίσχυση του μηχανισμού προώθησης της απασχόλησης και εντοπισμού αναγκών εκπαίδευσης και κατάρτισης
- Η ανάληψη δράσεων προώθησης της απασχόλησης και της αυτοαπασχόλησης (πρακτική, επιδότηση απασχόλησης)
- Η πρόσβαση στην απασχόληση, ειδικά των νέων και των μακροχρόνια άνεργων
- Η ανάπτυξη της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας και επιχειρηματικότητας.
- Η ανάληψη δράσεων στήριξης γυναικών, μητέρων και φροντιστών για επιστροφή στην αγορά εργασίας, δράσεις εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής (ΒοΣ, βρεφονηπιακοί σταθμοί, ΚΔΑΠ κλπ.)
- Η ενίσχυση σχολικής εκπαίδευσης στις νέες τεχνολογίες και εξοπλισμός νέων τεχνολογιών για σχολεία όλων των βαθμίδων
- Η συνέχιση λειτουργίας των Κέντρων Κοινότητας, με ενίσχυση του ρόλου τους και κεντρικό συντονισμό από την Περιφέρεια
- Οι δράσεις πρόνοιας για ειδικές ομάδες πληθυσμού που απειλούνται από φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό (συμβουλευτικές υπηρεσίες, εξατομικευμένη προσέγγιση, σίτιση, στέγαση κλπ.)

- Η συμπλήρωση, ανανέωση, εκσυγχρονισμός των υποδομών των νοσοκομείων της Θεσσαλίας
- Η συνέχιση και ενίσχυση της λειτουργίας των συστημάτων πρωτοβάθμιας υγείας
- Η συνέχιση λειτουργίας δομών που παρέχουν ημερήσια φροντίδα για άτομα με αναπηρία, ηλικιωμένους κλπ.
- Η υλοποίηση δράσεων κοινωνικής στέγασης και η χρηματοδότηση προγραμμάτων προαγωγής υγείας (πχ στήριξη μητέρων, προώθηση του θηλασμού, εμβολιαστική κάλυψη και παιδιατρικές εξετάσεις ευπαθών ομάδων κλπ.)
- Η ενίσχυση νέων επιχειρήσεων στον τομέα της υγείας
- Η εξασφάλιση της ιατρικής περίθαλψης των ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού με υποδομές έμφυχου και άψυχου υλικού
- Η επέκταση της εφαρμογής του προγράμματος κουνουποκτονίας (σε 3ετή βάση)
- Δράσεις Δημόσιας υγείας (κουνουποκτονία κ.α.)
- Η εφαρμογή ολοκληρωμένου προγράμματος για την διασφάλιση συνθηκών απόλυτης προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρία.

Ως κύριας προτεραιότητας καταγράφονται :

- Ενίσχυση υποδομών δημόσιων δομών υγείας, εξοπλισμός, εκσυγχρονισμός παροχών και μέσων πρόληψης και θεραπείας και ανάπτυξης δικτύου δομών υγείας σε επίπεδο περιφέρειας
- Ενίσχυση υποδομών εκπαίδευσης όλων των βαθμίδων. Υποστήριξη προγραμμάτων συσχετιζόμενα με ευάλωτες ομάδες και ανάγκες αγοράς, πιλοτικά στοχευμένα σε ομάδες ή περιοχές προγράμματα κατάρτισης.
- Βελτίωση, εκσυγχρονισμός, εξοπλισμός, συντήρηση των υποδομών αθλητισμού
- Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση όλων των ατόμων, ιδίως των νέων, των μακροχρόνια ανέργων και των οικονομικά μη ενεργών ατόμων, συμπεριλαμβανομένης της κατάρτισης.
- Δράσεις προώθησης της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας
- Συνέχιση δράσεων λειτουργίας Δομών που ξεκίνησαν στην τρέχουσα περίοδο, όπως Κέντρα Κοινότητας με διεύρυνση του ρόλου τους, δομές υποστήριξης τομέων υγείας και εξαρτήσεων
- Υποστήριξη πρόσβασης στη δημόσια εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς, διασύνδεση προγραμμάτων με αγορά εργασίας.
- Υποστήριξη ενσωμάτωσης ευάλωτων κοινωνικά ομάδων και προώθηση σε απασχόληση, όπως οι Ρομά, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών
- Εγκατάσταση μηχανισμού σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο προώθησης σε απασχόληση – κοινωνική επιχειρηματικότητα, με ταυτόχρονη υποστήριξη και παρακολούθηση των ευάλωτων κυρίως ομάδων πληθυσμού, σε συνεργασία με τις υπηρεσίες του ΟΑΕΔ.

Ως οριζόντια θέματα προκρίνονται:

- Η έγκαιρη επικαιροποίηση χαρτογράφησης τομέα εκπαίδευσης και υγείας σε επίπεδο περιφέρειας
- Η επικαιροποίηση περιφερειακών σχεδίων τομέων του υπόψη στόχου πολιτικής, συσχετιζόμενα με εθνικές πολιτικές τομέων.
- Η έγκαιρη συνεργασία όλων των φορέων για ετοιμότητα υλοποίησης των έργων.

- Η απλοποίηση συστήματος υλοποίησης έργων ΕΚΤ και η αποσαφήνιση ρόλων μεταξύ κεντρικών και περιφερειακών φορέων.

Ενδεικτικές Κατηγορίες Δράσεων ή Έργα στο Π.Π.Α.

Από το σύνολο των στόχων της Περιφέρειας που σχετίζεται με τον άξονα, κύριο μέλημα της Περιφέρειας Θεσσαλίας είναι η συνέχιση της κάλυψης των δαπανών που προκύπτουν από την άσκηση των αρμοδιοτήτων της, όπως αυτή προκύπτει από τη σχετική νομοθεσία. Ενδεικτικά έργα και δράσεις που θα ενταθούν στον άξονα είναι:

- Κατασκευές, συντηρήσεις, βελτιώσεις, αποκαταστάσεις ζημιών κλπ στο σύνολο των υποδομών υγείας
- Εξασφάλιση σύγχρονου εξοπλισμού στο σύνολο των υποδομών υγείας
- Έργα και δράσεις Δημόσιας Υγείας
- Κατασκευές, συντηρήσεις, βελτιώσεις, αποκαταστάσεις ζημιών κλπ στο σύνολο των υποδομών αθλητισμού
- Εξασφάλιση σύγχρονου εξοπλισμού στο σύνολο των υποδομών αθλητισμού
- Έργα και δράσεις κοινωνικής μέριμνας
- Χρηματοδότηση και στήριξη μέσω προγραμματικών συνεργασιών και επιχορηγήσεων των πρωτοβουλιών που αφορούν πρόληψη εξαρτήσεων, κοινωνικές δράσεις προς ευάλωτες ομάδες, ανέργους, άπορους, παιδιά κλπ
- Δράσεις που αφορούν προσβασιμότητα ατόμων με αναπηρία.

Οι δαπάνες που αφορούν συντηρήσεις, βελτιώσεις, αποκαταστάσεις ζημιών, επισκευές, εξοπλισμό υποδομών υγείας, εκπαίδευσης, αθλητισμού κλπ είναι επαναλαμβανόμενες και καλύπτονται από το Εθνικό Σκέλος του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων αρμοδιότητας Περιφέρειας Θεσσαλίας και ειδικότερα από τη ΣΑΕΠ 517.

Οι παρακάτω δράσεις που θα αναληφθούν με χρηματοδότηση του ΠΠΑ, μόνον εφόσον δεν υπάρξει σχετική χρηματοδότηση από το Συγχρηματοδοτούμενο Σκέλος (Περιφερειακό Ε.Π. και Τομεακό Ε.Π.) ή εφόσον είναι συμπληρωματικές ως προς αυτό ή εφόσον κρίνεται κρίσιμη η άμεση υλοποίησή τους ενώ καθυστερούν σχετικές προσκλήσεις από τα ΕΠ.

- Νέα Έργα και Υποδομές Εκπαίδευσης

Αναμενόμενα αποτελέσματα

- Βελτίωσης της Δημόσιας υγείας μέσω της ενίσχυσης των υποδομών και υπηρεσιών υγείας και των δράσεων δημόσιας υγείας
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής μέσω της ενίσχυσης των υποδομών μαζικού αθλητισμού στις πόλεις και στην ύπαιθρο
- Στήριξη ευπαθών ομάδων πληθυσμού
- Κοινωνική ενσωμάτωση και προστασία, ευάλωτων ομάδων, προσπελασιμότητα ατόμων με αναπηρία.
- Στήριξη της οικογένειας και βελτίωση της ποιότητας ζωής στις πόλεις και στην ύπαιθρο

Δικαιούχοι / Ωφελούμενοι

Ενδεικτικοί Δικαιούχοι:

- Διευθύνσεις της Περιφέρειας Θεσσαλίας
- Δομές Υγείας

- Δομές Πρόνοιας
- Νομικά πρόσωπα με αρμοδιότητες στον τομέα

Ωφελούμενοι:

- Πολίτες των πόλεων και της Υπαίθρου
- Άτομα με αναπηρία
- Μαθητές και αθλητές, αθλητικοί σύλλογοι και σωματεία
- Πολίτες που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες

Θέματα εφαρμογής

Ως οριζόντια θέματα προκρίνονται:

- Έγκαιρη ωρίμανση των απαιτούμενων και προβλεπόμενων έργων, με εξασφάλιση χρηματοδότησης μελετών και συνέργειες όλων των επιπέδων για την επίτευξη του σκοπού αυτού.
- Επίλυση θεμάτων που αφορούν αρμοδιότητες φορέων και προγραμματικές συμβάσεις

Πίνακας 4: Ενδεικτικές εκροές Άξονα 3

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΤΟΧΟΥ ΕΠΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΕΠΑ 2021-2025	ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΕΙΚΤΗ	ΕΙΔΟΣ ΔΕΙΚΤΗ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗ ΣΤΟ ΕΝΙΑΙΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΔΕΙΚΤΩΝ ΕΣΠΑ 2014-2020	Τιμή Στόχος
3	3.1	Υγεία - υποδομές, εξοπλισμός	Μονάδες υγείας που βελτιώνονται	Εκροών	Αριθμός	T1626	1
3	3.1	Έργα και δράσεις Δημόσιας Υγείας	Αριθμός έργων και δράσεων για την προάσπιση της Δημόσιας Υγείας	Εκροών	Αριθμός		2
3	3.4	Ενίσχυση υποδομών για βελτίωση της ενσωμάτωσης ατόμων με αναπηρία	Αριθμός δράσεων υποστήριξης ατόμων με αναπηρία	Εκροών	Αριθμός	11505	1
3	3.5	Κοινωνικές επενδύσεις (στήριξη της οικογένειας, ενίσχυση προσχολικής αγωγής)	Αριθμός δομών παροχής υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας και προστασίας	Εκροών	Αριθμός	11213	1
3	3.5	Έργα και δράσεις για πρόληψη, κοινωνικές δράσεις για ευάλωτες ομάδες, ανέργους, άπορους, παιδιά κλπ.	Αριθμός έργων και δράσεων για ευάλωτες ομάδες, για πρόληψη εξαρτήσεων, για παιδιά κλπ.	Εκροών	Αριθμός		2
3	3.13	Υποδομές στον τομέα του αθλητισμού	Αριθμός υποδομών στον τομέα του αθλητισμού που βελτιώνονται / εκσυγχρονίζονται	Εκροών	αριθμός		20
3	ΟΛΕΣ	ΟΛΕΣ	Μελέτες, εμπειρογνομosύνες, έρευνες, αξιολογήσεις	Εκροών	Αριθμός	12201	2

Δ.2.4. Άξονας Προτεραιότητας 4 «Ανάπτυξη Υποδομών»

Ο στόχος της Ανάπτυξης Υποδομών εξειδικεύεται στους εξής τρεις ειδικούς στόχους σύμφωνα με το Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης:

- Δίκτυα
- Μεταφορές
- Εφοδιαστική Αλυσίδα

Σε επίπεδο περιφέρειας, οι στόχοι που σχετίζονται με το ΕΠΑ (πάντα σε συνάρτηση με την ύπαρξη επαρκών πόρων) είναι:

- Ανάπτυξη, βελτίωση, συντήρηση, εκσυγχρονισμός του συνόλου των υποδομών μεταφορών, κτηριακών κλπ. της Περιφέρειας Θεσσαλίας
- Ολοκληρώσεις μελετών έργων και χωροταξίας
- Ολοκλήρωση αγροτικών υποδομών και διασφάλιση της λειτουργικότητάς τους

Ενδεικτικές Κατηγορίες Δράσεων ή Έργα

Από το σύνολο των στόχων της Περιφέρειας που σχετίζεται με τον άξονα, κύριο μέλημα της Περιφέρειας Θεσσαλίας είναι η συνέχιση της κάλυψης των δαπανών που προκύπτουν από την άσκηση των αρμοδιοτήτων της. Ως εκ τούτου, ενδεικτικά έργα και δράσεις που θα ενταχθούν στον άξονα είναι:

- Ανάπτυξη, βελτίωση, συντήρηση, εκσυγχρονισμός οδικών μεταφορών
- Έργα για την οδική ασφάλεια μέσω επαναλαμβανόμενων δράσεων αποχιονισμών, ηλεκτροφωτισμού, άρσης καταπτώσεων, διαγραμμίσεων, μικρών τεχνικών, καθαρισμών, φύλαξη σηράγγων κλπ.
- Μελέτες οδικών και άλλων έργων για ωρίμανση έργων που θα ενταχθούν στο ΕΣΠΑ ή θα ολοκληρωθούν από εθνικούς πόρους
- Αστική κινητικότητα

Οι δαπάνες για τις δράσεις που αφορούν συντηρήσεις, ανάπτυξη, βελτίωση, εκσυγχρονισμός οδικών υποδομών, δράσεις αποχιονισμού, ηλεκτροφωτισμού, άρσης καταπτώσεων, διαγραμμίσεων, μικρών τεχνικών, καθαρισμών, απαλλοτριώσεις, επιτάξεις, δίκτυα ΟΚΩ κλπ είναι επαναλαμβανόμενες και ανελαστικές. Καλύπτονται δε από το Εθνικό Σκέλος του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων αρμοδιότητας Περιφέρειας Θεσσαλίας και ειδικότερα από τη ΣΑΕΠ 517.

Οι παρακάτω δράσεις θα αναληφθούν με χρηματοδότηση του ΠΠΑ, μόνον εφόσον δεν υπάρξει σχετική χρηματοδότηση από το Συγχρηματοδοτούμενο Σκέλος (Περιφερειακό Ε.Π. και Τομεακό Ε.Π.) ή εφόσον είναι συμπληρωματικές ως προς αυτό ή εφόσον κρίνεται κρίσιμη η άμεση υλοποίησή τους ενώ καθυστερούν σχετικές προσκλήσεις από τα ΕΠ.

- Νέα έργα οδικών μεταφορών
- Νέα λιμενικά έργα
- Νέα σιδηροδρομικά έργα
- Έξυπνα συστήματα στον κλάδο των μεταφορών

Αναμενόμενα αποτελέσματα

Τα αναμενόμενα αποτελέσματα του άξονα μπορούν να συνοψισθούν στα εξής:

- Ασφάλεια των πολιτών κατά τη μετακίνηση

- Βελτίωση της ζωής των πολιτών στις πόλεις και στην ύπαιθρο
- Άρση της γεωγραφικής απομόνωσης πόλεων, οικισμών και νησιών
- Αύξηση του ΑΕΠ λόγω της βελτίωσης των μεταφορικών υποδομών

Δικαιούχοι / Ωφελούμενοι

Ο άξονας επικεντρώνεται κυρίως στη βελτίωση των μεταφορικών υποδομών.

Ενδεικτικοί Δικαιούχοι / ωφελούμενοι:

- Περιφέρεια Θεσσαλίας, Διευθύνσεις Τεχνικών έργων και άλλες
- ΟΤΑ Α' βαθμού
- Φορείς του Δημοσίου και οργανισμοί του ευρύτερου Δημοσίου Τομέα.

Ωφελούμενοι:

- Πολίτες των πόλεων και της Υπαιθρου
- Επιχειρήσεις εμπορευματικών μεταφορών
- Μέσα Μαζικής Μεταφοράς
- Επιχειρήσεις (μεταφορές)

Θέματα εφαρμογής

Σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο, η Περιφέρεια είναι υπεύθυνη για τη συντήρηση και αποκατάσταση του οδικού δικτύου αρμοδιότητας της. Για το λόγο αυτό η ένταξη έργων και υποέργων της ΣΕΠ 517 που εντάσσεται στον άξονα δε δύναται να διέπεται από διαδικασία αξιολόγηση προτάσεων πριν την ένταξη.

Άλλα οριζόντια θέματα που κρίνονται σημαντικά:

- Η έγκαιρη κατάρτιση των ΕΠ ΕΣΠΑ περιόδου 2021-27
- Έγκαιρη ωρίμανση των απαιτούμενων και προβλεπόμενων έργων, με εξασφάλιση χρηματοδότησης μελετών και συνέργειες όλων των επιπέδων για την επίτευξη του σκοπού αυτού.
- Η έγκαιρη συνεργασία όλων των φορέων για ετοιμότητα υλοποίησης των έργων.

Πίνακας 5: Ενδεικτικές εκροές Άξονα 4

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΤΟΧΟΥ ΕΠΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΕΠΑ 2021-2025	ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΕΙΚΤΗ	ΕΙΔΟΣ ΔΕΙΚΤΗ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗ ΣΤΟ ΕΝΙΑΙΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΔΕΙΚΤΩΝ ΕΣΠΑ 2014-2020	Τιμή Στόχος
4	4.5	Οδικές υποδομές	Οδικό δίκτυο, ανάπτυξη, βελτίωση και συντηρήσεις	Εκροών	Χιλιόμετρα	CO14a	1.500
4	4.8	Οδική ασφάλεια	Ενέργειες οδικής ασφάλειας	Εκροών	Αριθμός	3402	20
4	4.8	Οδική ασφάλεια	Έργα πρόληψης και διαχείρισης κινδύνου μετακινήσεων και μεταφορών	Εκροών	Αριθμός	3403	20
4	4.8	Οδική ασφάλεια	Παρεμβάσεις για την οδική ασφάλεια πεζών	Εκροών	Αριθμός	T3276	10

4	4.10	Πολυτροπική αστική κινητικότητα	Μήκος ποδηλατοδρόμων / μονοπατιών που κατασκευάζονται	Εκροών	Χιλιόμετρα	9002	10
4	ΟΛΕΣ	ΟΛΕΣ	Μελέτες, εμπειρογνωμοσύνες, έρευνες, αξιολογήσεις	Εκροών	Αριθμός	12201	20

Δ.2.5. Άξονας Προτεραιότητας 5 «Ανάπτυξη Εξωστρέφειας»

Ο στόχος της Ανάπτυξης Εξωστρέφειας εξειδικεύεται στους εξής τέσσερις ειδικούς στόχους σύμφωνα με το Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης:

- Τουρισμός
- Πολιτισμός
- Αγροδιατροφικός Τομέας
- Βιομηχανία

Σε επίπεδο περιφέρειας, οι στόχοι που σχετίζονται με το ΕΠΑ (πάντα σε συνάρτηση με την ύπαρξη επαρκών πόρων) είναι:

- Προστασία και Προώθηση του Πολιτιστικού Αποθέματος της Περιφέρειας
- Σύγχρονος Πολιτισμός
- Ενίσχυση του Αγροδιατροφικού Τομέα της Περιφέρειας και ειδικότερα των προϊόντων Π.Ο.Π. και Π.Γ.Ε.

Ενδεικτικές Κατηγορίες Δράσεων ή Έργα

Από το σύνολο των στόχων της Περιφέρειας που σχετίζεται με τον άξονα, κύριο μέλημα της Περιφέρειας Θεσσαλίας είναι η συνέχιση της κάλυψης των δαπανών που προκύπτουν από την άσκηση των αρμοδιοτήτων της, όπως αυτή προκύπτει από τη σχετική νομοθεσία. Ως εκ τούτου, ενδεικτικά έργα και δράσεις που θα ενταχθούν στον άξονα είναι:

- Δράσεις για την προώθηση του Τουρισμού της Περιφέρειας
- Έργα και Δράσεις για την προστασία και την προώθηση του Πολιτιστικής κληρονομιάς
- Συντηρήσεις, βελτιώσεις, εκσυγχρονισμός και αποκαταστάσεις ζημιών σε υποδομές τουρισμού και θρησκευτικής κληρονομιάς
- Υποδομές και δράσεις σύγχρονου πολιτισμού
- Υποστήριξη παραγωγών και επιχειρήσεων για την πιστοποίηση προϊόντων- Ανάπτυξη Προϊόντων Π.Ο.Π. και Π.Γ.Ε.
- Δράσεις για την προώθηση των προϊόντων της Θεσσαλίας (συμμετοχή σε δίκτυα, συμμετοχή σε εκθέσεις, δράσεις προβολής, εκδηλώσεις, δημιουργία οπτικοακουστικού υλικού, ανταλλαγές τεχνογνωσίας και επισκέψεις κλπ.)

Οι παρακάτω δράσεις θα αναληφθούν με χρηματοδότηση του ΠΠΑ, μόνον εφόσον δεν υπάρξει σχετική χρηματοδότηση από το Συγχρηματοδοτούμενο Σκέλος (Περιφερειακό Ε.Π. και Τομεακό Ε.Π.) ή εφόσον είναι συμπληρωματικές ως προς αυτό ή εφόσον κρίνεται κρίσιμη η άμεση υλοποίησή τους ενώ καθυστερούν σχετικές προσκλήσεις από τα ΕΠ.

- Νέα έργα και υποδομές στον Τουρισμό
- Νέα έργα και υποδομές στον Πολιτισμό
- Νέα έργα και υποδομές του αγροδιατροφικού τομέα
- Νέα έργα και υποδομές της Βιομηχανίας και των Υπηρεσιών που συμβάλλουν στην εξωστρέφεια
- Δράσεις κρατικών ενισχύσεων στους κλάδους υπηρεσιών και βιομηχανίας που συμβάλλουν στο στόχο της εξωστρέφειας

Αναμενόμενα αποτελέσματα

Τα αναμενόμενα αποτελέσματα του άξονα μπορούν να συνοψισθούν στα εξής:

- Βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών στις πόλεις και στην ύπαιθρο και στα νησιά
- Αύξηση των εξαγωγών
- Αύξηση του ΑΕΠ
- Ενίσχυση του τουριστικού ρεύματος της Θεσσαλίας
- Βελτίωση της ποιότητας των Θεσσαλικών προϊόντων
- Βελτίωση της εικόνας της Θεσσαλίας στο εξωτερικό και δημιουργία νέων αγορών για τις θεσσαλικές επιχειρήσεις

Δικαιούχοι / Ωφελούμενοι

Ενδεικτικοί Δικαιούχοι:

- Περιφέρεια Θεσσαλίας, Διεύθυνση Τουρισμού – Πολιτισμού
- Περιφέρεια Θεσσαλίας, Διεύθυνση Αγροτικής Ανάπτυξης
- Περιφέρεια Θεσσαλίας, Διευθύνσεις Τεχνικών έργων
- Συνεταιρισμοί, Σύλλογοι, Ενώσεις κλπ.
- Φορείς του Δημοσίου και οργανισμοί του ευρύτερου Δημοσίου Τομέα (Επιμελητήρια κλπ)

Ωφελούμενοι:

- Επιχειρήσεις στον κλάδο του τουρισμού
- Επιχειρήσεις εξαγωγικών κλάδων
- Παραγωγοί και ομάδες παραγωγών
- Πολίτες των πόλεων και της Υπαιθρου

Θέματα εφαρμογής

Για την υλοποίηση λαμβάνονται υπόψη οι δυνατότητες και περιορισμοί που αφορούν κρατικές ενισχύσεις, ειδικά καθεστώτα ενίσχυσης και λοιποί νόμοι και κανονισμοί. Σημαντική κρίνεται η έγκαιρη συνεργασία όλων των φορέων για ετοιμότητα υλοποίησης των έργων.

Πίνακας 6: Ενδεικτικές εκροές Άξονα 5

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΤΟΧΟΥ ΕΠΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΕΠΑ 2021-2025	ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΕΙΚΤΗ	ΕΙΔΟΣ ΔΕΙΚΤΗ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗ ΣΤΟ ΕΝΙΑΙΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΔΕΙΚΤΩΝ ΕΣΠΑ 2014-2020	Τιμή Στόχος
5	5.2	Προώθηση και ανάπτυξη υποδομών για εναλλακτικές μορφές τουρισμού (health & wellness, city break, αγροτουρισμός, ορειβατικός τουρισμός κλπ)	Ενισχυόμενες τοποθεσίες πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς και πόλους έλξης επισκεπτών	Εκροών	Αριθμός έργων		2
5	5.3	Προστασία και Ανάδειξη μνημείων, αρχαιολογικών χώρων και τόπων ιστορικού ενδιαφέροντος	Αναβάθμιση, προστασία και ανάδειξη χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς	Εκροών	Αριθμός	9404	2
5	5.4	Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς	Κτίρια που αποκαθίστανται / αναδεικνύονται	Εκροών	Αριθμός	9401	10
5	5.6	Υποδομές και δράσεις σύγχρονου πολιτισμού	Κτίρια που αποκαθίστανται / αναδεικνύονται	Εκροών	Αριθμός	9401	2

5	5.6	Υποδομές και δράσεις σύγχρονου πολιτισμού	Αριθμός πολιτιστικών και καλλιτεχνικών θεσμών που ενισχύονται	Εκρών	Αριθμός	T2708	20
5	5.9	Ανάπτυξη και προώθηση προϊόντων με προστατευόμενη ονομασία προέλευσης (ΠΟΠ) και προστατευόμενη γεωγραφική ένδειξη (ΠΓΕ)	Εργαλεία προώθησης της εξωστρέφειας ελληνικών προϊόντων και υπηρεσιών	Εκρών	Αριθμός	6602	1
5	5.11	Προώθηση ελληνικών προϊόντων στο εξωτερικό	Συμμετοχή σε Εκθέσεις	Εκρών	Αριθμός	12307	10
5	ΟΛΕΣ	ΟΛΕΣ	Μελέτες, εμπειρογνομosύνες, έρευνες, αξιολογήσεις	Εκρών	Αριθμός	12201	2

Δ.2.6. Άξονας Προτεραιότητας 6 «Υποστήριξη»

Ο άξονας της Υποστήριξης αφορά την Τεχνική Υποστήριξη των Διευθύνσεων της Περιφέρειας Θεσσαλίας και των Νομικών της Προσώπων προκειμένου να επιτευχθεί η υλοποίηση και η πληρωμή των έργων.

Ενδεικτικές Κατηγορίες Δράσεων ή Έργα

- Δαπάνες εκτός έδρας του προσωπικού των Διευθύνσεων της Περιφέρειας για εκτέλεση υπηρεσίας
- Πόρος του Περιφερειακού Ταμείου Ανάπτυξης βάσει του άρθρου 55, Ν. 2218/94
- Άλλες Δαπάνες Υποστήριξης
- Τεχνική Βοήθεια

Αναμενόμενα αποτελέσματα

Τα αναμενόμενα αποτελέσματα του άξονα μπορούν να συνοψισθούν στα εξής:

- Πληρωμές των έργων μέσω του Περιφερειακού Ταμείου Ανάπτυξης
- Επίβλεψη έργων
- Υποστήριξη Διευθύνσεων Περιφέρειας και Νομικών Προσώπων Περιφέρειας
- Τεχνική Βοήθεια Υπηρεσίας Διαχείρισης

Δικαιούχοι / Ωφελούμενοι

Ενδεικτικοί Δικαιούχοι:

- Υπηρεσία Διαχείρισης ΠΠΑ
- Διευθύνσεις Περιφέρειας Θεσσαλίας
- Περιφερειακό Ταμείο Ανάπτυξης Θεσσαλίας
- Νομικά Πρόσωπα Περιφέρειας Θεσσαλίας

Ωφελούμενοι:

- Φορείς και Διευθύνσεις Υλοποίησης του ΠΠΑ

Θέματα εφαρμογής

- Ο Πόρος του ΠΠΑ έχει θεσμοθετηθεί στο 1% επί των πόρων που διαχειρίζεται (ΑΡΘ. 55 Ν. 2218/94). Εγγράφεται δε, ως ξεχωριστό έργο σε κάθε ΣΑΕΠ που το ΠΠΑ διενεργεί πληρωμές ως υπόλογος.
- 1% επί του προϋπολογισμού των έργων δύναται δεσμεύεται για την κάλυψη δαπανών επίβλεψης των έργων καθώς και πάσης φύσεως δαπάνες μετακίνησης του προσωπικού της Περιφέρειας Θεσσαλίας και των Νομικών Προσώπων της για εκτέλεση υπηρεσίας. Εγγράφεται ως ξεχωριστό έργο σε κάθε ΣΑΕΠ.
- 1% επί του προϋπολογισμού του ΠΠΑ θα δεσμευτεί για Τεχνική Βοήθεια.
- Άλλες δαπάνες διοικητικής υποστήριξης αφορούν λοιπές υποχρεώσεις που απορρέουν από έργα, συμπεριλαμβανομένων των δικαστικών εξόδων και αποζημιώσεων στις περιπτώσεις που τα έργα δεν είναι πλέον ενταγμένα στο ΠΔΕ

Πίνακας 7: Ενδεικτικές εκροές Άξονα 6

ΑΡΙΘΜΟΣ ΣΤΟΧΟΥ ΕΠΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΕΠΑ 2021-2025	ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΔΕΙΚΤΗ	ΕΙΔΟΣ ΔΕΙΚΤΗ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΚΩΔΙΚΟΣ ΔΕΙΚΤΗ ΣΤΟ ΕΝΙΑΙΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΔΕΙΚΤΩΝ ΕΣΠΑ 2014-2020	Τιμή Στόχος
6	6.1	Υποστηρικτικά εργαλεία για την οργάνωση/διαχείριση που δημιουργούνται ή αναβαθμίζονται	Εκρών	Αριθμός	12103	Υποστηρικτικά εργαλεία για την οργάνωση/διαχείριση που δημιουργούνται ή αναβαθμίζονται	1
6	6.1	Διοικητική Υποστήριξη	Δικαιούχοι, φορείς που υποστηρίζονται	Εκρών	Αριθμός	12105	1
6	6.1	Διοικητική Υποστήριξη	Αριθμός επιχορηγούμενων φορέων	Εκρών	Αριθμός		1
6	6.2	Τεχνική Βοήθεια	Μελέτες, εμπειρογνομosύνες, έρευνες, αξιολογήσεις	Εκρών	Αριθμός	12201	5
6	6.2	Τεχνική Βοήθεια	Μελέτες, εμπειρογνομosύνες, έρευνες, αξιολογήσεις	Εκρών	Αριθμός	12201	5

Δ.3. Έργα και δραστηριότητες που ενδεχομένως να προκύψουν από την εφαρμογή του

Όπως προαναφέρθηκε κυρίαρχη κατεύθυνση της αναπτυξιακής στρατηγικής της Περιφέρειας Θεσσαλίας είναι:

- η ανάσχεση της αρνητικής εξέλιξης των κοινωνικοοικονομικών μεγεθών της, ως αποτέλεσμα της οικονομικής κρίσης και ύφεσης που πλήττει τη Χώρα, και
- ο αναπροσανατολισμός του αναπτυξιακού μοντέλου για έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη.

Στα πλαίσια της παραπάνω της αναπτυξιακής στρατηγικής και της εφαρμογής του μελετώμενου Προγράμματος θα προκύψουν έργα, μελέτες και δραστηριότητες. Σε αυτή την φάση του Προγράμματος δεν μπορεί να γίνει σαφής προσδιορισμός όλων των έργων και δραστηριοτήτων που θα προκύψουν στα πλαίσια του Προγράμματος και για αυτό τον λόγο γίνεται αναφορά κατηγοριών έργων και δραστηριοτήτων. Στον παρακάτω Πίνακα παρουσιάζονται επιγραμματικά οι κατηγορίες έργων και δραστηριοτήτων ανά Άξονα Προτεραιότητας, όπως αυτά παρουσιάζονται στις προηγούμενες παραγράφους.

Πίνακας 8: Ενδεικτικές Κατηγορίες Έργων και δραστηριοτήτων και προϋπολογισμός

ΑΞΟΝΕΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ	Προϋπολογισμός (€)	Ποσοστό % στο ΠΠΑ / Ποσοστό % στον Άξονα
Άξονας Προτεραιότητας 1 «Έξυπνη Ανάπτυξη»	1.360.000	0,74
<ul style="list-style-type: none"> ▪ 1.6 Δημόσια διοίκηση και ψηφιοποίηση 	1.360.000	100
Άξονας Προτεραιότητας 2 «Πράσινη Ανάπτυξη»	27.593.000	14,92
<ul style="list-style-type: none"> ▪ 2.3 Διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων 	481.000	1,74
<ul style="list-style-type: none"> ▪ 2.4 Πρόληψη & διαχείριση κινδύνων 	2.310.000	8,37
<ul style="list-style-type: none"> ▪ 2.5 Απεξάρτηση από ορυκτά καύσιμα- ενεργειακή μετάβαση 	200.000	0,72
<ul style="list-style-type: none"> ▪ 2.6 Παροχή πόσιμου νερού & διαχείριση υδάτων & υγρών αποβλήτων 	1.031.000	3,74
<ul style="list-style-type: none"> ▪ 2.8 Στήριξη φιλικών προς το περιβάλλον διεργασιών παραγωγής & αποδοτικής χρήσης πόρων 	2.655.000	9,62
<ul style="list-style-type: none"> ▪ 2.9 Ανάπτυξη υποδομών και προστασία περιβάλλοντος (μικρά φράγματα, αρδευτικά δίκτυα, ύδρευση - αποχέτευση, αντιπλημμυρικά κλπ) 	15.350.000	55,63
<ul style="list-style-type: none"> ▪ 2.11 Πράσινες πόλεις 	5.566.000	20,17
Άξονας Προτεραιότητας 3 «Κοινωνική Ανάπτυξη»	18.270.000	9,88
<ul style="list-style-type: none"> ▪ 3.1 Υγεία - υποδομές, εξοπλισμός 	7.000.000	38,31

▪ 3.4 Ενίσχυση υποδομών για βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής ενσωμάτωσης Ατόμων με Αναπηρία	500.000	2,74
▪ 3.5 Κοινωνικές επενδύσεις	3.500.000	19,16
▪ 3.13 Υποδομές στον τομέα του αθλητισμού	7.200.000	39,41
▪ 3.14 Ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών	70.000	0,38
Άξονας Προτεραιότητας 4 «Ανάπτυξη Υποδομών»	119.277.000	64,47
▪ 4.5 Οδικές υποδομές	106.000.000	88,87
▪ 4.8 Οδική ασφάλεια	10.777.000	9,04
▪ 4.10 Πολυτροπική και αστική κινητικότητα	2.500.000	2,10
Άξονας Προτεραιότητας 5 «Ανάπτυξη Εξωστρέφειας»	14.200.000	7,68
▪ 5.2 Προώθηση και ανάπτυξη υποδομών για εναλλακτικές μορφές τουρισμού	500.000	3,52
▪ 5.3 Προστασία και ανάδειξη μνημείων, αρχαιολογικών χώρων και τόπων ιστορικού ενδιαφέροντος	200.000	1,41
▪ 5.4 Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς	2.500.000	17,61
▪ 5.6 Υποδομές και δράσεις σύγχρονου πολιτισμού	10.000.000	70,42
▪ 5.9 Ανάπτυξη και προώθηση προϊόντων με ΠΟΠ & ΠΓΕ	500.000	3,52
▪ 5.11 Προώθηση ελληνικών προϊόντων στο εξωτερικό	500.000	3,52
Άξονας Προτεραιότητας 6 «Υποστήριξη»	4.300.000	2,32
▪ 6.1 Διοικητική Υποστήριξη	3.100.000	72,09
▪ 6.2 Τεχνική Βοήθεια	1.200.000	27,91
ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	185.000.000	100

E. ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΕΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ

Κατά την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων σχεδίων και προγραμμάτων, και συγκεκριμένα κατά την εκπόνηση της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ), σύμφωνα με το άρθρο 5 της Οδηγίας 2001/42/ΕΚ, πέραν του εντοπισμού, περιγραφής και αξιολόγησης των ενδεχόμενων σημαντικών επιπτώσεων που θα έχει στο περιβάλλον η εφαρμογή του σχεδίου ή προγράμματος, απαιτείται να εξεταστούν «οι λογικές εναλλακτικές δυνατότητες, λαμβανομένων υπόψη των στόχων και του γεωγραφικού πεδίου εφαρμογής του σχεδίου ή προγράμματος». Στόχος της προαναφερθείσας διαδικασίας είναι η θέσπιση των αναγκαίων μέτρων, όρων και διαδικασιών για την αξιολόγηση και εκτίμηση των επιπτώσεων, που ενδέχεται να έχει στο περιβάλλον η επιλεγείσα εναλλακτική λύση, ώστε να προωθείται η αιεφόρος ανάπτυξη και μία υψηλού επιπέδου προστασία του περιβάλλοντος.

Οι εναλλακτικές δυνατότητες θα πρέπει να είναι ρεαλιστικές και πραγματοποιήσιμες και να παρουσιάζουν τρόπους διαφορετικής προσέγγισης εφαρμογής του σχεδίου ή προγράμματος, οι οποίοι όμως να πληρούν τις αναπτυξιακές απαιτήσεις του.

Ο Στρατηγικός Στόχος της Περιφέρειας Θεσσαλίας, για την προγραμματική περίοδο 2021–2025, καθορίστηκε ως: «ισχυρή και καινοτόμος οικονομία στην Ευρώπη, με επίκεντρο τον άνθρωπο και το περιβάλλον, μέσω της έξυπνης, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης».

Οι αναπτυξιακοί στόχοι που τίθενται στο μελετώμενο πρόγραμμα βρίσκονται στα πλαίσια της Εθνικής και Κοινοτικής πολιτικής, είναι εύλογο ότι οι εναλλακτικές δυνατότητες εφαρμογής του Προγράμματος είναι περιορισμένες.

E.1. Παρουσίαση εναλλακτικών λύσεων

Μηδενική λύση

Η μηδενική λύση ισοδυναμεί με την απουσία σχεδιασμού, τη μη εφαρμογή δηλαδή του εξεταζόμενου ή κάποιου άλλου προγράμματος. Η συγκεκριμένη λύση συνεπάγεται και την απουσία πόρων για την υλοποίηση των προτεινόμενων δράσεων και έργων.

Οι υπάρχουσες περιβαλλοντικές, οικονομικές και κοινωνικές πιέσεις στην Περιφέρεια Θεσσαλίας θα συνεχίσουν να υπάρχουν και να εξελίσσονται χωρίς τρόπους αντιμετώπισης ή ανάσχεσης. Επιπλέον δεν θα υπάρξουν προοπτικές οργανωμένης οικονομικής ανάπτυξης.

1^η Εναλλακτική λύση

Σύμφωνα με την 1^η εναλλακτική λύση, οι δράσεις οι οποίες πρόκειται να υλοποιηθούν στα πλαίσια εφαρμογής του Προγράμματος δεν γίνονται με βάση Στρατηγικό Αναπτυξιακό Σχεδιασμό, αλλά αποσπασματικά και ως εντοπισμένες παρεμβάσεις των κατά περίπτωση προβλημάτων που προκύπτουν.

2^η Εναλλακτική λύση

Η 2^η εναλλακτική λύση περιλαμβάνει την εφαρμογή του Περιφερειακού Προγράμματος Ανάπτυξης (ΠΠΑ), όπως αυτό περιγράφεται στις προηγούμενες παραγράφους της παρούσας ΣΜΠΕ.

E.2. Αξιολόγηση εναλλακτικών λύσεων

Η επιλογή της Μηδενικής λύσης θα έχει σαν αποτέλεσμα την μη υλοποίηση του Περιφερειακού Προγράμματος Ανάπτυξης στην Περιφέρεια Θεσσαλίας, δεν θα υπάρξει δηλαδή εξειδίκευση του

Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης στις ανάγκες και στα προβλήματα της Περιφέρειας Θεσσαλίας. Η επιλογή αυτής της λύσης θα αποτελέσει τροχοπέδη για την πραγματική Σύγκλιση με τις ανεπτυγμένες περιφέρειες της Χώρας και της ΕΕ με αρνητικό αντίκτυπο στην οικονομία, στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων της Περιφέρειας στην προστασία και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού της πλούτου καθώς και στη βελτίωση και προστασία των φυσικών της πόρων. Επιπλέον όπως προαναφέρθηκε Η εφαρμογή της μηδενικής λύσης συνεπάγεται και την απουσία πόρων για την υλοποίηση ενδεχόμενων δράσεων και έργων, οπότε γίνεται αντιληπτό ότι θα υπάρξει σημαντικό θέμα χρηματοδότησης και υλοποίησης έργων και δράσεων.

Η 1^η εναλλακτική λύση, όπως προαναφέρθηκε αφορά σε έργα και δράσεις για την αντιμετώπιση εκ των υστέρων των προβλημάτων που ενδέχεται να προκύψουν κατά την επόμενη προγραμματική περίοδο. Με την επιλογή της συγκεκριμένης λύσης δεν θα επιτευχθεί βελτίωση των αρνητικών αναπτυξιακών χαρακτηριστικών της Περιφέρειας και ούτε θα αξιοποιηθεί με τον καλύτερο τρόπο το αναπτυξιακό δυναμικό της, το οποίο σχετίζεται με τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που διαθέτει.

Η 2^η εναλλακτική λύση, η εφαρμογή του Προγράμματος, έρχεται να αντιμετωπίσει ελλείψεις και προβλήματα που δεν μπόρεσαν να αντιμετωπιστούν επαρκώς κατά την προηγούμενη προγραμματική περίοδο. Λαμβάνοντας υπόψη τη σημερινή κοινωνικοοικονομική κατάσταση στην Περιφέρεια Θεσσαλίας, τις υφιστάμενες περιβαλλοντικές πιέσεις και τις αναπτυξιακές προοπτικές της Περιφέρειας Θεσσαλίας, με Στρατηγικό Σχεδιασμό και Όραμα, εφαρμόζεται το Περιφερειακό Πρόγραμμα Ανάπτυξης, στο οποίο ενσωματώνονται οι διεθνείς, κοινοτικές και εθνικές προτεραιότητες.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται μια συνοπτική συγκριτική ανάλυση των τριών εναλλακτικών λύσεων που εξετάστηκαν.

Πίνακας 9: Συγκριτική αξιολόγηση εναλλακτικών λύσεων

Παράμετρος	Μηδενική λύση	1 ^η Εναλλακτική λύση	2 ^η Εναλλακτική λύση
Φυσικό περιβάλλον	-	+	++
Φυσικοί πόροι	-	+	++
Χρήσεις γης	-	-	++
Οικονομία-Ανάπτυξη	-	+	++
Κοινωνικό περιβάλλον	-	+	++
Σύνολο	-5	4	10

Ε.3. Λόγοι επιλογής του προτεινόμενου προγράμματος

Οι στόχοι του ΠΠΑ Θεσσαλίας εντάσσονται στους στόχους και τις προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία σύμφωνα με το Άρθρο 8 του Κανονισμού (ΕΚ) 1303/2013 (Γενικός Κανονισμός) αναλαμβάνει (χρησιμοποιώντας τα υφιστάμενα κοινοτικά χρηματοδοτικά μέσα) να προαγάγει την εναρμονισμένη, ισόρροπη και βιώσιμη ανάπτυξη της Κοινότητας, στοχεύοντας στη μείωση των οικονομικών, κοινωνικών και εδαφικών ανισοτήτων που έχουν ανακύψει, ιδίως σε χώρες και περιφέρειες των οποίων η ανάπτυξη υστερεί, σε συνάρτηση με την οικονομική και κοινωνική αναδιάρθρωση, και στη γήρανση του πληθυσμού. Η δράση αυτή της ΕΕ ενσωματώνει, σε εθνικό και

περιφερειακό επίπεδο, τις προτεραιότητες της Κοινότητας υπέρ της βιώσιμης ανάπτυξης.

Κατά συνέπεια, η αξιολόγηση των εναλλακτικών δυνατοτήτων εφαρμογής καθώς και της μη εφαρμογής του ΠΠΑ (μηδενική λύση), για την προγραμματική περίοδο 2021-2025, στηρίζεται σε κριτήρια τα οποία σχετίζονται με τις προτεραιότητες της Κοινότητας υπέρ της βιώσιμης ανάπτυξης, της προστασίας και της βελτίωσης της ποιότητας του περιβάλλοντος, για την ενίσχυση της οικονομικής μεγέθυνσης, της ανταγωνιστικότητας και της απασχόλησης καθώς και της κοινωνικής ένταξης.

Όσον αφορά την 1^η Εναλλακτική λύση, απορρίπτεται ως αντίθετη με το επιθυμητό αποτέλεσμα το οποίο αναμένεται από την εφαρμογή του ΠΠΑ Θεσσαλίας 2021-2025.

Επιλέγεται η 2^η Εναλλακτική λύση, η οποία πρόκειται να βελτιώσει τα στοιχεία του φυσικού και κοινωνικοοικονομικού περιβάλλοντος, αξιοποιώντας και αναδεικνύοντας τα θετικά σημεία και εξομαλύνοντας ή/και εξαλείφοντας τα αρνητικά, προσεγγίζοντας έτσι το στόχο της Βιώσιμης Ανάπτυξης κατά τρόπο που οδηγεί σε:

- βελτίωση της υφιστάμενης κατάστασης όσον αφορά τη βιοποικιλότητα, χλωρίδα και πανίδα στην Περιφέρεια Θεσσαλίας
- βελτίωση των παραγόντων που προάγουν την ποιότητα ζωής, τη δημόσια υγεία και τη συγκράτηση του πληθυσμού στην Περιφέρεια Θεσσαλίας
- βελτίωση της υφιστάμενης κατάστασης του εδάφους, περιορίζοντας τις πιέσεις που ασκούνται σε αυτό από ανθρωπογενείς και φυσικούς παράγοντες
- προστασία του υδάτινου δυναμικού της Περιφέρειας Θεσσαλίας και εξασφάλιση του απαιτούμενου ποσοτικά και ποιοτικά πόσιμου νερού στον πληθυσμό και τους επισκέπτες της Περιφέρειας Θεσσαλίας
- βελτίωση του ατμοσφαιρικού περιβάλλοντος κυρίως των αστικών κέντρων, μέσω δράσεων που αποτρέπουν ή περιορίζουν τις ρυπογόνες εκπομπές
- μείωση των εκπομπών του διοξειδίου του άνθρακα, μέσω δράσεων εξοικονόμησης ενέργειας, περιορίζοντας έτσι τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου
- μείωση των επιπτώσεων από διατροφικές πιέσεις (υγρά απόβλητα, στερεά, απόβλητα, παραγωγή και κατανάλωση ενέργειας, μεταφορές)

ΣΤ. ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΣΤ.1. Υφιστάμενη κατάσταση

ΣΤ.1.1. Περιοχή μελέτης

Η Περιφέρεια Θεσσαλίας είναι μία από τις δεκατρείς περιφέρειες της Ελλάδας και χωροθετείται στο βορειοανατολικό τμήμα της Κεντρικής Ελλάδας. Η έκταση της είναι 14.036 χλμ² (τα 303 χλμ² νησιωτικά) και αντιπροσωπεύει περίπου το 11% της συνολικής έκτασης της ελληνικής επικράτειας. Διαιρείται σε πέντε (5) Περιφερειακές Ενότητες (Καρδίτσας, Λάρισας, Μαγνησίας, Σποράδων και Τρικάλων), οι οποίες υποδιαιρούνται σε είκοσιπέντε (25) Δήμους. Διοικητική πρωτεύουσα της Περιφέρειας Θεσσαλίας είναι η πόλη της Λάρισας.

Έχει στρατηγική κεντροβαρή και σχετικά εύκολα προσπελάσιμη γεωγραφική θέση, καθώς συνδέεται με το βασικό οδικό και σιδηροδρομικό άξονα της Χώρας (ΠΑΘΕ / Ν – Β) ενώ σε σχετικά μικρή απόσταση από το βόρειο όριο της διέρχεται η Εγνατία Οδός. Η μορφολογία της, με εκτεταμένο πεδινό τμήμα που περιβάλλεται από ορεινούς όγκους και η επαφή με το Αιγαίο Πέλαγος ανατολικά, διευκολύνει την εσωτερική, χωροταξική της συνοχή.

Το έδαφος, ως προς τη διαμόρφωσή του, είναι 50% ορεινό-ημιορεινό και 50% πεδινό, ενώ στα όριά του περιλαμβάνεται η πεδιάδα της Θεσσαλίας, η δεύτερη μεγαλύτερη πεδιάδα και σιτοβολώνας της ελληνικής επικράτειας, που διαρρέεται στον άξονα ανατολή-δύση από τον ποταμό Πηνειό, το τρίτο μεγαλύτερο ποτάμι της χώρας. Στις ορεινές περιοχές περιλαμβάνονται ο Όλυμπος, το νότιο τμήμα της κυρίως οροσειράς της Πίνδου, το βόρειο τμήμα των Αγράφων, η Όσσα, το Πήλιο και η Όθρυς.

Τόσο τα γεωγραφικά, όσο και τα γεωφυσικά χαρακτηριστικά της Περιφέρειας Θεσσαλίας, με ορεινούς όγκους και μεγάλες πεδινές εκτάσεις, καθώς και με ακτές και μικρό νησιωτικό σύμπλεγμα, αποτελούν σημαντικά συγκριτικά πλεονεκτήματα για την εσωτερική χωρική και κοινωνικό – οικονομική συνοχή και χωροταξική ολοκλήρωσή της. Το οικιστικό της δίκτυο είναι συνεκτικό, με συνολικά 20 περίπου αστικά και τουριστικά οικιστικά κέντρα και ισχυρές μεσαίες προς μεγάλες πόλεις.

ΣΤ.1.2. Κλιματικά και βιοκλιματικά χαρακτηριστικά

ΣΤ.1.2.1. Κλίμα

Το κλίμα της Θεσσαλίας στο μεγαλύτερο μέρος της με εξαίρεση τις παράκτιες περιοχές, είναι ηπειρωτικό με ψυχρούς χειμώνες και ζεστά καλοκαίρια, καθώς η ύπαρξη ορεινών όγκων εμποδίζει την άμεση επιρροή της θάλασσας. Στις πεδινές περιοχές η μέση ετήσια θερμοκρασία κυμαίνεται στους 16°-17° C και μειώνεται στα ορεινά.

Η Θεσσαλία διαιρείται κλιματικά σε τρεις περιοχές:

- την ανατολική παράκτια και ορεινή, με μεσογειακό κλίμα
- την κεντρική πεδινή, με ηπειρωτικό κλίμα
- τη δυτική ορεινή, με ορεινό κλίμα

Ειδικότερα, τα γενικά χαρακτηριστικά του κλίματος της περιοχής ανά εποχή είναι τα εξής

- Χειμώνας: Ήπιος έως έντονος με εμφανή επηρεασμό από βόρειες ψυχρές μάζες

- Άνοιξη: Ήπια χαρακτηριστικά κλίματος με σχετική μείωση των βροχών και χαμηλές θερμοκρασίες
- Καλοκαίρι: Σημαντική αύξηση της ξηρασίας με ανάλογη μείωση των βροχοπτώσεων και αντίστοιχη αύξηση της θερμοκρασίας
- Φθινόπωρο: Επίσης ήπια χαρακτηριστικά κλίματος με σχετική αύξηση των βροχοπτώσεων και αντίστοιχη αύξηση της υγρασίας

Η μέση ετήσια θερμοκρασία κυμαίνεται από 16 ως 17°C. Το ετήσιο θερμομετρικό εύρος ξεπερνά τους 22°C. Οι πιο θερμοί μήνες είναι ο Ιούλιος και ο Αύγουστος και οι πιο ψυχροί ο Ιανουάριος, ο Φεβρουάριος και ο Δεκέμβριος. Οι παγετοί είναι συχνοί και εμφανίζονται κατά την περίοδο Νοεμβρίου-Απριλίου. Οι ημέρες παγετού κυμαίνονται από 9.2 στο Βόλο σε 35.5 στη Λάρισα και 33.8 στα Τρίκαλα σε μέση ετήσια βάση.

Το ύψος των ατμοσφαιρικών κατακρημνισμάτων είναι σχετικά μεγάλο στα δυτικά, στη συνέχεια μειώνεται στο πεδινό τμήμα και αυξάνεται πάλι στο ορεινό ανατολικό τμήμα. Ενδεικτικές τιμές της ετήσιας βροχόπτωσης είναι 468 mm στο σταθμό Λάρισας, 550 mm στο σταθμό Τυρνάβου και 1.142 mm στον πιο ορεινό σταθμό του Μουζακίου. Στο σύνολο του διαμερίσματος, η μέση ετήσια επιφανειακή βροχόπτωση εκτιμάται σε 678 mm. Οι πιο βροχεροί μήνες είναι από τον Οκτώβριο ως τον Ιανουάριο, ενώ οι πιο ξηροί οι Ιούλιος και Αύγουστος.

Οι χιονοπτώσεις είναι συνηθισμένες, ιδιαίτερα στα ορεινά του διαμερίσματος, και γίνονται πιο έντονες από τα νότια προς τα βόρεια και από τα ανατολικά προς τα δυτικά. Οι περισσότερες χιονοπτώσεις παρατηρούνται τους μήνες Φεβρουάριο και Ιανουάριο. Στα δυτικά και ορεινά τμήματα του διαμερίσματος, αρχίζουν το Σεπτέμβριο και φτάνουν μέχρι και τις αρχές Ιουλίου. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι ο μέσος ετήσιος αριθμός ημερών χιονιού στο Βόλο είναι 3,4, στη Λάρισα 4 και στα Τρίκαλα 6,2.

Οι χαλαζοπτώσεις είναι επίσης συχνές, κυρίως κατά τους μήνες Μάιο και Ιούνιο στα βόρεια του διαμερίσματος και κατά τους μήνες Φεβρουάριο ως Απρίλιο στο νοτιοανατολικό τμήμα.

Η μέση ετήσια νέφωση κυμαίνεται από 4 ως 5 βαθμίδες, με τις ψηλότερες τιμές να εμφανίζονται στα δυτικά και τις χαμηλότερες στα ανατολικά.

Η μέση ετήσια σχετική υγρασία κυμαίνεται από 67% μέχρι 72%.

Στο διαμέρισμα εμφανίζεται ξηρή περίοδος 4 ως 5 μηνών στα ανατολικά, η οποία όμως μειώνεται βαθμιαία σε 2 ως 4 μήνες στα κεντρικά-δυτικά πεδινά και 1 ως 2 μήνες στα δυτικά ορεινά.

Η επικρατούσα φορά των ανέμων στα διαμέρισμα ποικίλει (βορειοδυτικοί και νότιοι στο Βόλο, ανατολικοί στη Λάρισα, δυτικοί στα Τρίκαλα).

Το κλίμα της **ΠΕ Καρδίτσας**, λόγω της γειτνιάσής της με τους ορεινούς όγκους, είναι καθαρά ηπειρωτικό (ετήσιο θερμομετρικό εύρος μεγαλύτερο από 20°C). Τον Ιανουάριο, που είναι και ο ψυχρότερος μήνας, η θερμοκρασία κυμαίνεται περίπου στους 6°C. Ο χειμώνας είναι εξαιρετικά δριμύς, ο παγετός αποτελεί συνηθισμένο φαινόμενο και οι ελάχιστες θερμοκρασίες φτάνουν συχνά κάτω από τους -10°C. Οι ξηροί και ορμητικοί άνεμοι που κατεβαίνουν από τα χιονισμένα βουνά επιτείνουν τη δριμύτητα του χειμώνα. Η επίδραση της θάλασσας δεν φτάνει στην περιοχή, γι' αυτό το καλοκαίρι είναι ιδιαίτερα θερμό στα πεδινά, όπου η θερμοκρασία υπερβαίνει συχνά τους 40°C. Η περιοχή είναι πολύ υγρή τον χειμώνα και ξηρή το καλοκαίρι (80 βαθμοί της υγρομετρικής κλίμακας τον Νοέμβριο-Δεκέμβριο, κάτω από τους 50 βαθμούς το καλοκαίρι). Η νέφωση είναι μεγάλη τους χειμερινούς μήνες (πάνω από 6 βαθμούς της κλίμακας 0-10) και μικρή τους

καλοκαιρινούς (92 αίθριες και 95 νεφосκεπείς ημέρες το έτος). Οι διευθύνσεις των ανέμων είναι πολύπλοκες, κυρίως εξαιτίας του πολυσχιδούς ανάγλυφου. Η βροχή δεν παρουσιάζει μεγάλα ύψη: 1.200 χιλιοστά στα ορεινά τμήματα, 500-700 στα πεδινά, ενώ οι χιονοπτώσεις είναι συχνές κυρίως στα ορεινά συγκροτήματα.

Αν και η **ΠΕ Λάρισας** ανατολικά βρέχεται από θάλασσα, το κλίμα της χαρακτηρίζεται ως ηπειρωτικό και συγκεκριμένα μεταβατικό από μεσογειακό προς μεσευρωπαϊκό, εκτός από την ανατολική παράλια ζώνη, όπου το κλίμα είναι μεσογειακό. Το κυριότερο χαρακτηριστικό του κλίματος της ΠΕ Λάρισας είναι το μεγάλο θερμοκρασιακό εύρος μεταξύ καλοκαιριού και χειμώνα, γεγονός το οποίο ταλαιπωρεί, εκτός από τους ανθρώπους, ιδιαίτερα τα φυτά. Οι επικρατέστεροι άνεμοι είναι οι ανατολικοί με ποσοστό εμφάνισης 16,708% και ακολουθούν οι βορειοανατολικοί και οι νοτιοανατολικοί, οι βόρειοι, οι δυτικοί και οι βορειοδυτικοί. Είναι χαρακτηριστικό το γεγονός, ότι οι άνεμοι είναι χαμηλής εντάσεως κυρίως 2-4 Beaufort, ενώ το ποσοστό νηνεμίας είναι πολύ μεγάλο και ξεπερνά το 55%. Η μέση ετήσια θερμοκρασία στην περιοχή της Λάρισας είναι 15,7°C. Ο θερμότερος μήνας είναι ο Ιούλιος με μέση θερμοκρασία 27,2°C, ενώ ψυχρότερος είναι ο Ιανουάριος με μέση θερμοκρασία 5,2°C. Η διαφορά αυτή των 22°C στη θερμοκρασία προσδίδει στο κλίμα ηπειρωτικό χαρακτήρα. Η σχετική υγρασία έχει τη μέγιστη τιμή της το μήνα Δεκέμβριο 82,0 και την ελάχιστη το μήνα Ιούλιο 46,3 και μέση ετήσια τιμή 66,4.

Το κλίμα της **ΠΕ Μαγνησίας και ΠΕ Σποράδων** παρουσιάζει αρκετές διαφοροποιήσεις στις διάφορες περιοχές της, γενικά όμως είναι εύκρατο, επειδή η περιοχή δέχεται την ευεργετική επίδραση της θάλασσας. Ο Βόλος έχει μέση ετήσια θερμοκρασία 16,9°C, με μέση Ιανουαρίου 7,6°C και Ιουλίου 26,6°C. Οι βροχοπτώσεις δεν είναι μεγάλες (500-600 χιλιοστά)· εξαίρεση αποτελεί το ανατολικό Πήλιο.

Το κλίμα της **ΠΕ Τρικάλων**, ορεινότερης ΠΕ της Θεσσαλίας και έξω από την ευεργετική επίδραση της θάλασσας, έχει σαφή τα χαρακτηριστικά του ηπειρωτικού, με ετήσιο θερμομετρικό εύρος επάνω και από 22°C. Η μέση ετήσια θερμοκρασία στις πεδινές περιοχές κυμαίνεται μεταξύ 16-17°C και φυσικά χαμηλώνει όσο προχωράμε προς τα ορεινά. Και στα πεδινά οι θερμοκρασίες κατεβαίνουν πολύ (στα Τρίκαλα έχει φτάσει -19°C) εξαιτίας των κατεβατών ανέμων, που φτάνουν από τα χιονισμένα βουνά, ενώ τα καλοκαίρια είναι εξαιρετικά θερμά (στα Τρίκαλα σημειώθηκε θερμοκρασία 44,5°C). Οι βροχοπτώσεις επηρεάζονται και εδώ από τη διάταξη των ορεινών όγκων και των πεδινών τμημάτων: στα δυτικά ορεινά τμήματα του νομού το ετήσιο ύψος φτάνει και υπερβαίνει τα 1.200 χλστ., ενώ στα πεδινά κυμαίνεται μεταξύ 400 και 600 χλστ.

ΣΤ.1.2.2. Βιοκλίμα

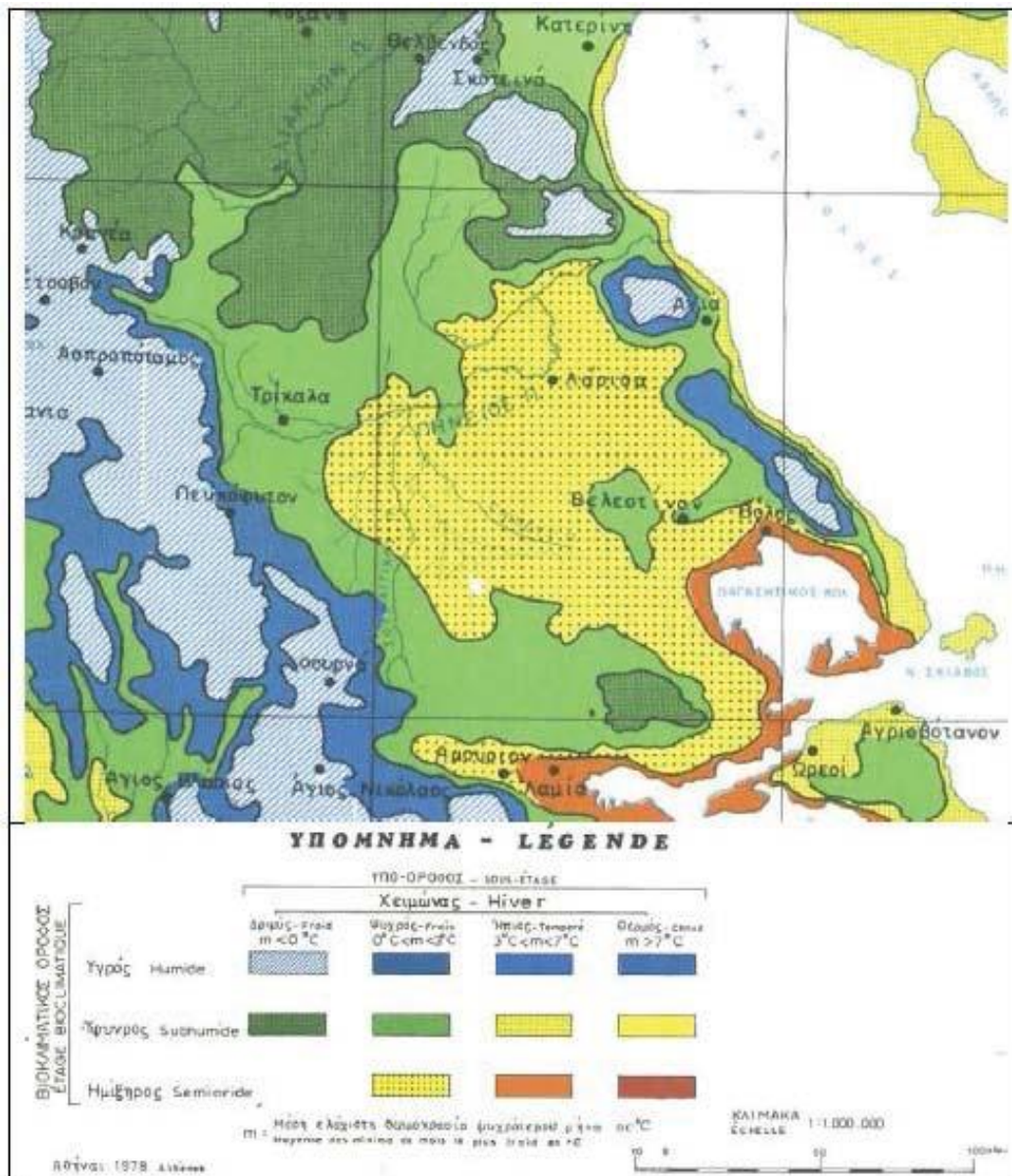
Ως βιοκλίμα μιας περιοχής ορίζεται η ανταπόκριση της ανάπτυξης της φυσικής βλάστησης ως συνέπεια του κλίματός της. Η πιο διαδεδομένη μέθοδος για την έκφραση και αξιολόγηση του βιοκλίματος για την περιοχή της Μεσογείου είναι και η μέθοδος Emberger-Sauvage. Με τη μέθοδο αυτή ορίζονται βιοκλιματικοί όροφοι, οι οποίοι ανταποκρίνονται στη διαδοχή του βιοκλίματος σύμφωνα με την μεταβολή της θερμοκρασίας και της βροχόπτωσης, είτε κατά ύψος, είτε κατά γεωγραφικό πλάτος. Η εφαρμογή της μεθόδου στα δεδομένα της Ελληνικής Επικράτειας από το Ίδρυμα Δασικών Ερευνών, οδήγησε στην αποτύπωση του βιοκλίματος και των βιοκλιματικών ορόφων, όπως αυτή παρουσιάζεται στις εικόνες που ακολουθούν.

Επιπλέον ο Ξηροθερμικός Δείκτης κλίματος (του Gaussen) έχει αποδειχθεί ιδιαίτερα χρήσιμος στις μεσογειακές χώρες. Χαρακτηρίζει την ένταση της ξηρασίας του ξηρού μήνα και προσδιορίζεται από τον αριθμό των ημερών που είναι ξηρές από βιολογική άποψη.

Βασίζεται στην παρατήρηση ότι η ξηρότητα μιας περιοχής εξαρτάται από τη θερμοκρασία, τη βροχόπτωση τη σχετική υγρασία και τον αριθμό ημερών ομίχλης, και προκύπτει από έναν εμπειρικό μαθηματικό τύπο που συνυπολογίζει όλες αυτές τις παραμέτρους. Ο δείκτης δίνει τη δυνατότητα μιας πολύ καλής εκτίμησης των βιοκλιματικών συνθηκών και των συνθηκών φυτικής διάπλασης μιας μεσογειακής περιοχής.

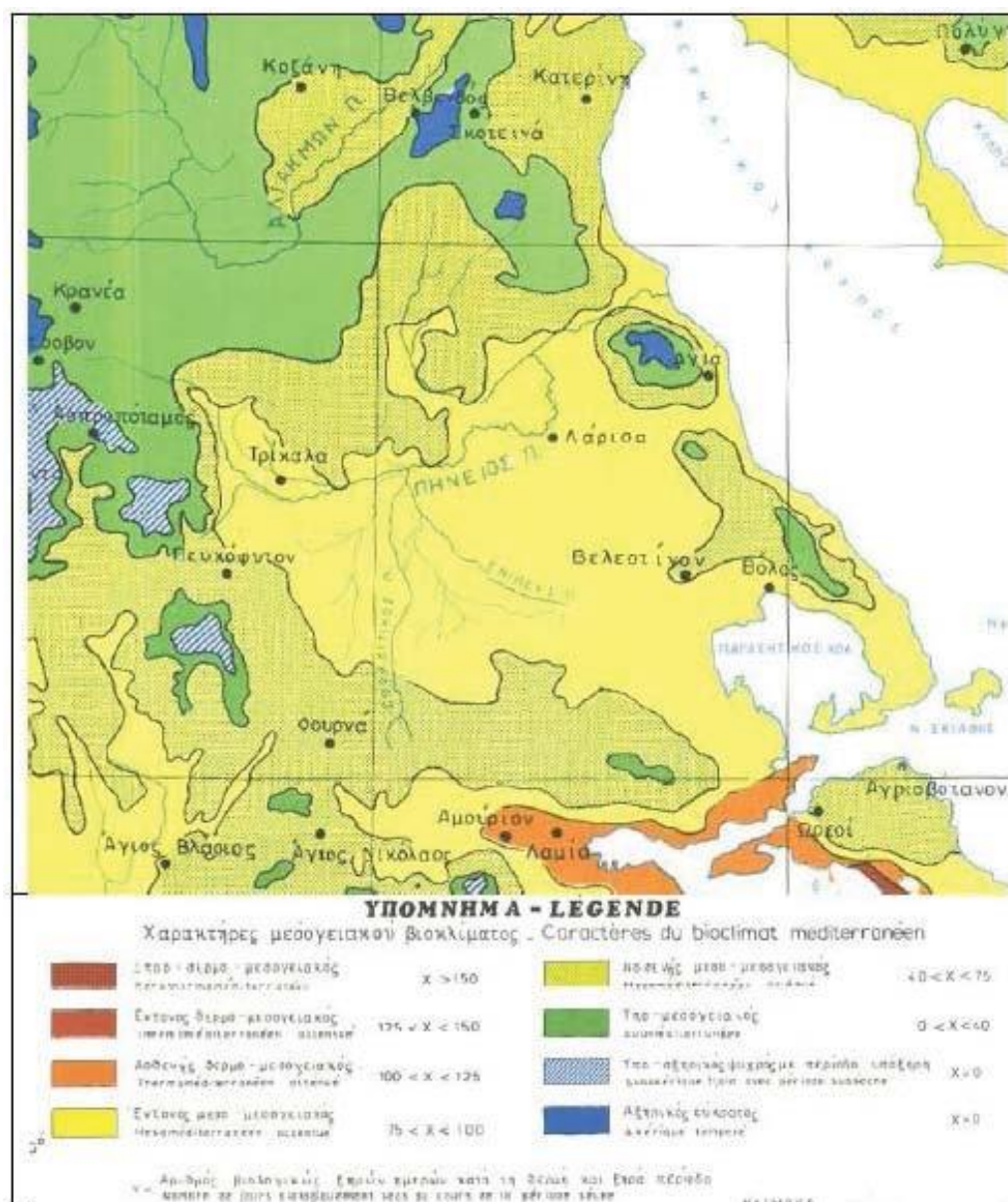
Γενικά, χαρακτηρίζουμε ένα κλίμα μεσογειακό εκεί όπου το καλοκαίρι είναι η πιο ξηρή εποχή. Το βασικό χαρακτηριστικό του μεσογειακού κλίματος είναι η θερινή ξηρασία. Στο μεσογειακό κλίμα υπάρχει μια σαφής αντίθεση μεταξύ των πιο ψυχρών εποχών οι οποίες είναι υγρές και της θερμής εποχής του καλοκαιριού, η οποία είναι πάντοτε ξηρά.

Εικόνα 1: Χάρτης βιοκλιματικών ορόφων (με βάση τη μέθοδο Emberger-Sauvage)

Πηγή: Υπουργείο Γεωργίας του 1978

Εικόνα 2:Βιοκλιματικός Χάρτης (με βάση τον Ήερογραφικό Δείκτη του Gausson)

Πηγή: Υπουργείο Γεωργίας του 1978

ΣΤ.1.3. Μορφολογικά και τοπολογικά χαρακτηριστικά

Ο Θεσσαλικός χώρος, γεωμορφολογικά διαιρείται ευχερώς στις παρακάτω περιοχές:

- Ορεινή Θεσσαλία.
- Πεδινή Θεσσαλία.
- Θαλάσσια παράκτια ζώνη.
- Νησιά των Βόρειων Σποράδων, τα οποία ανήκουν διοικητικά στη Θεσσαλία.

Ορεινή Θεσσαλία

Το τμήμα της Θεσσαλίας με απόλυτο υψόμετρο άνω των 200 μ. έχει έκταση 9.550 τετραγωνικών χιλιομέτρων, δηλαδή καταλαμβάνει το 66,5% της συνολικής της έκτασης. Το υψόμετρο των 200 μ. είναι χαρακτηριστικό για την Θεσσαλία, γιατί οριοθετεί σχεδόν παντού, τις περιοχές που αρχίζουν οι ορεινοί όγκοι.

Το ΒΑ τμήμα καταλαμβάνεται από τον Κάτω Όλυμπο, (Μεταμόρφωση 1587 μ., Γοδαμάνι 1419 μ.), από τμήμα του Άνω Ολύμπου (Πάνθεον 2917 μ., η υψηλότερη κορυφή της Ελλάδος, Φράγκου Αλώνι 2684 μ., Καρδαράς 1527 μ.) και από το όρος Τίταρος, (με υψηλότερη κορυφή την Χλαμπούρα 1839 μ.).

Το Βόρειο τμήμα καταλαμβάνεται από τα Καμβούνια, με υψηλότερες κορυφές τις Βουνάσα (1615μ.), Αμάρμπεη (1476 μ.), Δοβρά (1378 μ.).

Το ΒΔ τμήμα της Περιφέρειας καταλαμβάνεται από τα όρη Αντιχάσια (νοτιότερα) και τμήμα των Χασίων (βορειότερα) με υψηλότερες κορυφές τις: Κράτσοβο (1564μ.), Ορθοβούνι (1106μ.), Βαλκανάσια (1282μ.), Οξυά (1416μ.), Μετερίζια (1381μ.).

Στο Δυτικό τμήμα της Θεσσαλίας ανήκει μεγάλο τμήμα του πολυσχιδούς ορεινού όγκου της Νότιας Πίνδου (Μεγ. Κουκουρέλο 1684 μ., Κατάρια 1689μ., Κοπάνες 1890μ, Κυνηγός, Τριγγία 2204 μ., Χαλικόβουνο 2135 μ., Νεράιδα 2074 μ., Αυγό 2145 μ., Λουπάτα 2066 μ., Περτούσα 1544μ, Τούρλα 1781μ, Καραβούλα 1862μ, Σχιζοκάραβο 2184μ, Ζυγουρολίβαδο 1977, Βουτσικάκι 2152μ κ.ά.). Το ανατολικότερο τμήμα του ορεινού όγκου αποτελούν το Κερκέτιο όρος ή Κόζιακας (Κόζιακας 1900), που υψώνεται εντυπωσιακά πάνω από την πεδιάδα της Δυτικής Θεσσαλίας και η προς νότο συνέχεια του, το όρος Ιταμος (1132μ). Δυτικά του κύριου όγκου της Νότιας Πίνδου βρίσκονται, από βορά προς νότο, τα όρη Λάκμος ή Περιστέρι (2295μ) και τα όρη Αθαμάνων ή Τζουμέρκα (2429μ). Μόνο οι ανατολικές κλιτείες τους ανήκουν στην Περιφέρεια Θεσσαλίας, στην βάση των οποίων ρέει ο Άνω Αχελώος.

Το Νότιο τμήμα της Περιφέρειας καταλαμβάνεται από τμήμα της Νοτίου Πίνδου, η οποία προς τα ανατολικά χαμηλώνει (Ντελιδίμι 2163μ, Καταρραχιάς 1997μ και 2032μ, Μάρτσα 1690μ, Βουλγάρα 1654μ.) και συνεχίζεται προς την οροσειρά της Όθρυος. Μέρος μόνο της Όθρυος και συγκεκριμένα οι βόρειες πλαγιές του ανατολικού τμήματός της, ανήκουν στη Θεσσαλία (Αραπάς 1291μ., Ξεροβούνι 1454μ., Γερακοβούνι 1726μ, Κούλια Κοκκωτών 1189μ., κ.ά.). Το βόρειο τμήμα του Ναρθακίου όρους ή Κασιδιάρη (1011 μ.), ο οποίος είναι πρόβουνο της Όθρυος, ανήκει επίσης στη Θεσσαλία.

Το Ανατολικό προς το Αιγαίο Πέλαγος τμήμα της ορεινής Θεσσαλίας καταλαμβάνεται από το κωνικό όρος Όσσα ή Κίσαβος (Προφ. Ηλίας 1778 μ.), και την επιμήκη παράκτια οροσειρά Μαυροβουνίου (Σκούτλη 1054μ, Κορυφή 855μ, Τσαγιάννη 834μ) και Πηλίου (Πουριανός Σταυρός 1624μ, Πλεσίδι 1528μ, Αγριόλευκες 1470μ, Δραμάλα 1455μ, Μακρυράχη 440μ, Μαύρο Ορος 422μ) η οποία σχηματίζει την χερσόνησο της Μαγνησίας και τον Παγασητικό κόλπο και εξελίσσεται στο όρος Τισαίο (Εύζωνος 620μ), της χερσονήσου του Τρίκερι.

Στο κέντρο της Θεσσαλίας βρίσκεται η επιμήκης ράχη των ορέων Ζάρκου (685 μ.), Τιτάνου (693 μ.), Φυλλίου (533 μ.) και Χαλκοδονίου ή Μαυροβουνίου (725 μ.). Η ράχη αυτή χωρίζει την πεδινή Θεσσαλία σε ένα ανατολικό και ένα δυτικό τμήμα. Το Χαλκοδόνιο καταλήγει στον Παγασητικό (Μαυροβούνι 526μ και Βελανιδιά 533μ) και διαχωρίζει επίσης την πεδιάδα του Αλμυρού από την πεδιάδα της Ανατολικής Θεσσαλίας (πεδιάδα Λάρισας – Κάρλας).

Πεδινή Θεσσαλία

Το τμήμα της Θεσσαλίας με υψόμετρο μικρότερο από 200 μ., καταλαμβάνει έκταση 4.520 τετρ. χιλιομέτρων, δηλαδή αποτελεί το 33,5% του όλου Θεσσαλικού χώρου.

Η συνήθως αναφερόμενη ως Θεσσαλική Πεδιάδα έχει μοναδική μορφολογική διέξοδο προς την θάλασσα τα στενά των Τεμπών και υψόμετρο που κυμαίνεται από 30 μ. μέχρι 200 μ.

Η προαναφερθείσα ράχη των ορέων Ζάρκου, Τιτάνου, Φυλλίου και Χαλκοδονίου, χωρίζει την πεδινή Θεσσαλία σε δύο τμήματα: την Ανατολική και την Δυτική πεδιάδα. Τα δύο τμήματα επικοινωνούν μεταξύ τους δια των στενών του Τσιοτίου μεταξύ των ορέων Ζάρκου προς βορρά και Τιτάνου προς νότο, απ' όπου διέρχεται και ο Πηνειός ποταμός.

Πεδινές εκτάσεις υπάρχουν επίσης στις παράκτιες περιοχές των εκβολών του Πηνειού (περιοχή Τσάγεζι) και της επαρχίας Αλμυρού. Αυτές διαχωρίζονται από την πεδιάδα της Ανατολικής Θεσσαλίας (πεδιάδα Λάρισας-Κάρλας): από την κατάληξη του Χαλκοδονίου όρους στον Παγασητικό η πεδιάδα του Αλμυρού και από τα στενά των Τεμπών η περιοχή των εκβολών του Πηνειού. Εκτάσεις μικρών κλίσεων βρίσκονται επίσης μεταξύ ή επάνω σε ορεινούς όγκους. Οι κυριότερες είναι:

- Περιοχές της επαρχίας Ελασσόνας, μεταξύ Αντιχασίων, Χασίων, Καμβουνίων, Τιτάρου και Άνω και Κάτω Ολύμπου.
- Οι περιοχές Μουργκάνη και Ληθαιού της επαρχίας Καλαμπάκας μεταξύ Χασίων και Αντιχασίων.
- Η περιοχή της αποξηραμένης λίμνης Καλλιπεύκης στον Κάτω Όλυμπο.
- Μικρής έκτασης οροπέδια βρίσκονται στον Κόζιακα και στους λόφους που διαχωρίζουν τις δύο πεδιάδες.

Θαλάσσια παράκτια

Θαλάσσια παράκτια ζώνη διαθέτουν οι νομοί Λάρισας και Μαγνησίας. Εκτός από τις παράκτιες πεδινές περιοχές που αναφέρθηκαν προηγουμένως, όλες οι άλλες έχουν σχετικά μικρό πλάτος. Ειδικά οι προς το Αιγαίο ακτές έχουν συνήθως πολύ μικρό πλάτος και στο μεγαλύτερο μήκος τους τα υψώματα καταλήγουν με μεγάλες κλίσεις στην ακτή. Στις περιοχές αυτές μικρού συνήθως μήκους παραλίες σχηματίζονται στις εκβολές των χειμάρρων.

Οι ανατολικές ακτές του Παγασητικού έχουν σε μεγάλο μήκος λοφώδη παράκτια ζώνη.

Νησιά των Βόρειων Σποράδων

Τα νησιά των Βόρειων Σποράδων είναι τα μόνα νησιά της Περιφέρειας Θεσσαλίας και ανήκουν στον ν. Μαγνησίας. Συγκεκριμένα:

- Σκιάθος: Έχει έκταση 48 τετ. χλμ. και ακτογραμμή 44 χλμ. Είναι ορεινή με πολλές κορυφές με υψηλότερη το όρος Σταυρός 430.
- Σκόπελος: Έχει έκταση 96 τετ. χλμ. και ακτογραμμή 67 χλμ. Είναι ορεινή με μέγιστο υψόμετρο 680μ το όρος Δελφί.
- Αλόνησος: Έχει έκταση 64 τετ. χλμ. και ακτογραμμή 66,7 χλμ.
- Μικρότερα νησιά των Β. Σποράδων είναι το Πιπέρι, η Κυρά Παναγιά, τα Γιούρα, η Ψαθούρα, η Σκάντζουρα κ.ά.

ΣΤ.1.4. Γεωλογικά, τεκτονικά και εδαφολογικά χαρακτηριστικά

ΣΤ.1.4.1. Γεωλογικά

Παρουσιάζεται συνοπτικά η γεωλογική δομή της Θεσσαλίας, από τους παλαιότερους στους νεώτερους σχηματισμούς και σύμφωνα με τις συνηθέστερες απόψεις.

Προαλπικοί σχηματισμοί

Η κύρια εμφάνισή τους εντοπίζεται στην περιοχή της κεντρικής - βόρειας Θεσσαλίας

στην περιοχή των όρεων Ζάρκου. Πρόκειται για γνεύσιους και γνευσιοσχιστόλιθους.

Αλπικοί σχηματισμοί-Πελαγονική σειρά

Αρχίζει από τη Βόρεια Εύβοια, περιλαμβάνει τμήματα των νήσων Σκιάθου και Σκοπέλου, την ανατολική Όθρυ, το Πήλιο, τα Καμβούνια και Αντιχάσια όρη. Συνεχίζεται στα όρη της Δυτικής Μακεδονίας και φτάνει μέχρι τα Σκόπια.

Στη Θεσσαλία, η Πελαγονική ζώνη αντιπροσωπεύεται από κρυσταλλικούς σχιστολίθους, φυλλίτες και γνευσίους, με ενστρώσεις μαρμάρων. Επ' αυτών επικάθηνται ασυμφώνως κρυσταλλικοί ασβεστόλιθοι, μάρμαρα και δολομίτες, εντός των οποίων συχνά απαντούν και οφιολιθικά σώματα.

Ο Όλυμπος και η Όσσα περιβάλλονται μεν από υλικά της Πελαγονικής Ζώνης, αλλά δεν ανήκουν σ' αυτήν. Ο Όλυμπος αποτελεί «τεκτονικό παράθυρο». Δομείται από ανθρακικά υλικά και φλύσχη και πιθανώτατα ανήκει στην ζώνη Γαβρόβου-Τριπόλεως επί της οποίας είναι επωθημένη η Πελαγονική Ζώνη. Η Όσσα δομείται από ανακρυσταλλωμένα ανθρακικά και άλλα μεταμορφωμένα υλικά με γλαυκοφανή και πιθανώτατα αποτελεί κι αυτή τεκτονικό παράθυρο.

Αλπικοί σχηματισμοί-Υποπελαγονική σειρά

Αντιστοιχεί στο ΝΔ τμήμα της περιφέρειας. Είναι η τελευταία προς Δυσμάς εσωτερική ζώνη. Κύρια χαρακτηριστικά της είναι η παρουσία της σχιστοκερατολιθικής διαπλάσεως με οφιολίθους και η επί αυτής ασυμφωνία του άνω Κρητιδικού. Στη Θεσσαλία το τριαδικό δεν εμφανίζεται.

Το Ιουραϊκό αντιπροσωπεύεται από τη σχιστοκερατολιθική με οφιολίθους διάπλαση. Αυτή αναπτύσσεται στις νότιες υπώρειες του Ναρθάκιου όρους (Κασιδιάρη) και αποτελεί τον πυρήνα του αντικλίνου του. Επίσης στα δυτικά κράσπεδα της λεκάνης Καρδίτσας-Τρικάλων, όπου αποτελεί τους ανατολικούς πρόποδες του Κόζιακα. Από την Σαρακίνα και ΝΑ, σχηματίζει μία λωρίδα συχνά ασυνεχή: Ανατολικές υπώρειες του όρους Ίταμος - Ξεροβούνι - Οθρυς. Οι οφιολίθοι φαίνεται να αποσφηνούνται στην περιοχή Τουρναβίου Τρικάλων. Μικρότερες εμφανίσεις οφιολίθων υπάρχουν στο Χαλκοδόνιο, όπου εμφανίζεται και βωξιτικός οριζοντας και η επίκληση του Κρητιδικού επί των οφιολίθων. Σποραδικά εμφανίζονται οφιολίθοι και εντός της Μεσοελληνικής αύλακας (Θεόπετρα κ.λ.π.). Η σχέση σχιστοκερατολίθων και οφιολίθων, δεν είναι πάντοτε εύκολα κατανοητή. Το υπόβαθρο της Υποπελαγονικής σειράς φαίνεται ότι είναι το κρυσταλλοσχιστώδες.

Αλπικοί σχηματισμοί-Η Υπερπινδική σειρά (σειρά Κόζιακα)

Η σειρά του Κόζιακα, αποτελεί την μετάβαση από την Υποπελαγονική προς τη ζώνη της Πίνδου. Αποτελεί μία συνεχή σειρά ασβεστολίθων-σχιτοκερατολίθων. Οι ασβεστόλιθοι Θυμιάματος παρουσιάζουν έντονη εσωτερική τεκτονική λεπίων πριν εφιππεύσουν τον φλύσχη της Πίνδου.

Οι σχιστοκερατόλιθοι, περιβάλλουν σαν τόξο την λεκάνη Καλαμπάκας Καρδίτσας από Δυσμών και από του ύψους της Περιστεράς μέχρι του Μουζακίου περίπου.

Η ζώνη Πίνδου. Βρίσκονται στην πολύπλοκη μορφολογικά περιοχή της Ν. Πίνδου. Είναι έντονα τεκτονικά καταπονημένοι. Είναι Τριαδικοί-Ιουραϊκοί ασβεστόλιθοι, σχιστοκερατόλιθοι, κρητιδικοί ασβεστόλιθοι, στρώματα μετάβασης προς φλύσχη και φλύσχη.

Η ζώνη Γαβρόβου- Τρίπολης. Μικρές σχετικά εκτάσεις φλύσχη στα δυτικά όρια.

Μολασικές αποθέσεις της Μεσοελληνικής αύλακας

Οι τριτογενείς μολασικές αποθέσεις της Μεσοελληνικής αύλακας στην Θεσσαλία αποτελούν μία ασυνεχή σειρά, από το μέσο - ανώτερο Ηώκαινο και μέχρι το Βουρδιγάλιο. Η σειρά διακόπτεται λόγω τεκτονικών γεγονότων.

Οι μολασικές αποθέσεις αποτελούν το υπόβαθρο των πλειο-πλειστοκαινικών και νεωτέρων τεταρτογενών σχηματισμών. Διακρίνονται στις εξής σειρές:

- Σειρά Ριζώματος. Ανω Ηώκαινο. Μάργες, ψαμμίτες και οργανογενείς ασβεστολίθοι.
- Σειρά Επταχωρίου. Στάμπιος-ακουιτάνιο. Η σειρά αυτή υπέρκειται επικλυσιογενώς είτε της σειράς Ριζώματος, είτε παλαιότερων σχηματισμών (οφιόλιθοι κ.λπ.). Στην βάση της κροκαλοπαγή, εναλλασσόμενα με ψαμμίτες και μαργαϊκές ενστρώσεις. Ακολουθούν μάργες.
- Σειρά Μετεώρων. Πιθανά Ακουιτάνιο. Αποτελείται από κροκαλοπαγή, (διαιρούνται σε ανώτερα και κατώτερα). Βρίσκονται σε συμφωνία επί της σειράς Επταχωρίου. Συνίστανται κυρίως από στοιχεία κρυσταλλικών πετρωμάτων. Σχηματίζουν τους λόφους των Μετεώρων.
- Σειρά Φαναρίου. Εναλλαγές κροκαλοπαγών, μαργών και ψαμμιτών. Η ηλικία της σειράς είναι ακουιτάνιος - βουρδιγάλιος.
- Σειρά Τρικάλων. Βουρδιγάλιο. Ζωογονείς ασβεστόλιθοι, σχετικώς μικρού πάχους και εναλλαγές μαργών και ψαμμιτών.

Νεώτερες αποθέσεις

(α) Ανατολική λεκάνη (λεκάνη Λαρίσης).

- - Στο δυτικό τμήμα πλειοκαινικές αποθέσεις (νεογενείς), χερσαίες ή υφάλμυρης φάσης.
- - Στο ανατολικό τμήμα αποθέσεις Πλειοστοκαίνου-νεωτέρου Τεταρτογενούς.

(β) Δυτική λεκάνη (λεκάνη Τρικάλων - Καρδίτσας).

Το ΝΑ τμήμα της λεκάνης αποτελεί προέκταση της πλειοκαινικής λεκάνης της Λαρίσης.

Στο Ν και ΝΔ τμήμα σποραδικές εμφανίσεις μολασικών αποθέσεων. Εδώ οι αποθέσεις του Πλειοκαίνου και Πλειστοκαίνου (σύνναγμα), έχουν μικρό πάχος.

Στο βόρειο τμήμα της λεκάνης - περιοχής Καλαμπάκας - Τρικάλων υπάρχουν αποθέσεις χειμαρρώδους, ποτάμιας και ποταμοχειμαρρώδους προέλευσης μεγάλου πάχους, οφειλόμενες στην απόθεση φερτών υλικών, λόγω της μακράς και συνεχούς καταβύθισης της περιοχής.

ΣΤ.1.4.2. Τεκτονικά

Οι αλπικοί και προαλπικοί σχηματισμοί διαμορφώθηκαν από τις πτυχώσεις του Τριτογενούς με επωθήσεις, εφιππεύσεις και λεπιώσεις. Στην τελευταία συμπίεστική φάση τους, οφείλονται τα ΒΒΔ-ΝΝΑ και ΒΑ-ΝΑ διεύθυνσης κύρια συστήματα ρηγμάτων της περιοχής.

Μετά το Μέσο Μειόκαινο, επικρατούν οι εφελκυστικές τάσεις, επιδρώντας στις προϋπάρχουσες δομές. Διευρύνεται η ανατολική λεκάνη και αρχίζει η ιζηματογένεση (Πλειόκαινο), (Caruto - Παυλίδης 1991)

Η επόμενη νεοτεκτονική εφελκυστική τάση, Α-Δ διεύθυνσης, κόβει τις παλαιότερες και θεωρείται ενεργός. Σ' αυτήν ανήκει το κανονικό ενεργό σεισμικό ρήγμα της Νέας Αγχιάλου.

Σημαντικές από μορφολογική άποψη, είναι οι ρηξιγενείς ζώνες του Πηνειού και της Αγιάς, η οποία πιθανόν συνεχίζεται προς την λεκάνη της Λάρισας.

Οι κύριες τεκτονικές μονάδες που αποτελούν το τεκτονικό βύθισμα της Θεσσαλικής Πεδιάδας είναι:

- Η τάφος της Λάρισας ηλικίας Πλειοκαίνου. Κατά το Πλειστόκαινο διαμορφώθηκε τελικά η τάφος της Κάρλας.
- Το αντίκλινο Τιτάνου-Χαλκοδονίου
- Η λεκάνη Καρδίτσας-Τρικάλων ηλικίας Ηώκαινου-Ολιγόκαινου, όπου απαντάται το νοτιότερο τμήμα της Μεσοελληνικής αύλακας.

Μετά το ανώτερο Πλειόκαινο σχηματίζεται η τεκτονική τάφος Τρικάλων – Καρδίτσας που πληρώνεται με τεταρτογενείς αποθέσεις.

Οι Caruto και Παυλίδης συμπεραίνουν ότι είναι ενεργός σήμερα μία εφελκυστική φάση η οποία δημιουργεί δομές Α-Δ διεύθυνσης, με χαρακτηριστικές το σεισμικά ενεργό ρήγμα Νέας Αγχιάλου, το ρήγμα του Χαλκοδονίου όρους και το ρήγμα Τυρνάβου με πιθανά ιστορική ενεργοποίηση. Δομές αυτής της διεύθυνσης παρουσιάζουν και οι Μούγιαρης Ν. κ.ά./ΙΓΜΕ (1991) στην συσχέτιση ενεργών ρηγμάτων και αγωγού φυσικού αερίου. Στο απόσπασμα του σεισμοτεκτονικού χάρτη της Ελλάδας που παρατίθεται στην συνέχεια (ΑΡ.ΣΧ. 3) παρουσιάζονται σχετικά στοιχεία.

Ο εντοπισμός και η επαρκής αξιολόγηση των ενεργών ρηγμάτων έχει μεγάλη σημασία για την χωροθέτηση ευαίσθητων κοινωνικά και τεχνολογικά έργων (πχ νοσοκομεία, νέοι οικισμοί, ενεργειακά και τηλεπικοινωνιακά κέντρα και δίκτυα κ.ά.)

ΣΤ.1.4.3. Εδαφολογικά

Η έκταση της γεωργικής γης που για το σύνολο της περιφέρειας υπολογίζεται σήμερα σε 5067 τ.χλμ. έχει σταθεροποιηθεί τα τελευταία χρόνια και δεν αναμένεται αύξησή της. Αντίθετα, η καλλιεργούμενη γη θα ακολουθήσει πτωτική πορεία, ως αποτέλεσμα των αγραναπαύσεων, που αναμένεται να αυξηθούν στα πλαίσια μιας γεωργίας που θα στηρίζεται όλο και λιγότερο στη χημική τεχνολογία. Η λιγότερο εντατική εκμετάλλευση της γεωργικής γης και η εισαγωγή προϊόντων βιοτεχνολογίας, αναμένεται ότι θα συμβάλλουν και στη βελτίωση της ποιότητας της γεωργικής γης.

Τα εδάφη της Περιφέρειας Θεσσαλίας έχουν χαρτογραφηθεί κατά το μεγαλύτερο μέρος τους από το Ινστιτούτο Χαρτογράφησης και Ταξινόμησης Εδαφών Λάρισας (ΙΧΤΕΛ).

Ολοκληρώθηκαν οι χαρτογραφήσεις των Νομών Καρδίτσας και Τρικάλων.

Για το Νομό Μαγνησίας δεν έχουν ολοκληρωθεί οι εδαφολογικές μελέτες.

Για το Νομό Λάρισας υπάρχουν ήδη οι μελέτες για τις περιοχές που εξαρτώνται από τα έργα του Αχελώου, ενώ κοντά στην ολοκλήρωση βρίσκονται οι περιοχές Ελασσόνας, Τυρνάβου, Συκουρίου, Φαρσάλων και Δέλτα Πηνειού ποταμού.

Από τα στοιχεία που προέκυψαν για όσες από τις περιοχές έχουν ολοκληρωθεί οι εδαφολογικές μελέτες, τα εδάφη ανήκουν στις εξής τέσσερις μεγάλες κατηγορίες όσο αναφορά την παραγωγικότητα:

- Entisols: Τα εδάφη αυτά έχουν τις απαραίτητες προϋποθέσεις για γεωργική ανάπτυξη.
- Inceptisols: Η γονιμότητά τους είναι λίγο καλύτερη από εκείνη των Entisols και χαρακτηρίζεται σαν ικανοποιητική.
- Alfisols: Θεωρούνται παραγωγικά εδάφη κάτω από ορισμένες συνθήκες.
- Vertisols: Είναι παραγωγικά εδάφη και παρουσιάζουν δυσκολίες στις καλλιεργητικές εργασίες.

ενώ ως προς τη σύσταση (χονδρόκοκα-λεπτόκοκα) από τα στοιχεία προκύπτουν τα στοιχεία του ακόλουθου πίνακα.

Πίνακας 10: Σύσταση εδαφών

Εδάφη	Μηχανική Σύσταση	Ποσοστό %	Διηθητικότητα (cm/h)	Διαθέσιμη Υγρασία(m3/στρμ.)
Ελαφρά	S, LS, SL	21,86	2 – 6,5	45
Μέσα	Si, SiL, L, CL, SiCL, SCL	47,73	0,5 – 2	85
Βαριά	SC, SiC, C	30,41	0,1 – 0,5	110

Παθογενή εδάφη δηλαδή προβληματικά για την ανάπτυξη των φυτών και με οριακή παραγωγικότητα στη Θεσσαλία είναι:

- Ισχυρά όξινα εδάφη (pH<5.0) Βρίσκονται, κυρίως σε ορεινές ή ημιορεινές περιοχές, της Δυτικής Θεσσαλίας και στην επαρχία Ελασσόνας του νομού Λάρισας.
- Εδάφη με μεγάλη περιεκτικότητα σε άλατα (αλατούχα, αλκαλιωμένα ή αλατουχοαλκαλιωμένα). Το φαινόμενο οφείλεται σε κακή στράγγιση και σχετικά χαμηλή βροχόπτωση. Βρίσκονται σε περιοχές της αποξηραμένης λίμνης Κάρλα και σε διάφορες θέσεις στους νομούς Λάρισας, Καρδίτσας και Τρικάλων.

Οι εκτάσεις των παθογενών εδαφών αποτελούν το 8,20% του συνόλου της γεωργικής γης της Περιφέρειας και ανά νομό είναι:

Πίνακας 11: Εκτάσεις παθογενών εδαφών

Νομός	Έκταση (στρέμματα)
Λάρισας	180.000
Μαγνησίας	76.500
Τρικάλων	46.500
Καρδίτσας	111.500
Σύνολο Περιφέρειας	414.500

Η βελτίωση των ιδιοτήτων των εδαφών της δεύτερης κατηγορίας είναι δαπανηρή και χρονοβόρα και συνίσταται στη βελτίωση της στράγγισης των εδαφών με την κατασκευή πυκνών δικτύων στραγγιστικών τάφρων, την απομάκρυνση των αλάτων από το επιθυμητό βάθος του «προφίλ» του εδάφους και την αντικατάσταση του κατιόντος Na από το Ca. Ειδικά για την περίπτωση της περιοχής της λίμνης Κάρλας, όπου οι υπόλοιπες εδαφικές παράμετροι είναι πολύ καλές, η κατασκευή του ταμειυτήρα που έχει προγραμματισθεί αναμένεται να βελτιώσει σημαντικά την κατάσταση.

ΣΤ.1.5. Φυσικό περιβάλλον

ΣΤ.1.5.1. Χλωρίδα

Η χλωρίδα της Θεσσαλίας είναι πλούσια και παρουσιάζεται πολύ σημαντική ποικιλομορφία. Είναι χαρακτηριστικό ότι στη Θεσσαλία απαντώνται τμήματα 3 από τις 13 χλωριδικές περιοχές της Ελλάδας. Πρόκειται για τις περιοχές:

- EC (Θεσσαλική πεδιάδα, Μαγνησία, βόρειος Μαλλιακός κόλπος),
- NC (ΒΑ Θεσσαλία) και
- Sp1 (Δυτ. Θεσσαλία, Πίνδος).

Οι διάφοροι τύποι χλωρίδας, και τα είδη που τις απαρτίζουν σχηματίζουν χαρακτηριστικές φυτοκοινωνιολογικές ενώσεις στενά συνδεδεμένες με τα κυριότερα ορειογραφικά συμπλέγματα και τις λεκάνες απορροής της περιοχής.

Στην **ΠΕ Καρδίτσας** χαρακτηριστική είναι η περιοχή της Λίμνης Πλαστήρα. Στην παροχή εμφανίζονται ως επί το πλείστον εκτεταμένες αμιγείς συστάδες της *Abies borisii regis* (υβριδογενής ελάτη). Επίσης εμφανίζονται συστάδες της δρυός *Quercus frainetto* με παράλληλη παρουσία των ειδών δρυός *Quercus rubescens*, *Q. cerris* και *Q. dellechampii*. Απαντώνται επίσης συστάδες της *Pinus nigra* Sp. *pallasiana* (μαύρη πεύκη), και κατά θέσεις η *Castanea sativa* (καστανιά). Στα δάση της περιοχής εμφανίζονται με ασυνχή εξάπλωση είδη σφενδάμου (*Acer campestre*, *A. pseudoplatanus*), η οστριά (*Ostrya carpinifolia*) και ο γαύρος (*Carpinus betulus*). Σε υγρές θέσεις και κατά κύριο λόγο σε παραλίμνιες περιοχές εμφανίζεται ο *Platanus orientalis*, (πλατάνι) και η *Salix alba* (ιτιά). Η ιπποκαστανιά (*Aesculus hippocastanum*) και η αγριοτριανταφυλλιά (*Rosa arvensis*) αποτελούν δύο σχετικά σπάνια είδη της περιοχής με την τελευταία να βρίσκεται στον κατάλογο των απειλούμενων ειδών κατά IUCN (1993). Στην ορεινή περιοχή των Αγράφων σε χαμηλότερα υψόμετρα κυριαρχούν τα δάση δρυός (*Quercus frainetto* και *Q. petraea*). Σε μεγαλύτερα υψόμετρα το κυρίαρχο είδος είναι η υβριδογενής ελάτη (*Abies borisii regis*). Σε διάκενα του δάσους εμφανίζονται λειμώνες της ορεινής υπερμεσογειακής ζώνης με κυρίαρχο είδος το *Nardus stricta*. Πάνω από τα δασο όρια στην κατώτερη αλπική ζώνη επικρατεί η *Festuca varia* και περιλαμβάνονται ακανθώδεις θάμνοι, ενώ στην ανώτερη επικρατούν τα *Luzula spicata* και *Nardus stricta*. Εμφανίζονται επίσης ελώδεις εκτάσεις με *Blysmus compressus*, και οικότοποι βραχιδών σχηματισμών με πόες της φυτοκοινωνίας *Gallion degeni* και *Achillea pindicola*.

Στην **ΠΕ Λάρισας**, στην περιοχή Μαυροβουνίου-Κάρλας, υφίσταται δασική χλωρίδα στα ανώτερα υψόμετρα του Μαυροβουνίου. Πρόκειται κυρίως για δρυοδάση (*Quercus confetra*), και σε υψηλότερες θέσεις δάση οξιάς *Fagus moesiaca*. Υπάρχουν επίσης δάση καστανιάς *Castanea sativa*, αλλά στο μεγαλύτερο μέρος τους αποτελούν εμβολιασμένους με τοπικές ποικιλίες καστανεώνες. Στα χαμηλά υψόμετρα εμφανίζονται αείφυλλα πλατύφυλλα με κύριο εκπρόσωπο το πουνάρι *Quercus coccifera*, σε αρκετά υποβαθμισμένους θαμνώνες λόγω υπερβόσκησης. Σε αρκετά ρέματα της περιοχής, τα οποία ως επί το πλείστον είναι χειμαρρικού τύπου, επικρατούν τα πλατάνια *Platanus orientalis*, οι λεύκες *Populus tremula*, τα σκλήθρα *Alnus glutinosa* και οι ιτιές *Salix caprea*. Στα πολύ χαμηλά υψόμετρα επικρατεί η φρυγανική χλωρίδα με κύριους εκπροσώπους τα *Cistus salvifolius*, *C. monspeliensis*, *Thymus capitatus*, *Ballota acetabulosa*, και *Sarcopoterium spinosum*. Στους δύο ταμιευτήρες που βρίσκονται σήμερα στην περιοχή της λίμνης Κάρλας επικρατεί ο οικότοπος των καλαμιών *Phragmites australis*.

Στην **ΠΕ Μαγνησίας και ΠΕ Σποράδων** και συγκεκριμένα, στην περιοχή του Πηλίου υπάρχει πολύ σημαντική βιοποικιλότητα και πληθώρα φυτοκοινωνιών. Στα χαμηλά υψόμετρα του Ν, ΝΑ Πηλίου κυριαρχεί η ζώνη *Quercion ilicis- Adrachno-Quercetum ilicis* που χαρακτηρίζεται από την παρουσία αειφύλλων πλατυφύλλωνειδών (μακκία) σε μίξη με χαρακτηριστικά είδη την αριά (*Q. ilex*), την κουμαριά (*Arbutus unedo*), τη γκορτσιά (*Pirus amygdaliformis*), το φυλίκι (*Phyllirea latifolia*), το ρεϊκι (*Erica verticillata*) και το πουρνάρι (*Quercus coccifera*). Επίσης, στις υπερκείμενες της πόλεως του Βόλου υπώρειες του Πηλίου σχηματίζεται ψευδομακία με κύρια είδη το κέδρο *Ulmus pedunculatus* και το πουρνάρι *Q. coccifera*. Στις χαμηλότερες νότιες περιοχές επικρατεί η φρυγανώδης χλωρίδα με κύριους εκπροσώπους τη λαδανιά (*Cistus salviifolius*), το ρεϊκι (*Erica verticillata*) και την αστιβή (*Sarcopoterium spinosum*). Στα Β, ΒΑ χαμηλά υψόμετρα η ζώνη αυτή αντικαθίσταται από την *Ostrya-Carpinion* με κύριους εκπροσώπους τον γαύρο και την οστριά. Σε μέσα υψόμετρα από 300-400 m νότια ως και 600-1000 m ανατολικά επικρατεί η ζώνη *Quercion frainetto*, όπου επικρατούν τα δάση δρυός στο βορρά με κύριο εκπρόσωπο την *Q. frainetto* και εκτενείς αμιγείς συστάδες καστανιάς *Castanea sativa* στα νότια και ανατολικά. Ιδιαίτερα η καστανιά χαρακτηρίζεται από υψηλά επίπεδα γενετικής ποικιλότητας (από τα μεγαλύτερα στην Ευρώπη) και από υψηλό παραγωγικό δυναμικό.

Στην **ΠΕ Τρικάλων**, στην ορεινή περιοχή Κόζιακα, Περτουλίου, Ασπροποτάμου (όρη Κόζιακας, Μπουντούρα, Αυγό) κυριαρχεί η υβριδογενής ελάτη (*Abies alba* x *A. cephalonica* = *A. borisii regis*). Υπάρχουν επίσης δάση οξιάς (*Fagus moesiaca*), καθώς και περιορισμένα μεικτά δάση οξιάς - ελάτης, όπου η οξιά σε καλές ποιότητες τόπου εισχωρεί ως υπόροφος αρχικά σε συστάδες της πιο πρόσοπης ελάτης. Επίσης, υπάρχουν σε χαμηλότερα υψόμετρα αμιγείς συστάδες δρυός *Quercus cerris* και *Q. frainetto*. Εμφανίζονται επίσης εντός των συστάδων οι δρύες *Q. rubescens*, *Q. cerris*. Στην περιοχή απαντώνται και τεχνητές αναδασώσεις του υποείδους μαύρης πεύκης *Pinus nigra* Sp. *pallasiana*. Στην κατώτερη ζώνη της δρυός υπάρχουν πολλές υποβαθμισμένες από τη βόσκηση εκτάσεις που χρησιμοποιούνται ακόμη και σήμερα στην εντατική κτηνοτροφία. Περιλαμβάνουν αραιούς θαμνώνες με κύριο εκπρόσωπο το πουρνάρι (*Quercus coccifera*). Η παρόχθια βλάστηση των ποταμών συνεχούς ροής χαρακτηρίζεται από συστάδες *Platanus orientalis* (πλατάνου), *Alnus glutinosa* (σκλήθρου) και ειδών ιτιάς με πλέον χαρακτηριστικά τα *Salix caprea*, *S. incana* και *S. alba*. Άλλοι οικότοποι που απαντώνται είναι οι ελώδεις περιοχές με *Blysmus compressus*, οι περιοχές με πόες της φυτοκοινωνίας *Gallion degeni* και ο οικότοπος με *Geranium aristatum*. Πάνω από τα δασο-όρια εμφανίζονται οι φυτοκοινωνίες των αλπικών (*Daphno-Festucetalia*) και υποαλπικών (*Junipero-Daphnion*) λιβαδιών. Στην ευρύτερη περιοχή της Πίνδου απαντώνται ενδημικά, σπάνια και απειλούμενα είδη φυτών. Ενδεικτικά αναφέρονται τα απειλούμενα και προστατευόμενα από διεθνείς συνθήκες και την ελληνική νομοθεσία *Thesium brachyphyllum*, *Barbarea sicula*, *Scutellaria rupestris*, *Pinguicula crystallina*, *Geranium humpertii*, *Lithospermum gulaudrionum* και *Allium heldreichii*.

ΣΤ.1.5.2. Πανίδα

Στην περιοχή του Εθνικού Δρυμού του Ολύμπου έχουν καταγραφεί αρκετά προστατευόμενα είδη όπως το Αγριόγιδο (*Rupicapra rupicapra - balcanica*), το ζαρκάδι (*Capreolus capreolus*), ο Γυπαετός (*Gypaetus barbatus*), ο χρυσαετός (*Aquila chrysaetos*), το όρνιο (*Gyps fulvus*), ο μαυρόγυπας (*Aegipius monachus*), ο μαύρος δρυοκολάπτης (*Dryocopus martius*) και η χιονάδα (*Eremophila alpestris*). Επίσης, το κερκινέζι (*Falco naumanni*) είναι ένα παγκοσμίως απειλούμενο είδος μικρού αρπακτικού πουλιού, που τρέφεται κυρίως με ακρίδες και άλλα μεγάλα έντομα. Περιλαμβάνεται στο παράρτημα Ι της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ «Περί διατήρησης των αγρίων πτηνών». Το κερκινέζι

εξαρτάται αρκετά από τις ανθρώπινες δραστηριότητες εφόσον ζει και φωλιάζει σε χωριά ορισμένων αγροτικών περιοχών. Τέτοιοι οικισμοί βρίσκονται στις πεδινές εκτάσεις της νότιας και κεντρικής Θεσσαλίας και διατηρούν ακόμη παραδοσιακά αγροτικά κτίσματα, συνήθως πλινθόκτιστα, με σκεπές κατάλληλες για φώλιασμα και περιβάλλονται ή γειτονεύουν με καλλιεργούμενες εκτάσεις όπου το μικρό απειλούμενο γεράκι αναζητά την τροφή του (Hallmann 1995).

Στα παραποτάμια δάση του Πηνειού και των παραποτάμων του διατηρείται μια αξιόλογη πανίδα όπως είναι τα σαΐνια (*Accipiter brevipes*), μικρά μεταναστευτικά γεράκια που φωλιάζουν εκεί και θα εγκαταλείψουν την περιοχή αν καταστραφούν αυτά τα δάση. Επίσης οι σπάνιοι μαυροπελαργοί (*Ciconia nigra*) φωλιάζουν και τρέφονται εκεί. Τα δύο αυτά είδη προστατεύονται από το παράρτημα Ι της οδηγίας 79/409/ΕΟΚ «Περί διατηρήσεως των αγρίων πτηνών». Άλλο αξιόλογο σπάνιο είδος πανίδας του οικοσυστήματος αυτού είναι η βίδρα (*Lutra lutra*), της οποίας οι τελευταίοι πληθυσμοί επιβιώνουν ακόμα στα καθαρότερα τμήματα των ποταμών αυτών. Εκτός από χώρο φωλιάσματος και διαβίωσης για πολλά είδη πανίδας οι στενές αυτές λωρίδες βλάστησης αποτελούν και διαδρόμους επικοινωνίας και εποικισμού (*corridors*). Επιπλέον τα σπονδυλωτά αντιπροσωπεύονται από μεγάλη ποικιλία πουλιών (σποροφάγα, εντομοφάγα, παμφάγα, ημερόβια και νυχτόβια αρπακτικά) και θηλαστικών (χειρόπτερα, εντομοφάγα, φυτοφάγα, τρωκτικά και μικρά σαρκοφάγα) στην έκταση της Περιφέρειας Θεσσαλίας. Επίσης υπάρχουν πολλά είδη τρωκτικών και αμφιβίων. Τέλος, σημειώνεται η ύπαρξη αρκετών μεταναστευτικών ειδών σε όλο τον ορεινό όγκο του Πηλίου. Ειδικότερα, απαντώνται όσον αφορά στα θηλαστικά: Λύκος (*Canis lupus*)-τρωτό, Αλεπού (*Vulpes vulpes*)-τρωτό, Σκαντζόχοιρος (*Erinaceus concolor*), Τυφλοπόντικας, Λαγός (*Lepus europeus*), Μαυροποντικός (*Rattus rattus*), Πετροκούναβο (*Martes foina*), Ασβός (*Meles meles*), Νυφίτσα (*Mustela nivalis*), Αγριογούρουνο (*Sus scrofa*), Ζαρκάδι (*Capreolus capreolus*)-τρωτό, Νυχτερίδες, Βίδρα (*Lutra lutra*)-τρωτό, Σκίουρος (*Sciurus vulgaris*). Όσον αφορά στα ερπετά και τα αμφίβια, απαντώνται τρία είδη Φρύνου (Φρύνος ο κοινός, Χωματόφρυνος, Πρασινόφρυνος), Γραικοχελώνα, Ονυχοχελώνα, τρία είδη Βατράχου, τέσσερα είδη σαύρας, και φίδια Δενδρογαλιά, Τυφλίτης, Σαΐτα, Οχιά και δύο είδη Νερόφιδου.

Επίσης, στην περιοχή ο ανασχηματισμός ενός μέρους της λίμνης Κάρλας έχει δημιουργήσει καταφύγιο για πολλά είδη ορνιθοπανίδας. Πιο συγκεκριμένα στην περιοχή εντοπίζονται αποικίες των ειδών *Ardea cinerea* (Σταχτοτσικνιάς), *Egretta garzetta* (Λευκοτσικνιάς), *Nycticorax nycticorax* (Νυχτοκόρακας) και *Ardeola ralloides* (Κρυπτοτσικνιάς), καθώς και φωλιές των ειδών *Plegadis falcinellus* (Χαλκόκοτα), *Platalea leucorodia* (Χουλιαρομούτα), *Himantopus himantopus* (Καλαμοκανάς) (η μεγαλύτερη συγκέντρωση στην Ελλάδα, περισσότερα από 500 ζεύγη), *Haematorus ostralegus* (Στρειδοφάγος), *Glaucopis pratensis* (Νεροχελίδονο). Επιπλέον, τα είδη *Tachybaptus ruficollis* (Νανοβουτηχτάρι), *Podiceps cristatus* (Σκουροβουτηχτάρι) και *Podiceps nigricollis* (Μαυροβουτηχτάρι) φωλιάζουν σε σημαντικούς αριθμούς, μαζί με *Anas platyrhynchos* (Πρασινοκέφαλη), *Aythya nyroca* (Βαλτόπαπια), *Anas acuta* (Ψαλίδα), *Anas strepera* (Καπακλής), *Aythya ferina* (Γκισάρι) και *Tadorna tadorna* (Βαρβάρα). Άλλα σπάνια είδη περιλαμβάνουν τα *Buteo rufinus* (Αετογερακίνα), *Ardea purpurea* (Πορφυροτσικνιάς) και *Melanocorypha calandria* (Γαλιάντρα).

ΣΤ.1.5.3. Προστατευόμενες περιοχές

ΣΤ.1.5.4. Natura 2000

Η Οδηγία 92/43/ΕΟΚ αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της κοινοτικής πολιτικής για την διατήρηση της βιοποικιλότητας. Δομείται πάνω σε δύο κεντρικούς πυλώνες: Το δίκτυο προστατευόμενων

περιοχών Natura 2000 και ένα σύστημα προστασίας των κοινοτικού ενδιαφέροντος ειδών πανίδας και χλωρίδας.

Η Οδηγία προβλέπει τη δημιουργία ενός πανευρωπαϊκού δικτύου προστατευόμενων περιοχών που καλείται Natura 2000. Σε αυτό συμμετέχουν δύο τύποι περιοχών:

- Περιοχές που χαρακτηρίζονται ως Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ ή Special Area of Conservation-SAC), επειδή περιλαμβάνουν σημαντικούς τύπους οικοτόπων του Παραρτήματος Ι, ή/και φιλοξενούν σημαντικά είδη του Παραρτήματος ΙΙ της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ.
- Περιοχές που ταξινομούνται ως Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ ή Special Protection Areas-SPA) οι οποίες φιλοξενούν είδη ορνιθοπανίδας του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ (η οποία κωδικοποίησε και αντικατέστησε την Οδηγία 79/409/ΕΟΚ), ή/και άλλα σημαντικά μεταναστευτικά είδη ορνιθοπανίδας.

Η Οδηγία 2009/147/ΕΚ αντικατέστησε την Οδηγία 79/409/ΕΟΚ και αφορά «στη διατήρηση όλων των ειδών πτηνών που ζουν εκ φύσεως σε άγρια κατάσταση στο Ευρωπαϊκό έδαφος των κρατών μελών». Η Οδηγία 2009/147/ΕΚ προβλέπει τη λήψη διαφόρων μέτρων για την προστασία – διατήρηση και την ορθολογική διαχείριση των άγριων πτηνών που απαντούν στην Ευρωπαϊκή, με την κατάταξή τους σε τρεις (3) βασικές κατηγορίες: είδη σπάνια, απειλούμενα με εξαφάνιση ή ιδιαίτερα ευαίσθητα στις ανθρώπινες επεμβάσεις, είδη που μπορούν να ανεχθούν κάποιο βαθμό ελεγχόμενης εκμετάλλευσης, συμπεριλαμβανομένου και του κυνηγιού και είδη που έχουν διαφορετικές δυνατότητες και ικανότητες επιβίωσης στα διάφορα κράτη της ς και χρειάζεται

Όπως παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα, στην Περιφέρεια Θεσσαλίας εντοπίζονται 17 ΕΖΔ και 3 περιοχές που αποτελούν συνδυασμό περιοχής ΕΖΔ και ΖΕΠ. Σημειώνεται ότι παρακάτω αναφέρονται τόσο οι ΕΖΔ που βρίσκονται εξ ολοκλήρου μέσα στα γεωγραφικά όρια της Θεσσαλίας όσο και αυτές που μόνο τμήμα τους περιλαμβάνεται στη Θεσσαλία.

Πίνακας 12: Περιοχές ΕΖΔ του δικτύου NATURA 2000 στην Περιφέρεια Θεσσαλίας και στα όρια με όμορες Περιφέρειες

A/A	ΚΩΔΙΚΟΣ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΤΑΞΗΣ
ΠΕ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ (GR 141)			
1	GR 1410001	«ΠΕΡΙΟΧΗ ΛΙΜΝΗΣ ΤΑΥΡΩΠΟΥ»	ΕΖΔ
2	GR 1410002	«ΑΓΡΑΦΑ»	ΕΖΔ
ΠΕ ΛΑΡΙΣΑΣ (GR 142)			
3	GR 1420001	«ΚΑΤΩ ΟΛΥΜΠΟΣ – ΚΑΛΛΙΠΕΥΚΗ»	ΕΖΔ
4	GR 1420003	«ΑΙΣΘΗΤΙΚΟ ΔΑΣΟΣ ΟΣΣΑΣ»	ΕΖΔ
5	GR 1420004	«ΚΑΡΛΑ – ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙ – ΚΕΦΑΛΟΒΡΥΣΟ ΒΕΛΕΣΤΙΝΟΥ – ΝΕΟΧΩΡΙ»	ΕΖΔ
6	GR 1420005	«ΑΙΣΘΗΤΙΚΟ ΔΑΣΟΣ ΚΟΙΛΑΔΑΣ ΤΕΜΠΩΝ»	ΕΖΔ & ΖΕΠ
7	GR 1420010	«ΣΤΕΝΑ ΚΑΛΑΜΑΚΙΟΥ»	ΕΖΔ
ΠΕ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ & ΣΠΟΡΑΔΩΝ (GR 143)			
8	GR 1430001	«ΟΡΟΣ ΠΗΛΙΟ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΖΩΝΗ»	ΕΖΔ
9	GR 1430002	«ΚΟΥΡΙ ΑΛΜΥΡΟΥ – ΑΓΙΟΣ ΣΕΡΑΦΕΙΜ»	ΕΖΔ
10	GR 1430003	«ΣΚΙΑΘΟΣ – ΚΟΥΚΟΥΝΑΡΙΕΣ & ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΠΕΡΙΟΧΗ»	ΕΖΔ
11	GR 1430004	«ΕΘΝΙΚΟ ΘΑΛΑΣΣΙΟ ΠΑΡΚΟ ΑΛΟΝΝΗΣΟΥ – ΒΟΡΕΙΩΝ ΣΠΟΡΑΔΩΝ, ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΣΚΟΠΕΛΟΣ»	ΕΖΔ
ΠΕ ΤΡΙΚΑΛΩΝ (GR 144)			
12	GR 1440001	«ΑΣΠΡΟΠΟΤΑΜΟΣ»	ΕΖΔ
13	GR 1440002	«ΚΕΡΚΕΤΙΟ ΟΡΟΣ (ΚΟΖΙΑΚΑΣ)»	ΕΖΔ
14	GR 1440003	«ΑΝΤΙΧΑΣΙΑ ΟΡΗ – ΜΕΤΕΩΡΑ»	ΕΖΔ
ΠΕΡΙΟΧΕΣ NATURA ΠΟΥ ΣΥΝΟΡΕΥΟΥΝ ΜΕ ΤΗ ΘΕΣΣΑΛΙΑ			
ΠΕ ΠΙΕΡΙΑΣ (GR 125)			
15	GR 1250001	«ΟΡΟΣ ΟΛΥΜΠΟΣ»	ΕΖΔ & ΖΕΠ
16	GR 1250003	«ΟΡΟΣ ΤΙΤΑΡΟΣ»	ΕΖΔ
ΠΕ ΑΡΤΑΣ (GR 211)			

17	GR 2110002	«ΟΡΗ ΑΘΑΜΑΝΩΝ (ΝΕΡΑΪΔΑ)»	ΕΖΔ
ΠΕ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ (GR 213)			
18	GR 2130006	«ΠΕΡΙΟΧΗ ΜΕΤΣΟΒΟΥ (ΑΝΗΛΙΟ – ΚΑΤΑΡΑ)»	ΕΖΔ
19	GR 2130007	«ΟΡΟΣ ΛΑΚΜΟΣ (ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ)»	ΕΖΔ & ΖΕΠ

Στην κατηγορία ΖΕΠ ανήκουν προστατευτές περιοχές που περιέχονται στον κατάλογο Natura 2000. Στην κατηγορία ΖΕΠ ανήκουν προστατευτές περιοχές που επικεντρώνονται στην προστασία της ορνιθοπανίδας με βάση την Οδηγία του Συμβουλίου Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 79/409/ΕΟΚ «περί της Διατηρήσεως των Άγριων Πτηνών», η οποία έχει τροποποιηθεί καταλήγοντας στην Οδηγία 2009/147/ΕΚ.

Για την εναρμόνιση της Ελληνικής νομοθεσίας προς την Οδηγία 79/409/ΕΟΚ, θεσπίστηκε η ΚΥΑ 414985/1985 (ΦΕΚ 757/Β/18-12-1985), "Μέτρα διαχείρισης της άγριας πτηνοπανίδας", καθώς και η τροποποίηση αυτής ΚΥΑ 294283/Β/1997 (ΦΕΚ 68/Β/4-2-1998). Για εναρμόνιση της Ελληνικής νομοθεσίας προς την Οδηγία 2009/147/ΕΚ, θεσπίστηκε η ΚΥΑ Η.Π. 37338/1807/Ε.103/1-9-2010 (ΦΕΚ 1495/Β/6-9-2010) και η σχετική απόφαση τροποποίησης Η.Π. 8353/276/Ε103/17-02-2012 (ΦΕΚ 415/Β/23-2-2012). Σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφο 4.2 του Ν. 3937/2011 περί «Διατήρησης της βιοποικιλότητας και άλλων διατάξεων», οι περιοχές της Ελληνικής Επικράτειας που έχουν ταξινομηθεί ως ΖΕΠ βάσει του άρθρου 4 της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ και περιλαμβάνονται στα παραρτήματα Β' και Γ' του άρθρου 14 της ΚΥΑ Η.Π.37338/1807/Ε.103/1-9-2010 και της Η.Π.8353/276/Ε103/17-02-2012 αποτελούν μέρος του δικτύου προστατευόμενων περιοχών Natura 2000.

Στην Περιφέρεια Θεσσαλίας εντοπίζονται 18 ΖΕΠ και 3 περιοχές που αποτελούν συνδυασμό περιοχής ΖΕΠ και ΕΖΔ. Σημειώνεται ότι παρακάτω αναφέρονται τόσο οι ΖΕΠ που βρίσκονται εξ ολοκλήρου μέσα στα γεωγραφικά όρια της Θεσσαλίας όσο και αυτές που μόνο τμήμα τους περιλαμβάνεται στη Θεσσαλία.

Πίνακας 13: Περιοχές ΖΕΠ του δικτύου NATURA 2000 στην Περιφέρεια Θεσσαλίας και στα όρια με όμορες Περιφέρειες

A/A	ΚΩΔΙΚΟΣ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΘΕΣΜΟΘΕΤΗΜΕΝΗΣ ΚΑΤΑΤΑΞΗΣ
ΠΕ ΛΑΡΙΣΣΑΣ (GR 142)			
1	GR 1420005	«ΑΙΣΘΗΤΙΚΟ ΔΑΣΟΣ ΚΟΙΛΑΔΑΣ ΤΕΜΠΩΝ»	ΕΖΔ & ΖΕΠ
2	GR 1420006	«ΟΡΟΣ ΜΑΥΡΟΒΟΥΝΙ»	ΖΕΠ
3	GR 1420007	«ΟΡΟΣ ΟΣΣΑ»	ΖΕΠ
4	GR 1420008	«ΚΑΤΩ ΟΛΥΜΠΟΣ – ΟΡΟΣ ΓΟΔΑΜΑΝΙ – ΚΟΙΛΑΔΑ ΡΟΔΙΑΣ»	ΖΕΠ
5	GR 1420009	«ΣΤΕΝΑ ΚΑΛΑΜΑΚΙΟΥ & ΟΡΗ ΖΑΡΚΟΥ»	ΖΕΠ
6	GR 1420011	«ΠΕΡΙΟΧΗ ΘΕΣΣΑΛΙΚΟΥ ΚΑΜΠΟΥ»	ΖΕΠ
7	GR 1420012	«ΠΕΡΙΟΧΗ ΦΑΡΣΑΛΩΝ»	ΖΕΠ
8	GR 1420013	«ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΥΡΝΑΒΟΥ»	ΖΕΠ
9	GR 1420014	«ΠΕΡΙΟΧΗ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ»	ΖΕΠ
10	GR 1420015	«ΔΕΛΤΑ ΠΗΝΕΙΟΥ»	ΖΕΠ
ΠΕ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ & ΣΠΟΡΑΔΩΝ (GR 143)			
11	GR 1430005	«ΝΗΣΙΑ ΚΥΡΑ ΠΑΝΑΓΙΑ, ΠΙΠΕΡΙ, ΨΑΘΟΥΡΑ ΚΑΙ ΓΥΡΩ ΝΗΣΙΔΕΣ ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ, ΝΗΣΟΙ ΑΔΕΛΦΟΙ, ΛΕΧΟΥΣΑ, ΓΑΪΔΟΥΡΟΝΗΣΙΑ»	ΖΕΠ
12	GR 1430006	«ΟΡΟΣ ΟΡΘΥΣ, ΒΟΥΝΑ ΓΚΟΥΡΑΣ ΚΑΙ ΦΑΡΑΓΓΙ ΠΑΛΛΙΟΚΕΡΑΣΙΑΣ»	ΖΕΠ
13	GR 1430007	«ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΑΜΙΕΥΤΗΡΩΝ ΠΡΩΗΝ ΛΙΜΝΗΣ ΚΑΡΛΑΣ»	ΖΕΠ
14	GR 1430008	«ΟΡΟΣ ΠΗΛΙΟ»	ΖΕΠ
ΠΕ ΤΡΙΚΑΛΩΝ (GR 144)			
15	GR 1440005	«ΑΝΤΙΧΑΣΙΑ ΟΡΗ-ΜΕΤΕΩΡΑ»	ΖΕΠ
16	GR 1440006	«ΚΟΡΥΦΕΣ ΟΡΟΥΣ ΚΟΖΙΑΚΑ»	ΖΕΠ
ΠΕΡΙΟΧΕΣ NATURA ΠΟΥ ΣΥΝΟΡΕΥΟΥΝ ΜΕ ΤΗ ΘΕΣΣΑΛΙΑ			
ΠΕ ΠΙΕΡΙΑΣ (GR 125)			
17	GR 1250001	«ΟΡΟΣ ΟΛΥΜΠΟΣ»	ΕΖΔ & ΖΕΠ
ΠΕ ΑΡΤΑΣ (GR 211)			

18	GR 2110005	«ΚΟΙΛΑΔΑ ΑΧΕΛΩΟΥ»	ΖΕΠ
ΠΕ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ (GR 213)			
19	GR 2130007	«ΟΡΟΣ ΛΑΚΜΟΣ (ΠΕΡΙΣΤΕΡΙ)»	ΕΖΔ & ΖΕΠ
20	GR 2130013	«ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΠΕΡΙΟΧΗ ΑΘΑΜΑΝΙΚΩΝ ΟΡΕΩΝ»	ΕΖΔ & ΖΕΠ
ΠΕ ΕΥΡΥΤΑΝΙΑΣ (GR 243)			
21	GR 2430002	«ΟΡΗ ΑΓΡΑΦΑ»	ΕΖΔ & ΖΕΠ

ΣΤ.1.5.5. Καταφύγια Άγριας Ζωής (ΚΑΖ)

Σύμφωνα με το άρθρο 5, παράγραφος 4.3 του Ν. 3937/2011 ως Καταφύγια Άγριας Ζωής χαρακτηρίζονται φυσικές περιοχές (χερσαίες, υδροτοπικές ή θαλάσσιες), που έχουν ιδιαίτερη σημασία ως σημαντικοί τόποι ανάπτυξης της άγριας χλωρίδας ή ως βιότοποι αναπαραγωγής, διατροφής, διαχείμασης ειδών της άγριας πανίδας, ή ως περιοχές αναπαραγωγής ψαριών και συγκέντρωσης γόνου, ή, τέλος, ως σημαντικοί θαλάσσιοι οικότοποι.

Μέσα στα ΚΑΖ απαγορεύονται η θήρα, οι αγώνες κυνηγετικών ικανοτήτων σκύλων δεικτών, η αλιεία, η σύλληψη της άγριας πανίδας, η συλλογή της άγριας χλωρίδας, η καταστροφή ζώνης με φυσική βλάστηση με κάθε τρόπο, η καταστροφή των φυτοφρακτών, η αμμοληψία, η αποστράγγιση, η επιχωμάτωση και αποξήρανση ελωδών εκτάσεων, η ρύπανση των υδατικών συστημάτων, η διάθεση ή απόρριψη αποβλήτων, η ανάπτυξη ιχθυοκαλλιεργειών, η διενέργεια στρατιωτικών ασκήσεων, καθώς και η υπαγωγή έκτασης του καταφυγίου σε πολεοδομικό ή ρυμοτομικό σχεδιασμό. Επιτρέπεται η εγκατάσταση παρατηρητηρίων της άγριας πανίδας καθώς και ο προγραμματισμός και η εκτέλεση ειδικών έργων βελτίωσης του εκάστοτε βιοτόπου μετά από ειδικές μελέτες διαχείρισης και την έγκριση των αρμόδιων υπηρεσιών.

Πριν από το Ν. 3937/2011 το νομικό πλαίσιο που ίσχυε για τις περιοχές αυτές αφορούσε στο Ν. 177/1975, όπως τροποποιήθηκε από τον Ν. 2637/1998 (ΦΕΚ 200/Α/27-08-1998). Από τη δημοσίευση του Ν. 2637/1998 τα υφιστάμενα Καταφύγια Θηραμάτων μετονομάστηκαν σε Καταφύγια Άγριας Ζωής.

Στην Περιφέρεια Θεσσαλίας αλλά και στα όρια με όμορες Περιφέρειες εντοπίζονται 62 Καταφύγια Άγριας Ζωής, όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα:

Α/Α	ΚΩΔΙΚΟΣ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΕΚ/ΑΠΟΦΑΣΗΣ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ
1	K162	Ανήλιο	779/16-6-76	Θεσσαλίας
2	K165	Σιόποτο-Δούλος-Παλιάμπελα (Κοκκινοπηλός-Καλύβια)	599/30-4-76	Θεσσαλίας
3	K167	Μπίμπα-Σάπκα-Βάρνα-Αγριδιά-Βίγλα-Λιβιάδι	277/Β/95	Θεσσαλίας
4	K168	Δόβρα-Βάλτα	499/28-5-80	Θεσσαλίας Δυτικής Μακεδονίας
5	K176	Μαγκούτα-Αλωνάκι-Καραμάνο	277/11-4-95	Θεσσαλίας
6	K178	Καλλιθέα-Λόφος-Κοκκινογής-λαβάδι-Δολίχη	639/30-7-97	Θεσσαλίας
7	K187	Ασπρόπετρα-Αηλία(Καλλιτεύκης)	925/29-12-89	Θεσσαλίας
8	K189	Βαρικό-Καλύβια (Πόρων)	561/23-9-85	Θεσσαλίας
9	K190	Δημόσιο Δάσος Κάτω Ολύμπου (Παντελεήμονα-Σκοτίνας)	485/23-7-84	Θεσσαλίας
10	K194	Κρανέα-Λουτρό-Βαλανίδα	639/30-7-97	Θεσσαλίας
11	K195	Ρουσιανή-Κανασιόλα	713/Β/79	Θεσσαλίας

12	K197	Τσαίρα-Γκόλιανη (Ραψάνης)	859/7-12-84	Θεσσαλίας
13	K199	Τσούκα Καραλί-Βελόνι (Κρανιάς)	321/Β/81	Θεσσαλίας - Δυτικής Μακεδονίας
14	K201	Καρυά-Συκαμινέα (Ελασσόνας)	589/15-7-97	Θεσσαλίας
15	K206	Αγιονέριο-Ευαγγελισμός-Παλιόκαστρο	648/7-8-91	Θεσσαλίας
16	K207	Δέλτα Πηνειού (Στομίου)	319/22-5-84	Θεσσαλίας
17	K214	Κοτρώνι Γερακαρίου	464/7-8-91	Θεσσαλίας
18	K215	Στεφανόβουνο-Δομενικό-Λευκή	1888/1-7-97	Θεσσαλίας
19	K216	Βερδικούσα-Πραιτώριο-Συκέα	277/11-4-95	Θεσσαλίας
20	K218	Καναλάκι (Καστρακίου-Βλαχάβας)	741/5-8-80	Θεσσαλίας
21	K220	Αρκουδόρεμα-Πλαστήρας (Σπαθάδων)	349/31-5-81	Θεσσαλίας
22	K221	Έλατος-Σεκάρες (Στεφανίου)	698/25-5-76	Θεσσαλίας
23	K222	Σβόρος-Πετρομαγούλα («Ελληνοκάστρου»-Λιοπράσου)	418/8-7-85	Θεσσαλίας
24	K226	Δασόκτημα Πολυδενδρίου	599/3-4-76	Θεσσαλίας
25	K227	Κούτσουρο (Τζακούτα-Μνήματα- Κατάφυτου-Ανθούσας)	522/21-7-86	Θεσσαλίας
26	K230	Δασιά Πλατάνια (Σκήτης-Αμυγδαλής-Ποταμιάς)	599/14-4-76	Θεσσαλίας
27	K241	Σωτήρας-Κάστρο Τιτανίου (Μεταμόρφωσης)	511/6-8-92	Θεσσαλίας
28	K243	Δάσος Ι. Μ. Φλαμπουρίου (Κεραμιδίου)	354/12-6-90	Θεσσαλίας
29	K245	Μαυροβούνι (Αγναντερής-Λάρισας)	2708/10-7-87	Θεσσαλίας
30	K261	Λογγιές (Καταφυγίου)	183/13-4-83	Θεσσαλίας
31	K279	Δημ. Δάσος Αγράφων-Καμάρια	698/21-9-82	Θεσσαλίας - Στερεάς Ελλάδος
32	K283	Π. Πλάτανος-Αμπέλια Κωφών (Κοκκωτών-Πλατάνου-Κωφών)	240/Β/19-5-87	Θεσσαλίας
33	K284	Μάρτσα-Κοκκινόβρυση (Κλειστού)	708/Β/80	Θεσσαλίας- Στερεάς Ελλάδος
34	K287	Μπεσιώτη-Μέγδοβα-Λαχανόραμα (Μαυρομάτας)	376/Β/81	Θεσσαλίας- Στερεάς Ελλάδος
35	K288	Παληκοαίτσα-Θερμάκια (Μακρυρράχης)	1602/Β/81	Θεσσαλίας- Στερεάς Ελλάδος
36	K294	Βαθύ Γκρέκι (Κοκκωτών-Ι. Μ. Ξένιας-Βρύναινας)	240/19-5-87	Θεσσαλίας
37	K295	Αν. Κλιτύς-Όρος Τυμφρηστού (Πιτσιωτών-Νεοχωρίου-Μαυρίλου-Μερκάδας)	834/25-6-76	Θεσσαλίας- Στερεάς Ελλάδος
38	K297	Γκράντζια (Πτελεού-Σούρπης)	409/4-5-85	Θεσσαλίας
39	K299	Φαρδίκολη-Περία-Αγ. Βλάσιος (Βρύναινας-Αγ. Ιωάννου)	920/31-12-84	Θεσσαλίας
40	K882	Ορφανός Δήμου Οιχαλίας	930/Β/19-07-01	Θεσσαλίας
41	K885	Έλος Σούρπης Δήμων Αλμυρού και Σούρπης	850/Β/04-07-01	Θεσσαλίας
42	K886	Λειχούρα Δήμου Πτελεού	850/Β/04-07-01	Θεσσαλίας

43	K887	Βαθυρρέματος-Παλιοκαρυάς-Στουρναρέ ικων Δήμου Πινδαίων	1069/Β/13-08-01	Θεσσαλίας
44	K890	Κουκουναριές Δήμου Σκιάθου	994/Β/31-07-01	Θεσσαλίας
45	K930	Ξηροβούνι Δήμου Ταμασίου	1164/Β/25-6-2008	Θεσσαλίας
46	K615	Λιθόστρωτο-Καψάλα (Λυγαριάς- Αργυρουπουλείου)	729/Β/98	Θεσσαλίας
47	K616	Σταυραετοφωλιά-Βυθός-Μνημείο (Μεσοχωρίου Τυρνάβου)	729/Β/98	Θεσσαλίας
48	K617	Κλαδαριές-Τρυπημένο-Μαγούλα-Σαμάρι (Δαμασίου Τυρνάβου)	729/Β/98	Θεσσαλίας
49	K621	Τσοούκα Σάκκα-Ασπρόρεμα	405/Β/96	Θεσσαλίας- Στερεάς Ελλάδος
50	K711	Κεχριά Δήμου Σκιάθου	994/Β/31-07-01	Θεσσαλίας
51	K717	Μητρούνα-Ολυμπάκος-Παπαμαγούλα Δημοτικών Διαμερισμάτων Παλαιοκάστρου- Κεφαλόβρυσου-Κρανέα ς των Δήμων Ελασσόνας-Αντιχασίων	961/Β/26-07-01	Θεσσαλίας
52	K736	Χολόρεμα Κουρί Δήμου Αλμυρού	850/Β/04-07-01	Θεσσαλίας
53	K755	Νησί Νιάγκα λίμνης Πλαστήρα Δήμου Ιτάμου	702/Β/06-06-01	Θεσσαλίας
54	K756	Δημοτικά Διαμερίσματα Καρυάς, Κουμπουριανών Δήμου Αργιθέας και Κοινότητα Αθαμάνων	702/Β/06-06-01	Θεσσαλίας
55	K782	Διάσελο Δήμου Αλοννήσου	904/Β/16-07-01	Θεσσαλίας
56	K813	Ζερέλια Δήμου Αλμυρού	850/Β/04-07-01	Θεσσαλίας
57	K835	Πολυνερίου-Μαυροφύλλου Δήμου Πινδαίων και Κοινότητας Μαυροφύλλου	930/Β/19-07-01	Θεσσαλίας
58	K839	Δ.Δ.Αργιθέας και Θερινού Δ.Αργιθέας	671/Β/01-06-01	Θεσσαλίας
59	K846	Αγ. Δημήτριος-Ϊταμος των Δήμων Μηλετών, Αφετών, Μουρσειού	995/Β/31-07-01	Θεσσαλίας
60	K853	Σαρακηνός, Καλιακούδα, Παναγιάς, Πουρνάρι, Ελατόρεμα Κοινότητα Μακρινίτσας	995/Β/31-07-01	Θεσσαλίας
61	K869	Παλούκι Δήμου Σκοπέλου	994/Β/31-07-01	Θεσσαλίας
62	K881	Ανάβρα Κοινότητα Ανάβρας	850/Β/04-07-01	Θεσσαλίας

ΣΤ.1.5.6. Τοπία Ιδιαίτερου Φυσικού Κάλλους (ΤΙΦΚ)

Σύμφωνα με την παράγραφο 5β του άρθρου 5 του Ν. 3937/2011, ως προστατευόμενοι φυσικοί σχηματισμοί (Protected natural formations) χαρακτηρίζονται λειτουργικά τμήματα της φύσης ή μεμονωμένα δημιουργήματά της με ιδιαίτερη επιστημονική, οικολογική, γεωλογική, γεωμορφολογική, αισθητική αξία ή συμβάλλουν στη διατήρηση των φυσικών διεργασιών και στην προστασία των φυσικών πόρων, όπως δένδρα, συστάδες δένδρων και θάμνων, θαλάσσια βλάστηση, παρόχθια και παράκτια βλάστηση, φυσικοί φράχτες, καταρράκτες, πηγές, φαράγγια, θίνες, ύφαλοι, σπηλιές, βράχοι, απολιθωμένα δάση, δένδρα ή τμήματά τους, παλαιοντολογικά ευρήματα, κοραλλιογενείς ύφαλοι, γεωμορφολογικοί σχηματισμοί, γεώτοποι και οικότοποι

προτεραιότητας κοινοτικού ενδιαφέροντος του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ. Επίσης στην κατηγορία των προστατευόμενων φυσικών σχηματισμών εντάσσονται και τα διατηρητέα μνημεία της φύσης.

Από τις παραπάνω κατηγορίες θεσμοθετημένων Προστατευόμενων Τοπίων και Φυσικών Σχηματισμών, στην Περιφέρεια Θεσσαλίας εντοπίζονται Αισθητικά Δάση, Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης, ΤΙΦΚ και Οικότοποι Προτεραιότητας του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, όπως παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα :

A/A	ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΕΚ	ΠΕΡ.ΕΝΟΤΗΤΑ	ΥΠΟΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ
Α. ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΑ ΤΟΠΙΑ				
1	Δάση Νήσου Σκιάθου	248/Δ/1977	Μαγνησίας	Αισθητικό Δάσος
2	Δρυοδάσος	99/Α/1980	Μαγνησίας	Αισθητικό Δάσος
3	Δάσος Φαρσάλων	103/Δ/1977	Λάρισας	Αισθητικό Δάσος
4	Δασικό Σύμπλεγμα Όσσας	175/Δ/1977, 160/Α/1985	Λάρισας	Αισθητικό Δάσος
5	Δάσος Κοιλιάδας Τεμπών	31/ΤΑ/1974	Λάρισας	Αισθητικό Δάσος
6	Δάσος Αγ. Γεωργίου Καραϊσκάκη	31/ΤΑ/1974	Καρδίτσας	Αισθητικό Δάσος
7	Δάσος Λόφων Κάστρου και Αηλιά	609/Δ/1979	Τρικάλων	Αισθητικό Δάσος
8	Αμπελάκια	855/Β/1974	Λάρισας	ΤΙΦΚ
9	Κοιλιάδα Τεμπών	648/Β/25.11.68	Λάρισας	ΤΙΦΚ
10	Σπήλαια στις τοποθεσίες «Καλιούρα» και «Γκορτσιά» Κοινότητας Αετοράχης Ελασσόνας	936/Β/22.11.71	Λάρισας	ΤΙΦΚ
11	Τμήματα των οικισμών Μακρυνίτσα, Ζαγορά, Αγ. Λαυρέντιος, Δράκεια και Βυζίτσα Πηλίου	352/Β/31.5.67	Μαγνησίας	ΤΙΦΚ
12	Παραλία του οικισμού Χόρτου	352/Β/31.5.67	Μαγνησίας	ΤΙΦΚ
13	Όρμος Κουκουναριές Σκιάθου	352/Β/31.5.67	Μαγνησίας	ΤΙΦΚ
14	Τρίκερι	352/Β/31.5.67	Μαγνησίας	ΤΙΦΚ
15	Τσαγκαράδα	352/Β/31.5.67	Μαγνησίας	ΤΙΦΚ
16	Όρος Πήλιο	652/Β/15.6.76	Μαγνησίας	ΤΙΦΚ
17	Νησί Μπούρτζι στη Σκιάθο	237/Β/29.4.83	Μαγνησίας	ΤΙΦΚ

18	Οικισμός Σκόπελου	763/Β/10.8.1977	Μαγνησίας	ΤΙΦΚ
19	Πύλη Τρικάλων -Ναός Πόρτα Παναγιάς,περιοχές Μονής Δοσίκου και τοξωτή γέφυρα Πορταϊκού	352/Β/31.5.67	Τρικάλων	ΤΙΦΚ
20	Περιοχή Μετεώρων και ο οικισμός Καστράκι Καλαμπάκας	352/Β/31.5.67	Τρικάλων	ΤΙΦΚ
Β. ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΟΙ ΦΥΣΙΚΟΙ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΙ				
1	Νησίδα Πυτέρι Β. Σποράδων	121/Δ/1980	Μαγνησίας	Διατηρητέο Μνημείο της Φύσης
2	Φτελιά της Αηδόνας Καλαμπάκας	173/Β/1981	Τρικάλων	Διατηρητέο Μνημείο της Φύσης
3	1120 Εκτάσεις θαλάσσιας βλάστησης με <i>Posidonia</i> (<i>Posidonia oceanica</i>)	645/Β/11-4-2008	Μαγνησίας/Λάρισας	Οικότοπος Προτεραιότητας
4	1150 Παράκτιες λιμνοθάλασσες	645/Β/11-4-2008	Μαγνησίας	Οικότοπος Προτεραιότητας
5	2270 Θίνες με δάση από <i>Pinus pinaster</i> και/ή <i>Pinus pinaster</i>	645/Β/11-4-2008	Μαγνησίας	Οικότοπος Προτεραιότητας
6	3170 Μεσογειακά εποχιακά τέλματα	645/Β/11-4-2008	Μαγνησίας	Οικότοπος Προτεραιότητας
7	6110 Παρόχθιοι ασβεστούχοι ή βασεόφιλοι λειμώνες από <i>Alyssa-Sedion albi</i>	645/Β/11-4-2008	Λάρισας	Οικότοπος Προτεραιότητας
8	6220 Ψευδοστέπα με αγροστώδη και μονοετή φυτά από <i>Thero-Brachypodietea</i>	645/Β/11-4-2008	Τρικάλων/ Λάρισας/ Μαγνησίας	Οικότοπος Προτεραιότητας
9	6230 Χλωώδεις διαπλάσεις με <i>Nardus</i> , ποικίλων ειδών, σε πυριτιούχα υποστρώματα των ορεινών ζωνών (και των υποορεινών ζωνών της ηπειρωτικής Ευρώπης)	645/Β/11-4-2008	Τρικάλων/Λάρισας	Οικότοπος Προτεραιότητας
10	9180 Δάση σε πλαγιές, λιθώνες ή χαράδρες από <i>Tilio-Acerion</i>	645/Β/11-4-2008	Λάρισας	Οικότοπος Προτεραιότητας
11	9530 (Υπο)μεσογειακά πευκοδάση με ενδημικά μαυρόπευκα	645/Β/11-4-2008	Τρικάλων/Λάρισας	Οικότοπος Προτεραιότητας
12	9560 Ενδημικά δάση με <i>Juniperus</i> spp.	645/Β/11-4-2008	Τρικάλων	Οικότοπος Προτεραιότητας

ΣΤ.1.5.7. Φυσικά Πάρκα

Σύμφωνα με την παράγραφο 5 του Ν. 3937/2011 ως Φυσικά Πάρκα (Natural parks) χαρακτηρίζονται χερσαίες, υδάτινες ή μεικτού χαρακτήρα περιοχές, εφόσον παρουσιάζουν ιδιαίτερη αξία και ενδιαφέρον λόγω της ποιότητας και ποικιλίας των φυσικών και πολιτιστικών τους χαρακτηριστικών, ιδίως βιολογικών, οικολογικών, γεωλογικών, γεωμορφολογικών και αισθητικών και παράλληλα προσφέρουν σημαντικές δυνατότητες για ανάπτυξη δραστηριοτήτων που εναρμονίζονται με την προστασία της φύσης και του τοπίου.

Τα Φυσικά Πάρκα είναι δυνατό να περιλαμβάνουν στο εσωτερικό τους Περιοχές Απόλυτης Προστασίας της Φύσης, Περιοχές Προστασίας της Φύσης, περιοχές Natura ΕΖΔ και ΖΕΠ, Καταφύγια Άγριας Ζωής και Προστατευόμενα Τοπία και Φυσικούς Σχηματισμούς. Μέσα στα Φυσικά Πάρκα προβλέπεται οριοθέτηση επιμέρους ζωνών προστασίας και ο καθορισμός πυρήνα.

Όταν το Φυσικό Πάρκο ή μεγάλο τμήμα του καταλαμβάνει θαλάσσια ή δασική περιοχή ή όταν περιλαμβάνει μεγάλης σημασίας γεωτόπους, μπορεί να ονομάζεται ειδικότερα Θαλάσσιο Πάρκο, Εθνικός ή Περιφερειακός Δρυμός ή Γεωπάρκο, αντίστοιχα.

Οι κηρυγμένοι Εθνικοί Δρυμοί και οι υγρότοποι διεθνούς σημασίας κατά τη Σύμβαση Ραμσάρ χαρακτηρίζονται ως Εθνικά Πάρκα με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται με πρόταση του ΥΠΕΚΑ.

Τα Φυσικά Πάρκα πέραν των παραπάνω κατηγοριών που αναφέρθηκαν, διακρίνονται και σε Εθνικά και Περιφερειακά Πάρκα.

A. Εθνικά Πάρκα (National parks)

Ως Εθνικά Πάρκα χαρακτηρίζονται περιοχές μεγάλης έκτασης που είτε λόγω της θέσης τους, όπως διασυνοριακές, είτε λόγω της εξέχουσας οικολογικής ή άλλης φυσικής σπουδαιότητάς τους θεωρούνται ως σημαντικές σε εθνικό επίπεδο.

B. Περιφερειακά Πάρκα

Ως Περιφερειακά Πάρκα χαρακτηρίζονται περιοχές που είτε λόγω της θέσης τους είτε λόγω της οικολογικής σπουδαιότητάς τους θεωρούνται σημαντικές σε περιφερειακό επίπεδο.

Στην Περιφέρεια Θεσσαλίας δεν εντοπίζονται υγρότοποι διεθνούς σημασίας κατά τη σύμβαση Ραμσάρ αλλά ούτε και Περιφερειακά Πάρκα.

Στην Περιφέρεια Θεσσαλίας εντοπίζονται τα παρακάτω Φυσικά Πάρκα (Εθνικά Πάρκα και Εθνικός Δρυμός) όπως παρουσιάζονται στον Πίνακα

Πίνακας 14: Φυσικά Πάρκα Περιφέρειας Θεσσαλίας

A/A	ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΦΕΚ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ/ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΥΠΟΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ
1	Εθνικός Δρυμός Ολύμπου	Β.Δ./9.6.1938 (ΦΕΚ 248/4/1938)	Κεντ. Μακεδονίας/Πιερίας & Θεσσαλίας/Λάρισας	Εθνικός Δρυμός
2	Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Αλοννήσου Βορείων Σποράδων (Ε.Θ.Π.Α.Β.Σ.)	Π.Δ., ΦΕΚ 519/Δ/28.05.1992, Απόφαση 23537, ΦΕΚ 621/Δ/19.06.2003	Θεσσαλίας/Μαγνησίας	Εθνικό Πάρκο

Ο **Εθνικός Δρυμός Ολύμπου** έχει οριοθετηθεί από το 9-6-1938 Β.Δ. (ΦΕΚ 248/Α/1938). Μέχρι το 1988 η έκτασή του (πυρήνας) ήταν περίπου 40.000 στρέμματα. Το 1988 συντάχθηκε το «Γενικό Διαχειριστικό Σχέδιο Εθνικού Δρυμού Ολύμπου» που πρότεινε επέκταση του Εθνικού Δρυμού από 40.000 σε 71.500 στρέμματα. Μαζί με την περιφερειακή προστατευτική ζώνη καταλάμβανε έκταση 174.000 στρέμματα. Τον Ιανουάριο του 1996 έγινε νέα πρόταση επέκτασης του Εθνικού Δρυμού. Ωστόσο δεν υπάρχει κάποιο θεσμοθέτημα όπου να εγκρίνει τις παραπάνω επεκτάσεις-οριοθετήσεις του Εθνικού Δρυμού πέραν του αρχικού Β.Δ. το 1938.

Η διαχείριση του Εθνικού Δρυμού Ολύμπου γίνεται από το Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Ολύμπου και τα όρια χωρικής αρμοδιότητάς του, προσδιορίζονται στον Ν. 3044/2002 (άρθρο 13), (ΦΕΚ 197/Α/27.8.2002). Θα πρέπει τέλος να αναφερθεί ότι για την περιοχή του Εθνικού Δρυμού Ολύμπου μετά την Απόφαση Έγκρισης του Χωροταξικού Σχεδίου Περιφέρειας Θεσσαλίας (ΦΕΚ 1484/Β/10-10-2003) έχει εγκριθεί η «Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη Εθνικού Δρυμού Ολύμπου», σύμφωνα με το άρθρο 15 της ΚΥΑ 69269/5387/90 ΦΕΚ 678Β, η οποία εκπονήθηκε σε εφαρμογή του άρθρου 21 του Ν.1650/86 για τον χαρακτηρισμό της περιοχής ως «Εθνικό Πάρκο – Εθνικός Δρυμός Ολύμπου», με την υπ. αριθμ. 141874/3328- 10/11/2010 απόφαση του ΥΠΕΚΑ.

Ο πυρήνας του Εθνικού Δρυμού καταλαμβάνει έκταση περίπου 40.000 στρέμματα και το μεγαλύτερο τμήμα του ανήκει στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας. Ένα μικρό μόνο μέρος της δυτικής περιοχής του βρίσκεται σε Θεσσαλικό έδαφος, το οποίο καταλαμβάνει συνολικά έκταση 482,40 στρέμματα, δηλαδή μόλις 1,21% της έκτασης του πυρήνα ανήκει στη Θεσσαλία. Όπως προαναφέρθηκε, η επέκταση της ζώνης του πυρήνα και η περιμετρική ζώνη του Εθνικού Δρυμού δεν έχουν ακόμη καθοριστεί. Η αξία του βουνού είναι πολύ μεγάλη τόσο από αισθητική και οικολογική άποψη όσο και από ιστορική. Παρατηρείται μια μεγάλη ποικιλία οικοσυστημάτων όπως ρεματιές, θαμνώνες μακίας, δάση μαύρης πεύκης, δάση φυλλοβόλων και μεικτά, συστάδες ίταμων, δάση ρόμπολων, αλπικά λιβάδια και βραχοπλαγιές. Έχει υπολογιστεί ότι σε ολόκληρο τον ορεινό όγκο του Ολύμπου υπάρχουν 1700 είδη φυτών. Το κύριο χαρακτηριστικό που καθιστά τον Όλυμπο ένα μοναδικό παγκοσμίως οικοσύστημα, είναι τα 25 τοπικά, ενδημικά φυτά του. Αλλά και η πανίδα του είναι αξιόλογη. Προστατευόμενα είδη όπως το Αγριόγιδο (*Rupicapra rupicapra - balcanica*), το ζαρκάδι (*Capreolus capreolus*), ο Γυπαετός (*Gypaetus barbatus*), ο χρυσαετός (*Aquila chrysaetos*), το όρνιο (*Gyps fulvus*), ο μαυρόγυπας (*Aegipius monachus*), ο μαύρος δρυοκολάπτης (*Dryocopus martius*) και η χιονάδα (*Eremophila alpestris*), είναι μερικά από τα σημαντικότερα είδη που παρατηρούνται στον Εθνικό Δρυμό.

Ως **Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο Αλοννήσου Βορείων Σποράδων (ΕΘΠΑΒΣ)** χαρακτηρίζεται, δυνάμει της υπ. Αριθ.23537 (ΦΕΚ Δ' 621/19-06-2003), η θαλάσσια και η χερσαία περιοχή των Βορείων Σποράδων που βρίσκεται στην εκτός σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών προ του 1923 και κάτω των 2000 κατοίκων περιοχή του Δήμου Αλοννήσου.

Το Θαλάσσιο Πάρκο Αλοννήσου είναι το πρώτο στην Ελλάδα και το μεγαλύτερο στην Ευρώπη και τη Μεσόγειο, το οποίο φιλοξενεί τη μεσογειακή φώκια *monachus- monachus* ένα είδος που εκλείπει από τη Δυτική Μεσόγειο (εδώ ο πληθυσμός φτάνει τις 250) και άλλα σπάνια είδη χλωρίδας και πανίδας όπως η αγριελιά, το θαμνοκυπάρισσο, τα ποσειδώνια φύκη αλλά και το αγριοκάτσικο των Γιούρων, το γεράκι μαυροπετρίτης, τον αιγόγλαρο. Το πάρκο απλώνεται σε θαλάσσια περιοχή 2.200 τετραγωνικών χιλιομέτρων βόρεια της Αλοννήσου και περιλαμβάνει –εκτός από την Αλόνησο- τα ακατοίκητα νησιά και τις βραχονησίδες Περιστέρα, Δύο Αδελφοί, Κυρά Παναγιά, Παππούς, Σκάντουρα, Γιούρα, Ψαθούρα, Πιπέρι. Η σημασία της περιοχής είναι μεγάλη και έχει αναγνωριστεί επισήμως με την ανακήρυξή της ως Εθνικό Θαλάσσιο Πάρκο, το 1992. Το Θαλάσσιο Πάρκο, το οποίο

εποπτεύεται από τους υπεύθυνους του Λιμενικού Σώματος είναι επισκέψιμο. Ακολουθώντας τους κανονισμούς, οι οποίοι υπαγορεύουν την προσέγγιση νησιών σε συγκεκριμένες αποστάσεις, το σεβασμό προς τα ζώα και την διατήρηση της καθαριότητας, οι επισκέπτες μπορούν να βρεθούν σε αυτό το τοπίο μοναδικής ομορφιάς και σημασίας.

ΣΤ.1.5.8. Σημαντικές Περιοχές για τα Πουλιά (ΣΠΠ)

Οι Σημαντικές Περιοχές για τα Πουλιά (ΣΠΠ), αποτελούν ένα διεθνές δίκτυο περιοχών που είναι ζωτικές για την διατήρηση παγκοσμίως απειλούμενων ειδών, ενδημικών ειδών ή ειδών πουλιών που εξαρτώνται από τους συγκεκριμένους βιοτόπους για την επιβίωσή τους. Το δίκτυο αυτό φιλοδοξεί να εξασφαλίσει στα πουλιά κατάλληλους τόπους για αναπαραγωγή, διαχείμαση, ή στάση κατά μήκος των μεταναστευτικών διαδρόμων. Οι περιοχές αυτές έχουν αναγνωρισθεί με βάση καθαρά επιστημονικά κριτήρια και στην Ελλάδα υπάρχουν 196.

Για τη Περιφέρεια Θεσσαλίας, οι παρακάτω είναι σημαντικές περιοχές για τα πουλιά της Ελλάδας (ΣΠΠΕ):

- Όρος Όλυμπος
- Όρος Κερκέτιο (Κόζιακας)
- Αντιχάσια Όρη και Μετέωρα
- Στενά Καλαμακίου και Όρη Ζάρκου
- Περιοχή Ελασσόνας
- Περιοχή Τυρνάβου
- Μάτι Τυρνάβου
- Κάτω Όλυμπος, Τέμπη, Όσσα
- Δέλτα Πηνειού
- Όρος Μαυροβούνι (Λάρισα)
- Ταμιευτήρες τέως Λίμνης Κάρλας
- Θεσσαλικός Κάμπος
- Περιοχή Φαρσάλων
- Όρος Πήλιον
- Νήσοι Κυρά Παναγιά/Γιούρα/Πιπέρι/Σκάντζουρα (Βόρειες Σποράδες)
- Όρος Περιστέρι
- Αθαμανικά Όρη (Τζουμέρκα)
- Κοιλάδα Αχελώου
- Όρη Ντεληδίμη και Φτέρη (Άγραφα)
- Όρος Όρθρυς

ΣΤ.1.5.9. Δάση και δασικές εκτάσεις

Σύμφωνα με την Αξιολόγηση, Αναθεώρηση και Εξειδίκευση ΠΠΧΣΑΑ Θεσσαλίας στην Περιφέρεια Θεσσαλίας υπάρχουν τα παρακάτω Δάση και Δασικές εκτάσεις ανά Περιφερειακή Ενότητα:

ΠΕ Καρδίτσας

- Είκοσι ένα (21) διαχειριζόμενα δημόσια δάση συνολικής έκτασης 44.365 Ha περίπου, και ογδόντα δύο (82) διαχειριζόμενα μη δημόσια δάση (δημοτικά, μοναστηριακά, εκκλησιαστικά, συνιδιόκτητα, διακατεχόμενα, συνδιακατεχόμενα και ιδιωτικά) συνολικής έκτασης 109.254 Ha περίπου.

- 6 καταφύγια άγριας ζωής συνολικής έκτασης 5.290 Ha, καθώς επίσης και απαγορεύσεις κυνηγιού ορισμένου χρόνου.
- Οι θεσμοθετημένες περιοχές του Δικτύου NATURA 2000.

ΠΕ Λάρισας

- Δέκα (10) διαχειριζόμενα δημόσια δάση συνολικής έκτασης 114.304,32 Ha, και δέκα εννέα (19) διαχειριζόμενα μη δημόσια δάση (δημοτικά, μοναστηριακά, εκκλησιαστικά, συνιδιόκτητα, διακατεχόμενα, συνδιακατεχόμενα και ιδιωτικά) συνολικής έκτασης 22.690,5916 Ha
- Κτηματογραφημένες περιοχές συνολικής έκτασης 3.513,8673 Ha
- 2750 Πράξεις χαρακτηρισμού που περιλαμβάνουν περιοχές συνολικής έκτασης 5220 Ha
- 1120 αναδασωτέες εκτάσεις συνολικής έκτασης 27500 Ha
- 16 καταφύγια άγριας ζωής συνολικής έκτασης 39113,7 Ha, η ΕΚΠ Οσσας έκτασης 26377 Ha, το Αισθητικό δάσος Τεμπών έκτασης 1700 Ha , καθώς επίσης και απαγορεύσεις κυνηγιού ορισμένου χρόνου.
- Τμήμα του Εθνικού Δρυμού Ολύμπου καθώς και οι θεσμοθετημένες περιοχές του Δικτύου NATURA 2000.

ΠΕ Μαγνησίας

Δάση και οι δασικές εκτάσεις με συνολική έκταση 1.780.000 Ha, η οποία κατανέμεται ως εξής: δάση 628.000 στρέμματα, και δασικές εκτάσεις 1.024.000 στρέμματα.

Ανάλογα με το δασοπονικό είδος τα δάση κατανέμονται ως εξής: Οξυάς 128.000 στρέμματα, Δρυός 162.000 στρέμματα, Πεύκης 126.000 στρέμματα, Ελάτης 9.000 στρέμματα, Καστανιάς 11.000 στρέμματα, Λοιπά πλατύφυλλα 5.000 στρέμματα, Αείφυλλα πλατύφυλλα 187.000 στρέμματα.

ΠΕ Τρικάλων

- Είκοσι ένα (21) διαχειριζόμενα δημόσια δάση συνολικής έκτασης 35.737,96 Ha, και είκοσι έξι (26) διαχειριζόμενα μη δημόσια δάση (δημοτικά, μοναστηριακά, εκκλησιαστικά, συνιδιόκτητα, διακατεχόμενα, συνδιακατεχόμενα και ιδιωτικά) συνολικής έκτασης 34.515,2 Ha, που ανήκουν στην περιφέρεια του Δασαρχείου Τρικάλων και 29 δημόσια δάση, 36 δημοτικά δάση, 37 διακατεχόμενα δάση, 19 ιδιωτικά δάση και 6 ιδιωτικά-μοναστηριακά δάση, που ανήκουν στην περιφέρεια του Δασαρχείου Καλαμπάκας.
- 2195 Πράξεις χαρακτηρισμού
- 163 αναδασωτέες εκτάσεις συνολικής έκτασης 14.679,4Ha
- 9 καταφύγια άγριας ζωής συνολικής έκτασης 180061,38 Ha, και η ΕΚΠ Κόζιακα έκτασης 483600Ha.
- Τμήμα του Εθνικού Πάρκου Τζουμέρκων καθώς και οι θεσμοθετημένες περιοχές του Δικτύου NATURA 2000.

Στις Περιφερειακές Ενότητες της Περιφέρειας Θεσσαλίας κυρώθηκαν μερικώς δασικοί χάρτες σύμφωνα με το άρθρο 17 του ν. 3889/2010 όπως ισχύει, με τις παρακάτω Αποφάσεις:

- Η αριθμ. 201/9053/24-1-2020 (ΑΔΑ: ΩΝΟΤΟΡ10-Ξ2Π) (ΦΕΚ 72/Δ/14-02-2020) απόφαση Συντονιστή Α.Δ.Θ.Σ.Ε., με την οποία κυρώθηκε μερικώς ο δασικός χάρτης του συνόλου της περιοχής αρμοδιότητας Δ/νσης Δασών Καρδίτσας Π.Ε. Καρδίτσας.
- Η αριθμ. 7068/229076/21-12-2017 (ΑΔΑ: 7Η12ΟΡ10-43Π) (ΦΕΚ 14/Δ/2-2-2018) απόφαση Συντονιστή Α.Δ.Θ.Σ.Ε., με την οποία κυρώθηκε μερικώς ο δασικός χάρτης της Περιφερειακής

Ενότητας Λάρισας πλην των προ-Καποδιστριακών Ο.Τ.Α. Αμπελώνας, Αργυροπούλιου, Γιάννουλης, Τυρνάβου και Φαλάνης.

- Η αριθμ. 5073/229085/21-12-2017 (ΦΕΚ Δ/54/14-2-2018) απόφαση του Συντονιστή Α.Δ.Θ.Σ.Ε., με την οποία κυρώθηκε μερικώς ο δασικός χάρτης της Περιφερειακής Ενότητας Μαγνησίας εκτός των προ-Καποδιστριακών Ο.Τ.Α.: Αλοννήσου, Βόλου, Νέας Αγχιάλου και Σκιάθου.
- Η αριθμ. 181/10619/24-Ι-2020 (ΑΔΑ: 6ΙΖ7ΟΡ10-Θ63) (ΦΕΚ 109/Δ/10-3-2020) απόφαση Συντονιστή Α.Δ.Θ.Σ.Ε., με την οποία κυρώθηκε μερικώς ο δασικός χάρτης των προ-Καποδιστριακών Ο.Τ.Α. Αλοννήσου, Βόλου, Νέας Αγχιάλου και Σκιάθου των Περιφερειακών Ενοτήτων Μαγνησίας και Σποράδων.
- Η αριθμ. 1782/82098/23-5-2019 (ΑΔΑ: 6ΤΖΣΟΡ10-ΠΤΨ) (ΦΕΚ 311/Δ/11-6-2019) απόφαση Συντονιστή Α.Δ.Θ.Σ.Ε., με την οποία κυρώθηκε μερικώς ο δασικός χάρτης του συνόλου της περιοχής αρμοδιότητας Δ/νσης Δασών Τρικάλων Π.Ε. Τρικάλων.

ΣΤ.1.6. Ανθρωπογενές περιβάλλον

ΣΤ.1.6.1. Χωροταξικός σχεδιασμός-χρήσεις γης

Η χωροταξία στοχεύει στην ικανοποίηση των αναγκών των πολιτών και την εξισορρόπηση των αντιθέσεων της ανάπτυξης στο χώρο. Στηρίζεται σε επιστημονικό σχεδιασμό και επιδιώκει την ικανοποίηση βασικών οικονομικο-κοινωνικών αναγκών και την εξισορρόπηση των αντιθέσεων της ανάπτυξης στο χώρο, διαμορφώνει το παρόν και προσανατολίζει το μέλλον. Προωθεί τον συντονισμό ανάμεσα σε διαφορετικούς τομείς πολιτικής, ακολουθώντας τις αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης, δηλαδή την ισορροπία ανάμεσα στην ανταγωνιστικότητα, την κοινωνική συνοχή και την ποιότητα ζωής και περιβάλλοντος. Οι βασικοί στόχοι προσδιορίζονται με βάση την αξιολόγηση των αναγκών της χώρας και των επί μέρους περιοχών της, σε συνάρτηση με το Διεθνές και Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Κανόνων και Οδηγιών.

Η Εθνική Χωροταξική Πολιτική ορίζεται σε τρία χωρικά επίπεδα. Τα επίπεδα αυτά είναι:

- Χωροταξικός Σχεδιασμός Εθνικού Επιπέδου
 - Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης
 - Ειδικά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης
- Χωροταξικός Σχεδιασμός Περιφερειακού Επιπέδου
- Χωροταξικός Σχεδιασμός Κατωτέρου της Περιφέρειας Επιπέδου.

Στο επίπεδο της Περιφέρειας Θεσσαλίας έχει εκπονηθεί και εγκριθεί με την 25292/25-6-2003 Υ.Α. (ΦΕΚ 1484/Β/10-10-2003), το Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της Περιφέρειας Θεσσαλίας, το οποίο και αποτελεί το κύριο νομικό κείμενο για τις αναπτυξιακές κατευθύνσεις της Περιφέρειας Θεσσαλίας, το οποίο αναθεωρήθηκε πρόσφατα με την ΥΠΕΝ/ΔΧΩΡΣ/69722/1108/11-10-2018 Υ.Α. (ΦΕΚ 269/ΑΑΠ/15-11-2018).

Η Περιφέρεια Θεσσαλίας, σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛ.ΣΤΑΤ., αντιπροσωπεύει το 10,6% της συνολικής έκτασης της χώρας. Η Π.Ε. Λάρισας καταλαμβάνει το 38% της έκτασης της Περιφέρειας, οι Π.Ε. Καρδίτσας και Μαγνησίας από 19% η καθεμία, και η Π.Ε. Τρικάλων το 24%. Αναφορικά με την κατανομή της έκτασης κατά υψομετρικές ζώνες, η πιο «ορεινή» Π.Ε. είναι η Π.Ε. Τρικάλων (71% της έκτασης της είναι ορεινή και 17% πεδινή), ενώ περισσότερο «πεδινή» είναι η Π.Ε. Λάρισας (οι πεδινές

εκτάσεις αντιπροσωπεύουν το 49% της έκτασης της Π.Ε. και οι ορεινές το 28%). Ειδικότερα για τις χρήσεις γης της Περιφέρειας Θεσσαλίας και σύμφωνα με το Περιφερειακό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης της Περιφέρειας Θεσσαλίας επισημαίνονται τα παρακάτω:

- Σ' ότι αφορά την κατανομή των βασικών κατηγοριών χρήσεων γης, το σύνολο των καλλιεργούμενων εκτάσεων ανέρχεται στο 36% της συνολικής έκτασης της Περιφέρειας, οι βοσκότοποι αντιπροσωπεύουν το 37% και τα δάση καλύπτουν το 20%. Το υπόλοιπο καταλαμβάνεται από επιφανειακά ύδατα (2%), οικιστική χρήση (4%) και λοιπές εκτάσεις (1%). Οι μεγαλύτερες εκμεταλλεύσιμες δασικές εκτάσεις βρίσκονται στις Π.Ε. Τρικάλων και Καρδίτσας (ποσοστά 31% και 24% αντίστοιχα). Η Περιφέρεια Θεσσαλίας διαθέτει και θαλάσσια παράκτια ζώνη στις ΠΕ Λάρισας και Μαγνησίας. Χαρακτηριστικό των πεδινών παράκτιων περιοχών που εντοπίζονται είναι το σχετικά μικρό πλάτος τους με εξαίρεση τις πεδινές εκτάσεις που υπάρχουν επίσης στις παράκτιες περιοχές των εκβολών του Πηνειού (περιοχή Τσάγεζι) και της επαρχίας Αλμυρού. Τα νησιά των Βόρειων Σποράδων είναι τα μόνα νησιά της Περιφέρειας Θεσσαλίας και ανήκουν στην ΠΕ Σποράδων. Μικρότερα νησιά των Β. Σποράδων είναι το Πιπέρι, η Κυρά Παναγιά, τα Γιούρα, η Ψαθούρα, η Σκάντζουρα κ.ά.

Μία ζώνη εντατικής γεωργίας εντοπίζεται στην περιοχή του Θεσσαλικού κάμπου με ορισμένες επεκτάσεις σε περιοχές μεγαλύτερου υψομέτρου, η οποία υποστηρίζεται από ένα σχετικά πυκνό δίκτυο αγροτικών κέντρων.

- Τουρισμός: Όσον αφορά τον τουρισμό στην Περιφέρεια, οι ζώνες που συγκεντρώνουν σημαντικούς ιστορικούς και καθιερωμένους τουριστικούς προορισμούς βουνού και θάλασσας είναι δύο. Η πρώτη στα ανατολικά της Περιφέρειας παρακολουθεί το τόξο Όλυμπος- Όσσα-Μαυροβούνι- Πήλιο- Σποράδες ενώ η δεύτερη στα δυτικά αποτελεί τμήμα της οροσειράς της Πίνδου, περιλαμβάνοντας και τα Μετέωρα, τον Κόζιακα, τις περιοχές των λιμνών Πλαστήρα και Σμοκόβου κ.λπ.

- Εμπόριο: εντοπίζεται στο «Εμπορευματικό Κέντρο Θεσσαλίας» στον άξονα ανάπτυξης Λάρισας-Βόλου καθώς και στους υπάρχοντες εμπορευματικούς κόμβους για την εξυπηρέτηση των αναγκών της Καρδίτσας και των Τρικάλων. - Βιομηχανικές περιοχές: Η δυναμικότερη ζώνη βιομηχανικών δραστηριοτήτων υπάρχει στην Π.Ε. Μαγνησίας, με ισχυρά σημεία τις ΒΙΠΕ, το νεότερο πόλο μεγάλων μονάδων στον Αλμυρό, και με κάποια προέκταση προς τη ΒΙΠΕ της Λάρισας. Οι Π.Ε. Καρδίτσας (με εξαίρεση τη ΒΙΠΕ Καρδίτσας) και Τρικάλων δεν χαρακτηρίζονται από σαφή βιομηχανική φυσιογνωμία και οι μικρότερες μονάδες (που είναι οι κατά πολύ περισσότερες) χωροθετούνται κυρίως στον οικιστικό ιστό, πάντα διάσπαρτα ελλείψει ειδικών ζωνών χρήσεων γης βιομηχανικού χαρακτήρα.

Στο κατώτερο της Περιφέρειας Θεσσαλίας επίπεδο, και συγκεκριμένα στο επίπεδο Δημοτικών Ενοτήτων (πρώην Καποδιστριακών Δήμων) έχουν θεσμοθετηθεί τα **Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια (ΓΠΣ) και Σχέδια Χωρικής Οικιστικής Οργάνωσης Ανοιχτής Πόλης (ΣΧΟΟΑΠ)** τα οποία παρουσιάζονται στον παρακάτω Πίνακα.

Πίνακας 15: Εγκεκριμένα ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ

A/A	α/α	Τίτλος	ΦΕΚ έγκρισης	ΦΕΚ τροποποίησης
ΠΕ Καρδίτσας				
1	1	ΓΠΣ Δ.Ε Σοφάδων Δ.Σοφάδων	155/ΑΑΠ/2011	

2	2	ΣΧΟΟΑΠ Δ.Ε Ιτάμου Δ.Καρδίτσας	350/ΑΑΠ/2011	
3	3	ΓΠΣ Δ.Ε Μουζακίου Δ.Μουζακίου	311/ΑΑΠ/2012	
4	4	ΣΧΟΟΑΠ Δ.Ε Κάμπου Δήμου Καρδίτσας	220/ΑΑΠ/2016	
5	5	ΓΠΣ Δ.Ε Καρδίτσας Δήμου Καρδίτσας	240/ΑΑΠ/2016	
6	6	ΣΧΟΟΑΠ Δ.Ε. Μητρόπολης Δήμου Καρδίτσας	244/ΑΑΠ/2016	
ΠΕ Λάρισας				
4	1	ΓΠΣ Δ.Ε Λάρισας Δ. Λαρισαίων	523/ΑΑΠ/2009	800/Δ/2019
5	2	ΓΠΣ Δ.Ε. Νίκαιας Δ.Κιλελέρ	527/ΑΑΠ/2009	52/ΑΑΠ/2014
6	3	ΓΠΣ Δ.Ε Νέσσωνος Δ.Τεμπών	198/ΑΑΠ/2011	
7	4	ΣΧΟΟΑΠ Δ.Ε. Κάτω Ολύμπου Δ.Τεμπών	13/ΑΑΠ/2012	
8	5	ΓΠΣ Δ.Ε Ελασσόνας και Τσαριτσάνης Δ.Ελασσόνας	201/ΑΑΠ/2013	
9	6	ΓΠΣ Δ.Ε. Γιάννουλης Δ.Λαρισαίων	225/ΑΑΠ/2013	
10	7	ΣΧΟΟΑΠ Δ.Ε Ευρυμενών Δ.Αγιάς	149/ΑΑΠ/2014	
11	8	ΓΠΣ Δ.Ε. Τυρνάβου Δήμου Τυρνάβου	321/ΑΑΠ/2016	
ΠΕ Μαγνησίας				
12	1	ΣΧΟΟΑΠ Δ.Ε. Πτελεού Δήμου Αλμυρού	188/ΑΑΠ/2012	
13	2	ΓΠΣ Δ.Ε. Νέας Αγκιάλου Δήμου Βόλου	236/ΑΑΠ/2016	
14	3	ΓΠΣ Πολεοδομικού Συγκροτήματος Βόλου	237/ΑΑΠ/2016	
15	4	ΣΧΟΟΑΠ Δ.Ε. Μακρινίτσας Δήμου Βόλου	275/ΑΑΠ/2016	
ΠΕ Τρικάλων				
16	1	ΓΠΣ Δ.Ε. Πύλης Δήμου Πύλης	32/ΑΑΠ/2012	
17	2	ΓΠΣ Δ.Ε. Φαρκαδόνας Δήμου Φαρκαδόνας	67/ΑΑΠ/2012	
18	3	ΣΧΟΟΑΠ Δ.Ε. Γόμφων Δήμου Πύλης	54/ΑΑΠ/2014	

Πέραν των παραπάνω θεσμοθετημένων Σχεδίων αρκετά ακόμη βρίσκονται σε διαδικασία εξέλιξης ή σε διαδικασία θεσμοθέτησης. Θα πρέπει να αναφερθεί ότι ο αριθμός των εγκεκριμένων Σχεδίων είναι πολύ μικρός σε επίπεδο Περιφέρειας. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι από σύνολο 101 Δημοτικών Ενοτήτων, μόλις οι 18 που αναφέρονται στον παραπάνω πίνακα έχουν θεσμοθετημένες χρήσεις γης.

Ο θεσμός της **Ζώνης Οικιστικού Ελέγχου** (ΖΟΕ) προβλέφθηκε από το άρθρο 29 του ν. 1337/1983. Με το άρθρο αυτό δημιουργήθηκαν δύο είδη ΖΟΕ, οι περιαστικές και οι ΖΟΕ της υπαίθρου ή

εξωαστικές. Συγκεκριμένα, με προεδρικά διατάγματα ορίζονται οι πόλεις και οι οικισμοί γύρω από τα εγκεκριμένα όρια των οποίων καθορίζονται ΖΟΕ. Με τα διατάγματα αυτά τίθενται οι όροι και οι περιορισμοί χρήσεως γης ή άλλοι όροι και περιορισμοί που επιβάλλονται μέσα στις ΖΟΕ και ιδιαίτερα το όριο εμβαδού, κάτω από το οποίο δεν επιτρέπεται η κατάτμηση της γης.

Στον πίνακα που ακολουθεί καταγράφονται συνοπτικά οι εγκεκριμένες Ζώνες Οικιστικού Ελέγχου, περιαστικές και προστασίας του περιβάλλοντος, στην Περιφέρεια Θεσσαλίας.

Πίνακας 16: Εγκεκριμένες ΖΟΕ

α/α	ΤΙΤΛΟΣ ΖΟΕ	ΔΗΜΟΣ	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ	ΦΕΚ
ΠΕ Καρδίτσας				
1	Καθορισμός Ζώνης Οικιστικού Ελέγχου ΖΟΕ κατωτάτου ορίου κατάτμησης και λοιπών όρων και περιορισμών δόμησης στην εκτός εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών προϋφισταμένων του έτους 1923 (23) περιοχή των Κοινοτήτων Μορφοβουνίου, Μεσενικόλα, Μοσχάτου, Λαμπερού, Καστανιάς, Καροπλεσίου, Μπελοκομύτη, Καρίτσας, Καρβασαρά, Νεοχωρίου, Πεζούλας, Φυλακτής, Κρυονερίου και Κερασιάς (Περιοχή οικισμών λίμνης Ν. Πλαστήρα - Ταυρωπού Νομού Καρδίτσας)	Λ. ΠΛΑΣΤΗΡΑ, τμ. ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ	ΠΛΑΣΤΗΡΑ, ΝΕΒΡΟΠΟΛΗΣ, ΑΓΡΑΦΩΝ, τμ. ΙΤΑΜΟΥ	885/Δ/1998
ΠΕ Λάρισας				
2	ΖΟΕ περιοχής του παραλιακού τμήματος των Κοινοτήτων Σκήτης-Σωτηρίτσας-Μελιβοίας Ν. Λάρισας	ΑΓΙΑΣ	ΜΕΛΙΒΟΙΑΣ	750/Δ/1991, τροπ. 194/Δ/1992
	Στα όρια της ΖΟΕ έχει θεσμοθετηθεί Σχέδιο Ανάπτυξης Παραθεριστικής Κατοικίας (ΣΧ.Α.Π.) στην ευρύτερη περιοχή του Αγιόκαμπου			1078/Δ/1996

3	Καθορισμός Ζώνης Οικιστικού Ελέγχου, κατωτάτου ορίου κατάτμησης και λοιπών όρων και περιορισμών δόμησης στην εκτός εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου και εκτός ορίων οικισμών προϋφισταμένων του έτους 1923 περιοχή του δήμου Ελασσόνας	ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ	ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ	871/Δ/2001
4	ΖΟΕ κοινοτήτων Αιγάνης και Κρανιάς Ν.Λάρισας, από το Δέλτα Πηνειού μέχρι τα όρια Ν. Λάρισας με το Ν. Πιερίας	ΤΕΜΠΩΝ	ΚΑΤΩ ΟΛΥΜΠΟΥ	589/Δ/1990
ΠΕ Μαγνησίας				
5	ΖΟΕ Βόλου (Δήμου Βόλου και Ν.Ιωνίας και των κοινοτήτων Διμηνιού, Αγριάς, Άλλης Μεριάς, Άνω Βόλου, Ανακασιάς και Αγ. Ονουφρίου) Ν. Μαγνησίας	ΒΟΛΟΥ	ΒΟΛΟΥ, τμ. Ν. ΙΩΝΙΑΣ, τμ. ΑΙΣΩΝΙΑΣ, τμ. ΑΓΡΙΑΣ, τμ. ΠΟΡΤΑΡΙΑΣ, τμ. ΙΩΛΚΟΥ, τμ. ΑΡΤΕΜΙΔΑΣ	63/Δ/1986, τροπ. 228/Δ/1989, 206/Δ/1993, 475/Δ/1996, 702/Δ/1997, 42/Δ/1999, 810/Δ/1999, 944/Δ/2002
ΠΕ Τρικάλων				
6	ΖΟΕ Τρικάλων (Δήμος Τρικκαίων) Ν.Τρικάλων	ΤΡΙΚΚΑΙΩΝ	ΤΡΙΚΚΑΙΩΝ	363/Δ/1990, 1008/Δ/1993, 1061/Δ/2005, 431/Δ/2006

Στην περιφέρεια Θεσσαλίας πολεοδομικά οργανωμένες περιοχές για την εξυπηρέτηση χρήσεων εκτός της κατοικίας υπάρχουν μόνο αυτές που αφορούν το δευτερογενή τομέα. Πρόκειται για τις **Βιομηχανικές περιοχές** της ΕΤΒΑ (ΒΙΠΕ Βόλου, παράρτημα ΒΙΠΕ Βόλου, ΒΙΠΕ Λάρισας, ΒΙΠΕ Καρδίτσας) καθώς και για περιοχές εντός των ΓΠΣ των πόλεων Μουζάκι, Καρδίτσα, Σοφάδες, Παλαμάς, Λιβάδι, Ελασσόνα, Τύρναβος, Αμπελώνας, Φαλάνη, Γιάννουλη, Λάρισα, Νίκαια, Φάρσαλα, Τσαριτσάνη, Βελεστίνο, Βόλος, Νέα Ιωνία, Αγριά, Αλμυρός, Ευξεινούπολη, Ν. Αγχίαλος, Σκόπελος, Σκιάθος, Φαρκαδόνα, Καλαμπάκα, Τρίκαλα, Πύλη, Οιχαλία που έχουν χαρακτηριστεί σαν ζώνες βιομηχανίας/βιοτεχνίας/ χονδρεμπορίου, κ.λ.π.).

ΣΤ.1.6.2. Διάρθρωση και λειτουργίες

Η Περιφέρεια Θεσσαλίας είναι μια από τις κεντρικές περιοχές της χώρας, σχετικά αναπτυγμένη. Σε αυτή υπάρχει η μεγαλύτερη πεδινή περιοχή της χώρας. Στην περιοχή βρίσκεται επίσης το ιστορικό βιομηχανικό κέντρο Βόλου και η βιομηχανική περιοχή Βόλου, από τις μεγαλύτερες και παλιότερες στη χώρα, ένα σημαντικό αστικό κέντρο που προσφέρει ανώτερου βαθμού υπηρεσίες και διεθνούς επιπέδου τεχνική υποδομή (οδικός και σιδηροδρομικός άξονας, λιμάνι). Η Λάρισα, ο Βόλος, τα

Τρίκαλα, η Καρδίτσα και ο Τύρναβος είναι τα αστικά κέντρα (με πληθυσμό πάνω από 10.000 κατοίκους) της Περιφέρειας Θεσσαλίας.

Πέρα από τα δύο μεγάλα αστικά κέντρα της Λάρισας και του Βόλου, που αποτελούν μια σημαντική αγορά 300.000 κατοίκων, σημαντικής εισοδηματικής στάθμης, η Θεσσαλία έχει και μικρότερα δυναμικά αστικά κέντρα (Τρίκαλα, Καρδίτσα, Τύρναβος) και άλλους 30 οικισμούς με πληθυσμό μεγαλύτερο από 2.000 κατοίκους, άμεσα συνδεδεμένους με τις εξελίξεις στον αγροτικό χώρο.

Σύμφωνα με την Αναθεώρηση του ΠΠΧΣΑΑ Θεσσαλίας επιδιώκεται η ενίσχυση του αναπτυξιακού ρόλου επιλεγμένων οικισμών απ' όλα τα επίπεδα. Για την εξυπηρέτηση του στόχου αυτού οι οικισμοί κατατάσσονται σε 4 κατηγορίες και εφαρμόζεται διαφορετικός βαθμός ενίσχυσής τους ανάλογα με τον ρόλο που αυτοί καλούνται να διαδραματίσουν στο πλαίσιο του αναπτυξιακού σχεδιασμού της Περιφέρειας. Η συνολική ενίσχυση κάθε οικιστικού κέντρου κατευθύνεται στην κάλυψη των αναγκών που απορρέουν από τον συγκεκριμένο ρόλο καθενός, με βάση τα συγκριτικά πλεονεκτήματά του, αναδεικνύοντας παράλληλα τα ιδιαίτερα στοιχεία που συνθέτουν τη δικιά του ταυτότητα. Η εξειδίκευση/ διαφοροποίηση/ συμπληρωματικότητα των οικιστικών κέντρων αποτελούν βασική επιλογή της πολιτικής αυτής όπως και η διαδημοτική συνεργασία και γενικά η «δικτύωση» τους με βάση κοινά χαρακτηριστικά (δυνατότητες/ προβλήματα).

Συνακόλουθα, οι οικισμοί της Περιφέρειας κατατάσσονται, σε περιφερειακό επίπεδο, ως εξής:

1. Η πρώτη κατηγορία περιλαμβάνει τη Λάρισα και το Βόλο, θεωρουμένων ως δίπολο: επιδιώκεται η δημιουργία ενός ισχυρού πόλου ανάπτυξης περιφερειακής και διαπεριφερειακής εμβέλειας, ιδιαίτερα σημαντικού σε Εθνικό επίπεδο και με προοπτική μελλοντικά να διεκδικήσει ρόλο στο διεθνή χώρο. Έμφαση δίνεται στη συμπληρωματικότητα, τη σύνδεση και τη δικτύωση των δραστηριοτήτων των δύο πόλεων.
2. Η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει τα Τρίκαλα και την Καρδίτσα, κέντρα των αντίστοιχων Περιφερειακών Ενοτήτων: επιδιώκεται η δημιουργία μιας ισχυρής ζώνης ανάπτυξης στη δυτική Θεσσαλία της οποίας και αποτελούν τη βάση. Δίνεται έμφαση στην ενίσχυση της σύνδεσης και στη δικτύωση των δραστηριοτήτων τους παράλληλα με τη βελτίωση (εξασφάλιση της εύκολης) της πρόσβασης τους, με την ολοκλήρωση των αντίστοιχων οδικών αξόνων, προς την έδρα της Περιφέρειας (Λάρισα), με την οποία υπάρχει ισχυρή σχέση.
3. Η τρίτη κατηγορία περιλαμβάνει τους οικισμούς με σημαντικό/διακεκριμένο ρόλο στον αναπτυξιακό σχεδιασμό. Κατά σειρά αξιολόγησης ως τέτοιοι θεωρούνται:
 - Τα οικιστικά κέντρα 3ου περιφερειακού επιπέδου
 - Τα οικιστικά κέντρα 4ου περιφερειακού επιπέδου
 - Οι οικισμοί που διαθέτουν συγκριτικά πλεονεκτήματα ή/ και δυνατότητες να αναλάβουν ιδιαίτερο ρόλο όπως είναι:
 - Οι οικισμοί της ενδοχώρας με δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης καθώς και τα οικιστικά κέντρα εξυπηρέτησης ορεινών/προβληματικών περιοχών (ορεινά κεφαλοχώρια). Σε αυτούς περιλαμβάνονται και οι οικισμοί με αξιόλογο κτιριακό απόθεμα ή και μεμονωμένα κτίρια ή στοιχεία, οι κεντρικοί οικισμοί σε περιοχές παραγωγής τοπικών προϊόντων και γενικά όπου διαθέτουν συγκριτικά πλεονεκτήματα (ιαματικά λουτρά, τεχνητές λίμνες, αξιόλογο φυσικό περιβάλλον, κλπ).
 - Οι παραλιακοί οικισμοί. Ξεχωρίζουν οι οικισμοί του Πηλίου και των νησιών που απευθύνονται και στο διεθνή τουρισμό, καθώς και τα λοιπά παραθεριστικά κέντρα του τοπικού πληθυσμού στα παράλια του Ν. Λάρισας και στον Παγασητικό.

Στον βαθμό που οι οικισμοί συνδυάζουν περισσότερους του ενός ρόλους, θα πρέπει να τύχουν ανάλογης αντιμετώπισης.

4. Η τέταρτη κατηγορία περιλαμβάνει τους υπόλοιπους οικισμούς της Περιφέρειας.

Στο πλαίσιο αυτό, οι λειτουργίες των τεσσάρων μεγάλων πόλεων προσδιορίζονται ως εξής:

Πίνακας 17: Λειτουργίες μεγάλων πόλεων Θεσσαλίας

<i>Λάρισα</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Διοικητικό κέντρο: Έδρα Περιφέρειας και Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Κόμβος επικοινωνιών – Κέντρο εμπορίου και μεταποίησης με εξειδίκευση στα γεωργικά προϊόντα και τρόφιμα – Κέντρο παροχής υπηρεσιών υγείας (Πανεπιστημιακό Νοσοκομείο) – Πολιτιστικό Κέντρο
<i>Βόλος</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Διοικητικό κέντρο: Έδρα Περιφερειακής Ενότητας – Λιμάνι- συγκοινωνιακός κόμβος – Παραδοσιακό Βιομηχανικό κέντρο – Τουριστικό-πολιτιστικό κέντρο – Έδρα του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας – Έρευνα και Τεχνολογία
<i>Καρδίτσα</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Αστικό κέντρο – Διοικητικό κέντρο: Έδρα Περιφερειακής Ενότητας – Κέντρο υπηρεσιών προς την αγροτική παραγωγή υπερτοπικής εμβέλειας, με επιπλέον έμφαση στην υποστήριξη (έρευνα κλπ.) της βαμβακοκαλλιέργειας και της κτηνοτροφίας – Κέντρο μεταποίησης τοπικά παραγόμενων αγροτικών προϊόντων και τροφίμων – Ανάπτυξη ήπιων μορφών τουρισμού εθνικής εμβέλειας (φυσικό περιβάλλον-ορεινά-Λ. Πλαστήρα-Λ. Σμοκόβου).
<i>Τρίκαλα</i>	<ul style="list-style-type: none"> – Αστικό κέντρο – Διοικητικό κέντρο: Έδρα Περιφερειακής Ενότητας – Κέντρο υπηρεσιών προς την αγροτική παραγωγή, με έμφαση στη Ζωική και Δασική – Κέντρο Μεταποίησης Αγροτικών Προϊόντων (ιδιαίτερα γαλακτοκομικών-τυροκομικών) – Συγκοινωνιακός κόμβος – Εμπορική δραστηριότητα – Τουρισμός διεθνούς εμβέλειας (Μετέωρα-Πίνδος)

ΣΤ.1.6.3. Πολιτιστική κληρονομιά

Η Περιφέρεια Θεσσαλίας διακρίνεται για τη σημαντική της πολιτιστική κληρονομιά, όπως αυτή αποδεικνύεται από τα ευρήματα της Νεολιθικής περιόδου, τα μνημεία της Κλασικής και της Ελληνιστικής περιόδου, τα ιστορικά μνημεία της Μεταβυζαντινής περιόδου, αλλά και τα Νεότερα Μνημεία. Εξάλλου, πολλές περιοχές της Θεσσαλίας σχετίζονται με την μυθολογία: ο Όλυμπος ως κατοικία του Δωδεκάθεου, το Πήλιο με τους Κενταύρους, η Ιωλκός με τον Ιάσωνα και την

Αργοναυτική εκστρατεία, η Φθία με τον Αχιλλέα και τον Πάτροκλο, τα Τρίκαλα με τον Ασκληπιό και η Λάρισα με τον Ιπποκράτη.

ΠΕ Καρδίτσας

Η περιοχή κατοικήθηκε από τα προϊστορικά χρόνια (6000 π.Χ περίπου) κυρίως στα πεδινά της. Από τις αρχαιότερες πόλεις είναι η Άρνη μεταξύ Πύργου και Ματαράγκας, το Κιέριο που δημιουργήθηκε αργότερα στην ίδια περιοχή, οι Γόμφοι κοντά στο Μουζάκι (περιλαμβάνονται στα διοικητικά όρια του νομού Τρικάλων), η Μητρόπολη (Παλιόκαστρο) στη θέση του ομώνυμου οικισμού, η Ιθώμη κοντά στην κωμόπολη Φανάρι, κ.ά. Από τα Βυζαντινά μνημεία της περιοχής ξεχωρίζουν το Κάστρο Φαναρίου, καθώς και τα μοναστήρια Ι.Μ. Πελεκητής Καρίτσας, Ι.Μ. Κορώνας Μεσενικόλα, Ι.Μ. Πέτρας Καταφυγίου, Ι.Μ. Κοιμήσεως Θεοτόκου Ρεντίνας, Ι.Μ. Κοιμήσεως Θεοτόκου Σπηλιάς Κουμπουριανών. Σημειώνουμε επίσης το μοναστήρι του Αγ. Γεωργίου Καραϊσκάκη και το σπήλαιο στο οποίο γεννήθηκε ο Γεώργιος Καραϊσκάκης στην ευρύτερη περιοχή του Μαυρομματίου, το Ξωκλήσι της Ζωοδόχου πηγής στην ευρύτερη περιοχή του Μεσενικόλα, οι παραδοσιακές βρύσες Σκέντζος, Ρίζα, Καναλάκος, Τράχος, Σκλήθρος στην ευρύτερη περιοχή του Μαυρομματίου, το μοναστήρι της Αγίας Τριάδας που στέγαζε σανατόριο στην ευρύτερη περιοχή του Μορφοβουνίου, το μοναστήρι της Αγ. Τριάδας που ήταν καταφύγιο των Ελλήνων στην Τουρκοκρατία στην ευρύτερη περιοχή του Μουζακίου, οι παλαιές γέφυρες Σοφάδων και Μοσχολουρίου, Το Γεφύρι, μονότοξο, πετρόχτιστο, 14ου αιώνα στην περιοχή του Ανθηρού, η Γέφυρα του Κοράκου στον Ανθηρό, η Καμάρα του Πετρωτού, η Τοξοτή γέφυρα στο Δροσάτο, η Γέφυρα του Καταφυλλίου.

ΠΕ Λάρισας

Η περιοχή κατοικήθηκε από τη Μέση Παλαιολιθική εποχή (100.000 π.Χ). Η Λάρισα είναι μία από τις αρχαιότερες πόλεις που κατά την εποχή του Τρωικού πολέμου αναδείχτηκε στη μεγαλύτερη πόλη της ευρύτερης περιοχής. Ιδιαίτερη ακμή γνώρισε τον 6ο και 5ο αιώνα π.Χ. Άλλοι αρχαιολογικοί χώροι που ξεχωρίζουν είναι:

- Μελιβοία Αγιοκάμπου όπου σώζονται ίχνη από το αρχαίο τείχος καθώς και το αρχαίο λιμάνι (όρμος Κρυσιάνα),
- Ολοσσόνα στη θέση που είναι χτισμένη η Ελασσόνα,
- Αρχαίο λατομείο μαρμάρου στο Καστρί Αγιάς,
- Φάρσαλος, Σκοτούσα, Φαλάννα, Γόννος, Κραννών, Ευύδριον στην περιοχή των ομόνυμων οικισμών. Από τα Βυζαντινά μνημεία της περιοχής ξεχωρίζουν ο αρχαιολογικός χώρος «Φρούριο» πόλεως Λάρισας,
- η Ι.Μ. Ολυμπιώτισσας πόλεως Ελασσόνας,
- ο αρχαιολογικός χώρος Αζώρου Ελασσόνας,
- το Τζαμί Ελασσόνας, το Τεκές Χασάν Μπαμπά Τεμπών,
- το Χαμάμ πόλεως Τυρνάβου,
- το Αρχοντικό Γ. Σβαρτς στα Αμπελάκια,
- η Ι.Μ. Αγίου Δημητρίου Στομίου,
- το Μνημείο-Μουσείο του πατέρα της ιατρικής Ιπποκράτη απέναντι από το Αλκαζάρ στην πόλη της Λάρισας,
- το παρθεναγωγείο, κτίσμα του 1871 που στεγάζει νηπιαγωγείο στην περιοχή Αγιάς,
- το αρχοντικό του Αλεξούλη στην περιοχή Αγιάς,
- τον πύργο του Χατζηκώστα και τα νεοκλασικά σπίτια στην περιοχή Αγιάς,
- τα αρχοντικά του Ευθύμιου Ευθυμιάδη και του Σωκράτη Σολωμού στα Αμπελάκια,

- το σπίτι του Θανάση Χαϊμάδη, κέντρο δράσης στον αντιστασιακό αγώνα, με όλο τον εξοπλισμό του παράνομου τυπογραφείου στην ευρύτερη περιοχή των Αμπελακίων,
- το Γεφύρι στην Ελασσόνα, το πέτρινο γεφύρι από το οποίο πέρασε το 1084 τα στρατεύματα του ο Αλέξιος Α' Κομνηνός ακολουθώντας τη δευτερεύουσα οδό Στόμιο - Αγιοκάμπο,
- τα δύο αρχοντικά, σημάδια του αλλοτινού πλούτου της Ραψάνης,
- τους πύργους του Μαμτζιού, του Ραματά και του Κουρμαζάχου,
- το αρχοντικό του Δαμουλά που στέγαζε αυστριακό προξενείο στην Τσαρίτσανη,
- η πηγή της Αγίας Άννας στην ευρύτερη περιοχή του Τυρνάβου,
- το σπίτι-στρατηγείο στον Ελληνοτουρκικό πόλεμο καθώς και οι πηγές του Απίδανου στα Φάρσαλα.

Π.Ε. Μαγνησίας και ΠΕ Σποράδων

Η (πεδινή κυρίως) περιοχή ήταν ήδη πυκνοκατοικημένη κατά τη νεολιθική εποχή. Έχουν βρεθεί 40 περίπου προϊστορικοί οικισμοί με σημαντικότερους το Σέσκλο και το Δίμηνη. Άλλοι σημαντικοί αρχαιολογικοί χώροι είναι η Δημητριάδα, η Γορίτσα, οι Παγασαί, και η Ιωλκός στην ευρύτερη περιοχή του Βόλου, οι Φεραί στο Βελεστίνο, Πύρασος στη Ν. Αγχίαλο, Φυλακή, Γλαφυραί, Πτελεός στην ευρύτερη περιοχή των ομώνυμων οικισμών.

Στη Σκόπελο τα παλαιότερα λείψανα κατοίκησης χρονολογούνται μεταξύ 16ου και 14ου αιώνα π.Χ. (Στάφυλος). Αρχαίοι οικισμοί είναι η Πεπάρηθος στη θέση του Κάστρου της πόλης της Σκοπέλου, η Σελινούς στην περιοχή Λουτρακίου Γλώσσας και ο Πάνορμος στον ομώνυμο όρμο. Στη Σκιάθου η ομώνυμη πόλη χρονολογείται ότι ιδρύθηκε τον 6ο-5ο αιώνα π.Χ. Στην Αλόνησο και στα γύρω νησιά, νεολιθικές εγκαταστάσεις έχουν εντοπισθεί στις θέσεις Γλυφά και Στενή Βάλλα, στην Περιστερά, στη Κυρά Παναγιά, στο σπήλαιο του Κύκλωπα στο νησί Γιούρα, στη νησίδα Μ. Κοκκινόκαστρο και αλλού. Στη χερσόνησο Κοκκινικάστρου τοποθετείται η αρχαία πόλη της Ίκου. Οι σημαντικότεροι οικισμοί κατά την Βυζαντινή περίοδο, ήταν η Δημητριάδα και οι Φθιώτιδες Θήβες στην ευρύτερη περιοχή Νέας Αγχιάλου. Στις Φθιώτιδες Θήβες ανακαλύφθηκε πρόσφατα το θέατρο της πόλης (3500 θέσεων) που σώζεται σε πολύ καλή κατάσταση. Άλλα σημαντικά βυζαντινά μνημεία είναι ο Ι.Ν. Αγίου Νικολάου στα Κανάλια, η Βασιλική Δαμοκρατείας στη Δημητριάδα, η Κάτω Μονή Ξενιάς Αλμυρού, η Άνω Μονή Ξενιάς Κοκκωτών, το Κάστρο Πτελεού, ο οικισμός Παλαιού Πλατάνου, το Κάστρο Σκιάθου, η Ι. Μ. Ευαγγελιστριάς Σκιάθου, η Παναγία Κεχριά Σκιάθου, η Παναγία Εικονίστρια Σκιάθου, το Κάστρο Σκοπέλου, η Παναγίτσα Κάστρου Σκοπέλου. Σημειώνουμε επίσης τα αρχοντικά και νεοκλασικά σπίτια στην περιοχή του Βόλου, το μοναστήρι του Αγίου Λαυρεντίου στον ομώνυμο οικισμό, το εκκλησάκι της Παναγίας της Τρύπας, χτισμένο μέσα σε βράχο στη θάλασσα στην ευρύτερη περιοχή της Αγριάς, τα ερείπια του μοναστηρίου της Αγίας Τριάδας στις Νήες, την εκκλησία του Αγίου Αθανασίου και το ξωκλήσι της Αγίας Τριάδας στην ευρύτερη περιοχή του Ανήλιου, τον Πύργο του Κοσκολή που αποτέλεσε το πρώτο εργοστάσιο κατεργασίας μεταξιού στα Κάτω Λεχώνια, τη βρύση του Μαυρογιάννη στα Άνω Λεχώνια, το κτίριο του «Ελληνικού Σχολείου» που δίδαξε ο Κώστας Βάρναλης ως φιλόλογος στην Αργαλαστή, το περίτεχνο καμπαναριό των Αγ. Αποστόλων και το σπίτι του Φιλικού Μαργαρίτη Δημάδη στην Αργαλαστή, το Μοναστήρι του Αγίου Νικολάου στην περιοχή Πάου, η εκκλησία του Αγίου Δημητρίου στο ορεινό Νεοχώρι με τοιχογραφίες του Παγώνη, το μοναστήρι του Αϊ Γιάννη του Προδρόμου στη Βυζίτσα, το αρχοντικό του Τριαντάφυλλου στη Δράκεια, το ξωκλήσι του Σταυρού στη θέση «Ανεμούτσα» ανάμεσα στη Δράκεια και στην Αγριά, τα αρχοντικά του Κωσταντινίδη, του Φρονίμου, του Πρίγκου και του Ρέτσου στη Ζαγορά, το «Ελληνοσχολείο» στη συνοικία του Αγίου Γεωργίου στο δρόμο για το Χορευτό, πλήθος εκκλησιών στην ευρύτερη περιοχή της Ζαγοράς, τις μαρμάρινες βρύσες του Δεσπότη και του Κάραλλη στη Ζαγορά, τα αρχοντικά των οικογενειών Μουσλή, Τοπάλη, Βασαρδάνη, Γουργιώτη,

Μαραγκλή και Σκωτεινιώτη στη Μακρυνίτσα, τη βρύση στη κεντρική πλατεία της Μακρυνίτσας και πλήθος από εκκλησίες και μοναστήρια στην ευρύτερη περιοχή της, τις βρύσες, τα αρχοντικά, το λιοτρίβι και το σταθμός του τρένου στην ευρύτερη περιοχή των Μηλεών, τη «Τρανή Βρύση» στο Προμύρι, την εκκλησία της Παναγιάς, χτισμένη πάνω στα θεμέλια του ναού της Άρτεμης στη παραθαλάσσια τοποθεσία Θεοτόκος, τα αρχοντικά στην Πορταριά και στο Τρίκερι, το μοναστήρι της Ευαγγελίστριας πίσω από το οποίο υπάρχει το αρχαίο θέατρο που κατασκευάστηκε από πολιτικούς κρατούμενους στο παλιό Τρίκερι, το σπίτι του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη στη Σκιάθο, το μοναστηράκι του Αγ. Ιωάννη, το «Κρυφό» όπως λέγεται για το κρυφό σχολειό του στην Τουρκοκρατία κοντά στη μονή της Παναγίας της Κουνίστρας.

Π.Ε. Τρικάλων

Πρωτοκατοικήθηκε την παλαιολιθική εποχή. Στους αρχαίους χρόνους ιδιαίτερα πυκνοκατοικημένες ήταν οι παραποτάμιες περιοχές με σημαντικότερες τις πόλεις Τρίκκη στη θέση της σημερινής πόλης των Τρικάλων και Αιγίνιον στην ευρύτερη περιοχή της Καλαμπάκας. Άλλοι αρχαιολογικοί χώροι στην παραποτάμια περιοχή του Πηνειού είναι το Φακίον, οι Πειρεσίοι, το Πελλινναίον. Οι σημαντικότεροι οικισμοί κατά την Βυζαντινή περίοδο, ήταν η Τρίκκη και οι Σταγοί (Αιγίνιο). Άλλα σημαντικά βυζαντινά μνημεία είναι ο Ι.Ν. Πόρτας-Παναγιάς Πύλης, η Ι.Μ. Αγίου Βησσαρίωνος (Δούσικο) στον Αγ. Βησσαρίωνα, ο Ι.Ν. Κοιμήσεως Θεοτόκου (Μητρόπολη) Καλαμπάκας, η Ι.Μ. Κοιμήσεως Θεοτόκου Βυτουμιά, ο Βυζαντινός ναός στο Ζάρκο, η Συνοικία «Βαρούσι» πόλεως Τρικάλων, το Φρούριο πόλεως Τρικάλων, η Τέμενος Οσμάν Σαχ πόλεως Τρικάλων. Σημειώνουμε επίσης τη γέφυρα Χατζηπέτρου στην ευρύτερη περιοχή του Νεραΐδοχωρίου, την πέτρινη βρύση στην είσοδο του χωριού Νεραΐδοχώρι, τον πύργο του Χατζή Γάκη στο Περτούλι, τη μονότοξη λίθινη γέφυρα στην ευρύτερη περιοχή της Πύλης.

ΣΤ.1.7. Κοινωνικο-οικονομικό περιβάλλον

ΣΤ.1.7.1. Δημογραφική κατάσταση

Στις ελληνικές απογραφές αναφέρονται οι όροι πραγματικός και μόνιμος πληθυσμός, οι οποίοι εξηγούνται παρακάτω:

- de facto ή πραγματικός πληθυσμός ενός τόπου ορίζουν οι στατιστικές υπηρεσίες το συνολικό πληθυσμό που βρέθηκε και απογράφηκε κατά την απογραφή στο συγκεκριμένο τόπο, ανεξάρτητα από το αν διαμένει μόνιμα στον τόπο αυτό, ή αν είναι προσωρινός ή περαστικός.
- μόνιμος πληθυσμός ορίζεται ο συνολικός πληθυσμός που δήλωσε ως μόνιμη κατοικία του κατά την απογραφή του τον συγκεκριμένο τόπο, ανεξάρτητα από το πού βρέθηκε και απογράφηκε στην επικράτεια της χώρας.
- νόμιμος πληθυσμός θεωρείται ο αριθμός των δημοτών κάθε δήμου της χώρας με την υπηκοότητα της χώρας και διαμένουν μόνιμα στην χώρα.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται τα πληθυσμιακά στοιχεία για το σύνολο της Χώρας, την Περιφέρεια Θεσσαλίας και τις Περιφερειακές Ενότητες αυτής. Τα στοιχεία προέρχονται από τις επίσημες απογραφές 1991, 2001 και 2011 και αφορούν τον μόνιμο και τον de facto πληθυσμό. Πέραν των απόλυτων πληθυσμιακών μεγεθών παρουσιάζεται και η ποσοστιαία μεταβολή μεταξύ των απογραφών 1991-2011 και 2001-2011.

Πίνακας 18: Πληθυσμιακά δεδομένα απογραφών 1991, 2001, 2011

Περιγραφή	Πληθυσμοί						Μεταβολή %			
	1991		2001		2011		1991-2011		2001-2011	
	Μόνιμος	De Facto	Μόνιμος	De Facto	Μόνιμος	De Facto	Μόνιμος	De Facto	Μόνιμος	De Facto
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	10223392	10259900	10934097	10964020	10816286	10940777	5,80	6,64	-1,08	-0,21
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	729505	734846	740115	753888	732762	737485	0,45	0,36	-0,99	-2,18
ΠΕ ΛΑΡΙΣΑΣ	271786	270612	282156	279305	284325	282507	4,61	4,40	0,77	1,15
ΠΕ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ	123215	126854	120265	129541	113544	119686	-7,85	-5,65	-5,59	-7,61
ΠΕ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	184692	185695	192086	193439	190010	188336	2,88	1,42	-1,08	-2,64
ΠΕ ΣΠΟΡΑΔΩΝ	11581	12739	12919	13556	13798	14464	19,14	13,54	6,80	6,70
ΠΕ ΤΡΙΚΑΛΩΝ	138231	138946	132689	138047	131085	132492	-5,17	-4,64	-1,21	-4,02

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της πιο πρόσφατης επίσημης απογραφής (2011) ο συνολικός πληθυσμός της Περιφέρειας Θεσσαλίας ήταν 732.762 άτομα. Σε σχέση με το σύνολο του πληθυσμού της χώρας ο πληθυσμός της Θεσσαλίας είναι το 6,78%. Η Περιφέρεια Θεσσαλίας κατατάσσεται στην τρίτη θέση από πλευράς πληθυσμιακού δυναμικού, μετά την Αττική και την Κεντρική Μακεδονία.

Το μεγαλύτερο τμήμα του πληθυσμού της Περιφέρειας Θεσσαλίας και στις τρεις απογραφές βρίσκεται στην ΠΕ Λάρισας, η οποία παρουσιάζει πληθυσμιακή αύξηση κατά το διάστημα 2001-2011. Επίσης πληθυσμιακή αύξηση παρουσιάζει και η ΠΕ Σποράδων, σε αντίθεση με τις υπόλοιπες Περιφερειακές Ενότητες (Καρδίτσας, Μαγνησίας και Τρικάλων), οι οποίες ακολουθούν την πορεία του συνόλου της Χώρας, παρουσιάζοντας πληθυσμιακή μείωση το διάστημα 2001-2011. Οι μεγαλύτερη ποσοστιαία μείωση πληθυσμού παρουσιάζεται στην ΠΕ Καρδίτσας.

Για να προσδιορίσουμε τα δημογραφικά χαρακτηριστικά της περιφέρειας θα χρησιμοποιήσουμε τους δείκτες γήρανσης, εξάρτησης και νεανικότητας σε συγκριτική βάση με αυτούς της χώρας.

- Δείκτης Γήρανσης = (Πληθυσμός 65 ετών & άνω / Πληθυσμός 0-14 ετών) * 100
- Δείκτης εξάρτησης = (Πληθυσμός 65 ετών & άνω / Πληθυσμός 15-64 ετών) * 100
- Δείκτης Αντικατάστασης Α = (Πληθυσμός από 10-14 ετών / Πληθυσμός 60-64 ετών) * 100
- Δείκτης Αντικατάστασης Β = (Πληθυσμός από 15-19 ετών / Πληθυσμός 65-69 ετών) * 100

Στον παρακάτω Πίνακα παρουσιάζονται οι προαναφερόμενοι δείκτες για την Περιφέρεια Θεσσαλίας και για το σύνολο της Χώρας.

Πίνακας 19: Πληθυσμιακοί δείκτες

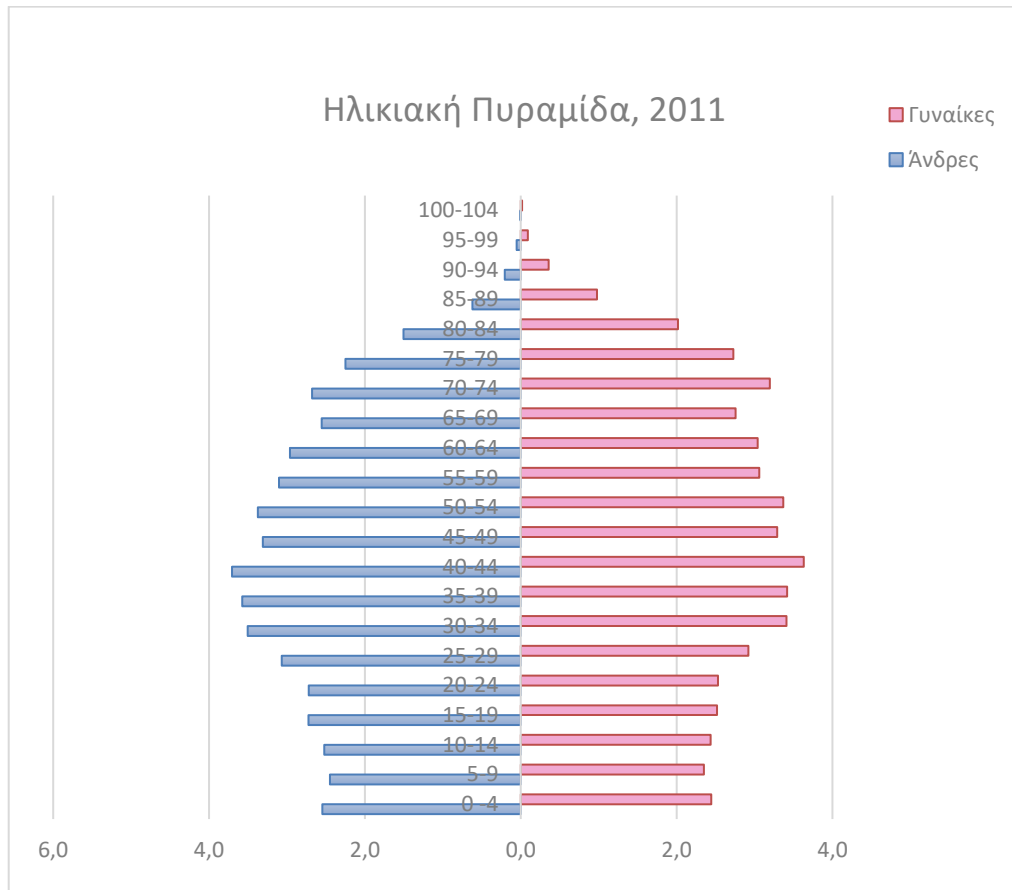
Επίπεδο	Δείκτης Γήρανσης	Δείκτης εξάρτησης	Δείκτης Αντικατάστασης Α	Δείκτης Αντικατάστασης Β
Χώρα	134,38	29,54	83,01	108,85
Περιφέρεια Θεσσαλίας	149,32	34,82	167,37	98,64

Οι δείκτες γήρανσης και εξάρτησης της Περιφέρειας είναι αυξημένοι δε σύγκριση με των αντίστοιχων της Χώρας, γεγονός που φανερώνει γερασμένο πληθυσμό και μεγάλο ποσοστό εξαρτώμενων ατόμων από τον παραγωγικής ηλικίας πληθυσμό.

Οι δείκτες αντικατάστασης A και B, παρουσιάζουν τον αριθμό των νέων που πρόκειται να αντικαταστήσει έναν ηλικιωμένο στον παραγωγικό πληθυσμό και είναι υψηλότεροι αυτών της Χώρας γεγονός που σημαίνει ότι η ανανέωση των γενεών είναι αυξημένη στην Περιφέρεια Θεσσαλίας. Όσο περισσότεροι νέοι ανανεώνουν τον πληθυσμό ή αντικαθιστούν με τη σειρά τους γηραιότερες ηλικιακές ομάδες τόσο αυξάνεται ο παράγοντας του ανθρώπινου κεφαλαίου στην παραγωγική διαδικασία με θετικές συνέπειες στην ανάπτυξη.

Στο παρακάτω διάγραμμα παρουσιάζεται η ηλικιακή πυραμίδα για την Περιφέρεια Θεσσαλίας, με βάση τα στοιχεία της απογραφής του 2011.

Διάγραμμα 1: Ηλικιακή πυραμίδα Περιφέρεια Θεσσαλίας, στοιχεία 2011

Ένα ακόμη στοιχείο που θα εξεταστεί στα πλαίσια της παρούσας, όσον αφορά τα δημογραφικά χαρακτηριστικά, είναι το επίπεδο εκπαίδευσης των κατοίκων της Περιφέρειας Θεσσαλίας.

Πίνακας 20: Επίπεδο εκπαίδευσης, στοιχεία 2011

Τόπος μόνιμης διαμονής	Επίπεδο εκπαίδευσης							
	Σύνολο	Κάτοχοι διδακτορικού ή μεταπτυχιακού τίτλου / Πτυχιούχοι Παν/μίου - Πολυτεχνείου, ΑΤΕΙ, ΑΣΠΑΙΤΕ, ανώτερων επαγγελματικών και ισότιμων σχολών	Πτυχιούχοι μεταδευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ΙΕΚ, Κολλέγια κλπ.)	Απόφοιτοι Λυκείου (Γενικού, Εκκλησιαστικού, Επαγγελματικού κλπ.)	Απόφοιτοι τριτάξιου Γυμνασίου και πτυχιούχοι Επαγγελματικών Σχολών	Απόφοιτοι Δημοτικού	Εγκατέλειψαν το Δημοτικό, αλλά γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση / Ολοκλήρωσαν την προσχολική αγωγή / Δεν γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση	Μη κατατασσόμενοι (άτομα γεννηθέντα μετά την 1/1/2005)
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	732.762	104.183	25.888	147.848	91.850	198.559	118.236	46.198
ΠΕ ΛΑΡΙΣΑΣ	284.325	43.431	9.553	59.563	35.290	73.004	44.014	19.470
ΠΕ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ	113.544	12.064	3.020	19.797	14.214	35.706	22.533	6.210
ΠΕ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	190.010	30.017	8.268	42.766	25.030	47.390	24.440	12.099
ΠΕ ΣΠΟΡΑΔΩΝ	13.798	1.549	765	2.818	2.226	3.767	1.752	921
ΠΕΤΡΙΚΑΛΩΝ	131.085	17.122	4.282	22.904	15.090	38.692	25.497	7.498

Στον παραπάνω πίνακα παρουσιάζεται το επίπεδο εκπαίδευσης του μόνιμου πληθυσμού της Περιφέρειας Θεσσαλίας και των Περιφερειακών Ενοτήτων αυτής, σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής 2011. Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία το μεγαλύτερο ποσοστό, 27,10% είναι απόφοιτοι δημοτικού, γεγονός που σχετίζεται άμεσα με τα στοιχεία της προηγούμενης παραγράφου για τον γερασμένο πληθυσμό της Περιφέρειας. Ακολουθούν οι απόφοιτοι λυκείου με 20,18%. Σε επίπεδο Περιφέρειας το 50,46% ανήκει στις κατηγορίες που έχουν ολοκληρώσει τα στάδια της υποχρεωτικής εκπαίδευσης στην Χώρα (μέχρι και τριετή φοίτηση στο Γυμνάσιο), ενώ το 43,23% είναι είτε απόφοιτοι δημοτικού ή εγκατέλειψαν το δημοτικό. Ένα ποσοστό 6,3% δεν δύναται να ενταχθεί στις παραπάνω κατηγορίες, καθώς αφορά άτομα γεννημένα μετά την 01-01-2005.

ΣΤ.1.7.2. Παραγωγική διάρθρωση

Πρωτογενής Τομέας

Ο πρωτογενής τομέας διαδραματίζει ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στη δημιουργία ΑΠΑ (Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία) και ΑΕΠ στην Περιφέρεια Θεσσαλίας. Η συμμετοχή του πρωτογενή τομέα στη συνολική ΑΠΑ της Περιφέρειας ανέρχεται στο 9% για το έτος 2011, διαδραματίζοντας έτσι σημαντικό ρόλο στην οικονομία της Περιφέρειας. Ο πρωτογενής τομέας της Θεσσαλίας αποτελεί όχι μόνο σημαντική δραστηριότητα για τη Περιφέρεια, λόγω και της άμεσης διασύνδεσής του με τον δευτερογενή τομέα της, αλλά και σημαντική δραστηριότητα για τη Χώρα, λόγω της ιδιαίτερα μεγάλης συμβολής του στην πρωτογενή /αγροτική παραγωγή της Ελλάδας.

Όσον αφορά τη φυτική παραγωγή, η Θεσσαλία κατέχει την πρώτη θέση μεταξύ των λοιπών περιφερειών της Ελλάδας στο σκληρό σιτάρι (€ 103,24 εκατ. το 2011, 28,93% της ελληνικής παραγωγής σε αξία το 2011), στα βιομηχανικά φυτά (€ 241,34 εκατ. ή 29,44% με εξειδίκευση στα αχλάδια και τη βιομηχανική ντομάτα) και στα νωπά λαχανικά (€ 374,08 εκατ. ή 21,97%).

Όσον αφορά τη ζωική παραγωγή, ο σημαντικότερος κλάδος της κτηνοτροφίας είναι η αιγοπροβατοτροφία που δημιουργεί το 58,6% της εθνικής ζωικής παραγωγής, 18% του εγχώριου πρόβειου γάλακτος και 16% του εγχώριου αίγειου γάλακτος (2012). Ακολουθούν η βοοτροφία που δημιουργεί το 33% της ελληνικής παραγωγής βόειου κρέατος και το 15% του βόειου γάλακτος και η χοιροτροφία που δημιουργεί το 24% της εθνικής παραγωγής χοιρινού κρέατος.

Δευτερογενής Τομέας

Ο δευτερογενής τομέας στη Περιφέρεια Θεσσαλίας έχει ιδιαίτερη σημασία, για την οικονομία της Περιφέρειας, συμμετέχοντας στη συνολική ΑΠΑ (Ακαθάριστη Προστιθέμενη Αξία) της Περιφέρειας (το 2011) κατά 18% περίπου, έναντι 16% συμμετοχής του δευτερογενή τομέα σε επίπεδο χώρας. Χαρακτηριστικό όμως του τομέα στην Περιφέρεια Θεσσαλίας είναι η συνεχής μείωση της ΑΠΑ του τομέα, αλλά και του ποσοστού συμμετοχής στην συνολική ΑΠΑ της Περιφέρειας από το 2007 μέχρι και το 2011, με δραματική μείωση από το 2009. Κυρίαρχη δραστηριότητα του δευτερογενή τομέα στην Περιφέρεια είναι η μεταποίηση, με 76% συμμετοχή στην ΑΠΑ του δευτερογενή τομέα το 2011, παρά τη δραματική μείωσή της σε αυτή τη δραστηριότητα. Δεύτερη κατά σειρά δραστηριότητα του δευτερογενή τομέα είναι οι κατασκευές, οι οποίες όμως παρουσιάζουν ακραία συρρίκνωση από το 2007 μέχρι και το 2011.

Παρ' όλα αυτά, η σημασία του δευτερογενή τομέα στη Περιφέρεια Θεσσαλίας δεν έγκειται μόνο στο υψηλό επίπεδο δημιουργούμενης ΑΠΑ, αλλά και στο γεγονός ότι αυτός συνδέεται σε σημαντικό βαθμό με τον πρωτογενή τομέα της Περιφέρειας, κυρίως στο πλαίσιο της πρώτης και δεύτερης μεταποίησης αγροτικών προϊόντων, καθώς επίσης και ο κλάδος του μετάλλου με τον κατασκευαστικό τομέα.

Τριτογενής Τομέας

Όσον αφορά στη διάρθρωση της ΑΠΑ ανά παραγωγικό τομέα και οικονομική δραστηριότητα, διαπιστώνεται ότι ο τριτογενής τομέας κυριαρχεί ως δραστηριότητα στην Περιφέρεια, με αυξανόμενη συμμετοχή διαχρονικά μέχρι και το 2009, με μια μικρή πτώση το 2009, συμμετέχοντας κατά 65,3% - 73% (73,20% το 2011) στη συνολική ΑΠΑ της Περιφέρειας, όταν όμως το αντίστοιχο ποσοστό συμμετοχής του τομέα στη χώρα φθάνει στο 81%.

Η πλέον σημαντική δραστηριότητα του τριτογενή τομέα στη Περιφέρεια είναι η Δημόσια Διοίκηση, με συμμετοχή στην ΑΠΑ του τριτογενή τομέα κατά 32% - 35%, διαχρονικά αυξανόμενη τόσο ως παραγόμενη αξία, μέχρι το 2009, όσο και ως συμμετοχή στην ΑΠΑ του τριτογενή τομέα. Δεύτερη κατά σειρά μεγέθους δραστηριότητα του τριτογενή τομέα το 2011 στη Περιφέρεια Θεσσαλίας είναι το Εμπόριο και υπηρεσίες, με συμμετοχή κατά 29% περίπου στην ΑΠΑ του τριτογενή τομέα, του

οποίου η συμμετοχή αυξανόταν μέχρι και το 2008, καθιστώντας την κυρίαρχη δραστηριότητα και με ραγδαία πτώση μέχρι και το 2011.

Τέλος η διαχείριση ακίνητης περιουσίας είναι η τρίτη κατά σειρά σημαντική οικονομική δραστηριότητα, με συμμετοχή στην ΑΠΑ του τριτογενή τομέα της Περιφέρειας κατά 16% - 17%, αυξανόμενη διαχρονικά από το 2005 έως και το 2009, τόσο ως αξία παραγωγής, όσο και ως συμμετοχή στην ΑΠΑ του τριτογενή τομέα της Περιφέρειας. Οι υπόλοιπες οικονομικές δραστηριότητες του τριτογενή τομέα στη Περιφέρεια είναι πολύ ισχνές, φθίνοντας διαχρονικά το ποσοστό συμμετοχής τους, με εξαίρεση τις οικονομικές δραστηριότητες που συνδέονται άμεσα με τον τουρισμό, ο οποίος εξελίσσεται σε δυναμική οικονομική δραστηριότητα της Περιφέρειας.

ΣΤ.1.7.3. Απασχόληση

Στη περιφέρεια Θεσσαλίας ο αριθμός των απασχολούμενων σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα διαθέσιμα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ του 2001 ανήλθε στα 230.405 άτομα. Στο σύνολο της χώρας η συμμετοχή της Περιφέρειας στην απασχόληση ανέρχεται σε ποσοστό 6,2%. Το 63% των απασχολούμενων είναι άνδρες και το 37% γυναίκες.

Το 15% των απασχολούμενων είναι ηλικίας 15-29 ετών, το 46% ηλικίας 30-44 ετών, το 38% ηλικίας 45-64 ετών και τέλος το 1,8% ηλικίας άνω των 64 ετών.

Το 50% της απασχόλησης συγκεντρώνεται στους τομείς της Γεωργίας, του Εμπορίου της Μεταποίησης και του τουρισμού σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ το 2011 ενώ ένα σημαντικό ποσοστό απασχόλησης 20% περίπου συγκεντρώνει ο δημόσιος τομέας και η εκπαίδευση.

Πίνακας 21: Απασχόληση κατά κλάδο (ΕΛΣΤΑΤ 2011)

ΚΛΑΔΟΣ	ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Α. ΓΕΩΡΓΙΑ, ΔΑΣΟΚΟΜΙΑ ΚΑΙ ΑΛΙΕΙΑ	41.954	18,2
Ζ. ΧΟΝΔΡΙΚΟ ΚΑΙ ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ - ΕΠΙΣΚΕΥΗ ΜΗΧΑΝΟΚΙΝΗΤΩΝ ΟΧΗΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΜΟΤΟΣΥΚΛΕΤΩΝ	37.191	16,1
Ξ. ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑ - ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΗ	23.223	10,1
Ο. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	21.611	9,4
Γ. ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ	21.447	9,3
ΣΤ. ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	16.003	6,9
Θ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΑΡΟΧΗΣ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΕΣΤΙΑΣΗΣ	15.867	6,9
Π. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΥΓΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ	14.592	6,3
Μ. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	10.405	4,5
Η. ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΚΑΙ ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗ	7.791	3,4
Σ. ΆΛΛΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ	4.189	1,8
Ν. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	3.871	1,7
Κ. ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	3.454	1,5
Ι. ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ	2.127	0,9
Ρ. ΤΕΧΝΕΣ, ΔΙΑΣΚΕΔΑΣΗ ΚΑΙ ΨΥΧΑΓΩΓΙΑ	2.099	0,9
Τ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ ΩΣ ΕΡΓΟΔΟΤΩΝ - ΜΗ ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΜΕΝΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΝΟΙΚΟΚΥΡΙΩΝ, ΠΟΥ ΑΦΟΡΟΥΝ ΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΑΓΑΘΩΝ - ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ - ΓΙΑ ΙΔΙΑ ΧΡΗΣΗ	1.371	0,6
Ε. ΠΑΡΟΧΗ ΝΕΡΟΥ, ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΛΥΜΑΤΩΝ, ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΚΑΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ	1.344	0,6
Δ. ΠΑΡΟΧΗ ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΥ ΡΕΥΜΑΤΟΣ, ΦΥΣΙΚΟΥ ΑΕΡΙΟΥ, ΑΤΜΟΥ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΣΜΟΥ	1.180	0,5
Β. ΟΡΥΧΕΙΑ ΚΑΙ ΛΑΤΟΜΕΙΑ	377	0,2
Λ. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΚΙΝΗΤΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	286	0,1
Υ. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΕΤΕΡΟΔΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΦΟΡΕΩΝ	23	0,0

Ως προς τα επαγγέλματα οι απασχολούμενοι στην παροχή υπηρεσιών και οι πωλητές κατέχουν την πρώτη θέση στην απασχόληση με βάση τα στοιχεία του 2011 και ακολουθούν οι επαγγελματίες, οι ειδικευμένοι γεωργοί και οι ειδικευμένοι τεχνίτες. Τα τέσσερα αυτά επαγγέλματα συγκεντρώνουν το 68% περίπου της συνολικής απασχόλησης στην Περιφέρεια. Αναλυτικά τα στοιχεία δίνονται στον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 22: Απασχόληση κατά επάγγελμα στη Θεσσαλία

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ	ΣΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ
Απασχολούμενοι στην παροχή υπηρεσιών και πωλητές	50.508	21,9
Επαγγελματίες	40.829	17,7
Ειδικευμένοι γεωργοί, κτηνοτρόφοι, δασοκόμοι και αλιείς	36.012	15,6
Ειδικευμένοι τεχνίτες και ασκούντες συναφή επαγγέλματα	29.218	12,7
Ανειδίκευτοι εργάτες, χειρωνακτές και μικροεπαγγελματίες	20.504	8,9
Τεχνικοί και ασκούντες συναφή επαγγέλματα	15.680	6,8
Χειριστές βιομηχανικών εγκαταστάσεων, μηχανημάτων και εξοπλισμού και συναρμολογητές (μονταδόροι)	13.761	6,0
Ανώτερα διευθυντικά και διοικητικά στελέχη	12.019	5,2
Υπάλληλοι γραφείου	11.874	5,2
ΣΥΝΟΛΟ	230.405	100,0

Οι απασχολούμενοι με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου ανέρχονται το 2011 σε 65.975 άτομα και αποτελούν το 28,6% των απασχολούμενων. Η συντριπτική τους πλειοψηφία συγκεντρώνεται στις ΠΕ Λάρισας και Μαγνησίας (σχεδόν τα 2/3).

Στις ΠΕ αυτές οι απασχολούμενοι με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου αποτελούν τα υψηλότερα ποσοστά με 33% στην περιφερειακή ενότητα Μαγνησίας και 30% στην ενότητα Λάρισας ενώ ακολουθεί η ενότητα Τρικάλων με ποσοστό ιδιωτικού δικαίου επί των απασχολούμενων 26%. Τέλος σημαντικά μικρά ποσοστά παρουσιάζουν οι ενότητες Καρδίτσας και Σποράδων.

Πίνακας 23: Απασχολούμενοι στην Περιφέρεια Θεσσαλίας

Περιφερειακή Ενότητα	Απασχολούμενοι	Με σχέση ιδιωτικού δικαίου	Ποσοστό
ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ	33.024	6.926	21,0
ΛΑΡΙΣΑΣ	92.713	27.860	30,0
ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	60.344	20.220	33,5
ΣΠΟΡΑΔΩΝ	4.942	886	17,9
ΤΡΙΚΑΛΩΝ	39.382	10.180	25,8

Εξετάζοντας τις ροές απασχόλησης διαπιστώνεται ότι συνολικά τα τρία τελευταία χρόνια 2013, 2014 και 2015 έχουμε θετικό ισοζύγιο προσλήψεων αποχωρήσεων. Για λόγους σύγκρισης με το έτος 2015 αθροίστηκε το πρώτο εννεάμηνο των ροών των ετών 2013-2015 (Ιανουάριος – Σεπτέμβριος κάθε έτους).

Κατά την τριετία αυτή παρουσιάζεται σταθερά αυξανόμενος αριθμός προσλήψεων ο οποίος φθάνει τις 62.160 προσλήψεις το πρώτο εννεάμηνο του 2015 με αντίστοιχη αύξηση και του αριθμού αποχωρήσεων ο οποίος από 26.168 το πρώτο εννεάμηνο του 2013 φθάνει στις 59.713 το αντίστοιχο του 2015.

Πίνακας 24: Ροές απασχόλησης στη Περιφέρεια Θεσσαλίας

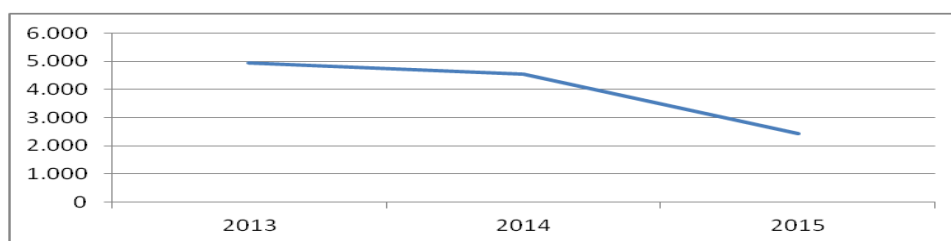
ΕΤΟΣ (9ΑΜΗΝΟ)	ΠΡΟΣΛΗΨΕΙΣ	ΑΠΟΧΩΡΗΣΕΙΣ	ΙΣΟΖΥΓΙΟ
2013	31.129	26.168	4.961
2014	53.673	49.117	4.556
2015	62.160	59.713	2.447

Είναι αξιοσημείωτο ότι παρά τη κρίση το ποσοστό της καταγγελίας συμβάσεων είναι 21% επί του συνόλου των αποχωρήσεων. Αντίθετα ένα υψηλό ποσοστό 42% ήταν οικειοθελείς αποχωρήσεις και ένα 37% ήταν αποχωρήσεις λόγω λήξης της σύμβασης ορισμένου χρόνου.

Τα στοιχεία των ροών απασχόλησης δείχνουν επίσης ότι το έτος 2013 έγινε η μεγαλύτερη προσαρμογή λόγω της κρίσης. Τη χρονιά αυτή έχουμε το χαμηλότερο ισοζύγιο και τα υψηλότερα ποσοστά καταγγελίας συμβάσεων (απολύσεις).

Τα παραπάνω στοιχεία δίνουν ένα μειούμενο ισοζύγιο ροών απασχόλησης ο οποίος αποτυπώνεται στο επόμενο γράφημα.

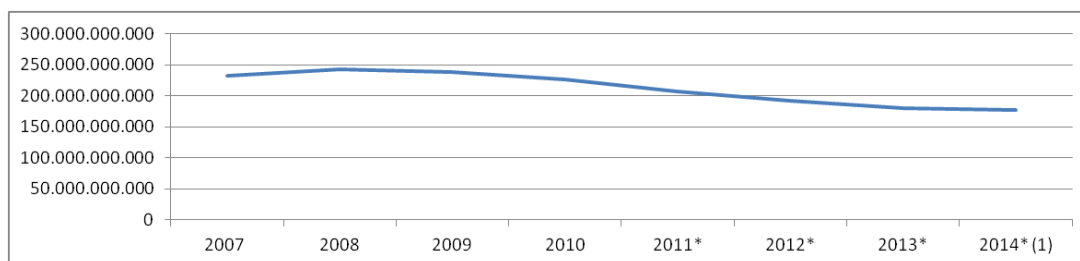
Διάγραμμα 2: Ροή ισοζυγίου απασχόλησης (Προσλήψεις- Αποχωρήσεις) την περίοδο 2013-2015

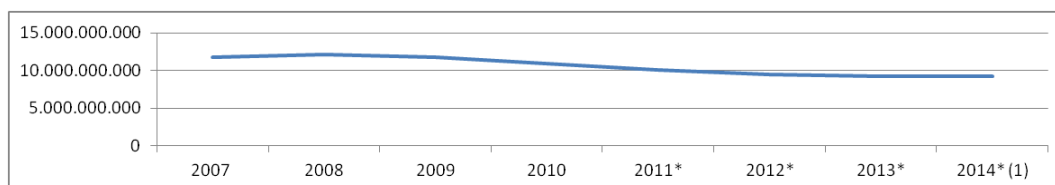
ΣΤ.1.7.4. Επίπεδο διαβίωσης (κατά κεφαλήν εισόδημα)

Η Περιφέρεια ακολουθώντας την γενικότερη κατάσταση στη χώρα στα χρόνια της οικονομικής κρίσης απώλεσε (από το 2008 έως το 2014) περίπου το 24% του ΑΕΠ. Μια απώλεια βέβαια μικρότερη από την συνολική απώλεια της χώρας που ανήλθε την ίδια περίοδο σε 27% περίπου. Σε τρέχουσες τιμές η απώλεια αυτή αντιστοιχεί σε 2,9 δις ευρώ μικρότερο ΑΕΠ το 2014 σε σχέση με το τελευταίο έτος με θετικό ρυθμό ανάπτυξης (2008).

Διάγραμμα 3: Η εξέλιξη του ΑΕΠ την περίοδο 2007-2014 στην Ελλάδα

Διάγραμμα 4: Η εξέλιξη του ΑΕΠ την περίοδο 2007-2014 στη Θεσσαλία

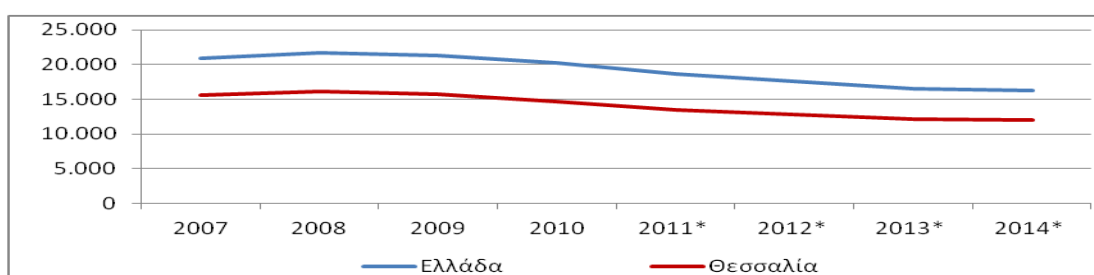
Αποτέλεσμα της μικρότερης επιβράδυνσης της οικονομίας είναι η αύξηση του ποσοστού του ΑΕΠ της Περιφέρειας ως ποσοστό επί του συνολικού ΑΕΠ της χώρας από 5,03% το 2007 στο 5,21% το 2014.

Η συμμετοχή των 4 περιφερειακών ενοτήτων (πρώην νομαρχιών) στο ΑΕΠ της περιφέρειας δεν φαίνεται να έχει διαφοροποιηθεί σημαντικά. Ο νομός Λάρισας διατηρεί ένα ποσοστό συμμετοχής στο ΑΕΠ της περιφέρειας της τάξεως του 43%, ακολουθεί ο νομός Μαγνησίας με ποσοστό της τάξεως του 30%, ο νομός Καρδίτσας με ποσοστό περίπου 16% και τέλος ο νομός Τρικάλων με ποσοστό περίπου 11%. Τα ποσοστά αυτά έχουν μεταβληθεί ελάχιστα την περίοδο της κρίσης (2008-2014).

Η ίδια περίπου τάση καταγράφεται και στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ στην Περιφέρεια. Από το έτος 2008 παρουσιάζεται συνεχής μείωση. Από 16.131 ευρώ το 2008 έπεσε στις 12.757 το 2012 και εκτιμάται ότι θα είναι ακόμη πιο μειωμένος τα έτη 2013 και 2014 τα στοιχεία των οποίων δεν έχουν εκδοθεί ακόμη από την ΕΛΣΤΑΤ.

Η καμπύλες του κατά κεφαλήν ΑΕΠ ακολουθούν την ίδια σχεδόν τάση. Έτσι διατηρείται η ανισότητα που εντοπίζεται στον δείκτη του κατά κεφαλήν ΑΕΠ. Εκτιμάται δε ότι η ανισότητα αυτή έχει μια ελαφρά αύξηση αφού το κατά κεφαλήν ΑΕΠ στην περιφέρεια θα ανέλθει το 2014 σε ποσοστό 73,8% του πανελλαδικού από 74,5% που ήταν το 2007.

Διάγραμμα 5: Εξέλιξη του κατά κεφαλήν ΑΕΠ την περίοδο 2007-2014

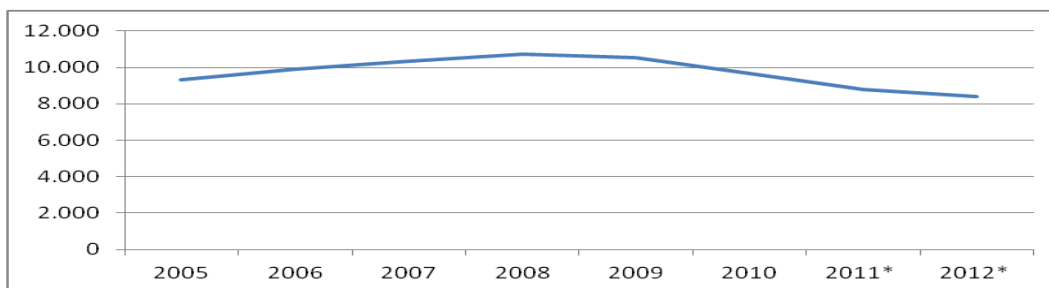

Και εντός της περιφέρειας παρουσιάζονται σημαντικές ανισότητες με το νομό Λάρισας και Μαγνησίας να καταγράφουν σημαντικά υψηλότερο κατά κεφαλήν ΑΕΠ σε σχέση με τους νομούς Καρδίτσας και Τρικάλων ο οποίος κατατάσσεται τελευταίος στον σχετικό δείκτη.

Η διαφορές όμως στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ έχουν αμβλυνθεί κυρίως λόγω της δραματικότερης μείωσης του δείκτη στους Νομούς Λάρισας και Μαγνησίας.

Διαχρονικά και ο δείκτης της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας στην περιφέρεια Θεσσαλίας παρουσιάζεται αυξανόμενος έως το 2008 και ακολουθεί σταθερή καθοδική τάση τα επόμενα χρόνια έως και το 2012, ενώ και οι εκτιμήσεις για τα έτη 2013 και 2014 φαίνεται πως δεν ανατρέπουν την καθοδική αυτή τάση. Ειδικότερα η ΑΠΑ στην περιφέρεια έφτασε στο μέγιστο ύψος των 10,74 δις ευρώ το 2008, έπεσε στα 8,38 δις ευρώ το 2012 ενώ εκτιμάται ότι θα πέσει και κάτω από τα 8 δις ευρώ το 2014.

Διάγραμμα 6: Εξέλιξη ΑΠΑ στη Θεσσαλία την περίοδο 2005-2012 σε εκ. ευρώ

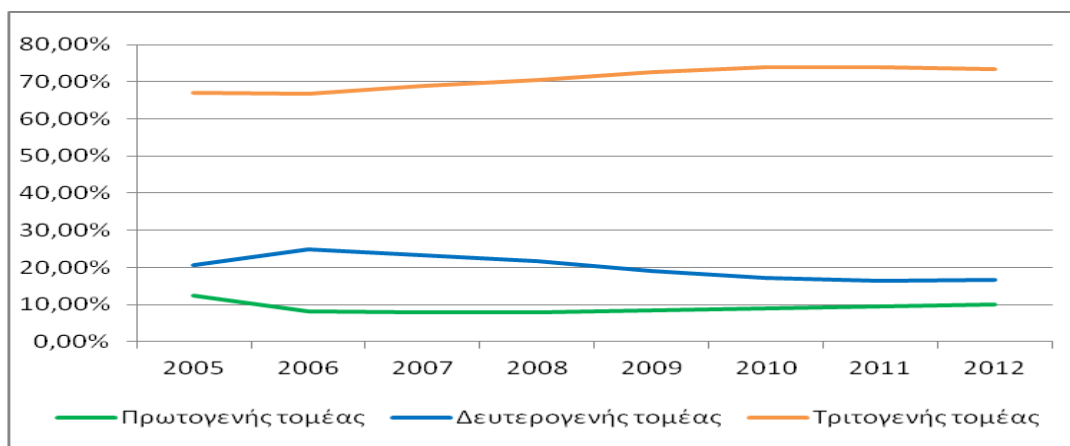
Συνολικά η ΑΠΑ στη Θεσσαλία μειώθηκε κατά 10% την περίοδο 2005-2012 και αναμένεται να είναι μειωμένη κατά 15% τουλάχιστον το 2014 σε σχέση με το 2005. Η μεγαλύτερη ποσοστιαία μείωση της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας την περίοδο 2005-2012 εμφανίζεται στο νομό Καρδίτσας, με 13% ακολουθεί ο νομός Λάρισας, και έπονται οι νομοί Μαγνησίας με 9,3% και ο νομός Τρικάλων με ποσοστό 7,6%.

Η κυρίαρχη δραστηριότητα στη περιφέρεια είναι ο τριτογενής τομέας, ακολουθεί ο δευτερογενής και τελευταίος είναι ο πρωτογενής τομέας. Τα στοιχεία αυτά προκύπτουν από την ανάλυση της ΑΠΑ κατά τομέα η οποία δείχνει πως η ακαθάριστη προστιθέμενη αξία στον τριτογενή τομέας αποτελεί το 2012 το 73,4% της συνολικής ΑΠΑ της περιφέρειας.

Η συμβολή του δευτερογενή τομέα στην ΑΠΑ είναι το 2012 στο 16,7% και τέλος η συμβολή του πρωτογενή τομέα το ίδιο έτος στο 10% περίπου.

Η σημαντικότερη διαφοροποίηση του σχετικού δείκτη εμφανίζεται μεταξύ των ετών 2005 και 2006 όπου ο πρωτογενής τομέας από το 12% ως ποσοστό της ΑΠΑ έπεσε στο 8,2% ενώ αντίστοιχα αυξήθηκε ο δευτερογενής από 20,6% σε 25%. Συνολικά την περίοδο 2005-2012 έχουμε μια σαφή ενίσχυση του ρόλου του τριτογενή τομέα που από 67% περίπου το 2005 φθάνει στο 73,4% το 2012 με αντίστοιχη μεγάλη μείωση του δευτερογενούς τομέα (από 21% το 2005 πέφτει στο 17% το 2012), ενώ ο αντίστοιχος δείκτης στον πρωτογενή τομέας με εξαίρεση τη πτώση του 2006 σε σχέση με το προηγούμενο έτος, τα επόμενα χρόνια μένει περίπου σταθερός και εμφανίζει και πάλι αυξητικές τάσεις με την έναρξη της κρίσης μετά το 2008.

Διάγραμμα 7: Εξέλιξη συμμετοχής κάθε τομέα στην ΑΠΑ στη περιφέρεια Θεσσαλίας την περίοδο 2005-2012

ΣΤ.1.8. Τεχνικές Υποδομές

ΣΤ.1.8.1. Υποδομές χερσαίων, θαλάσσιων και εναέριων μεταφορών

ΣΤ.1.8.2. Οδικό δίκτυο

Το οδικό δίκτυο της Περιφέρειας Θεσσαλίας κατατάσσεται σε κατηγορίες σύμφωνα με την Υπουργική Απόφαση ΔΜΕΟ/ε/οικ/1308/15-12-95 «Περί Κατάταξης Εθνικών Οδών Περιφερειών Αττικής, Στερεάς Ελλάδας, Θεσσαλίας, Ηπείρου, Μακεδονίας και Θράκης σε Βασικό (Πρωτεύον, Δευτερεύον, και Τριτεύον Εθνικό) Οδικό Δίκτυο» (ΦΕΚ 30/Β/19-1-96), καθώς και σύμφωνα με την Υπουργική Απόφαση ΔΜΕΟ/ε/0/266/9-3-1995 «Ανακατάταξη Επαρχιακού Δικτύου των Νομών της Χώρας» (ΦΕΚ 293/Β/17-4-95).

Η κατάταξη του Εθνικού Οδικού Δικτύου της Περιφέρειας Θεσσαλίας έχει ως εξής:

Πρωτεύον Εθνικό Δίκτυο

1. Αθήναι - Δεκέλεια - Σφενδάλη - Μαρτίνον - Αταλάντη - Καμμένα Βούρλα - Θερμοπύλαι - Λαμία - Στυλίσ - Αλμυρός - Βελεστίον - Λάρισα - Τέμπη - Κατερίνη - Αλεξάνδρεια - Ν. Χαλκηδών - Γέφυρα - Πολύκαστρον - Εύζωνοι
2. Βόλος - Λάρισα - Τρίκαλα - Καλαμπάκα - Γεφ. Μουργκάνι - Κατάρρα - Μέτσοβον - Ιωάννινα - Ηγουμενίτσα
3. Εγνατία Οδός

Δευτερεύον Εθνικό Δίκτυο

1. Αθήναι - Δεκέλεια - Σφενδάλη - Μαρτίνον - Αταλάντη - Καμμένα Βούρλα - Θερμοπύλαι - Λαμία - Στυλίσ - Αλμυρός - Βαλεστίον - Λάρισα - Τέμπη - Κατερίνη - Αλεξάνδρεια - Ν. Χαλκηδών - Γέφυρα - Πολύκαστρον - Εύζωνοι
2. Άρτα - Βουλγαρέλιον - Τρίκαλα - Καρδίτσα - Ν. Μοναστήριον - Φάρσαλα - Μικροθήβαι - Αγχίαλος - Βόλος
3. Βόλος - Λάρισα - Τρίκαλα - Καλαμπάκα - Γεφ. Μουργκάνι - Κατάρρα - Μέτσοβον - Ιωάννινα - Ηγουμενίτσα.
4. Γεφ. Μουργκάνι - Γρεβενά - Μπάρα - Νεάπολις - Καστοριά - Τρίγωνον - Άγ. Γερμανός
5. Ελευσίς - Θήβαι - Λεβάδεια - Μπράλλος - Λαμία - Φάρσαλα - Λάρισα - Ελασσών - Σέρβια - Κοζάνη - Πτολεμαΐς - Βεύη - Φλώρινα - Σύνορα
6. Τύρναβος - Μέγας Λάκκος - Μελούνα - Τσαρίτσανη - Ελασσόνα - Μικρό Ελευθεροχώρι
7. Ανατολική Παράκαμψη Λάρισας
8. Νότια Παράκαμψη Λάρισας
9. Νότια Παράκαμψη Τρικάλων
10. Οδική Παράκαμψη Βόλου
11. Οδική Παράκαμψη Μεγαλοχωρίου
12. Παρακαμπτήρια Οδός Καλαμπάκας
13. Παράκαμψη Λάρισας από Β' Γέφυρα Πηνειού έως Γ' Γέφυρα Πηνειού και στη συνέχεια της οδού Σ. Καράγιωργα έως ΠΕΟ Λάρισας - Θεσσαλονίκης (αρχή κόμβου Συκουρίου)

14. Τύρναβος - Μέγας Λάκκος - Μελούνα - Τσαρίτσανη - Ελασσόνα - Μικρό Ελευθεροχώρι

Τριτεύον Εθνικό Δίκτυο

1. Αθήναι - Δεκέλεια - Σφενδάλη - Μαρτίνον - Αταλάντη - Καμμένα Βούρλα - Θερμοπύλαι - Λαμία - Στυλίσ - Αλμυρός - Βελεστίνον - Λάρισα - Τέμπη - Κατερίνη - Αλεξάνδρεια - Ν. Χαλκηδών - Γέφυρα - Πολύκαστρον - Εύζωνοι
2. Άρτα - Βουλγαρέλιον - Τρίκαλα - Καρδίτσα - Ν. Μοναστήριον - Φάρσαλα - Μικροθήβαι - Αγχιάλος - Βόλος
3. Βόλος - Λάρισα - Τρίκαλα - Καλαμπάκα - Γεφ. Μουργκάνι - Κατάρτα - Μέτσοβον - Ιωάννινα - Ηγουμενίτσα
4. Βόλος - Νεοχώριον - Τσαγκαράδα - Χορευτόν
5. Βόλος - Πορταριά - Χορευτόν
6. 'Βόλος - Πορταριά - Χορευτόν'-'Βόλος - Νεοχώριον - Τσαγκαράδα - Χορευτόν'
7. Ελασσών - Δεσκάτη - συνάντησις υπ' αριθ. 15 εθνικής οδού
8. Ελευσίς - Θήβαι - Λεβάδεια - Μπράλλος - Λαμία - Φάρσαλα - Λάρισα - Ελασσών - Σέρβια - Κοζάνη - Πτολεμαΐς - Βεύη - Φλώρινα - Σύνορα
9. 'Ελευσίς - Θήβαι - Λεβάδεια - Μπράλλος - Λαμία - Φάρσαλα - Λάρισα - Ελασσών - Σέρβια - Κοζάνη - Πτολεμαΐς - Βεύη - Φλώρινα - Σύνορα'-'Άρτα - Βουλγαρέλιον - Τρίκαλα - Καρδίτσα - Ν. Μοναστήριον - Φάρσαλα - Μικροθήβαι - Αγχιάλος - Βόλος'
10. Κατερίνη - Άγ. Δημήτριος - συνάντησις υπ' αριθ. 3 εθν. οδού
11. Οδός Αεροδρομίου Ν. Αγχιάλου

ΣΤ.1.8.3. Σιδηροδρομικό δίκτυο

Το υφιστάμενο δίκτυο του ΟΣΕ που εξυπηρετεί την Περιφέρεια Θεσσαλίας περιλαμβάνει τις εξής γραμμές:

- Άξονας Βορρά-Νότου (Αθήνας -Θεσσαλονίκης διέρχεται μέσω Λάρισας)

Ο άξονας αυτός είναι υλοποιημένος με διπλή γραμμή κανονικού εύρους για ταχύτητα 200χλμ/ώρα.

- Σιδηροδρομική Γραμμή Παλαιοφάρσαλος-Καλαμπάκα

Πρόκειται για ανακαινισμένη μονή γραμμή, κανονικού εύρους, για ταχύτητα 120χλμ/ώρα. Εκτός της επιδομής και υποδομής, έχουν ολοκληρωθεί εργασίες ανακαίνισης στους ΣΣ Παλαιοφάρσαλου, Καρδίτσας, Τρικάλων και Καλαμπάκας. Στο πλαίσιο αναβάθμισης εξετάζονται η εγκατάσταση ηλεκτροκίνησης στη γραμμή και η κατασκευή κάτω διαβάσεων στα Σαράγια και το Γκαζέλο.

- Σιδηροδρομική Γραμμή Βόλος - Λάρισα

Η γραμμή αυτή λειτουργεί με πυκνά δρομολόγια (προαστιακού χαρακτήρα). Προβλέπεται αναβάθμιση της επιδομής και εγκατάσταση ηλεκτροκίνησης, σηματοδότησης και τηλεπικοινωνιών.

- Σιδηροδρομική Γραμμή Βόλου (Ανω Λεχώνια)-Μηλεών

Πρόκειται για το «τρενάκι του Πηλίου» που επαναλειτούργησε σχετικά πρόσφατα.

ΣΤ.1.8.4. Λιμάνια

Τα λιμάνια που καταγράφονται στην περιοχή μελέτης της Περιφέρειας Θεσσαλίας και κατηγοριοποιούνται σε εμπορικά- επιβατικά και σε ιδιωτικά είναι τα εξής:

Εμπορικά – Επιβατικά Λιμάνια

- Λιμένας Βόλου
- Λιμένας Σκιάθου
- Λιμένας Σκοπέλου
- Λιμένας Λουτρακίου - Γλώσσας Σκοπέλου
- Λιμένας Αγώντα Σκοπέλου
- Λιμένας Πατητήρι Αλοννήσου
- Λιμένας Αγ. Κυριακής Τρικεριού
- Λιμένας Νησιού Τρικεριού

Ιδιωτικά Λιμάνια

- Τσιγκέλι Αλμυρού
- Όρμος Τσιμέντων
- Όρμος Καυσίμων
- Όρμος Αγ. Ιωάννη Αμαλιάπολης

Στην Περιφέρεια Θεσσαλίας υπάρχουν αλιευτικά καταφύγια, τα οποία είναι:

ΠΕ Λάρισας

- Στομίου
- Αγιοκάμπου
- Λιμενίσκος Κουτσουπιά
- Εκβολές Πηνειού

ΠΕ Μαγνησίας:

- Βόλος
- Κεραμίδι
- Αμαλιάπολη
- Κατηγιώργης
- Αγ. Κυριακή Τρικεριού
- Πλατανιάς
- Μηλίνα
- Χορευτό
- Αγ. Ιωάννης Πηλίου
- Αλμυρός
- Παραλία Ευξεινούπολης
- Αχιλλείο
- Πηγάδι Πτελεού
- Αγχιάλου
- Αγριάς
- Κόττες (Τρίκερι)

ΠΕ Σποράδων:

- Σκοπέλου (εντός λιμανιού) (ν. Σκόπελος)
- Γλώσσας (ν Σκόπελος)
- Βότση (ν. Αλόνησος)

Ως αναφορά τους Τουριστικούς λιμένες (Ν.4070/2012), αυτοί διακρίνονται σε μαρίνες, τουριστικά αγκυροβόλια, και τουριστικά καταφύγια.

Στην ΠΕ Λάρισας δεν υπάρχουν μαρίνες, τουριστικά αγκυροβόλια, ούτε τουριστικοί λιμένες.

Στην ΠΕ Σποράδων υπάρχουν τα εξής:

- Μαρίνες: Σκιάθου. Ημιτελής, προβλέπονται 350 θέσεις.
- Τουριστικά αγκυροβόλια: Εληός Σκοπέλου. Προβλέπονται 80 θέσεις , ανήκει στο Δήμο και λειτουργεί.
- Τουριστικά καταφύγια: Σκόπελος (Χώρα), Προβλέπονται 100 θέσεις

ΣΤ.1.8.5. Αεροδρόμια

Στην Περιφέρεια Θεσσαλίας λειτουργούν:

- Ο Κρατικός Αερολιμένας Ν. Αγχιάλου
- Ο Κρατικός Αερολιμένας Σκιάθου «Α. Παπαδιαμάντης».

Υπάρχουν επίσης τα στρατιωτικά αεροδρόμια:

- Λάρισας
- Νέας Αγχιάλου
- Στεφανοβικείου.

ΣΤ.1.8.6. Συστήματα περιβαλλοντικών υποδομών

ΣΤ.1.8.7. Εγκαταστάσεις διαχείρισης Αστικών Στερεών Αποβλήτων (ΑΣΑ)

Τα Α.Σ.Α. αποτελούν τα οικιακά απόβλητα (απόβλητα που παράγονται από τα νοικοκυριά) και τα συναφή2 (απόβλητα τα οποία, λόγω της φύσης και της σύνθεσής τους, είναι συγκρίσιμα με τα οικιακά απόβλητα, εκτός των αποβλήτων της παραγωγής και των αποβλήτων της γεωργίας και της δασοκομίας).

Τα ΑΣΑ σύμφωνα με τον Ευρωπαϊκό Κατάλογο Αποβλήτων (ΕΚΑ -Απόφαση 2001/118/ΕΚ),κατατάσσονται στην κατηγορία 20 'ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΑΠΟΒΛΗΤΑ (ΟΙΚΙΑΚΑ ΑΠΟΒΛΗΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΟΜΟΙΑ ΑΠΟΒΛΗΤΑ ΑΠΟ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ, ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ ΚΑΙ ΙΔΡΥΜΑΤΑ), ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΜΕΝΩΝ ΜΕΡΩΝ ΧΩΡΙΣΤΑ ΣΥΛΛΕΓΕΝΤΩΝ'. Επίσης, περιλαμβάνουν απόβλητα συσκευασίας τα οποία κατατάσσονται στην κατηγορία 15 01 'ΑΠΟΒΛΗΤΑ ΑΠΟ ΣΥΣΚΕΥΑΣΙΕΣ ΑΠΟΡΡΟΦΗΤΙΚΑ ΥΛΙΚΑ, ΥΦΑΣΜΑΤΑ ΣΚΟΥΠΙΣΜΑΤΟΣ, ΥΛΙΚΑ ΦΙΛΤΡΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΙΚΟΣΡΟΥΧΙΣΜΟΣ ΜΗ ΠΡΟΔΙΑΓΡΑΦΟΜΕΝΑ ΑΛΛΩΣ'.

Τα ΑΣΑ χωρίζονται σε διάφορες υποκατηγορίες-ρεύματα αποβλήτων, αυτές είναι:

- Απόβλητα συσκευασιών
- Ανακυκλώσιμα υλικά
- Βιοαπόβλητα
- Βιοαποδομήσιμα
- Λοιπά είδη

Με εξαίρεση τη διαλογή στην πηγή των αποβλήτων συσκευασιών και μερικών άλλων ρευμάτων (π.χ. ΑΗΗΕ, μπαταρίες, κλπ.), το σύνολο των ΑΣΑ της Περιφέρειας Θεσσαλίας οδηγείται για ταφή. Η διαχείριση των ανακυκλώσιμων υλικών στην Περιφέρεια Θεσσαλίας πραγματοποιείται μέσω του Συλλογικού Συστήματος Εναλλακτικής Διαχείρισης Συσκευασιών «Σ.Σ.Ε.Δ.- ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ» της ΕΕΑΑ Α.Ε. Στην Τοπική Κοινότητα Αρτεσίανου Καρδίτσας λειτουργεί το Κέντρο Διαλογής Ανακυκλώσιμων Υλικών (ΚΔΑΥ) Δυτικής Θεσσαλίας, στο οποίο καταλήγουν τα απόβλητα μέσω διαλογής στην πηγή (μπλε κάδοι). Στο σύστημα έχουν ενταχθεί όλοι οι Δήμοι της Δυτικής Θεσσαλίας. Στην ΠΕ Λάρισας λειτουργεί το ΚΔΑΥ Λάρισας από τον Ενιαίο Σύνδεσμο Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων Δήμων και Κοινοτήτων Ν. Λάρισας, το οποίο έχει εγκατασταθεί στο χώρο του ΧΥΤΑ. Στην ΠΕ Μαγνησίας λειτουργεί το ιδιωτικό ΚΔΑΥ Μαγνησίας από το Δεκέμβριο του 2008. Ο Δήμος Σκιάθου έχει συνάψει από το 2015 σύμβαση συνεργασίας με την Ελληνική Εταιρεία Αξιοποίησης - Ανακύκλωσης ΑΕ (ΕΕΑΑ Α.Ε) για την εναλλακτική διαχείριση των δημοτικών αποβλήτων συσκευασίας (χαρτί, πλαστικό, αλουμίνιο-λευκοσίδηρο και γυαλί). Στον Δήμο Αλοννήσου έχει αναπτυχθεί δίκτυο μπλε κάδων από τα μέσα του 2013.

Τα βιοαποδομήσιμα απόβλητα ανέρχονται στο 66,5% των παραγόμενων ΑΣΑ, βάσει της ποιοτικής σύστασης, ενώ η εκτροπή τους μέχρι σήμερα βασίζεται αποκλειστικά στο σύστημα ανακύκλωσης αποβλήτων συσκευασιών μέσω της ανάκτησης χαρτιού καθώς και στην εκτροπή των βιοαποβλήτων.

Για τη διαχείριση των ογκωδών αποβλήτων στην Περιφέρεια Θεσσαλίας δεν υφίσταται κάποιο οργανωμένο σύστημα συλλογής και μετέπειτα επεξεργασίας τους. Το σύνολο των αποβλήτων αυτών καταλήγουν για ταφή στους ΧΥΤΑ.

Για τη διαχείριση των πρασίνων αποβλήτων στην Περιφέρεια Θεσσαλίας δεν υφίσταται κάποιο οργανωμένο σύστημα συλλογής και μετέπειτα επεξεργασίας τους πλην κάποιων εξαιρέσεων που αφορούν δημοτικές πρωτοβουλίες. Το μεγαλύτερο μέρος των αποβλήτων αυτών καταλήγουν για ταφή στους ΧΥΤΑ ή διατίθενται ανεξέλεγκτα.

Στην Περιφέρεια Θεσσαλίας έχουν ολοκληρωθεί και λειτουργούν όλοι οι ΧΥΤΑ που προβλέπονταν στην τελευταία αναθεώρηση του ΠΕΣΔΑ, αυτοί είναι:

- ΧΥΤΑ Δυτικής Θεσσαλίας (Π.Ε. Τρικάλων και Καρδίτσας)
- ΧΥΤΑ Λάρισας (ΠΕ Λάρισας)
- ΧΥΤΑ Βόλου (Τμήμα της ΠΕ Μαγνησίας)
- ΧΥΤΑ Αργαλαστής (μέρος της ΠΕ Σποράδων)
- ΧΥΤΑ Αλοννήσου (μέρος της ΠΕ Σποράδων)
- ΧΥΤΑ Σκιάθου (μέρος της ΠΕ Σποράδων)
- ΧΥΤΑ Σκοπέλου (μέρος της ΠΕ Σποράδων)

Στο ΠΕΣΔΑ προβλεπόταν η λειτουργία 10 **ΣΜΑ** από τους οποίους έχουν κατασκευαστεί οι 9 αυτοί είναι:

- ΣΜΑ Καρδίτσας, ΠΕ Καρδίτσας
- ΣΜΑ Σοφάδων, ΠΕ Καρδίτσας
- ΣΜΑ Πλαστήρα, ΠΕ Καρδίτσας
- ΣΜΑ Αγιάς, ΠΕ Λάρισας
- ΣΜΑ Ελασσόνας, ΠΕ Λάρισας
- ΣΜΑ Πολυδάμαντα, ΠΕ Λάρισας
- ΣΜΑ Αλμυρού, ΠΕ Μαγνησίας

- ΣΜΑ Πύλης, ΠΕ Τρικάλων
- ΣΜΑ Καλαμπάκας, ΠΕ Τρικάλων

Στην Περιφέρεια Θεσσαλίας έχει παύσει οριστικά η λειτουργία **ΧΑΔΑ**, οι οποίοι έχουν αποκατασταθεί πλήρως.

ΣΤ.1.8.8. Εγκαταστάσεις διαχείρισης Αποβλήτων Εκσκαφών, Κατασκευών και Κατεδαφίσεων (ΑΕΚΚ)

Ως ΑΕΚΚ νοούνται τα υλικά ή αντικείμενα από εκσκαφές, κατασκευές και κατεδαφίσεις που θεωρούνται ως απόβλητα κατά την έννοια του άρθρου 2 της ΚΥΑ 50910/2003 (ΦΕΚ 1909/Β/2003) σε συνδυασμό με την παρ. 4 του άρθρου 2 του Ν.2939/2001 (ΦΕΚ 179/Α/2001) κι περιλαμβάνεται στο Παράρτημα Ι του άρθρου 17 της ΚΥΑ 36259/1757/Ε103/2010 (ΦΕΚ 1312/Β/2001).

Πιο συγκεκριμένα, ΑΕΚΚ θεωρείται κάθε υλικό που αναφέρεται στο Κεφάλαιο 17 του Ευρωπαϊκού Καταλόγου Αποβλήτων (ΕΚΑ), ο οποίος έχει θεσπιστεί από την Ευρωπαϊκή Κοινότητα. Ο κατάλογος έχει δυναμικό χαρακτήρα, καθώς μπορεί να αναθεωρείται ή να γίνονται προσθήκες σύμφωνα με τα νέα επιστημονικά δεδομένα.

Τα απόβλητα εκσκαφών, κατασκευών και κατεδαφίσεων είναι από τα πιο βαριά και ογκώδη απόβλητα που παράγονται στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Αντιπροσωπεύουν το 25% - 30% περίπου του συνόλου των παραγόμενων αποβλήτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση και αποτελούνται από υλικά, όπως σκυρόδεμα, σίδηρο, τούβλα, γύψο, ξύλο, γυαλί, μέταλλα, πλαστικά, αμιάντο και χώμα, υλικά που μπορούν να ανακυκλωθούν.

Τα ΑΕΚΚ προκύπτουν από δραστηριότητες όπως η κατασκευή των κτιρίων και των δημοσίων υποδομών, ολική ή μερική κατεδάφιση κτιρίων και υποδομών, ανακαινίσεις κτηρίων ή διαμερισμάτων και η κατασκευή και συντήρηση των οδών. Οι διαφορετικοί ορισμοί που εφαρμόζονται σε όλη την ΕΕ, έχει ως αποτέλεσμα τη δυσκολία συγκρίσεων μεταξύ των χωρών.

Έχουν αναγνωριστεί από την Ευρωπαϊκή Ένωση ως ένα ρεύμα αποβλήτων με προτεραιότητα διαχείρισης. Υπάρχει υψηλό δυναμικό για την ανακύκλωση και επαναχρησιμοποίηση των ΑΕΚΚ, δεδομένου ότι ορισμένα από τα υλικά αυτά έχουν μεγάλη αξία. Ειδικότερα, υπάρχει μια νέα αγορά για χρήση αδρανών υλικών που προέρχονται από ΑΕΚΚ για διάφορα κατασκευαστικά έργα. Επιπλέον, η τεχνολογία για το διαχωρισμό και την ανάκτηση των αποβλήτων κατασκευών και κατεδαφίσεων είναι καλά εδραιωμένη, εύκολα προσβάσιμη και γενικά χαμηλού κόστους.

Ωστόσο, το επίπεδο της ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης των αποβλήτων ποικίλλει σε μεγάλο βαθμό σε ολόκληρη την Ε.Ε. από λιγότερο από 10% έως και πάνω από 90%. Σε ορισμένα κράτη μέλη, αυτή η κατηγορία αποβλήτων απορρίπτεται, καταλαμβάνοντας πολύτιμο χώρο σε χώρους υγειονομικής ταφής. Επιπλέον, εάν δεν διαχωρίζονται στην πηγή, μπορεί να περιέχουν μικρές ποσότητες επικίνδυνων αποβλήτων, με κίνδυνο να προκαλέσουν ιδιαίτερους κινδύνους για το περιβάλλον.

Στην Ελλάδα η ποσότητα των αποβλήτων που παράγονται από τις διάφορες οικοδομικές εργασίες (κατασκευές και κατεδαφίσεις) εκτιμώνται σε 6-7 εκατ. τόνους ετησίως, αλλά βαίνουν συνεχώς μειούμενες λόγω της κρίσης στον κλάδο κατασκευών. Δεδομένου ότι μέχρι σήμερα δεν υπήρχε ένα οργανωμένο δίκτυο συλλογής και αξιοποίησης τους, η διαχείριση των υλικών αυτών σήμερα γίνεται αποσπασματικά, δημιουργώντας μεγάλα προβλήματα στο περιβάλλον εξαιτίας της ανεξέλεγκτης διάθεσής τους.

Ο όρος των ΑΕΚΚ είναι αρκετά γενικό και αφορά ένα ευρύ φάσμα υλικών. Ανάλογα με τις δραστηριότητες από τις οποίες παράγονται, διακρίνονται στις παρακάτω κατηγορίες:

Υλικά εκσκαφών: Τα υλικά αυτά μπορεί να είναι μητρικά χώματα εκσκαφών, άμμος, χαλίκι, πέτρες, άργιλος και οποιαδήποτε άλλα υλικά που μπορεί να προκύψουν από εκσκαφές. Τα άχρηστα υλικά εκσκαφών υπάρχουν σχεδόν σε κάθε κατασκευαστική δραστηριότητα και ιδιαίτερα στις υπόγειες κατασκευές και σε έργα της γεωτεχνικής μηχανικής. Τα υλικά αυτά μπορούν να προέλθουν και από φυσικά φαινόμενα, όπως για παράδειγμα από υπερχειλίσεις χειμάρρων, κατολισθήσεις σε δρόμους κ.λπ. Η σύσταση των υλικών εκσκαφών εξαρτάται σημαντικά από τα γεωλογικά δεδομένα.

Υλικά κατεδαφίσεων: Τα υλικά αυτά μπορεί να είναι χώματα, χαλίκι, κομμάτια ή στοιχεία από μπετόν (σκυροδέματα), επιχρίσματα, πλίνθοι (τούβλα), πλάκες επιστρώσεως, γύψος, άμμος, λαξευμένες πέτρες, θρύμματα ειδών υγιεινής κ.λπ. Τα υλικά κατεδαφίσεων χαρακτηρίζονται από μεγάλη ανομοιογένεια και προκύπτουν από την εξολοκλήρου ή επιμέρους κατεδάφιση των κατασκευών. Η σύσταση των υλικών αυτών ποικίλλει ανάλογα με το είδος, την ηλικία, τη μορφή, τη χρήση και το μέγεθος του κτιρίου/κατασκευής, ενώ για την κατεδάφιση σημαντικό ρόλο παίζει η ιστορική, πολιτιστική και οικονομική αξία της κατασκευής.

Υλικά οδοποιίας: Τα υλικά αυτά μπορεί να είναι άσφαλτος και οποιαδήποτε άλλα υλικά οδοστρώματος, υλικά βάσεων και υποβάσεων, δηλαδή χαλίκι, άμμος, σκύρα και γενικά υλικά που προκύπτουν από την αποξήλωση και ανακαίνιση οδών. Τα άχρηστα υλικά οδοποιίας προέρχονται όχι μόνο από την αποξήλωση και τη συντήρηση των οδοστρωμάτων αλλά και από τις υπόγειες υδραυλικές και ηλεκτρικές εγκαταστάσεις πόλεων καθώς και από έργα επιδιόρθωσης αυτών.

Εργοταξιακά απόβλητα: Τα απόβλητα αυτά μπορεί να είναι ξύλο, πλαστικό, χαρτί, γυαλί, μέταλλα, καλώδια, χρώματα, βερνίκια, στοιχεία επικαλύψεων προσόψεων, κόλλες και γενικά όλα τα υλικά που προέρχονται από τη λειτουργία εργοταξίων κατασκευής, κατεδάφισης, επισκευής, ενίσχυσης, προσθήκης, επέκτασης και ανακαίνισης. Πρέπει να σημειωθεί ότι μεγάλες ποσότητες άχρηστων υλικών στα εργοτάξια αποτελούν τα υλικά συσκευασίας οικοδομικών υλικών.

Στην Περιφέρεια Θεσσαλίας έχουν αδειοδοτηθεί και λειτουργούν οι παρακάτω μονάδες επεξεργασίας ΑΕΚΚ, ενώ υπάρχουν και άλλες οι οποίες βρίσκονται σε διαδικασία αδειοδότησης.

Πίνακας 25: Μονάδες επεξεργασίας ΑΕΚΚ στην Περιφέρεια Θεσσαλίας

α/α	Μονάδα	Θέση	Δήμος	ΠΕ
1	ΜΗΛΙΩΝΗΣ ΑΕ	Αμπελώνας	Δήμος Τυρνάβου	Λάρισας
2	Εταιρία Ανακύκλωσης Στερεών Αποβλήτων (ΕΑΣΑ) ΙΚΕ	Πλατύκαμπος	Δήμος Κιλελέρ	Λάρισας
3	ΛΑΤΟΜΕΙΑ ΤΥΡΝΑΒΟΥ ΑΕ	Νίκαια	Δήμος Κιλελέρ	Λάρισας
4	ΛΑΤΕΚΑΤ ΣΟΥΡΛΑΣ ΑΕ	Παλιοκκλήσι Αμυγδαλέας	Δήμος Λαρισαίων	Λάρισας
5	Πανδρεμμένος Αθανάσιος και ΣΙΑ ΟΕ	Μακρυχώρι	Δήμος Τεμπών	Λάρισας
6	Πετρωτός ΙΚΕ	Πυργετός	Δήμος Τεμπών	Λάρισας
7	Αδάμου Ασφαλτικά ΑΤΕΒΕ	Τύρναβος	Δήμος Τυρνάβου	Λάρισας
8	ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ ΕΕ "ΑΕΚΚ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ"	Τύρναβος	Δήμος Τυρνάβου	Λάρισας
9	Λατομεία Ν. Νικολάου ΑΕ	Φάρσαλα	Δήμος Φαρσάλων	Λάρισας
10	Καμπύλη Αλέξανδρος- Τερζάκης Σταύρος ΙΚΕ	Βόλος	Δήμος Βόλου	Μαγνησίας
11	Χατζηγάκης ΑΕ	Θεόπετρα	Δήμος Καλαμπάκας	Τρικάλων

ΣΤ.1.8.9. Εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων (ΕΕΛ)

Στην Περιφέρεια Θεσσαλίας για την εφαρμογή της Οδηγίας 91/271/ΕΟΚ «για την επεξεργασία των αστικών λυμάτων» έχουν χαρακτηριστεί :

- τέσσερις (4) οικισμοί ως Β' Προτεραιότητας,
- τριάντα ένας (31) οικισμοί ως Γ' Προτεραιότητας

Στην Περιφέρεια Θεσσαλίας, με βάση την αναθεωρημένη μεθοδολογία προσδιορισμού νέων οικισμών Γ' προτεραιότητας προκύπτει επιπλέον ένας (1) νέος οικισμός, (η Βερδικούσσα), επομένως το σύνολο των οικισμών Γ' Προτεραιότητας ανέρχεται σε τριάντα δύο (32). Το σύνολο αυτό αντιστοιχεί σε 8,12 % του συνόλου των οικισμών Γ' προτεραιότητας της χώρας και σε συνολικό ισοδύναμο πληθυσμό της τάξης των 165.714 κατοίκων. Από τα στοιχεία της Εθνικής Έκθεσης Αναφοράς (Report art. 15 Οδηγίας 91/271/ΕΟΚ) που υποβλήθηκε από την ΕΓΥ και έχει έτος αναφοράς το 2016, στην Περιφέρεια Θεσσαλίας προκύπτουν 31 συνολικά οικισμοί Γ' Προτεραιότητας, εκ των οποίων 11 οικισμοί (Αγιά, Αλμυρός, Βελεστίνο, Καλαμπάκα, Καρδίτσομαγούλα, Λιβάδι, Πορταριά, Σκιάθος, Σκόπελος, Τύρναβος και Φάρσαλα) είναι σε πλήρη συμμόρφωση με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από αυτή.

Η καταγραφή της υφιστάμενης σήμερα κατάστασης των τριάντα δύο (32) οικισμών Γ' προτεραιότητας βασίζεται :

- α) στα στοιχεία που παρουσιάστηκαν (με χρονική αναφορά 12/2017) στο πλαίσιο της εμπειρογνωμοσύνης της Γενικής Διεύθυνσης Περιφερειακής Πολιτικής και Αστικής Ανάπτυξης (DG Regio) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το Στρατηγικό Σχέδιο,
- β) στα επικαιροποιημένα στοιχεία που συγκέντρωσε η Τεχνική Γραμματεία Λυμάτων (ΤΓΛ) μέχρι και το 2018 από τους αρμόδιους φορείς, την Ειδική Γραμματεία Υδάτων (ΕΓΥ), την Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη» (ΕΥΔ ΕΠ ΥΜΕΠΕΡΑΑ) καθώς και την Περιφερειακή Συνάντηση στην Λάρισα στις 18/5/2018 και συνοψίζεται στα ακόλουθα:

Δώδεκα (12) οικισμοί παρουσιάζονται σήμερα σε πλήρη συμμόρφωση με την Οδηγία 91/271/ΕΟΚ. Πρόκειται για τους οικισμούς Αγιά, Αλμυρός, Βελεστίνο, Γιάννουλη, Καλαμπάκα, Καρδίτσομαγούλα, Λιβάδι, Πορταριά, Σκιάθος, Σκόπελος, Τύρναβος, Φάρσαλα .

Είκοσι (20) οικισμοί δεν είναι σε πλήρη συμμόρφωση με την Οδηγία 91/271/ΕΟΚ, και πιο συγκεκριμένα :

- δέκα πέντε (15) οικισμοί έχουν ενταγμένα έργα για τα οποία έχει εξασφαλιστεί η απαραίτητη χρηματοδότηση από τα ΕΠ ΕΣΠΑ 2014 – 2020 (ΥΜΕΠΠΕΡΑΑ).
- ένας (1) οικισμός (Ζαγορά) δεν έχει ωριμότητα των απαιτούμενων έργων υποδομής (ΔΑ ή/και ΕΕΛ) και δεν έχει προβλεφθεί η αναγκαία χρηματοδότηση των υποδομών τους,
- ένας (1) οικισμός (Βερδικούσσα) διαθέτει ΕΕΛ, έχει ωριμότητα των απαιτούμενων έργων υποδομής ΔΑ και σχεδιάζεται να χρηματοδοτηθεί από εθνικούς πόρους.
- ένας (1) οικισμός (Οιχαλία) εξυπηρετείται από υφιστάμενες υποδομές ΔΑ και ΕΕΛ, που παρουσιάζουν αδυναμίες οι οποίες δεν επιτρέπουν την πλήρη συμμόρφωση με την Οδηγία 91/271/ΕΟΚ. Συγκεκριμένα η ΕΕΛ και το ΔΑ δεν είχαν ολοκληρωθεί το 2016 και σήμερα που έχουν ολοκληρωθεί δεν είναι λειτουργικά γιατί κατασκευάζονται οι διακλαδώσεις των ιδιωτικών συνδέσεων στο ΔΑ, ένας (1) οικισμός (Σοφάδες) δεν έχει υποβάλλει στοιχεία λειτουργίας της αντίστοιχης ΕΕΛ για το 2017,

- ένας (1) οικισμός (Ελασσόνα) έχει υποβάλλει ανεπαρκή στοιχεία λειτουργίας της αντίστοιχης ΕΕΛ.

Η συνολική απεικόνιση των οικισμών Γ' προτεραιότητας της Περιφέρειας Θεσσαλίας παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα.

α/α	Οικισμός	Δήμος	ΠΕ	Υφιστάμενη	Υπό κατασκευή-Νέα
1	ΦΑΡΣΑΛΑ	ΦΑΡΣΑΛΩΝ	ΛΑΡΙΣΑΣ		
2	ΚΑΛΑΜΠΑΚΑ	ΚΑΛΑΜΠΑΚΑΣ	ΤΡΙΚΑΛΩΝ		
3	ΚΑΡΔΙΤΣΟΜΑΓΟΥΛΑ	ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ	ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ		
4	ΠΟΡΤΑΡΙΑ	ΒΟΛΟΥ	ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ		
5	ΣΚΟΠΕΛΟΣ	ΣΚΟΠΕΛΟΥ	ΣΠΟΡΑΔΩΝ		
6	ΒΕΛΕΣΤΙΝΟ	ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟΥ	ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ		
7	ΑΛΜΥΡΟΣ	ΑΛΜΥΡΟΥ	ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ		
8	ΛΙΒΑΔΙ	ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ	ΛΑΡΙΣΑΣ		
9	ΣΚΙΑΘΟΣ	ΣΚΙΑΘΟΥ	ΣΠΟΡΑΔΩΝ		
10	ΤΥΡΝΑΒΟΣ	ΤΥΡΝΑΒΟΥ	ΛΑΡΙΣΑΣ		
11	ΓΙΑΝΝΟΥΛΗ	ΛΑΡΙΣΑΣ	ΛΑΡΙΣΑΣ		
12	ΑΓΙΑ	ΑΓΙΑΣ	ΛΑΡΙΣΑΣ		
13	ΣΟΦΑΔΕΣ	ΣΟΦΑΔΩΝ	ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ		
14	ΕΛΑΣΣΟΝΑ	ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ	ΛΑΡΙΣΑΣ		
15	ΟΙΧΑΛΙΑ	ΦΑΡΚΑΔΟΝΑΣ	ΤΡΙΚΑΛΩΝ		
16	ΜΟΥΖΑΚΙ	ΜΟΥΖΑΚΙΟΥ	ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ		
17	ΑΜΠΕΛΩΝΑΣ	ΤΥΡΝΑΒΟΥ	ΛΑΡΙΣΑΣ		
18	ΣΟΥΡΠΗ	ΑΛΜΥΡΟΥ	ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ		
19	ΑΓΡΙΑ	ΒΟΛΟΥ	ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ		
20	ΠΑΛΑΜΑΣ	ΠΑΛΑΜΑ	ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ		
21	ΑΓΙΟΚΑΜΠΟΣ	ΑΓΙΑΣ	ΛΑΡΙΣΑΣ		
22	ΒΕΛΙΚΑ	ΑΓΙΑΣ	ΛΑΡΙΣΑΣ		
23	ΚΑΤΩ ΣΩΤΗΡΙΤΣΑ	ΑΓΙΑΣ	ΛΑΡΙΣΑΣ		
24	ΚΡΑΝΙΑ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ	ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ	ΛΑΡΙΣΑΣ		
25	ΤΣΑΡΙΤΣΑΝΗ	ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ	ΛΑΡΙΣΑΣ		
26	ΝΙΚΑΙΑ	ΚΙΛΕΛΕΡ	ΛΑΡΙΣΑΣ		
27	ΦΑΛΛΑΝΗ	ΛΑΡΙΣΑΙΩΝ	ΛΑΡΙΣΑΣ		
28	ΣΥΚΟΥΡΙΟ	ΤΕΜΠΩΝ	ΛΑΡΙΣΑΣ		
29	ΠΑΤΗΤΗΡΙ	ΑΛΟΝΝΗΣΟΥ	ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ		
30	ΝΕΑ ΑΓΧΙΑΛΟΣ	ΒΟΛΟΥ	ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ		
31	ΖΑΓΟΡΑ	ΖΑΓΟΡΑΣ-ΜΟΥΡΕΣΙΟΥ	ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ		
32	ΒΕΡΔΙΚΟΥΣΣΙΑ	ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ	ΛΑΡΙΣΑΣ		

ΣΤ.1.8.10. Δίκτυα

(a) Ηλεκτρική ενέργεια

Από την Περιφέρεια Θεσσαλίας διέρχονται τρεις γραμμές μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας των 400 KV (διπλού κυκλώματος) που ανήκουν στο διασυνδεδεμένο εθνικό σύστημα και συνδέουν το ενεργειακό κέντρο των θερμοηλεκτρικών σταθμών Καρδιάς - Αγ. Δημητρίου με την ευρύτερη περιοχή Αθηνών. Πρόκειται για τις παρακάτω εναέριες γραμμές υψηλής τάσης:

- Καρδιά - Λάρισα - Λάρυμνα
- Αγ. Δημήτριος - Λάρισα- Λάρυμνα
- Καρδιά - Τρίκαλα - Δίστομο

Η σύνδεση των νήσων πραγματοποιείται με 3 γραμμές (μέσω υποβρύχιων καλωδίων) ως εξής: 1. Γραμμή Πήλιο (Κατηγιώργης) - Σκιάθος (Αγ. Ελένη), 2. Γραμμή Σκιάθος (παραλία ανατολικά αεροδρομίου) - Σκόπελος (Λουτράκι/Γλώσσα), και 3. Γραμμή Σκόπελος (Στάφυλος) - Αλόνησος (Ορμος Μουρτιά). Σχετικά με τον Προγραμματισμό της ΔΕΗ, εξετάζεται το ενδεχόμενο σύνδεσης της περιοχής των νήσων με την Εύβοια.

(b) Φυσικό αέριο

Η Περιφέρεια Θεσσαλίας διασχίζεται από τον κεντρικό αγωγό (υψηλής πίεσης) μεταφοράς του φυσικού αερίου (Θεσσαλονίκη - Αθήνα). Ο κεντρικός αγωγός προσεγγίζει την πόλη της Λάρισας καθώς και περιοχές με βιομηχανική συγκέντρωση έξω από αυτήν. Διακλάδωση του προς τα ανατολικά εξυπηρετεί την περιοχή του Βόλου, και διακλάδωση του προς τα δυτικά εξυπηρετεί τις περιοχές Καρδίτσας και Τρικάλων.

(c) Τηλεπικοινωνίες

Ο εκσυγχρονισμός του δικτύου τηλεπικοινωνιών τόσο του ΟΤΕ όσο και των λοιπών ιδιωτικών εταιρειών με την τοποθέτηση οπτικών ινών σε αρκετές περιοχές της Θεσσαλίας καλύπτει τις ζώνες ανάπτυξης της Περιφέρειας (ανατολική- δυτική) και το σύνολο των οικιστικών κέντρων, αναβαθμίζοντας το επίπεδο παροχής υπηρεσιών

(d) Ύδρευση

Η ύδρευση ικανοποιείται στο μεγαλύτερο τμήμα από τοπικές πηγές και γεωτρήσεις. Εξαιρέση αποτελεί η ύδρευση του Δήμου Καρδίτσας - Κάμπου - Αρνής - Μητρόπολης - Σελλάνων οι οποίοι υδροδοτούνται από τον ταμιευτήρα Πλαστήρα. Σημαντικά έργα ύδρευσης έχουν αναπτυχθεί για τους Δήμους Λάρισας και Βόλου. Οι ανάγκες της ευρύτερης περιοχής του Βόλου δεν καλύπτονται σήμερα ικανοποιητικά, ιδιαίτερα την θερινή περίοδο. Οι ανάγκες του Δήμου Λάρισας καλύπτονται μεν σήμερα ικανοποιητικώς, αλλά ήδη έχουν αρχίσει στις ζώνες αντλήσεων σημάδια υπεραντλήσεων.

Τέλος, ένας σημαντικός αριθμός δήμων, ιδιαίτερα στις πεδινές περιοχές λόγω της ποσοτικής αλλά και της ποιοτικής, χημικής υποβάθμισης των υπογείων συστημάτων θα πρέπει να λάβει κατάλληλα μέτρα για την μελλοντική εξασφάλιση των αναγκών τους.

(e) Αποχέτευση

Στην Περιφέρεια Θεσσαλίας, σύμφωνα με την Οδηγία 91/271, δεν υπάρχουν οικισμοί Α' προτεραιότητας, καθώς δεν έχουν θεσμοθετηθεί ευαίσθητοι αποδέκτες. Όλοι οι οικισμοί Β' προτεραιότητας, 4 στο σύνολο, εξυπηρετούνται από Εγκατάσταση Επεξεργασίας Λυμάτων (ΕΕΛ), ενώ υφίστανται οικισμοί Γ' προτεραιότητας οι οποίοι δεν αποχετεύουν σε ΕΕΛ. Αναλυτικά στοιχεία για τις υφιστάμενες και προγραμματιζόμενες ΕΕΛ παρουσιάζονται σε ξεχωριστή παράγραφο της παρούσας.

(f) Άρδευση

Οι ανάγκες άρδευσης ικανοποιούνται στο μεγαλύτερο τμήμα τους από τα υπόγεια νερά με τη λειτουργία πολλών συλλογικών δικτύων (ΤΟΕΒ) και από ιδιωτικές γεωτρήσεις. Επιφανειακά νερά χρησιμοποιούνται σε τμήματα της ανατολικής και δυτικής πεδιάδας με απολήψεις από τα ποτάμια, στη δε περιοχή Καρδίτσας χρησιμοποιούνται τα νερά της εκτροπής του Ταυρωπού.

ΣΤ.1.9. Ανθρωπογενείς πιέσεις στο περιβάλλον

Οι κύριες πηγές ρύπανσης στο φυσικό περιβάλλον γενικά, αλλά και συγκεκριμένα στην Περιφέρεια Θεσσαλίας σχετίζονται κυρίως με τις διάφορες ανθρώπινες δραστηριότητες, όπως η διαχείριση υγρών και στερεών αποβλήτων, η γεωργία και κτηνοτροφία, οι βιομηχανίες, οι ιχθυοκαλλιέργειες, οι μεγάλοι οδικοί άξονες, τα λιμάνια κ.ά..

Τα **αστικά λύματα** μπορούν να θεωρηθούν τόσο ως σημειακή πηγή ρύπανσης όσο και ως διάχυτη πηγή ρύπανσης. Τα αστικά λύματα ως σημειακή πηγή ρύπανσης αφορούν στις περιπτώσεις που υπάρχουν συλλογικά αποχετευτικά συστήματα ή/και κεντρικές εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων (ΕΕΛ). Ως διάχυτη πηγή ρύπανσης αφορούν στις περιπτώσεις οικισμών που δεν εξυπηρετούνται από δίκτυα αποχέτευσης και ΕΕΛ. Η συνεισφορά από αστικά απόβλητα στη διάχυτη ρύπανση σχετίζεται με την εφαρμοζόμενη πρακτική, που κατά κανόνα αφορά σε βόθρους.

Όσον αφορά στα **στερεά αστικά απόβλητα** η Περιφέρεια Θεσσαλίας εξυπηρετείται από τους επτά (7) ΧΥΤΑ που λειτουργούν αποτελεσματικά, υπάρχει ένα ολόκληρο διαμορφωμένο σύστημα συλλογής και επεξεργασίας των απορριμμάτων με εννέα (9) σταθμούς μεταφόρτωσης, τρία (3) Κέντρα Διαλογής και Αξιοποίησης Υλικών (Κ.Δ.Α.Υ.) κ.α., ενώ το σύστημα μελετάται να επεκταθεί με επιπλέον υποδομές επεξεργασίας απορριμμάτων. Στο μεταξύ, δε, έχουν κλείσει όλοι οι ΧΑΔΑ και έχουν ήδη αποκατασταθεί. Συνεπώς υπάρχει μια ολοκληρωμένη διαχείριση των στερεών αστικών αποβλήτων με αποτέλεσμα πλέον αυτά να μην επιβαρύνουν το περιβάλλον και να μη θεωρούνται πηγή ρύπανσης.

Μία από τις σημαντικές πηγές διάχυτης ρύπανσης της Θεσσαλίας σχετίζεται με τις χρήσεις γης και ειδικότερα τη **γεωργική δραστηριότητα** που αναπτύσσεται στην περιοχή. Η ρύπανση εμφανίζεται κατά κύριο λόγο με τη μορφή θρεπτικών, αζώτου και φωσφόρου (ως αποτέλεσμα των λιπάνσεων των φυτών) και συντηρητικών ρύπων από φυτοφάρμακα, που προέρχονται από την χρήση και εφαρμογή προϊόντων φυτοπροστασίας και βιοκτόνων.

Η **κτηνοτροφία** ως διάχυτη πηγή ρύπανσης αφορά την ελεύθερη βοσκή και τις μη οργανωμένες κτηνοτροφικές μονάδες. Ως σημειακή πηγή ρύπανσης αφορά σε εσταυλισμένες, οργανωμένες εγκαταστάσεις.

Στη Θεσσαλία δεν απαντάται σημαντικός αριθμός **ιχθυοκαλλιέργειών**. Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία στην περιοχή μελέτης είναι εγκατεστημένες 3 μονάδες αλμυρού νερού και 6 μονάδες γλυκού νερού. Σχεδόν το σύνολο των μονάδων γλυκού νερού απαντάται στην ΠΕ Τρικάλων.

Οι **βιομηχανίες** μπορούν να θεωρηθούν πηγές ρύπανσης τόσο των υδάτων και του εδάφους μέσω των υγρών αποβλήτων που παράγουν και της διάθεσής τους όσο και της ατμόσφαιρας μέσω των εκπομπών αέριων ρύπων. Επίκεντρο της ανάπτυξης της μεταποίησης στη Θεσσαλία είναι οι περιοχές της Μαγνησίας και της Λάρισας (δίπολο Λάρισα - Βόλος), ιδίως για τις μεγαλύτερες μονάδες. Οι μικρομεσαίες παραγωγικές μονάδες όμως και κυρίως οι οικογενειακές που λειτουργούν σε παραδοσιακούς κλάδους είναι διάσπαρτες σε όλη τη Θεσσαλία και κυρίως στις μεγάλες αστικές συγκεντρώσεις και στους οδικούς άξονες. Ένας μεγάλος αριθμός βιομηχανιών έχει εγκατασταθεί εντός καθορισμένων βιομηχανικών περιοχών και συγκεκριμένα στις ΒΙ.ΠΕ. Λάρισας και ΒΙ.ΠΕ. Βόλου (κύριο τμήμα και παράρτημα), τη ΒΙΟ.ΠΑ. Βόλου και τη ΒΙ.ΠΕ. Καρδίτσας. Η τελευταία δεν είναι οργανωμένη ως προς τις υποδομές ύδρευσης και αποχέτευσης και μάλιστα είναι εγκατεστημένος περιορισμένος αριθμός επιχειρήσεων.

Στη Θεσσαλία η υφιστάμενη εξορυκτική δραστηριότητα αφορά αποκλειστικά **λατομικές εγκαταστάσεις** και όχι μεταλλεία. Στο σύνολό τους οι εγκαταστάσεις αυτές παράγουν αδρανή απόβλητα. Συνεπώς, δεν πρόκειται για μια σημαντική πηγή ρύπανσης. Επίσης, στα νησιά των Σποράδων πρακτικά δε λειτουργούν λατομεία και μεταλλεία.

Οι **μεγάλοι οδικοί άξονες** μπορούν να θεωρηθούν ως μια γραμμική πηγή ρύπανσης που μπορεί να επιβαρύνει το περιβάλλον και κυρίως την ατμόσφαιρα, τα νερά, το θόρυβο κ.α.. Τη Θεσσαλία διασχίζει ο Αυτοκινητόδρομος ΠΑΘΕ. Τμήμα του έργου του οδικού άξονα Πάτρα-Αθήνα-Θεσσαλονίκη-Ευζώνοι, διασχίζει από Βορρά προς Νότο την ανατολική Θεσσαλία. Ο αυτοκινητόδρομος είναι σε λειτουργία, ενώ επιμέρους τμήματά του (όπως το δύσκολο μορφολογικά τμήμα των Τεμπών) είναι ακόμα υπό κατασκευή. Παράλληλα, τη Θεσσαλία διασχίζει το μεγαλύτερο τμήμα του Αυτοκινητόδρομου Κεντρικής Ελλάδος (Ε-65). Ο αυτοκινητόδρομος ξεκινάει από την ΠΑΘΕ από το ύψος της Λαμίας, διέρχεται έξω από την πόλη της Καρδίτσας, των Τρικάλων και της Καλαμπάκας και καταλήγει στην Εγνατία Οδό στο ύψος των Γρεβενών. Ο εν λόγω οδικός άξονας είναι σήμερα υπό κατασκευή. Πιο συγκεκριμένα έχει δοθεί με Σύμβαση Παραχώρησης για την κατασκευή και λειτουργία του τμήμα μήκους 174 km. Η Εγνατία Οδός διέρχεται κατά βάση βόρεια και εκτός της Περιφέρειας Θεσσαλίας. Μόνο ένα πολύ μικρό τμήμα της, στα δυτικά της ΠΕ Τρικάλων, εισέρχεται μέσα στην Περιφέρεια. Ένας αυτοκινητόδρομος μπορεί να επιβαρύνει το περιβάλλον κατά τη φάση κατασκευής του (ως μια προσωρινή πηγή ρύπανσης) και κυρίως κατά τη φάση λειτουργίας του (ως μια μόνιμη πηγή ρύπανσης).

Η Θεσσαλία έχει πολλά εμπορικά και επιβατικά λιμάνια και αλιευτικά καταφύγια. Ωστόσο έχει ένα μόνο μεγάλο, **εμπορικό λιμάνι**, αυτό του Βόλου, το οποίο μπορεί να θεωρηθεί ως πηγή ρύπανσης. Η ρύπανση από το λιμάνι του Βόλου αποκτά ακόμα μεγαλύτερη βαρύτητα καθώς αυτό βρίσκεται μέσα στον κλειστό Παγασητικό κόλπο. Το λιμάνι και οι λειτουργίες του μπορεί να επιβαρύνουν το ατμοσφαιρικό περιβάλλον, την ποιότητα των υδάτων, τη χλωρίδα και την πανίδα της θάλασσας, το ακουστικό περιβάλλον κ.α.

ΣΤ.1.10. Ατμοσφαιρικό περιβάλλον – Ποιότητα αέρα

Η ρύπανση του αέρα στην περιοχή μελέτης προέρχεται κυρίως από:

- την κυκλοφορία των οχημάτων στο οδικό δίκτυο. Αποτελεί βασική πηγή ατμοσφαιρικής ρύπανσης, με εκπομπές CO, NOx, υδρογονανθράκων για τους βενζινοκινητήρες και επιπλέον καπνού και SO₂ για τους πετρελαιοκινητήρες
- τις κεντρικές θερμάνσεις. Οι παραγόμενοι ρύποι από τις κεντρικές θερμάνσεις είναι CO₂, CO, SO₂ και σωματίδια (κυρίως αιθάλη). Πάντως η εκπομπή SO₂ είναι ιδιαίτερα μειωμένη λόγω της χρήσης πετρελαίου με χαμηλή περιεκτικότητα σε θείο
- τις εκπομπές των βιομηχανιών. Οι παραγόμενοι ρύποι από τις βιομηχανίες περιλαμβάνουν, CO₂, SO₂, CO, και σωματίδια (αιθάλη) από την καύση μαζούτ, καθώς και άλλα αέρια απόβλητα ανάλογα με την παραγωγική διαδικασία.

Η ποιότητα της ατμόσφαιρας παρακολουθείται από τα τέλη του 2000 από το ΥΠΕΚΑ (πρώην ΥΠΕΧΩΔΕ), το οποίο έχει εγκαταστήσει το Εθνικό Δίκτυο Παρακολούθησης της Ατμοσφαιρικής Ρύπανσης (ΕΔΠΑΡ). Στην Περιφέρεια Θεσσαλίας λειτουργούν δύο σταθμοί παρακολούθησης, στη Λάρισα και το Βόλο.

Οι μετρήσεις αφορούν συγκεντρώσεις αιωρούμενων σωματιδίων PM₁₀, οξειδίων του αζώτου (NO_x), διοξειδίου του θείου (SO₂), όζοντος (O₃), μονοξειδίου του άνθρακα (CO), βενζολίου (C₆H₆) και μολύβδου. Στη συνέχεια παρουσιάζονται αναλυτικά μετρήσεις για συγκεκριμένες παραμέτρους καθώς επίσης και τα αντίστοιχα θεσμοθετημένα όρια.

Από την ανάλυση που έχει πραγματοποιηθεί προκύπτει ότι το ατμοσφαιρικό περιβάλλον στη Θεσσαλία, ακόμα και το πιο επιβαρυνόμενο αστικό περιβάλλον του Βόλου και της Λάρισας, είναι καλό και δεν ξεπερνάει τα θεσμοθετημένα όρια για τους ατμοσφαιρικούς ρύπους.

ΣΤ.1.11. Θόρυβος

Ο θόρυβος αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες υποβάθμισης του περιβάλλοντος. Με τη λέξη «θόρυβος» συνήθως γίνεται αναφορά σε οποιοδήποτε ανεπιθύμητο ήχο. Σήμερα έχει επαρκώς τεκμηριωθεί ότι οι επιπτώσεις του θορύβου στον άνθρωπο διακρίνονται σε φυσιολογικές και ψυχολογικές. Κοινές πηγές θορύβου είναι τα μηχανοκίνητα μέσα μεταφοράς, μηχανήματα οδοποιίας και κατασκευής οικοδομών, αλλά και συσκευές όπως τα κλιματιστικά, το ψυγείο κ.λπ.

Οι επιπτώσεις του στην υγεία σχετίζονται με τις συχνότητες από τις οποίες συνίσταται, την ένταση, την διάρκεια και την επαναληπτικότητα του θορύβου. Έτσι μπορεί να παρατηρηθούν από απλή ενόχληση, μέχρι άγχος, δυσκολία πνευματικής συγκέντρωσης, διαταραχή του ύπνου, υπέρταση, μόνιμες ή παροδικές ακουστικές βλάβες, δυσκολία στην ομιλία, μείωση της παραγωγικότητας στον εργασιακό τομέα κ.ά. Μελέτες έδειξαν ότι άνθρωποι που ζουν μόνιμα σε θορυβώδες περιβάλλον παρουσιάζουν αυξημένα ποσοστά κατανάλωσης αντιόξινων φαρμάκων, υπνωτικών και ηρεμιστικών. Ο θόρυβος σχετίζεται επίσης και με εργατικά και με τροχαία ατυχήματα. Σε πολλές περιπτώσεις είναι αιτία για την οικονομική υποβάθμιση οικιστικών και εμπορικών κέντρων.

Δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για το σύνολο της περιοχής μελέτης, καθώς η μελέτη «Αξιολόγηση περιβαλλοντικού θορύβου στο πλαίσιο εφαρμογής της οδηγίας 2002/49/ΕΚ» πραγματοποιήθηκε για τα πολεοδομικά συγκροτήματα Λάρισας και Βόλου. Από τα αποτελέσματα της μελέτης που αφορούν την Λάρισα προκύπτει ότι:

- Η μεγαλύτερη ομάδα πληθυσμού ζει στις ζώνες θορύβου μεταξύ 50 και 65 dB(A).
- Η όχληση λόγω σιδηροδρομικού θορύβου περιορίζεται στη ζώνη κάτω των 45 dB(A).
- Η σημαντικότερη όχληση (μεγαλύτερη από 70 dB(A) αφορά στους σημαντικούς οδικούς άξονες, εκατέρωθεν των οποίων δεν προβλέπεται χρήση αμιγούς κατοικίας.

- Ακόμη και στο κέντρο, στο εσωτερικό των οικοδομικών τετραγώνων εμφανίζονται ήσυχες περιοχές με τιμές θορύβου κάτω των 45 dB(A), ακόμη και όταν στην πρόσοψη του κτιρίου υπάρχει όχληση μεγαλύτερη από 65 dB(A). Σημειώνεται ότι το ανώτερο όριο θορύβου στις περιοχές που επικρατεί το αστικό στοιχείο είναι τα 45 dB(A).

Σχετικά με την όχληση που προκαλούν οι προσγειώσεις αεροσκαφών στις κατοικημένες περιοχές της Λάρισας θα πρέπει να σημειωθεί ότι από το 1981 υπήρχε σχεδιασμός από το Αρχηγείο Τακτικής Αεροπορίας για την κατασκευή νέου αεροδιαδρόμου, με κλίση έως 40ο από τον υφιστάμενο, ώστε οι άξονες προσέγγισης των αεροπλάνων να απομακρυνθούν από την πόλη. Σε σχετική έκθεση του ΓΕΑ αναφέρεται ότι για τη διαμόρφωση της πρότασης λήφθηκαν υπόψη όλοι οι παράγοντες που επιδρούν στη λειτουργία των αεροδρομίων σύμφωνα με την απόφαση Φ.440/000/ε.1588/17-9-1981.

Όσον αφορά την ηχορύπανση στην Δημοτική Ενότητα Γιάννουλης περιορίζεται εκατέρωθεν του οδικού άξονα Λάρισας- Κοζάνης και στην περιοχή συγκέντρωσης δραστηριοτήτων μεταποίησης βορειοδυτικά του οικισμού Γιάννουλης.

Για το πολεοδομικό συγκρότημα του Βόλου δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία.

ΣΤ.1.12. Ακτινοβολία

Στη χώρα μας έχουν θεσμοθετηθεί όρια αναφορικά με τις εκπομπές ηλεκτρομαγνητικής ακτινοβολίας.

Τα όρια ασφαλούς έκθεσης του κοινού ορίζονται στις παραγράφους 1 και 3 (κατά περίπτωση) του άρθρου 35 του ν. 4635/2019 (ΦΕΚ 167/Α/30-10-2019) και στα άρθρα 2-4 της υπ' αριθ. 53571/3839 (ΦΕΚ 1105/Β/6-9-2000) Υπουργικής Απόφασης «Μέτρα προφύλαξης του κοινού από την λειτουργία κεραιών εγκατεστημένων στην ξηρά». Η Υπουργική Απόφαση βασίστηκε στη Σύσταση του Συμβουλίου της ΕΕ, L 199 (1999/519/EC), 30-7-1999, «Σχετικά με τον περιορισμό της έκθεσης του κοινού σε ηλεκτρομαγνητικά πεδία 0 Hz - 300 GHz».

Η Ελλάδα συγκαταλέγεται στις χώρες που έχουν θεσπίσει από τα αυστηρότερα όρια στην Ευρώπη. Προβλέπονται βασικοί περιορισμοί και επίπεδα αναφοράς για την έκθεση στα ηλεκτρομαγνητικά πεδία. Οι βασικοί περιορισμοί βασίζονται άμεσα σε αποδεδειγμένες επιπτώσεις στην υγεία και σε βιολογικές μελέτες, ενώ τα επίπεδα αναφοράς χρησιμοποιούνται για την πρακτική εκτίμηση της έκθεσης, προκειμένου να διαπιστωθεί το ενδεχόμενο υπέρβασης των βασικών περιορισμών.

Οι βασικοί περιορισμοί για την έκθεση του κοινού στα εκπεμπόμενα ηλεκτρομαγνητικά πεδία, βασίστηκαν σε όλες τις μέχρι σήμερα αποδεδειγμένες επιδράσεις και έχουν οριστεί με μεγάλους συντελεστές ασφαλείας (μεγέθους περίπου 50), έτσι ώστε να λαμβάνονται υπόψη οι αβεβαιότητες που υπάρχουν όσον αφορά την ατομική ευαισθησία, τις περιβαλλοντικές συνθήκες καθώς και τις διαφορές όσον αφορά την ηλικία και την κατάσταση της υγείας του κοινού. Επίσης, πρέπει να υπογραμμιστεί πως τα επίπεδα αναφοράς που χρησιμοποιούνται για τον περιορισμό της έκθεσης προέρχονται από τους βασικούς περιορισμούς, υπό συνθήκες μέγιστης σύζευξης του πεδίου με το εκτιθέμενο σε αυτό άτομο, παρέχοντας έτσι το μέγιστο βαθμό προστασίας.

Ως όρια ασφαλούς έκθεσης του κοινού στην Ελλάδα (παρ. 1 του άρθρου 35 του ν. 4635/2019) θεωρούνται το 70% των τιμών της ΕΕ, εισάγοντας έτσι έναν πρόσθετο συντελεστή ασφαλείας. Ειδικά σε περίπτωση εγκατάστασης κατασκευής κεραιάς σε απόσταση μέχρι 300 μέτρων από την

περίμετρο κτιριακών εγκαταστάσεων βρεφονηπιακών σταθμών, σχολείων, γηροκομείων και νοσοκομείων, προβλέπεται περαιτέρω μείωση των ορίων ασφαλούς έκθεσης του κοινού (παρ. 3 του άρθρου 35 του ν. 4635/2019), καθώς αυτά απαγορεύεται να υπερβαίνουν το 60% των τιμών της ΕΕ.

Στην Περιφέρεια Θεσσαλίας λειτουργούν 53 σταθμοί μέτρησης της ακτινοβολίας, σύμφωνα με το Εθνικό Παρατηρητήριο Ηλεκτρομαγνητικών Πεδίων. Οι σταθμοί παρουσιάζονται στον παρακάτω Πίνακα.

Πίνακας 26: Σταθμοί μέτρησης ακτινοβολίας

α/α	Τοποθεσία	ΠΕ
1	Δημαρχείο Αργιθέας	Καρδίτσας
2	Δημαρχείο Αχελώου	
3	Δημαρχείο Καρδίτσας	
4	Δημοτική Αγορά Καρδίτσας	
5	Κτίριο Μαθητικής Εστίας (Δ. Μουζακίου)	
6	Δημοτικό κατάστημα Παλαμά	
7	Δημαρχείο Σοφάδων	
8	Δημοτικό Θέατρο Βελίκας (Πλατάνια)	Λάρισας
9	Πολιτιστικό Κέντρο Δ. Αγίας "Χρυσάλλιδα"	
10	3ο Δημοτικό Σχολείο Ελασσόνας	
11	Κλειστό Γυμναστήριο Ελασσόνας	
12	Αγροτικό Ιατρείο Νίκαιας	
13	Δημοτικό Κατάστημα Κιλελέρ	
14	33ο Δημοτικό Σχολείο Λάρισας	
15	7ος Παιδικός Σταθμός Λάρισας	
16	Δημαρχιακό Μέγαρο Λάρισας (Συχνοεπιλεκτικός)	
17	Παιδικός Σταθμός "Ελευθερίας"	
18	Πολιτιστικό Κέντρο / ΚΑΠΗ Αγ. Κωνσταντίνου	Μαγνησίας
19	Εμμανουήλαιο Πνευματικό Κέντρο Τυρνάβου	
20	Δημαρχείο Φαρσάλων	
21	ΚΕΠ Αλοννήσου	
22	37ο Νηπιαγωγείο Βόλου	
23	Θέατρο Παλαιάς Ηλεκτρικής	
24	Πολιτιστικό Κέντρο Νεάπολης	
25	Κοινοτικό Κατάστημα Ζαγοράς	
26	Δημοτικό Κατάστημα Νότιου Πηλίου	
27	Νηπιαγωγείο Καλών Νερών	
28	Δημαρχείο Ρήγα Φεραίου	Τρικάλων
29	Αναπτυξιακή - Πολιτιστικό Κέντρο Σκιάθου	
30	Δημοτικό Κτίριο "Ξενία" Σκοπέλου	
31	Εργατικό Κέντρο Καλαμπάκας	
32	Κοινοτικό Γραφείο Διάβας	
33	Πολιτιστικό Κέντρο Καλαμπάκας	
34	Τεχνική υπηρεσία Δήμου Καλαμπάκας	
35	Δημοτικό Κατάστημα Πύλης	

36	Πολιτιστικό Κέντρο Πύλης	
37	18ο Νηπιαγωγείο Τρικάλων (Κινητός)	
38	7ο Γυμνάσιο Τρικάλων (Κινητός)	
39	7ο Λύκειο Τρικάλων (Κινητός)	
40	Αθλητικό Πάρκο Αγ. Γεωργίου, Τρίκαλα (Κινητός)	
41	Γενικό Νοσοκομείο Τρικάλων	
42	Δημαρχείο Βαλτινού (Κινητός)	
43	Δημαρχείο Τρικάλων	
44	Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης Τρικάλων	
45	Δημοτικό Αμαξοστάσιο Δήμου Τρικκαίων (Κινητός)	
46	Δημοτικό Στάδιο Τρικάλων (Κινητός)	
47	Ε' ΚΑΠΗ Δήμου Τρικκαίων	
48	Νοσοκομείο Τρικάλων (Κινητός)	
49	Οικισμός ΚΑΡΥΕΣ Τρικάλων (Κινητός)	
50	Πάρκο Ματσόπουλου Τρίκαλα (Κινητός)	
51	Πράσινη Γωνιά (Κινητός)	
52	Πυροσβεστική Υπηρεσία Τρικάλων (Κινητός)	
53	Σχολής Μονίμων Υπαξιωματικών (Κινητός)	

ΣΤ.1.13. Ύδατα

ΣΤ.1.13.1. Σχέδιο διαχείρισης

Η Ευρωπαϊκή Ένωση διαθέτει από τις αρχές του 2000 μια νέα πολιτική για τη διαχείριση των υδατικών πόρων. Βασικό εργαλείο προώθησης της νέας πολιτικής είναι η Οδηγία Πλαίσιο 2000/60/ΕΚ για τα νερά.

Η πολιτική για τα νερά καινοτομεί σε τέσσερα σημεία:

- Στοχεύει στην ολοκληρωμένη διαχείριση του νερού με στόχο την επίτευξη της αειφορίας
- Λαμβάνει ως βάση την ολοκληρωμένη διαχείριση του νερού τις «υδρολογικές λεκάνες»
- Αναγνωρίζει παράλληλα με τις ανθρώπινες ανάγκες και τη σπουδαιότητα του νερού στις λειτουργίες των οικοσυστημάτων
- Προβλέπει τη συμμετοχή του κοινού στο σχεδιασμό, τη λήψη αποφάσεων και την παρακολούθηση της εφαρμογής της πολιτικής για τα νερά

Η εναρμόνιση της ελληνικής νομοθεσίας με την κοινοτική Οδηγία-Πλαίσιο 2000/60/ΕΚ έγινε με το νόμο 3199/2003 (ΦΕΚ 280 Α/09.12.2003) και το ΠΔ 51/2007 (ΦΕΚ 54 Α/08.03.2007). Με τις διατάξεις της παραπάνω εθνικής νομοθεσίας ενσωματώνονται οι βασικές έννοιες της Οδηγίας για τους υδατικούς πόρους και ταυτόχρονα συγκροτείται η νέα διοικητική δομή, καθώς και καθορίζονται οι αρμοδιότητες των επιμέρους φορέων, τόσο σε εθνικό επίπεδο όσο και σε περιφερειακό.

Το μελετώμενο πρόγραμμα ανήκει στο Υδατικό Διαμέρισμα Θεσσαλίας για το οποίο έχει εκπονηθεί και εγκριθεί το Σχέδιο Διαχείρισης Υδάτων Υδατικού Διαμερίσματος Θεσσαλίας, το οποίο αναθεωρήθηκε με την υπ' αριθμ. Ε.Γ./οικ. 897/29-12-2017 Απόφασης της Εθνικής Επιτροπής Υδάτων (ΦΕΚ 4682/Β/29-12-2017).

Το Υδατικό Διαμέρισμα Θεσσαλίας (ή υδατικό διαμέρισμα ΥΔ08 σύμφωνα με την κωδική του αρίθμηση) αποτελεί ένα από τα 14 Υδατικά διαμερίσματα της χώρας. Εκτείνεται στο μεγαλύτερο τμήμα του εντός της Περιφέρειας Θεσσαλίας, ενώ περιλαμβάνει μικρό μέρος της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, και ελάχιστο μέρος των Περιφερειών Δυτικής και Κεντρικής Μακεδονίας. Το διαμέρισμα παρουσιάζει απλή γεωμορφολογική εικόνα, με τα ορεινά τμήματά του περιμετρικά και τα πεδινά στις κεντρικές περιοχές. Το Θεσσαλικό Πεδίο που αποτελεί το μεγαλύτερο τμήμα του υδατικού διαμερίσματος, είναι τεκτονικό βύθισμα που περιβάλλεται από τις οροσειρές Ολύμπου-Καμβουνίων στα βόρεια, Πίνδου στα δυτικά, Όθρυος στα νότια και Πηλίου-Όσσας στα ανατολικά.

Το ΥΔ Θεσσαλίας περιλαμβάνει δύο κύριες υδρολογικές λεκάνες του Πηνειού (11.062 τ.χλμ.) και των ρεμάτων Αλμυρού-Πηλίου (2.079τ.χλμ.). Στα πλαίσια της παρούσας μελέτης, λόγω της γεωγραφικής θέσης του μελετώμενου έργου, θα παρατεθούν στοιχεία για την Λεκάνη Απορροής του Πηνειού.

Η κύρια υδρολογική λεκάνη του Υδατικού Διαμερίσματος Θεσσαλίας είναι η υδρολογική λεκάνη του Πηνειού, με έκταση περίπου 9.500 km². Κυριότεροι παραπόταμοι του Πηνειού είναι προς τα νότια ο Ενιπέας, ο Φαρσαλιώτης, ο Σοφαδίτης και ο Καλέντζης, προς τα δυτικά-νοτιοδυτικά ο Πάμισος, και ο Πορταϊικός, και στο βόρειο μέρος ο Ληθαίος, ο Νεοχωρίτης και ο Τιταρήσιος.

ΣΤ.1.13.2. Επιφανειακά ύδατα

Τα επιφανειακά υδάτινα σώματα, σύμφωνα με το Σχέδιο Διαχείρισης Υδάτων του Υδατικού Διαμερίσματος Θεσσαλίας, κατατάσσονται σε 4 κατηγορίες που καθορίζονται, βάσει της ΟΠΥ ως εξής:

- Ποτάμια ΥΣ: Σώματα εσωτερικών υδάτων τα οποία ρέουν, κατά το πλείστον στην επιφάνεια του εδάφους αλλά τα οποία μπορεί για ένα μέρος της διαδρομής τους να ρέουν υπογείως.
- Λιμναία ΥΣ: Συστήματα στάσιμων εσωτερικών υδάτων.
- Μεταβατικά ΥΣ: Σώματα επιφανειακών υδάτων πλησίον του στομίου ποταμών τα οποία είναι εν μέρει αλμυρά λόγω της γεινιάσής τους με παράκτια ύδατα αλλά τα οποία μπορεί να επηρεάζονται ουσιαστικά από ρεύματα γλυκού νερού.
- Παράκτια ύδατα: τα επιφανειακά ύδατα που βρίσκονται στην πλευρά της ξηράς μίας γραμμής της οποίας βρίσκεται σε απόσταση ενός ναυτικού μιλίου προς τη θάλασσα από το πλησιέστερο σημείο της γραμμής βάσης από την οποία μετράται το εύρος των χωρικών υδάτων και τα οποία κατά περίπτωση εκτείνονται μέχρι του απώτερου ορίου των μεταβατικών υδάτων.

Στο υδατικό διαμέρισμα Θεσσαλίας διακρίθηκαν συνολικά 82 επιφανειακά υδάτινα σώματα και ειδικότερα:

- 72 Ποτάμια ΥΣ με συνολικό μήκος περίπου 1.387 Km
- 3 λιμναία ΥΣ με συνολική επιφάνεια 45,3 Km²
- Κανένα μεταβατικό ΥΣ
- 7 παράκτια ΥΣ με συνολική επιφάνεια 938,8 Km²

Στο Σχέδιο Διαχείρισης Υδάτων του Υδατικού Διαμερίσματος Θεσσαλίας (GR08) έχουν τεθεί στόχοι για την προστασία των επιφανειακών υδάτων. Οι κυριότεροι είναι:

- Διατήρηση της ποιοτικής κατάστασής τους.
- Προστασία, αναβάθμιση ή/και αποκατάσταση σε καλή οικολογική και χημική κατάσταση των επιφανειακών υδάτων.

- Εφαρμογή των απαραίτητων μέτρων με στόχο τη σταδιακή μείωση της ρύπανσης από τις ουσίες προτεραιότητας και την παύση ή την σταδιακή κατάργηση των εκπομπών, απορρίψεων και διαρροών από τις επικίνδυνες ουσίες προτεραιότητας.

Πηγές ρύπανσης

Οι πηγές ρύπανσης των επιφανειακών υδάτων διακρίνονται σε σημειακές και διάχυτες. Οι σημειακές πηγές ρύπανσης σχετίζονται με απορροές ρυπαντικών φορτίων, κυρίως από τα αστικά υγρά απόβλητα από οικισμούς που εξυπηρετούνται από δίκτυα αποχέτευσης ή/και κεντρικές εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων, την εσταυλισμένη κτηνοτροφία, τη βιομηχανία, τις μεταλλευτικές δραστηριότητες, τις ιχθυοκαλλιέργειες, καθώς και τους χώρους ανεξέλεγκτης διάθεσης απορριμμάτων (ΧΑΔΑ). Δευτερεύουσας σημασίας πηγές ρύπανσης είναι οι χώροι υγειονομικής ταφής (ΧΥΤΑ) και οι εξορυκτικές δραστηριότητες όσον αφορά τις λατομικές εγκαταστάσεις. Στην Περιφέρεια Θεσσαλίας, καθίσταται προφανής η αυξημένη πίεση στα υδάτινα σώματα της λεκάνης απορροής Πηνειού από όλων των ειδών τις δραστηριότητες που αναπτύσσονται στους νομούς Τρικάλων, Καρδίτσας και Λάρισας. Δεν είναι αμελητέα και η πίεση που ασκούν οι χώροι ανεξέλεγκτης διάθεσης που είναι διάσπαρτοι σε όλη τη λεκάνη του Πηνειού.

Οι μη σημειακές ή διάχυτες πηγές ρύπανσης των επιφανειακών υδάτινων σωμάτων, σχετίζονται με απορροές ρυπαντικών φορτίων, κυρίως θρεπτικών από την αγροτική δραστηριότητα, την κτηνοτροφία και τα αστικά υγρά απόβλητα από οικισμούς που δεν εξυπηρετούνται από δίκτυα αποχέτευσης και κεντρικές εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων.

ΣΤ.1.13.3. Υπόγεια ύδατα

Τα υπόγεια υδατικά συστήματα διακρίνονται με βάση την υδρολιθολογική συμπεριφορά των σχηματισμών που φιλοξενούν τις υπόγειες υδροφορίες σε:

- Καρστικά συστήματα υπογείων υδάτων.
- Κοκκώδη συστήματα υπογείων υδάτων.
- Ρωγματώδη συστήματα υπογείων υδάτων

Στο Υδατικό Διαμέρισμα Θεσσαλίας αναπτύσσονται σημαντικές καρστικές και προσχωματικές υδροφορίες που εκμεταλλεύονται για την κάλυψη των υδατικών αναγκών είτε μέσω υδροληπτικών έργων είτε με απευθείας απόληψη πηγαίων υδάτων. Το Υδατικό Διαμέρισμα αντιμετωπίζει ποσοτικά προβλήματα, σε ένα σημαντικό αριθμό (10) κυρίων υπογείων υδατικών συστημάτων. Στα συστήματα αυτά πραγματοποιούνται υπεραντλήσεις για πολλά χρόνια που έχουν ως αποτέλεσμα την σταδιακή μείωση των μονίμων γεωλογικών αποθεμάτων της υπόγειας υδροφορίας. Σε κάποια μικρής έκτασης περιφερειακά καρστικά συστήματα τα υπόγεια αποθέματα έχουν ουσιαστικά φθάσει στα όρια της εξάντλησης των.

Το σύνολο των πηγών ρύπανσης (διάχυτων και σημειακών) με κυριότερες τη γεωργία, κτηνοτροφία και τα αστικά απόβλητα, αποτελούν εν δυνάμει πιέσεις ασκούμενες στους υπόγειους υδατικούς πόρους. Βάσει αναλύσεων, ένα τμήμα των παραγόμενων ρυπογόνων φορτίων εισρέουν στο υπέδαφος.

Οι κύριοι περιβαλλοντικοί στόχοι για τα υπόγεια ύδατα είναι:

- Εφαρμογή απαραίτητων μέτρων για να αποτραπεί ή να περιοριστεί η διοχέτευση ρύπων στα υπόγεια ύδατα και να αποτραπεί η υποβάθμιση της κατάστασής τους.
- Προστασία, αναβάθμιση και αποκατάσταση όλων των υπογείων ΥΣ.

- Διασφάλιση ισορροπίας μεταξύ άντλησης και ανατροφοδότησης των υπόγειων υδάτων.
- Εφαρμογή μέτρων για να αναστραφεί οποιαδήποτε σημαντική ανοδική τάση στη συγκέντρωση οποιουδήποτε ρύπου.

ΣΤ.2. Περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά των περιοχών που ενδέχεται να επηρεασθούν

Οι περιβαλλοντικές παράμετροι, οι οποίες ενδέχεται να επηρεαστούν από την εφαρμογή του προτεινόμενου Προγράμματος είναι:

- η βιοποικιλότητα
- ο πληθυσμός
- η υγεία των ανθρώπων,
- η πανίδα,
- η χλωρίδα,
- το έδαφος,
- τα ύδατα,
- ο αέρας,
- οι κλιματικοί παράγοντες,
- τα υλικά περιουσιακά στοιχεία,
- η πολιτιστική κληρονομιά συμπεριλαμβανομένης της αρχιτεκτονικής και αρχαιολογικής κληρονομιάς,
- το τοπίο και
- οι σχέσεις μεταξύ των ανωτέρω παραγόντων

ΣΤ.3. Υφιστάμενα περιβαλλοντικά προβλήματα

Οι κύριες πηγές ρύπανσης από τις ανθρωπογενείς δραστηριότητες στη Θεσσαλία είναι:

- η γεωργία,
- η κτηνοτροφία,
- οι βιομηχανίες,
- τα υγρά αστικά απόβλητα,
- οι μεγάλοι οδικοί άξονες και
- τα λιμάνια.

Τα λατομεία -μεταλλεία, οι ιχθυοκαλλιέργειες και τα στερεά απόβλητα προκαλούν μικρή συγκριτικά επιβάρυνση. Οι παραπάνω δραστηριότητες προκαλούν πίεση και περιβαλλοντικά προβλήματα κυρίως στο έδαφος, τα ύδατα και τα φυσικά οικοσυστήματα και δευτερευόντως στην ατμόσφαιρα και το ακουστικό περιβάλλον (οδικοί άξονες, βιομηχανία, λιμάνια). Πιο συγκεκριμένα, από την παραπάνω ανάλυση προέκυψε ότι το μεγαλύτερο ρυπαντικό φορτίο σε BOD δημιουργεί η κτηνοτροφία και ιδιαίτερα η διάχυτη κτηνοτροφική δραστηριότητα και μετά τα υγρά αστικά απόβλητα και η βιομηχανία. Επίσης, το μεγαλύτερο ρυπαντικό φορτίο σε άζωτο δημιουργεί η κτηνοτροφία και ιδιαίτερα η διάχυτη κτηνοτροφική δραστηριότητα και μετά η γεωργική δραστηριότητα, στη συνέχεια τα υγρά αστικά λύματα και τέλος η βιομηχανία. Τέλος, το μεγαλύτερο ρυπαντικό φορτίο σε φωσφόρο δημιουργούν η κτηνοτροφία και η γεωργία (αντίστοιχα μεγέθη) και μετά τα υγρά αστικά λύματα και η βιομηχανία.

Το βασικότερο περιβαλλοντικό θέμα της Θεσσαλίας είναι η πίεση που ασκείται στους υδατικούς πόρους. Το σημερινό καθεστώς εκμετάλλευσης των υδάτινων πόρων στη Θεσσαλία έχει οδηγήσει σε υπεραντλήσεις των υπογείων νερών, έτσι ώστε εκτός από τους ανανεώσιμους πόρους να μειώνονται και τα μόνιμα υπόγεια αποθέματα, ειδικά στις δύο πεδινές εκτάσεις της Θεσσαλίας. Παράλληλα, αντλούνται εντατικά και τα επιφανειακά ύδατα με αποτέλεσμα ανεπάρκεια θερινής ροής για τη συντήρηση υγιών οικοσυστημάτων. Τελικά, η αρδευτική κατανάλωση είναι μικρότερη από τη ζήτηση και το αποτέλεσμα είναι η μη άρδευση ή η ελλειμματική άρδευση παραγωγικών εκτάσεων.

Άλλου τύπου περιβαλλοντικά προβλήματα είναι **η άναρχη αστική εκτός σχεδίου δόμηση** και ειδικά η αυθαίρετη δόμηση που παρατηρείται ειδικά στις παράκτιες περιοχές της Θεσσαλίας (όπως στην περιοχή των εκβολών του π. Πηνειού), καθώς επίσης και η διάσπαρτη χωροθέτηση παραγωγικών δραστηριοτήτων (βιομηχανικών-βιοτεχνικών μονάδων), αλλά και τουριστικών μονάδων εκτός οργανωμένων υποδοχέων. Όλα τα παραπάνω προκαλούν πίεση στο περιβάλλον γιατί συνήθως δε συνοδεύονται από τις κατάλληλες τεχνικές υποδομές που θα εξασφάλιζαν την προστασία του περιβάλλοντος και οδηγούν σε μη βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων.

Z. ΕΚΤΙΜΗΣΗ, ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Z.1. Μεθοδολογία

Για την εκτίμηση των ενδεχόμενων επιπτώσεων στο περιβάλλον από την εφαρμογή των προτάσεων του μελετώμενου Προγράμματος, πρόκειται να χρησιμοποιηθούν περιβαλλοντικές παράμετροι που προτείνονται από την οδηγία 2001/42/ΕΚ για «την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων». Οι παράμετροι αυτές έχουν ως στόχο να εξετάσουν και να αναδείξουν τα διάφορα θέματα που ενδέχεται να προκύψουν από την εφαρμογή των κατευθύνσεων του Προγράμματος. Προφανώς οι παράμετροι αυτές θα πρέπει να είναι οι πιο χαρακτηριστικές για την συγκεκριμένη περιοχή και το συγκεκριμένο σχέδιο, έτσι ώστε η στρατηγική περιβαλλοντική αξιολόγηση να είναι ουσιαστική. Επιλέγεται, λοιπόν, η εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων να επικεντρωθεί στις εξής περιβαλλοντικές παραμέτρους:

- ποιότητα αέρα και κλιματικοί παράγοντες,
- έδαφος,
- τοπίο,
- ύδατα,
- βιοποικιλότητα, χλωρίδα, πανίδα
- πληθυσμός- ανθρώπινη υγεία,
- υλικά αγαθά και περιουσιακά στοιχεία,
- πολιτιστική κληρονομιά περιλαμβανομένης της αρχιτεκτονικής και αρχαιολογικής κληρονομιάς,
- χρήσεις γης,
- ανάπτυξη σε βιώσιμη κατεύθυνση.

Το επόμενο ουσιαστικό ζήτημα για τη διαμόρφωση της μεθοδολογίας αφορά στο επίπεδο ομαδοποίησης των προτάσεων του Προγράμματος, ώστε να εξασφαλίζεται ισορροπία μεταξύ σφαιρικότητας και αναλυτικότητας στην εκτίμηση των επιπτώσεων. Συμπερασματικά αναφέρεται:

- εξέταση σε επίπεδο μεμονωμένων προτάσεων ή κατευθύνσεων του ΠΠΑ Θεσσαλίας, παρότι θα εξασφάλιζε επαρκές επίπεδο αναλυτικότητας, θα υστερούσε σημαντικά σε ικανότητα διάγνωσης των συνεργιστικών και αθροιστικών επιπτώσεων, αλλά και των επιπτώσεων στρατηγικού επιπέδου, δηλαδή των τάσεων και των δευτερογενών μεταβολών που ενδέχεται να επέλθουν,
- αντίθετα η εξέταση σε επίπεδο ολόκληρου του Προγράμματος θα κάλυπτε το ζήτημα της δυνατότητας εκτίμησης των στρατηγικής φύσης μεταβολών αλλά θα έπασχε από μειωμένη αναλυτικότητα,

Η ανάλυση του Προγράμματος θα πραγματοποιηθεί σε επιμέρους ενότητες-ομάδες προτάσεων-κατευθύνσεων, οι οποίες θα εξετάζονται αναφορικά με τη δυνατότητα μεταβολής των συγκεκριμένων περιβαλλοντικών παραμέτρων. Στη συνέχεια γίνεται η διαδικασία προελέγχου (screening), ώστε να προσδιοριστεί η ύπαρξη μεταβολών στις παραπάνω περιβαλλοντικές παραμέτρους από την εφαρμογή των προτάσεων του Προγράμματος.

Ανάμεσα από μια σειρά διαθέσιμων και ευρέως χρησιμοποιούμενων μεθόδων για το σκοπό αυτό επιλέχθηκε να χρησιμοποιηθεί η μέθοδος των καθοδηγητικών ερωτήσεων (guiding questions). Πρόκειται για μια πολύ διαδεδομένη μέθοδο, η οποία, μεταξύ άλλων, συστήνεται και στο

«Handbook on SEA for Cohesion Policy 2007-2013» του Greening Regional Development Programmes Network. Με την συγκεκριμένη μέθοδο διαμορφώνεται ένα πλέγμα ερωτήσεων αξιολόγησης έχοντας υπόψη τους περιβαλλοντικούς στόχους, των οποίων σκοπός είναι μέσω των απαντήσεων να βοηθήσουν στην ανάδειξη των περιβαλλοντικών επιπτώσεων σε κάθε περιβαλλοντική παράμετρο.

Στον Πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι ερωτήσεις καθοδήγησης, όπως διαμορφώθηκαν ανά κύρια περιβαλλοντική παράμετρο. Οι καθοδηγητικές ερωτήσεις χρησιμοποιούνται ώστε να διαγνωσθούν οι περιβαλλοντικές συνιστώσες που ενδέχεται να μεταβληθούν –με θετικό ή αρνητικό τρόπο-, αλλά και αυτές που δεν πρόκειται να δεχθούν τάσεις αλλαγής. Οι πρώτες συλλέγονται και περνούν στο επόμενο στάδιο, αυτό του προσδιορισμού των ιδιοτήτων κάθε μεταβολής. Οι ερωτήσεις είναι σχεδιασμένες με τέτοιο τρόπο, ώστε να δέχονται απαντήσεις ναι/όχι.

Πίνακας 27: Ερωτήσεις καθοδήγησης-αξιολόγησης για την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων

Περιβαλλοντικές παράμετροι	Ερωτήσεις καθοδήγησης-αξιολόγησης
Ατμόσφαιρα, Κλίμα	<p>Η υλοποίηση της πρότασης του υπό μελέτη Προγράμματος πρόκειται να μεταβάλλει την ποιότητα του αέρα και του κλίματος επηρεάζοντας με ουσιαστικό τρόπο:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ τα επίπεδα εκπομπών αερίων ρύπων και αερίων του θερμοκηπίου; ▪ τη συνολική κατανάλωση ενέργειας;
Έδαφος	<p>Η υλοποίηση της πρότασης του υπό μελέτη Προγράμματος πρόκειται να μεταβάλλει το έδαφος επηρεάζοντας με ουσιαστικό τρόπο:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ τη γεωμορφολογία και την ευστάθεια του εδάφους; ▪ την ποιότητα του εδάφους με ρύπανση (από στερεά ή υγρά απόβλητα, φυτοφάρμακα, λιπάσματα κ.α.);
Τοπίο	<p>Η υλοποίηση της πρότασης του υπό μελέτη Προγράμματος πρόκειται να μεταβάλλει το τοπίο επηρεάζοντας με ουσιαστικό τρόπο:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ τη διατήρηση ή ανάπλαση των αξιόλογων τοπίων; ▪ την ανάδειξη των αξιόλογων τοπίων; ▪ την αποκατάσταση υποβαθμισμένων τοπίων; ▪ την προστασία από φυσικές καταστροφές (πυρκαγιές, κατολισθήσεις, πλημμύρες κ.α.);
Ύδατα	<p>Η υλοποίηση της πρότασης του υπό μελέτη Προγράμματος πρόκειται να μεταβάλλει την ποσότητα και ποιότητα των υδάτων επηρεάζοντας με ουσιαστικό τρόπο:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ τα υδρομορφολογικά χαρακτηριστικά των επιφανειακών υδάτων; ▪ την ποσοτική κατάσταση των υδάτων (επιφανειακά και υπόγεια); ▪ τα επίπεδα ρύπανσης των υδάτων (επιφανειακά και υπόγεια); ▪ την ποιότητα θαλάσσιων υδάτων; ▪ τον κίνδυνο πλημμυρών;

<p>Βιοποικιλότητα, χλωρίδα, πανίδα</p>	<p>Η υλοποίηση της πρότασης του υπό μελέτη Προγράμματος πρόκειται να μεταβάλλει τη βιοποικιλότητα, τη χλωρίδα και την πανίδα επηρεάζοντας με ουσιαστικό τρόπο:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ την συνολική έκταση περιοχών που ανήκουν στο Εθνικό Σύστημα Προστατευόμενων Περιοχών (σύμφωνα με Ν. 3937/2011 της Βιοποικιλότητας); ▪ την συνοχή των οικοτόπων στις προστατευόμενες περιοχές; ▪ την κατάσταση/διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών της Περιφέρειας; ▪ τον αριθμό, τον πληθυσμό ή τους βιοτόπους προστατευόμενων ειδών πανίδας; ▪ τον αριθμό ή την εξάπλωση απειλούμενων ειδών χλωρίδας; ▪ την έκταση και συνοχή των δασικών οικοσυστημάτων;
<p>Πληθυσμός-ανθρώπινη υγεία</p>	<p>Η υλοποίηση της πρότασης του υπό μελέτη Προγράμματος πρόκειται να μεταβάλει τον πληθυσμό και την υγεία των κατοίκων επηρεάζοντας με ουσιαστικό τρόπο:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού; ▪ τα κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά της περιοχής (απασχόληση, εισόδημα, παραγωγικές δραστηριότητες κ.α.); ▪ το μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού; ▪ τη μετανάστευση πληθυσμού από και προς την Περιφέρεια; ▪ την κοινωνική συνοχή; ▪ την ολοκλήρωση και προώθηση γενικά υποδομών που θα βελτιώσουν τις συνθήκες διαβίωσης; ▪ την έκθεση τμημάτων του πληθυσμού σε κίνδυνο; ▪ υποστρωματικούς παράγοντες που μπορούν να επιφέρουν αλλαγές στο επίπεδο της ανθρώπινης υγείας;
<p>Υλικά αγαθά και περιουσιακά στοιχεία</p>	<p>Η υλοποίηση της πρότασης του υπό μελέτη Προγράμματος πρόκειται να μεταβάλλει τα υλικά περιουσιακά στοιχεία επηρεάζοντας με ουσιαστικό τρόπο:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ τη ζήτηση γης και την οικιστική ανάπτυξη; ▪ την υφιστάμενη αξία ιδιωτικών και δημόσιων περιουσιών;
<p>Πολιτιστική κληρονομιά</p>	<p>Η υλοποίηση της πρότασης του υπό μελέτη Προγράμματος πρόκειται να μεταβάλλει την πολιτιστική κληρονομιά επηρεάζοντας με ουσιαστικό τρόπο:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ την προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και των μνημείων της περιοχής; ▪ την προστασία και ανάδειξη της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς και του αξιόλογου κτιριακού αποθέματος;
<p>Χρήσεις γης</p>	<p>Η υλοποίηση της πρότασης του υπό μελέτη Προγράμματος πρόκειται να οδηγήσει σε πιο ορθολογική διάρθρωση των χρήσεων γης, μέσω:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ της προώθησης της ορθολογικής ανακατανομής των χρήσεων γης; ▪ της αύξησης των οργανωμένων υποδοχών για παραγωγικές δραστηριότητες και τη μείωση των εκτός σχεδίου χωροθετήσεων; ▪ της ισορροπίας και συμπληρωματικότητας των χρήσεων γης;
<p>Ανάπτυξη σε βιώσιμη κατεύθυνση</p>	<p>Η υλοποίηση της πρότασης του υπό μελέτη Προγράμματος πρόκειται να συμβάλει στην ανάπτυξη σε βιώσιμη κατεύθυνση με ουσιαστικό τρόπο μέσω:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ της αύξησης του ΑΕΠ με πηγή δραστηριότητες χαμηλού οικολογικού αποτυπώματος; ▪ της πιο ορθολογικά και χωρικά ισορροπημένης οργάνωσης των στρατηγικών κεντρικών λειτουργιών της Περιφέρειας; ▪ της μείωσης των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων ανάπτυξης; ▪ τη συμμόρφωση με τις κατευθύνσεις που έχουν τεθεί από τον υπερκείμενο σχεδιασμό;

Για τον προσδιορισμό των ιδιοτήτων κάθε μεταβολής που θα αναδειχθεί από τις παραπάνω ερωτήσεις στην παρούσα μελέτη θα χρησιμοποιηθούν τα παρακάτω κριτήρια αξιολόγησης επιπτώσεων:

- είδος: θετική, αρνητική ή ουδέτερη επίπτωση.
- ένταση: ασθενής, μέτρια ή ισχυρή επίπτωση.
- χρονικός ορίζοντας εμφάνισης: βραχυπρόθεσμη, μεσοπρόθεσμη ή μακροπρόθεσμη.
- διάρκεια: προσωρινή ή μόνιμη.
- δυνατότητα αντιμετώπισης: ναι ή όχι.

Τα τελικά αποτελέσματα της αξιολόγησης θα παρουσιάζονται σε ένα συγκεντρωτικό πίνακα, όπου θα φαίνεται η συνολική επίδραση του κάθε άξονα προτεραιότητας σε κάθε περιβαλλοντική παράμετρο. Από την διαδικασία εκτίμησης και αξιολόγησης των πιθανών επιπτώσεων στο περιβάλλον θα προκύψουν και θα εξεταστούν τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για την αντιμετώπιση ενδεχόμενων δυσμενών επιπτώσεων.

Z.2. Εκτίμηση και αξιολόγηση των επιπτώσεων

Στους παρακάτω πίνακες παρουσιάζονται με συνοπτικό τρόπο οι ενδεχόμενες αναμενόμενες επιπτώσεις ανά περιβαλλοντική παράμετρο, από την εφαρμογή των δράσεων που προβλέπονται στους Άξονες Προτεραιότητας του ΠΠΑ Θεσσαλίας 2021-2027, όπως περιγράφονται σε προηγούμενες παραγράφους της παρούσας.

Πίνακας 28: Εκτίμηση-Αξιολόγηση επιπτώσεων Άξονα Προτεραιότητας 1 «Έξυπνη Ανάπτυξη»

Περιβαλλοντική παράμετρος	Είδος			Ένταση			Χρόνος εμφάνισης			Διάρκεια		Αντιμετώπιση	
	Θετική	Ουδέτερη	Αρνητική	Ασθενής	Μέτρια	Ισχυρή	Βραχυπρόθεσμα	Μεσοπρόθεσμα	Μακροπρόθεσμα	Προσωρινή	Μόνιμη	Ναι	Όχι
Ατμόσφαιρα, Κλίμα													
Εφαρμογή ΠΠΑ		X											
Αιτιολόγηση	Δεν αναμένονται επιπτώσεις από την εφαρμογή Άξονα Προτεραιότητας 1 στην συγκεκριμένη περιβαλλοντική παράμετρο δεδομένου ότι οι δράσεις που θα χρηματοδοτηθούν δεν σχετίζονται με παραγωγή ρύπων.												
Έδαφος													
Εφαρμογή ΠΠΑ		X											
Αιτιολόγηση	Δεν αναμένονται επιπτώσεις από την εφαρμογή Άξονα Προτεραιότητας 1 στην συγκεκριμένη περιβαλλοντική παράμετρο δεδομένου ότι οι δράσεις που θα χρηματοδοτηθούν δεν σχετίζονται με παραγωγή ρύπων και επιβάρυνση των εδαφών της Περιφέρειας Θεσσαλίας.												
Τοπίο													
Εφαρμογή ΠΠΑ	X				X			X			X		
Αιτιολόγηση	Ενδέχεται να προκύψουν θετικές επιπτώσεις όσον αφορά στην ανάδειξη αξιόλογων τοπίων, μέσω της ψηφιοποίησης αυτών, κάνοντας τα γνωστά και προσβάσιμα στο ευρύ κοινό. Οι δράσεις του Άξονα 1 μπορούν να λειτουργήσουν συνεργατικά με τις δράσεις του Άξονα 5 «Ανάπτυξη Εξωστρέφειας».												
Υδατα													
Εφαρμογή ΠΠΑ		X											
Αιτιολόγηση	Δεν αναμένονται επιπτώσεις από την εφαρμογή Άξονα Προτεραιότητας 1 στην συγκεκριμένη περιβαλλοντική παράμετρο δεδομένου ότι οι δράσεις που θα χρηματοδοτηθούν δεν επηρεάζουν την ποσοτική και ποιοτική κατάσταση των υδάτινων πόρων της Περιφέρειας Θεσσαλίας.												
Βιοποικιλότητα, χλωρίδα, πανίδα													
Εφαρμογή ΠΠΑ		X											
Αιτιολόγηση	Δεν αναμένονται επιπτώσεις από την εφαρμογή Άξονα Προτεραιότητας 1 στην συγκεκριμένη περιβαλλοντική παράμετρο δεδομένου ότι οι δράσεις που θα χρηματοδοτηθούν δεν σχετίζονται με παραγωγή ρύπων και επεμβάσεις στα οικοσυστήματα της Περιφέρειας Θεσσαλίας.												

Πληθυσμός- ανθρώπινη υγεία												
Εφαρμογή ΠΠΑ	X					X	X				X	
Αιτιολόγηση	Αναμένονται θετικές επιδράσεις στο ανθρώπινο δυναμικό της Περιφέρειας Θεσσαλίας, αλλά και στους επισκέπτες και συνεργάτες αυτής, λόγω της ανάπτυξης δράσεων Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών στον Δημόσιο Τομέα αλλά και της ανάπτυξης εξοπλισμού και υπηρεσιών για την προώθηση της ψηφιοποίησης στον Δημόσιο Τομέα.											
Υλικά αγαθά και περιουσιακά στοιχεία												
Εφαρμογή ΠΠΑ	X			X			X				X	
Αιτιολόγηση	Αναμένονται θετικές επιδράσεις στην διαχείριση και αξιολόγηση των υλικών αγαθών και περιουσιακών στοιχείων μέσω της εφαρμογής των υπηρεσιών ψηφιοποίησης στον Δημόσιο Τομέα.											
Πολιτιστική κληρονομιά												
Εφαρμογή ΠΠΑ	X			X			X				X	
Αιτιολόγηση	Αναμένονται θετικές επιδράσεις στην διαχείριση των μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς, μέσω εφαρμογών που θα προωθούν την εξ αποστάσεως επίσκεψη σε αυτά. Οι δράσεις του Άξονα 1 μπορούν να λειτουργήσουν συνεργατικά με τις δράσεις του Άξονα 5 «Ανάπτυξη Εξωστρέφειας».											
Χρήσεις γης												
Εφαρμογή ΠΠΑ	X				X			X			X	
Αιτιολόγηση	Αναμένονται θετικές επιδράσεις στην διαχείριση των χρήσεων γης. Η ψηφιοποίηση των υφιστάμενων χρήσεων γης, αλλά και των υφιστάμενων σχεδίων και μελετών θα οδηγήσει στην ορθολογική ανάπτυξη των μελλοντικών χρήσεων.											
Ανάπτυξη σε βιώσιμη κατεύθυνση												
Εφαρμογή ΠΠΑ	X			X					X		X	
Αιτιολόγηση	Αναμένονται θετικές επιδράσεις, καθώς ο Άξονας 1 βρίσκεται σε συμμόρφωση με τον υπερκείμενο σχεδιασμό και οι δράσεις προωθούν τον εκσυγχρονισμό κυρίως του Δημοσίου τομέα.											

Όπως προαναφέρεται στην παράγραφο Δ.2.1. ο Άξονας Προτεραιότητας 1 «Εξυπνη Ανάπτυξη» αφορά σε έργα ενίσχυσης της Δημόσιας διοίκησης, ψηφιοποίηση και Ψηφιακή διασύνδεση δημοσίου και ευρύτερου δημοσίου τομέα, έρευνα, ερευνητική τεχνογνωσία και λύσεις ΤΠΕ στον δημόσιο τομέα.

Δεν αναμένονται αρνητικές επιπτώσεις σε καμία περιβαλλοντική παράμετρο από την εφαρμογή του Άξονα Προτεραιότητας-1 «Εξυπνη Ανάπτυξη», καθώς οι δράσεις που προβλέπονται αφορούν κυρίως στον ψηφιακό μετασχηματισμό του Δημοσίου Τομέα.

Οι πρωτοβουλίες-δράσεις για ενίσχυση των ψηφιακών δεξιοτήτων και της ψηφιακής ένταξης έχουν σημαντικές επιδράσεις στην αντιμετώπιση κοινωνικών επιπτώσεων, όπως η ανεργία και ο αποκλεισμός, αλλά και στην προσπάθεια στροφής του παραγωγικού υποδείγματος προς την παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών με υψηλότερη προστιθέμενη αξία. Η ανάπτυξη δράσεων Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών στον Δημόσιο Τομέα θα έχει θετικές επιπτώσεις στην

διαχείριση, αξιολόγηση και ανάπτυξη των υλικών αγαθών και περιουσιακών στοιχείων της Περιφέρειας Θεσσαλίας.

Επιπλέον θετικές επιδράσεις αναμένεται να υπάρξουν στην ανάδειξη του τοπίου αλλά και του συνόλου των στοιχείων της πολιτιστικής κληρονομιάς σε συνεργασία με τις δράσεις του Άξονα 5 «Ανάπτυξη Εξωστρέφειας».

Τέλος αναμένονται θετικές επιδράσεις στην διαχείριση των χρήσεων γης, από την ψηφιοποίηση των υφιστάμενων σχεδίων και πολιτικών, που θα έχει σαν αποτέλεσμα την προώθηση της ορθολογικής ανακατανομής των υφιστάμενων χρήσεων.

Γενικά αναφέρεται ότι ο Άξονας Προτεραιότητας-1 «Εξυπνη Ανάπτυξη», βρίσκεται σε πλήρη συμμόρφωση με τις κατευθύνσεις του υπερκείμενου σχεδιασμού, στο πλαίσιο της ανάπτυξης σε βιώσιμη κατεύθυνση.

Πίνακας 29: Εκτίμηση-Αξιολόγηση επιπτώσεων Άξονα Προτεραιότητας 2 «Πράσινη Ανάπτυξη»

Περιβαλλοντική παράμετρος	Είδος			Ένταση			Χρόνος εμφάνισης			Διάρκεια		Αντιμετώπιση	
	Θετική	Ουδέτερη	Αρνητική	Ασθενής	Μέτρια	Ισχυρή	Βραχυπρόθεσμα	Μεσοπρόθεσμα	Μακροπρόθεσμα	Προσωρινή	Μόνιμη	Ναι	Όχι
Ατμόσφαιρα, Κλίμα													
Εφαρμογή ΠΠΑ	X				X			X			X		
Αιτιολόγηση	Κατά την φάση κατασκευής των έργων του Άξονα 2 αναμένονται αρνητικές επιπτώσεις, οι οποίες θα είναι ασθενείς, βραχυπρόθεσμες και προσωρινές. Κατά την φάση λειτουργίας των έργων που προτείνονται μέσω των δράσεων, οι επιπτώσεις θα είναι θετικές, ισχυρές, μεσοπρόθεσμες και μόνιμες. Συνολικά ο Άξονας 2 αποτιμάται ότι θα έχει θετικές επιπτώσεις στην ατμόσφαιρα και το κλίμα.												
Έδαφος													
Εφαρμογή ΠΠΑ	X				X		X				X		
Αιτιολόγηση	Κατά την φάση κατασκευής των έργων του Άξονα 2 αναμένονται αρνητικές επιπτώσεις στην άμεση περιοχή, οι οποίες θα είναι ασθενείς, βραχυπρόθεσμες και προσωρινές. Κατά την φάση λειτουργίας των έργων που προτείνονται οι επιπτώσεις θα είναι θετικές, ισχυρές, βραχυπρόθεσμες και μόνιμες. Συνολικά ο Άξονας 2 αποτιμάται ότι θα έχει θετικές επιπτώσεις στο έδαφος.												
Τοπίο													
Εφαρμογή ΠΠΑ	X					X	X				X		
Αιτιολόγηση	Αναμένονται θετικές επιδράσεις από την εφαρμογή των δράσεων του Άξονα 2 στο τοπίο. Οι δράσεις πρόληψης και διαχείρισης κινδύνων θα προωθήσουν την προστασία του τοπίου από φυσικές καταστροφές. Όπως παραπάνω κατά την φάση κατασκευής αναμένονται ασήμαντες προσωρινές αρνητικές επιπτώσεις.												
Υδάτα													
Εφαρμογή ΠΠΑ	X					X			X		X		
Αιτιολόγηση	Αναμένονται θετικές επιδράσεις στην προστασία και διαχείριση των υδάτινων πόρων της Περιφέρειας Θεσσαλίας. Τόσο οι δράσεις διαχείρισης υδάτων, όσο και οι δράσεις ταμιεύσεις υδάτων θα διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στο σημαντικό πρόβλημα της διαχείρισης των υδάτων της Περιφέρειας.												
Βιοποικιλότητα, χλωρίδα, πανίδα													
Εφαρμογή ΠΠΑ	X												
Αιτιολόγηση	Οι προτεινόμενες δράσεις διαχείρισης φυσικών καταστροφών αλλά και διαχείρισης στερεών και υγρών αποβλήτων θα βελτιώσουν την υφιστάμενη κατάσταση της βιοποικιλότητας, χλωρίδας και πανίδας στην Περιφέρεια Θεσσαλίας.												
Πληθυσμός-ανθρώπινη υγεία													
Εφαρμογή ΠΠΑ	X												
Αιτιολόγηση	Οι δράσεις του Άξονα 2 που αφορούν σε διαχείριση φυσικών καταστροφών, διαχείρισης στερεών και υγρών αποβλήτων, παροχή πόσιμου νερού και διαχείριση υδάτων θα έχουν θετικές επιπτώσεις στον πληθυσμό και την ανθρώπινη υγεία.												

Υλικά αγαθά και περιουσιακά στοιχεία												
Εφαρμογή ΠΠΑ		X										
Αιτιολόγηση	Δεν αναμένονται επιπτώσεις στα υλικά αγαθά και περιουσιακά στοιχεία της Περιφέρειας Θεσσαλίας από την εφαρμογή των δράσεων του Άξονα 2.											
Πολιτιστική κληρονομιά												
Εφαρμογή ΠΠΑ		X										
Αιτιολόγηση	Δεν αναμένονται επιπτώσεις στα στοιχεία πολιτιστικής κληρονομιάς από την εφαρμογή των δράσεων του Άξονα 2.											
Χρήσεις γης												
Εφαρμογή ΠΠΑ		X										
Αιτιολόγηση	Δεν αναμένονται επιπτώσεις στις χρήσεις γης από την εφαρμογή των δράσεων του Άξονα 2.											
Ανάπτυξη σε βιώσιμη κατεύθυνση												
Εφαρμογή ΠΠΑ	X					X		X			X	
Αιτιολόγηση	Ο Άξονας 2 βρίσκεται σε συμμόρφωση με τον υπερκείμενο σχεδιασμό και οι δράσεις που προτείνονται ωθούν την ανάπτυξη της Περιφέρειας Θεσσαλίας σε βιώσιμη κατεύθυνση.											

Όπως προαναφέρεται στην παράγραφο Δ.2.2. ο Άξονας Προτεραιότητας 2 «Πράσινη Ανάπτυξη» περιλαμβάνει έργα και δραστηριότητες που αφορούν στην Πρόληψη και Διαχείριση Κινδύνων, Ανάπτυξη Υποδομών προστασίας, Παροχή πόσιμου νερού και διαχείριση υδάτων, Διαχείριση στερεών και υγρών αποβλήτων, Ανάδειξη και προστασία φυσικής κληρονομιάς. Οι επιπτώσεις των έργων και δραστηριοτήτων του Άξονα 2 θα πρέπει να διακριθούν σε δύο φάσεις, την φάση κατασκευής και την φάση λειτουργίας τους.

Κατά την φάση κατασκευής των προτεινόμενων έργων αναμένονται μικρής κλίμακας αέριοι ρύποι οφειλόμενοι στην κίνηση των οχημάτων μεταφοράς των υλικών κατασκευής. Η επιβάρυνση της κυκλοφορίας (κίνηση βαρέων οχημάτων, μειωμένη ταχύτητα κίνησης των υπολοίπων οχημάτων) έχει ως επακόλουθο την αυξημένη εκπομπή ρύπων καθώς και τη δημιουργία σκόνης και αιωρούμενων σωματιδίων. Επίσης αναμένεται δημιουργία σκόνης κατά τις εκσκαφές, την μεταφορά και απόθεση προϊόντων εκσκαφών και υλικών κατασκευής. Επίσης θα πραγματοποιούνται εκσκαφές για την τοποθέτηση των υπόγειων αγωγών κτλ., οι οποίες ενδέχεται να επηρεάσουν το έδαφος της άμεσης περιοχής της κατασκευής του έργου. Οι κατασκευαστικές εργασίες θα επηρεάσουν αρνητικά τις στενές ζώνες της παρόδιας φυτικής βλάστησης και την πανίδα της άμεσης περιοχής του έργου. Επιπλέον αναμένονται παροδικές οχλήσεις στο ακουστικό περιβάλλον κοντά στις περιοχές που χωροθετείται κάθε έργο. Οι προαναφερθείσες αρνητικές επιπτώσεις κρίνονται στο σύνολό τους ασθενείς, βραχυπρόθεσμες, προσωρινές και αντιμετωπίσιμες.

Κατά την φάση λειτουργίας των προτεινόμενων έργων και δραστηριοτήτων του Άξονα 2 «Πράσινη Ανάπτυξη» οι επιπτώσεις είναι στο σύνολό του θετικές, ισχυρές, μεσοπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες και η διάρκειά τους μόνιμη.

Γενικά αναφέρεται ότι ο Άξονας Προτεραιότητας 2 «Πράσινη Ανάπτυξη», βρίσκεται σε πλήρη συμμόρφωση με τις κατευθύνσεις του υπερκείμενου σχεδιασμού, στο πλαίσιο της ανάπτυξης σε βιώσιμη κατεύθυνση. Οι αρνητικές επιπτώσεις κατά την φάση κατασκευής των έργων είναι αναπόφευκτες, αλλά είναι ασθενείς, προσωρινές και αντιμετωπίσιμες, σε αντίθεση με τις θετικές επιδράσεις του Άξονα 2 στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον, οι οποίες είναι ισχυρές και μόνιμες.

Πίνακας 30: Εκτίμηση-Αξιολόγηση επιπτώσεων Άξονα Προτεραιότητας 3 «Κοινωνική Ανάπτυξη»

Περιβαλλοντική παράμετρος	Είδος			Ένταση			Χρόνος εμφάνισης			Διάρκεια		Αντιμετώπιση	
	Θετική	Ουδέτερη	Αρνητική	Ασθενής	Μέτρια	Ισχυρή	Βραχυπρόθεσμα	Μεσοπρόθεσμα	Μακροπρόθεσμα	Προσωρινή	Μόνιμη	Ναι	Όχι
Ατμόσφαιρα, Κλίμα													
Εφαρμογή ΠΠΑ		X											
Αιτιολόγηση	Δεν αναμένονται επιπτώσεις από την εφαρμογή του Άξονα 3 στην συγκεκριμένη περιβαλλοντική παράμετρο, καθώς οι προς χρηματοδότηση δράσεις για την κοινωνική ανάπτυξη δεν σχετίζονται με παραγωγή ατμοσφαιρικών ρύπων ούτε με επιπτώσεις στο κλίμα και την κλιματική αλλαγή.												
Έδαφος													
Εφαρμογή ΠΠΑ		X											
Αιτιολόγηση	Δεν αναμένονται επιπτώσεις από την εφαρμογή του Άξονα 3 στην συγκεκριμένη περιβαλλοντική παράμετρο, καθώς οι προς χρηματοδότηση δράσεις για την κοινωνική ανάπτυξη δεν σχετίζονται με τη γεωμορφολογία και την ποιότητα του εδάφους.												
Τοπίο													
Εφαρμογή ΠΠΑ		X											
Αιτιολόγηση	Δεν αναμένονται επιπτώσεις από την εφαρμογή του Άξονα 3 στην συγκεκριμένη περιβαλλοντική παράμετρο, καθώς οι προς χρηματοδότηση δράσεις για την κοινωνική ανάπτυξη δεν σχετίζονται με ενέργειες ανάδειξης ή αποκατάστασης τοπίων.												
Ύδατα													
Εφαρμογή ΠΠΑ		X											
Αιτιολόγηση	Δεν αναμένονται επιπτώσεις από την εφαρμογή του Άξονα 3 στην συγκεκριμένη περιβαλλοντική παράμετρο, καθώς οι προς χρηματοδότηση δράσεις για την κοινωνική ανάπτυξη δεν σχετίζονται με τους υδάτινους πόρους.												
Βιοποικιλότητα, χλωρίδα, πανίδα													
Εφαρμογή ΠΠΑ		X											
Αιτιολόγηση	Δεν αναμένονται επιπτώσεις από την εφαρμογή του Άξονα 3 στην συγκεκριμένη περιβαλλοντική παράμετρο, καθώς οι προς χρηματοδότηση δράσεις για την κοινωνική ανάπτυξη δεν σχετίζονται με την βιοποικιλότητα, χλωρίδα και πανίδα.												
Πληθυσμός- ανθρώπινη υγεία													
Εφαρμογή ΠΠΑ	X					X	X				X		
Αιτιολόγηση	Αναμένονται θετικές επιδράσεις από την εφαρμογή του Άξονα 3. Ο Άξονας αφορά σε δράσεις ανάπτυξης των υποδομών για όλες τις βαθμίδες υγείας, ενίσχυσης υποδομών για βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής ενσωμάτωσης ΑΜΕΑ, όπως επίσης σε υποδομές και δράσεις κοινωνικής μέριμνας. Επίσης η βελτίωση των αθλητικών υποδομών θα έχει θετικές επιπτώσεις στον πληθυσμό και την υγεία των πολιτών της Περιφέρειας Θεσσαλίας.												

Υλικά αγαθά και περιουσιακά στοιχεία													
Εφαρμογή ΠΠΑ	X					X			X				X
Αιτιολόγηση	Αναμένονται θετικές επιδράσεις στην συγκεκριμένη περιβαλλοντική παράμετρο καθώς οι δράσεις του Άξονα 3 για την αναβάθμιση των υποδομών υγείας και των υποδομών αθλητισμού αυξάνει την αξία των δημόσιων περιουσιακών στοιχείων, όπως μονάδες υγείας και οι αθλητικές εγκαταστάσεις.												
Πολιτιστική κληρονομιά													
Εφαρμογή ΠΠΑ		X											
Αιτιολόγηση	Δεν αναμένονται επιπτώσεις από την εφαρμογή του Άξονα 3 στην συγκεκριμένη περιβαλλοντική παράμετρο, καθώς οι προς χρηματοδότηση δράσεις για την κοινωνική ανάπτυξη δεν σχετίζονται με την πολιτιστική κληρονομιά.												
Χρήσεις γης													
Εφαρμογή ΠΠΑ		X											
Αιτιολόγηση	Δεν αναμένονται επιπτώσεις από την εφαρμογή του Άξονα 3 στην συγκεκριμένη περιβαλλοντική παράμετρο, καθώς οι προς χρηματοδότηση δράσεις για την κοινωνική ανάπτυξη δεν επηρεάζουν τις χρήσεις γης.												
Ανάπτυξη σε βιώσιμη κατεύθυνση													
Εφαρμογή ΠΠΑ	X					X	X					X	
Αιτιολόγηση	Οι επιπτώσεις από την εφαρμογή των δράσεων του Άξονα 3 στην συγκεκριμένη παράμετρο κρίνονται θετικές, καθώς είναι σύμφωνες με τις δράσεις του υπερκείμενου σχεδιασμού και προωθούν την μείωση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων, μέσω δράσεων προς ευάλωτες ομάδες, ανέργους, άπορους, παιδιά.												

Όπως προαναφέρεται στην παράγραφο Δ.2.3. ο Άξονας Προτεραιότητας 3 «Κοινωνική Ανάπτυξη» περιλαμβάνει έργα και δραστηριότητες που αφορούν κυρίως στον τομέα της υγείας, του αθλητισμού και της κοινωνικής μέριμνας.

Δεν αναμένονται αρνητικές επιπτώσεις σε καμία περιβαλλοντική παράμετρο από την εφαρμογή του Άξονα Προτεραιότητας-3 «Κοινωνική Ανάπτυξη», καθώς οι δράσεις που προβλέπονται αφορούν κυρίως στην προμήθεια εξοπλισμού των παραπάνω τομέων, αλλά και σε δράσεις κοινωνικής μέριμνας. Οι δράσεις και εργασίες συντήρησης και βελτιώσεις των υποδομών υγείας και αθλητισμού ενδέχεται να έχουν ασθενείς και προσωρινές αρνητικές επιπτώσεις, οι οποίες στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης κρίνονται ασήμαντες.

Με βάση τα παραπάνω οι δράσεις που προβλέπονται στα πλαίσια του Άξονα 3 είναι καθαρά κοινωνικού χαρακτήρα και οι επιδράσεις θα είναι θετικές, ισχυρές και βραχυπρόθεσμες για τις παραμέτρους του πληθυσμού και της ανθρώπινης υγείας, ενώ επίσης θετικές θα είναι οι επιδράσεις στην παράμετρο των υλικών και περιουσιακών στοιχείων της Περιφέρειας Θεσσαλίας καθώς οι δράσεις του Άξονα 3 για την αναβάθμιση των υποδομών υγείας και των υποδομών αθλητισμού αυξάνει την αξία των δημόσιων περιουσιακών στοιχείων, όπως μονάδες υγείας και οι αθλητικές εγκαταστάσεις.

Γενικά αναφέρεται ότι ο Άξονας Προτεραιότητας 3 «Κοινωνική Ανάπτυξη», βρίσκεται σε πλήρη συμμόρφωση με τις κατευθύνσεις του υπερκείμενου σχεδιασμού.

Πίνακας 31: Εκτίμηση-Αξιολόγηση επιπτώσεων Άξονα Προτεραιότητας 4 «Ανάπτυξη Υποδομών»

Περιβαλλοντική παράμετρος	Είδος			Ένταση			Χρόνος εμφάνισης			Διάρκεια		Αντιμετώπιση	
	Θετική	Ουδέτερη	Αρνητική	Ασθενής	Μέτρια	Ισχυρή	Βραχυπρόθεσμα	Μεσοπρόθεσμα	Μακροπρόθεσμα	Προσωρινή	Μόνιμη	Ναι	Όχι
Ατμόσφαιρα, Κλίμα													
Εφαρμογή ΠΠΑ			X		X		X			X			
Αιτιολόγηση	Αναμένονται αρνητικές επιπτώσεις στην ποιότητα της ατμόσφαιρας (κυρίως κατά τη φάση κατασκευής) από την υλοποίηση των δράσεων του Άξονα 4. Στο πλαίσιο της αδειοδότησης των σχετικών έργων θα αξιολογηθούν ειδικότερα οι επιπτώσεις και θα προβλεφθούν τα κατάλληλα μέτρα προστασίας της ατμόσφαιρας.												
Έδαφος													
Εφαρμογή ΠΠΑ			X		X		X			X			
Αιτιολόγηση	Αναμένονται αρνητικές επιπτώσεις στο έδαφος και το τοπίο κατά τη φάση κατασκευής των παρεμβάσεων του εν λόγω Άξονα. Στο πλαίσιο της αδειοδότησης των σχετικών έργων θα αξιολογηθούν ειδικότερα οι επιπτώσεις και θα προβλεφθούν τα κατάλληλα μέτρα προστασίας του εδάφους.												
Τοπίο													
Εφαρμογή ΠΠΑ	X				X			X			X		
Αιτιολόγηση	Οι επιπτώσεις από την εφαρμογή του Άξονα 6 θα επηρεάσει θετικά το τοπίο, καθώς προωθεί την ανάπτυξη υποδομών που θα κάνουν την πρόσβαση στο τοπίο ευκολότερη.												
Υδατα													
Εφαρμογή ΠΠΑ		X											
Αιτιολόγηση	Δεν αναμένονται καταρχήν άμεσες ή έμμεσες επιπτώσεις από την εφαρμογή της επενδυτικής προτεραιότητας στην συγκεκριμένη παράμετρο ελέγχου, δεδομένου ότι προτεινόμενες οδικές παρεμβάσεις θα είναι στοχευμένες και δεν δύναται να επηρεάσουν τους υδάτινους πόρους.												
Βιοποικιλότητα, χλωρίδα, πανίδα													
Εφαρμογή ΠΠΑ			X										
Αιτιολόγηση	Αναμένονται αρνητικές επιπτώσεις τις στενές ζώνες της παρόδιας φυτικής βλάστησης και την πανίδα της άμεσης περιοχής του έργου κυρίως κατά τη φάση κατασκευής των παρεμβάσεων του εν λόγω Άξονα. Στο πλαίσιο της αδειοδότησης των σχετικών έργων θα αξιολογηθούν ειδικότερα οι επιπτώσεις και θα προβλεφθούν τα κατάλληλα μέτρα προστασίας του εδάφους.												
Πληθυσμός-ανθρώπινη υγεία													
Εφαρμογή ΠΠΑ	X												
Αιτιολόγηση	Αναμένονται έμμεσες θετικές επιδράσεις στην απασχόληση καθώς η αναβάθμιση των οδικών αξόνων αναμένεται να ενισχύσει την περιφερειακή κινητικότητα. Επιπλέον οι παρεμβάσεις για την οδική ασφάλεια θα συμβάλουν στην μείωση των ατυχημάτων και στην προστασία του πληθυσμού.												

Υλικά αγαθά και περιουσιακά στοιχεία												
Εφαρμογή ΠΠΑ	X											
Αιτιολόγηση	Αναμένονται θετικές επιδράσεις στην συγκεκριμένη περιβαλλοντική παράμετρο καθώς οι δράσεις του Άξονα 4 για την αναβάθμιση των υποδομών αυξάνει την αξία των δημόσιων περιουσιακών στοιχείων.											
Πολιτιστική κληρονομιά												
Εφαρμογή ΠΠΑ	X				X			X			X	
Αιτιολόγηση	Οι επιπτώσεις από την εφαρμογή του Άξονα 6 θα επηρεάσει θετικά την πολιτιστική κληρονομιά, όπως και στην παράμετρο του τοπίου, καθώς προωθεί την ανάπτυξη υποδομών που θα κάνουν προσβάσιμα τα διάφορα μνημεία και περιοχές πολιτιστικής κληρονομιάς.											
Χρήσεις γης												
Εφαρμογή ΠΠΑ	X					X		X			X	
Αιτιολόγηση	Αναμένονται θετικές επιδράσεις στην συγκεκριμένη περιβαλλοντική παράμετρο καθώς οι δράσεις του Άξονα 4 για την ανάπτυξη των υποδομών περιλαμβάνει δράσεις μελετών χωροταξίας, οι οποίες θα καθορίσουν συγκεκριμένες χρήσεις γης για την ανάπτυξη δραστηριοτήτων.											
Ανάπτυξη σε βιώσιμη κατεύθυνση												
Εφαρμογή ΠΠΑ	X											
Αιτιολόγηση	Αναμένονται θετικές επιδράσεις καθώς οι δράσεις είναι συμμόρφωση με τις κατευθύνσεις που έχουν τεθεί από τον υπερκείμενο σχεδιασμό.											

Όπως προαναφέρεται στην παράγραφο Δ.2.4. ο Άξονας Προτεραιότητας 4 «Ανάπτυξη Υποδομών» περιλαμβάνει έργα και δραστηριότητες ανάπτυξης, βελτίωσης, συντήρησης και εκσυγχρονισμού του συνόλου των υποδομών μεταφορών, κτηριακών κλπ. της Περιφέρειας Θεσσαλίας, τις κτηριακές υποδομές του δημοσίου τομέα και συντηρήσεις, εκπόνηση μελετών έργων και χωροταξίας, ολοκλήρωση αγροτικών υποδομών και διασφάλιση της λειτουργικότητάς τους.

Κατά την φάση κατασκευής των προτεινόμενων έργων, όπως και στο Άξονα 2 «Πράσινη Ανάπτυξη» αναμένονται μικρής κλίμακας αέριοι ρύποι οφειλόμενοι στην κίνηση των οχημάτων μεταφοράς των υλικών κατασκευής. Η επιβάρυνση της κυκλοφορίας (κίνηση βαρέων οχημάτων, μειωμένη ταχύτητα κίνησης των υπολοίπων οχημάτων) έχει ως επακόλουθο την αυξημένη εκπομπή ρύπων καθώς και τη δημιουργία σκόνης και αιωρούμενων σωματιδίων. Επίσης αναμένεται δημιουργία σκόνης κατά τις εκσκαφές, την μεταφορά και απόθεση προϊόντων εκσκαφών και υλικών κατασκευής. Επίσης θα πραγματοποιούνται εκσκαφές για την τοποθέτηση των υπόγειων αγωγών κτλ., οι οποίες ενδέχεται να επηρεάσουν το έδαφος της άμεσης περιοχής της κατασκευής του έργου. Οι κατασκευαστικές εργασίες θα επηρεάσουν αρνητικά τις στενές ζώνες της παρόδιας φυτικής βλάστησης και την πανίδα της άμεσης περιοχής του έργου. Επιπλέον αναμένονται παροδικές οχλήσεις στο ακουστικό περιβάλλον κοντά στις περιοχές που χωροθετείται κάθε έργο. Οι προαναφερθείσες αρνητικές επιπτώσεις κρίνονται στο σύνολό τους ασθενείς, βραχυπρόθεσμες, προσωρινές και αντιμετωπίσιμες.

Πίνακας 32: Εκτίμηση-Αξιολόγηση επιπτώσεων Άξονα Προτεραιότητας 5 «Ανάπτυξη Εξωστρέφειας»

Περιβαλλοντική παράμετρος	Είδος			Ένταση			Χρόνος εμφάνισης			Διάρκεια		Αντιμετώπιση	
	Θετική	Ουδέτερη	Αρνητική	Ασθενής	Μέτρια	Ισχυρή	Βραχυπρόθεσμα	Μεσοπρόθεσμα	Μακροπρόθεσμα	Προσωρινή	Μόνιμη	Ναι	Όχι
Ατμόσφαιρα, Κλίμα													
Εφαρμογή ΠΠΑ		X											
Αιτιολόγηση	Δεν αναμένονται επιπτώσεις από την εφαρμογή της επενδυτικής προτεραιότητας στην συγκεκριμένη περιβαλλοντική παράμετρο, δεδομένου ότι οι προς χρηματοδότηση δράσεις για τη βελτίωση της εξωστρέφειας της Περιφερειακής οικονομίας δεν σχετίζονται με παραγωγή ατμοσφαιρικών ρύπων ούτε με επιπτώσεις στο κλίμα και την κλιματική αλλαγή.												
Έδαφος													
Εφαρμογή ΠΠΑ		X											
Αιτιολόγηση	Δεν αναμένονται επιπτώσεις από την εφαρμογή της επενδυτικής προτεραιότητας στην συγκεκριμένη περιβαλλοντική παράμετρο, δεδομένου ότι οι προς χρηματοδότηση δράσεις για τη βελτίωση της εξωστρέφειας της Περιφερειακής οικονομίας δεν σχετίζονται με τα εδαφολογικά χαρακτηριστικά της Θεσσαλίας.												
Τοπίο													
Εφαρμογή ΠΠΑ	X				X			X			X		
Αιτιολόγηση	Αναμένονται θετικές επιπτώσεις από την εφαρμογή της επενδυτικής προτεραιότητας στην συγκεκριμένη περιβαλλοντική παράμετρο, δεδομένου ότι οι προς χρηματοδότηση δράσεις αφορούν σε ανάδειξη αξιόλογων τοπίων πολιτιστικής κληρονομιάς.												
Υδατα													
Εφαρμογή ΠΠΑ		X											
Αιτιολόγηση	Δεν αναμένονται επιπτώσεις από την εφαρμογή της επενδυτικής προτεραιότητας στην συγκεκριμένη περιβαλλοντική παράμετρο, δεδομένου ότι οι προς χρηματοδότηση δράσεις για τη βελτίωση της εξωστρέφειας της Περιφερειακής οικονομίας δεν σχετίζονται με επιπτώσεις στους υδάτινους πόρους.												
Βιοποικιλότητα, χλωρίδα, πανίδα													
Εφαρμογή ΠΠΑ		X											
Αιτιολόγηση	Δεν αναμένονται άμεσες ή έμμεσες μετρήσιμες επιπτώσεις από την εφαρμογή της επενδυτικής προτεραιότητας στο συγκεκριμένο τομέα ελέγχου, δεδομένου ότι οι προς χρηματοδότηση πράξεις (δράσεις) για τη βελτίωση της εξωστρέφειας της Περιφερειακής οικονομίας δεν σχετίζονται με επιπτώσεις στα οικοσυστήματα της Θεσσαλίας.												
Πληθυσμός-ανθρώπινη υγεία													
Εφαρμογή ΠΠΑ	X					X		X			X		
Αιτιολόγηση	Αναμένονται θετικές επιδράσεις στον πληθυσμό μέσω μεταφοράς τεχνογνωσίας από το εξωτερικό, καθώς και μέσω της συμμετοχής σε αντίστοιχα δίκτυα. Ειδικότερα η αύξηση του αριθμού των εξαγωγικών επιχειρήσεων και η επέκταση των εξαγωγίμων προϊόντων και υπηρεσιών σε νέες αγορές αναμένεται να συμβάλει θετικά στην απασχόληση και το δυναμικό της Περιφέρειας Θεσσαλίας.												

Υλικά αγαθά και περιουσιακά στοιχεία												
Εφαρμογή ΠΠΑ	X					X		X			X	
Αιτιολόγηση	Αναμένονται θετικές επιπτώσεις από την εφαρμογή των δράσεων του Άξονα 5 στην συγκεκριμένη περιβαλλοντική παράμετρο, δεδομένου ότι οι προς χρηματοδότηση δράσεις για τη βελτίωση της εξωστρέφειας της Περιφερειακής οικονομίας θα οδηγήσει στην αύξηση των εξαγωγικών προϊόντων.											
Πολιτιστική κληρονομιά												
Εφαρμογή ΠΠΑ	X					X	X				X	
Αιτιολόγηση	Αναμένονται θετικές επιπτώσεις από την εφαρμογή της επενδυτικής προτεραιότητας στην συγκεκριμένη περιβαλλοντική παράμετρο, δεδομένου ότι οι προς χρηματοδότηση δράσεις αφορούν σε προστασία, ανάπτυξη, ανάδειξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς.											
Χρήσεις γης												
Εφαρμογή ΠΠΑ		X				X			X		X	
Αιτιολόγηση	Δεν αναμένονται επιπτώσεις από την εφαρμογή της επενδυτικής προτεραιότητας στην συγκεκριμένη περιβαλλοντική παράμετρο, δεδομένου ότι οι προς χρηματοδότηση δράσεις για τη βελτίωση της εξωστρέφειας της Περιφερειακής οικονομίας δεν επηρεάζουν τις χρήσεις γης.											
Ανάπτυξη σε βιώσιμη κατεύθυνση												
Εφαρμογή ΠΠΑ	X				X				X		X	
Αιτιολόγηση	Ο Άξονας 5 αναμένεται να έχει θετικές επιπτώσεις στην συγκεκριμένη περιβαλλοντική παράμετρο. Είναι σε συμμόρφωση με τον υπερκείμενο σχεδιασμό και θα συνεισφέρει στην αύξηση του ΑΕΠ των κατοίκων της Περιφέρειας Θεσσαλίας μέσω της προώθησης τοπικών προϊόντων.											

Όπως προαναφέρεται στην παράγραφο Δ.2.5. οι στόχοι του Άξονα Προτεραιότητας 5 «Ανάπτυξη Εξωστρέφειας» σχετίζονται με την προώθηση του τουρισμού, την προστασία και ανάδειξη του πολιτιστικού αποθέματος, αλλά και την ενίσχυση του αγροδιατροφικού τομέα μέσω πιστοποίησης προϊόντων.

Οι προτεινόμενες δράσεις προώθησης του τουρισμού και ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς θα έχουν ισχυρές θετικές επιπτώσεις κυρίως στην περιβαλλοντική παράμετρο του Τοπίου και παράμετρο Πολιτιστικής κληρονομιάς. Οι προς χρηματοδότηση δράσεις αφορούν σε προστασία, ανάπτυξη, ανάδειξη και προβολή της πολιτιστικής κληρονομιάς αλλά και την προώθηση του τουρισμού με έμφαση στις ανερχόμενες και μη παραδοσιακές αγορές οπότε και θα υπάρξουν θετικές επιπτώσεις στον Πληθυσμό της Περιφέρειας Θεσσαλίας. Επίσης οι δράσεις και τα έργα για την πιστοποίηση προϊόντων (ΠΟΠ & ΠΓΕ) θα συνδράμουν στην βελτίωση της εξωστρέφειας της Περιφερειακής οικονομίας, η οποία πρόκειται να οδηγήσει στην αύξηση των εξαγωγικών προϊόντων.

Ο Άξονας Προτεραιότητας 5 «Ανάπτυξη Εξωστρέφειας» μπορεί να λειτουργήσει συνεργατικά με τον Άξονα 1 «Έξυπνη Ανάπτυξη», καθώς οι εφαρμογές και λύσεις ΤΠΕ στην προώθηση και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς, αλλά και της προώθησης τοπικών προϊόντων αποτελούν ένα σημαντικό εργαλείο.

Γενικά αναφέρεται ότι ο Άξονας Προτεραιότητας 5 «Ανάπτυξη Εξωστρέφειας», βρίσκεται σε πλήρη συμμόρφωση με τις κατευθύνσεις του υπερκείμενου σχεδιασμού, στο πλαίσιο της ανάπτυξης σε βιώσιμη κατεύθυνση. Όπως προαναφέρθηκε από την εφαρμογή των δράσεων του συγκεκριμένου άξονα δεν αναμένονται αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, φυσικό και ανθρωπογενές, της Περιφέρειας Θεσσαλίας.

Πίνακας 33: Εκτίμηση-Αξιολόγηση επιπτώσεων Άξονα Προτεραιότητας 6 «Υποστήριξη»

Περιβαλλοντική παράμετρος	Είδος			Ένταση			Χρόνος εμφάνισης			Διάρκεια		Αντιμετώπιση	
	Θετική	Ουδέτερη	Αρνητική	Ασθενής	Μέτρια	Ισχυρή	Βραχυπρόθεσμα	Μεσοπρόθεσμα	Μακροπρόθεσμα	Προσωρινή	Μόνιμη	Ναι	Όχι
Ατμόσφαιρα, Κλίμα													
Εφαρμογή ΠΠΑ		X											
Αιτιολόγηση	Δεν αναμένονται επιπτώσεις, ο Άξονας 6 δεν θα επηρεάσει την ατμόσφαιρα ή/και το κλίμα.												
Έδαφος													
Εφαρμογή ΠΠΑ		X											
Αιτιολόγηση	Δεν αναμένονται επιπτώσεις ο Άξονας 6 δεν θα επηρεάσει το έδαφος.												
Τοπίο													
Εφαρμογή ΠΠΑ		X											
Αιτιολόγηση	Δεν αναμένονται επιπτώσεις ο Άξονας 6 δεν θα επηρεάσει το τοπίο.												
Υδάτα													
Εφαρμογή ΠΠΑ		X											
Αιτιολόγηση	Δεν αναμένονται επιπτώσεις ο Άξονας 6 δεν θα επηρεάσει τα ύδατα.												
Βιοποικιλότητα, χλωρίδα, πανίδα													
Εφαρμογή ΠΠΑ		X											
Αιτιολόγηση	Δεν αναμένονται επιπτώσεις ο Άξονας 6 δεν θα επηρεάσει την βιοποικιλότητα, την χλωρίδα και πανίδα.												
Πληθυσμός-ανθρώπινη υγεία													
Εφαρμογή ΠΠΑ		X											
Αιτιολόγηση	Δεν αναμένονται επιπτώσεις ο Άξονας 6 δεν θα επηρεάσει τον πληθυσμό και την ανθρώπινη υγεία.												
Υλικά αγαθά και περιουσιακά στοιχεία													
Εφαρμογή ΠΠΑ		X											
Αιτιολόγηση	Δεν αναμένονται επιπτώσεις ο Άξονας 6 δεν θα επηρεάσει τα υλικά αγαθά και περιουσιακά στοιχεία.												
Πολιτιστική κληρονομιά													
Εφαρμογή ΠΠΑ		X											
Αιτιολόγηση	Δεν αναμένονται επιπτώσεις ο Άξονας 6 δεν θα επηρεάσει την πολιτιστική κληρονομιά												
Χρήσεις γης													
Εφαρμογή ΠΠΑ		X											

Αιτιολόγηση	Δεν αναμένονται επιπτώσεις ο Άξονας 6 δεν θα επηρεάσει τις χρήσεις γης.												
Ανάπτυξη σε βιώσιμη κατεύθυνση													
Εφαρμογή ΠΠΑ		X											
Αιτιολόγηση	Δεν αναμένονται επιπτώσεις ο Άξονας 6 δεν θα επηρεάσει την ανάπτυξη σε βιώσιμη κατεύθυνση.												

Ο Άξονα Προτεραιότητας 6 «Υποστήριξη» αφορά στην Τεχνική Υποστήριξη των Διευθύνσεων της Περιφέρειας Θεσσαλίας και των Νομικών της Προσώπων προκειμένου να επιτευχθεί η υλοποίηση και η πληρωμή των έργων. Δεν υπάρχουν θετικές ή αρνητικές επιπτώσεις από την εφαρμογή του συγκεκριμένου άξονα.

Ζ.3. Συνοπτική αξιολόγηση επιπτώσεων

Στον παρακάτω Πίνακα παρουσιάζονται συνοπτικά οι επιπτώσεις εφαρμογής του Περιφερειακού Προγράμματος Ανάπτυξης Θεσσαλίας για την προγραμματική περίοδο 2021-2025. Είναι εμφανές από την πρώτη ανάγνωση του Πίνακα ότι το μελετώμενο Πρόγραμμα κινείται στο σωστό πλαίσιο, το οποίο αποτελεί και όραμα της Περιφέρειας Θεσσαλίας:

«ισχυρή και καινοτόμος οικονομία στην Ευρώπη, με επίκεντρο τον άνθρωπο και το περιβάλλον, μέσω της έξυπνης, βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης»»,

Πίνακας 34: Συνοπτική αξιολόγηση επιπτώσεων εφαρμογής ΠΠΑ Θεσσαλίας

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΑΡΑΜΕΤΡΟΣ	Άξονας-1 «Έξυπνη Ανάπτυξη»	Άξονας-2 «Πράσινη Ανάπτυξη»	Άξονας-3 «Κοινωνική Ανάπτυξη»	Άξονας-4 «Ανάπτυξη Υποδομών	Άξονας-5 «Ανάπτυξη Εξωστρέφειας»	Άξονας-6 «Υποστήριξη»
Ατμόσφαιρα, Κλίμα	0	+	0	-	0	0
Έδαφος	0	+	0	-	0	0
Τοπίο	+	+	0	+	+	0
Ύδατα	0	+	0	0	0	0
Βιοποικιλότητα, χλωρίδα, πανίδα	0	+	0	-	0	0
Πληθυσμός-ανθρώπινη υγεία	+	+	+	+	+	0
Υλικά αγαθά και περιουσιακά στοιχεία	+	0	+	+	+	0
Πολιτιστική κληρονομιά	+	0	0	+	+	0
Χρήσεις γης	+	0	0	+	0	0
Ανάπτυξη σε βιώσιμη κατεύθυνση	+	0	+	+	+	0

Επεξήγηση συμβόλων Πίνακα 34

Θετική επίπτωση +	Ουδέτερη επίπτωση 0	Αρνητική επίπτωση -
-----------------------------	-------------------------------	-------------------------------

Με βάση τις παραπάνω διαπιστώσεις και τον Πίνακα 34, αποτιμάται ότι η συνολική συμβολή του ΠΠΑ Θεσσαλίας 2021-2025 αναμένεται θετική και με σημαντική ένταση, στην πλειοψηφία των προτεινόμενων επενδυτικών προτεραιοτήτων και σε όλους τους περιβαλλοντικούς τομείς ελέγχου. Οι όποιες τάσεις επιδείνωσης χαρακτηρίζονται στο σύνολό τους από τοπικό χαρακτήρα, περιορισμένη κλίμακα, κυρίως κατά την φάση κατασκευής των προτεινόμενων έργων, και είναι δυνατόν να αντιμετωπισθούν αποτελεσματικά με τα μέτρα που θα υιοθετηθούν ως αποτέλεσμα της ολοκλήρωσης της διαδικασίας Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης καθώς και στο πλαίσιο των επιμέρους περιβαλλοντικών μελετών και αδειοδοτήσεων που θα προηγηθούν της υλοποίησης των παρεμβάσεων, σε εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας.

Ζ.4. Αντιμετώπιση των επιπτώσεων

Όπως προαναφέρθηκε το υπό μελέτη Πρόγραμμα αναμένεται να έχει θετική επίδραση στο σύνολο των περιβαλλοντικών παραμέτρων. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι ο σχεδιασμός του έχει γίνει με στόχο την αειφορία και την αντιμετώπιση τις ποικιλίας των θεμάτων που συμβάλλουν στην υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος, της ποιότητας ζωής και της ανάπτυξης της Περιφέρειας Θεσσαλίας. Παρόλα αυτά, αναμένεται να επέλθουν και κάποιες αρνητικές επιπτώσεις σε διάφορες περιβαλλοντικές παραμέτρους, όπως παρουσιάστηκαν σε προηγούμενες παραγράφους.

Στο επόμενο κεφάλαιο προσδιορίζονται τα μέτρα πρόληψης, περιορισμού και αντιμετώπισης των πιθανών αυτών δυσμενών επιπτώσεων από την εφαρμογή των προτάσεων του Σχεδίου, σύμφωνα με τις απαιτήσεις της Οδηγίας 2001/42/ΕΚ. Ως γενική κατεύθυνση για την εφαρμογή του Σχεδίου είναι η τήρηση της ισχύουσας νομοθεσίας σχετικά με την περιβαλλοντική αδειοδότηση των έργων και δραστηριοτήτων. Θα πρέπει δηλαδή να γίνεται εκπόνηση των απαιτούμενων Περιβαλλοντικών Μελετών σύμφωνα με το Ν.4014/2011, στις οποίες θα γίνεται εκτίμηση των επιπτώσεων που προκύπτουν από τις εργασίες κατασκευής και λειτουργίας των επιμέρους έργων και θα περιγράφονται με σαφήνεια και πληρότητα τα μέτρα, οι όροι και οι περιορισμοί που πρέπει να εφαρμοστούν για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων.

Η. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΗΣ ΠΡΑΞΗΣ

Η.1. Προτάσεις, κατευθύνσεις και μέτρα για την πρόληψη, τον περιορισμό και την, αντιμετώπιση των επιπτώσεων στο περιβάλλον

Με βάση την Οδηγία 2001/42/ΕΚ, θα πρέπει να προσδιοριστούν τα μέτρα πρόληψης, περιορισμού και αντιμετώπισης των πιθανών δυσμενών επιπτώσεων στο περιβάλλον από την εφαρμογή του ΠΠΑ Θεσσαλίας 2021-2025. Όπως παρουσιάστηκε στις προηγούμενες παραγράφους η συνολική συμβολή του ΠΠΑ Θεσσαλίας 2021-2025 αναμένεται θετική και με σημαντική ένταση, στην πλειοψηφία των προτεινόμενων επενδυτικών προτεραιοτήτων και σε όλους τους περιβαλλοντικούς τομείς ελέγχου.

Οι όποιες τάσεις επιδείνωσης χαρακτηρίζονται στο σύνολό τους από τοπικό χαρακτήρα, περιορισμένη κλίμακα, κυρίως κατά την φάση κατασκευής των προτεινόμενων έργων, και είναι δυνατόν να αντιμετωπισθούν αποτελεσματικά με τα μέτρα που θα υιοθετηθούν ως αποτέλεσμα της ολοκλήρωσης της διαδικασίας Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης καθώς και στο πλαίσιο των επιμέρους περιβαλλοντικών μελετών και αδειοδοτήσεων που θα προηγηθούν της υλοποίησης των παρεμβάσεων, σε εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας.

Σύμφωνα με τα παραπάνω για την διασφάλιση της συμβατότητας του ΠΠΑ με τις αρχές της βιωσιμότητας και αειφορίας προτείνεται:

- Επιλογή κριτηρίων υλοποίησης, που θα διασφαλίζουν την προώθηση επενδύσεων συμβατών με την προστασία του περιβάλλοντος.
- Ενίσχυση δράσεων που προστατεύουν το περιβάλλον
- Επιλογή λύσεων, οι οποίες θα ελαχιστοποιούν τις τάσεις περιβαλλοντικής υποβάθμισης.

Στη συνέχεια, δεδομένης της έλλειψης αρνητικών επιπτώσεων στρατηγικού χαρακτήρα, δίνονται ενδεικτικές γενικές κατευθύνσεις για τα μέτρα και περιορισμούς που θα πρέπει να εξεταστούν και να συγκεκριμενοποιηθούν στο στάδιο της περιβαλλοντικής αδειοδότησης των επιμέρους έργων, κυρίως κατά το στάδιο σχεδιασμού και κατασκευής αυτών. Στα πλαίσια της παρούσας μελέτης προτείνεται:

- Για την ένταξη οποιουδήποτε έργου προς χρηματοδότηση, είναι υποχρεωτικό να έχουν ακολουθηθεί και τηρηθεί οι κατά περίπτωση διαδικασίες περιβαλλοντικής αδειοδότησης, όπως αυτές ορίζονται από τη σχετική νομοθεσία.
- Κατά την υλοποίηση των έργων και δραστηριοτήτων του προγράμματος, να γίνεται εφαρμογή της ισχύουσας Εθνικής και Κοινοτικής Νομοθεσίας, ώστε μέσω των όρων, περιορισμών και υποχρεώσεων που απορρέουν από αυτήν, να επιτυγχάνεται η προστασία του συνόλου των περιβαλλοντικών μέσων και παραμέτρων (έδαφος, υδατικό, ατμοσφαιρικό, φυσικό, ακουστικό, πολιτιστικό, ιστορικό περιβάλλον κ.λ.π.).
- Κατά την λειτουργία των έργων μέσω συστηματικών διαδικασιών και ελέγχων να παρακολουθείται και να ελέγχεται η εφαρμογή των περιβαλλοντικών όρων που έχουν τεθεί.
- Μετά την ολοκλήρωση της λειτουργίας ενός έργου ή δραστηριότητας θα πρέπει να προβλέπεται η αποκατάσταση του περιβάλλοντος στην πρότερη ή σε καλύτερη από την πρότερη κατάσταση.

Όπως προαναφέρθηκε οι επιπτώσεις κάθε έργου ελέγχονται από τη διαδικασία περιβαλλοντικής αδειοδότησης σύμφωνα με τον Ν.4014/2011 όπως αυτός ισχύει. Θα πρέπει μέσω των σχετικών ΜΠΕ και της έκδοσης των ΑΕΠΟ να αναφέρονται:

- Η τήρηση των ειδικών οριακών τιμών εκπομπής ρυπαντικών φορτίων και συγκεντρώσεων για την ατμόσφαιρα, τα ύδατα και το έδαφος σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις.
- Οι ειδικές οριακές τιμές στάθμης θορύβου.
- Η τήρηση των διατάξεων που προβλέπονται για τη διαχείριση των αποβλήτων και το ΠΕΣΔΑ.
- Η τήρηση των διατάξεων που προβλέπονται από το γενικό και τα ειδικά σχέδια χωταξικού σχεδιασμού.
- Η καταλληλότητα της χωροθέτησης σύμφωνα με εγκεκριμένα σχέδια χρήσεων γης, όρους και περιορισμούς δόμησης.
- Η λήψη όλων των αναγκαίων μέτρων που προβλέπονται από τη σχετική νομοθεσία σε σχέση με την πρόληψη και περιορισμό της ρύπανσης προστατευόμενων περιοχών, της θάλασσας και των δασών σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία.

Για την παρακολούθηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον από την εφαρμογή του προτεινόμενου Προγράμματος, θα πρέπει να συγκροτηθεί ένα ολοκληρωμένο σύστημα το οποίο θα συλλέγει και θα επεξεργάζεται τα στοιχεία των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, βάσει περιβαλλοντικών δεικτών οι οποίοι αναφέρονται στην επόμενη παράγραφο.

H.2. Σύστημα παρακολούθησης

Η Οδηγία 2001/42/ΕΚ (ΦΕΚ 1225/Β/2006) όπως τροποποιημένη ισχύει, απαιτεί την παρακολούθηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον κατά την υλοποίηση ενός σχεδίου, ώστε να εξασφαλίζεται η δυνατότητα έγκαιρου εντοπισμού και αντιμετώπισης. Οι επιπτώσεις αυτές μπορούν να κατηγοριοποιηθούν ως εξής:

- επιπτώσεις που έχουν υποστεί εκτίμηση και για τις οποίες έχουν ληφθεί κατάλληλα μέτρα με την έγκριση του σχεδιασμού. Για τις επιπτώσεις αυτές η παρακολούθηση οφείλει να καταγράφει τη διατήρησή τους ή μη εντός του πλαισίου που προβλέπεται στη μελέτη εκτίμησης,
- επιπτώσεις που έχουν διαφύγει της εκτίμησης γι' αυτές απαιτείται ο έγκαιρος εντοπισμός τους και η ανάληψη πρωτοβουλίας για την αντιμετώπιση τους.

Σκοπός της παρακολούθησης (monitoring) της ΣΜΠΕ είναι να διερευνηθεί εάν:

- Οι προβλέψεις που έγιναν σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων (θετικών ή αρνητικών) από την υλοποίηση του Σχεδίου ήταν ακριβείς.
- Η εφαρμογή του σχεδίου συμβάλλει τελικά στην επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων της ΣΜΠΕ
- Τα προτεινόμενα μέτρα αντιμετώπισης ή πρόληψης των επιπτώσεων ήταν όπως αναμενόταν θετικά.
- Τελικά υπάρξουν αρνητικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Εφόσον υπάρξουν, αν αυτές θα είναι εντός αποδεκτών ορίων ή αν απαιτούνται κάποια διορθωτικά μέτρα.

Λόγω του ότι το εξεταζόμενο Πρόγραμμα αποτελείται από ένα σύνολο δράσεων (αξόνων και επενδυτικών προτεραιοτήτων) που έχουν συνήθως διαφορετικά πεδία εφαρμογής προτείνεται όπως το σύστημα παρακολούθησης περιλαμβάνει τη μέτρηση δεικτών που να μπορούν να διασφαλίσουν μία αξιόπιστη σχέση μεταξύ των συνολικών δράσεων του σχεδίου και των επιπτώσεων που θα παρακολουθούνται. Δεν είναι πάντα δυνατό να προσδιοριστεί η πηγή/αιτία της μεταβολής στην τιμή ενός δείκτη όταν σε αυτόν επιδρούν περισσότερες από μία πηγές.

Στο παρόν κεφάλαιο λοιπόν προτείνονται δείκτες και πλαίσιο παρακολούθησης που θα βοηθήσουν στην αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της υλοποίησης του ΠΠΑ Θεσσαλίας 2021-2025 στο περιβάλλον της Περιφέρειας. Οι προτεινόμενοι δείκτες παρουσιάζονται στον παρακάτω Πίνακα και ελέγχουν τις περιβαλλοντικές παραμέτρους που εξετάστηκαν για την εκτίμηση και αξιολόγηση των επιπτώσεων.

Πίνακας 35: Δείκτες παρακολούθησης

Περιβαλλοντικές παράμετροι	Δείκτες παρακολούθησης	Μονάδα μέτρησης
Ατμόσφαιρα, Κλίμα	Δράσεις πρόληψης και περιορισμού της ατμοσφαιρικής ρύπανσης	Αριθμός
	Εκπομπές αερίων θερμοκηπίου	Ισοδύναμο CO ₂
	Κατάσταση της ποιότητας της ατμόσφαιρας	Διαχρονική σύγκριση %
	Κυκλοφοριακοί φόρτοι	Αριθμός οχημάτων
Έδαφος	Έργα αποκατάστασης-προστασίας εδαφών	Αριθμός
	Αντιπλημμυρικά έργα	Αριθμός
	Στερεά απόβλητα που διατίθενται σε ΧΥΤΑ	Τόνοι/έτος
	Στερεά αποβλήτων που ανακυκλώθηκαν	Τόνοι/έτος
	Υγρά απόβλητα που δεν καταλήγουν σε ΕΕΛ	Κυβικά μέτρα/έτος
Τοπίο	Αντιπλημμυρικά έργα	Αριθμός
	Αντιπυρικές δράσεις	Αριθμός
	Καθαρισμός υδατορεμάτων	Μήκος
	Διευθετήσεις χειμάρρων	Μήκος
	Έργα αποκατάστασης τοπίου	Τετραγωνικά μέτρα
Υδατα	Χρήση νερού ανά τομέα δραστηριότητας	Κυβικά μέτρα/έτος
	Παραβάσεις της ισχύουσας νομοθεσίας περί διαχείρισης υδάτων και επεξεργασίας και διάθεσης υγρών αποβλήτων.	Αριθμός
	Μήκος υδρευτικών αγωγών που κατασκευάστηκαν	Μήκος
	Μήκος αποχετευτικών αγωγών που κατασκευάστηκαν	Μήκος
Βιοποικιλότητα, χλωρίδα, πανίδα	Έκταση που αποκαταστάθηκαν υποβαθμισμένα οικοσυστήματα	Τετραγωνικά μέτρα

	Ποσοστό των προστατευόμενων περιοχών που έχουν συσταθεί Προγράμματα διαχείρισης	
	Οικότοποι στους οποίους έγιναν δράσεις προστασίας	
	Είδη πανίδας που εμφανίστηκαν ή εξαφανίστηκαν	
Πληθυσμός- ανθρώπινη υγεία	Υποδομές για ΑΜΕΑ που υλοποιήθηκαν	Αριθμός
	Ευάλωτες ομάδες που ενισχύθηκαν	Άτομα
	Πληθυσμός που εξυπηρετείται από βελτιωμένη παροχή νερού	Άτομα
	Πληθυσμός που εξυπηρετείται από βελτιωμένη επεξεργασία λυμάτων	Άτομα
	Πληθυσμός που καλύπτεται από βελτιωμένες υπηρεσίες υγείας	Άτομα
	Δράσεις ψεκασμών, απολυμάνσεων που πραγματοποιήθηκαν	Αριθμός
	Αθλητικές εγκαταστάσεις που δημιουργήθηκαν ή βελτιώθηκαν	Αριθμός
	Μήκος οδικού δικτύου στο οποίο πραγματοποιήθηκαν έργα βελτίωσης	Μήκος
Υλικά αγαθά και περιουσιακά στοιχεία	Μεταβολή της αξίας των περιουσιακών στοιχείων	Νομισματική
	Πλήθος νέων κατοικιών – Πολεοδομική ανάπτυξη	Αριθμός
	Τοπικά προϊόντα που πιστοποιήθηκαν	Αριθμός
Πολιτιστική κληρονομιά	Χώροι πολιτιστικού ενδιαφέροντος για τους οποίους βελτιώνεται η προσβασιμότητα	Αριθμός
	Υποδομές σύγχρονου πολιτισμού που δημιουργήθηκαν	Αριθμός
	Αρχαιολογικοί χώροι και τόποι ιστορικού ενδιαφέροντος στους οποίους έγιναν δράσεις	Αριθμός
	Επισκέπτες	Άτομα
	Συμμετοχή σε εκθέσεις	Αριθμός
Χρήσεις γης	Μελέτες χωροταξίας που εκπονήθηκαν/ολοκληρώθηκαν	Αριθμός
	Έκταση με θεσμοθετημένες χρήσεις γης	Τετραγωνικά χλμ.
	Οργανωμένοι υποδοχείς δραστηριοτήτων που δημιουργήθηκαν	Αριθμός και έκταση
	Συγκρούσεις χρήσεων γης	Καταγγελίες

Θ. ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ ΠΟΥ ΑΝΕΚΥΨΑΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΚΠΟΝΗΣΗ ΤΗΣ ΣΜΠΕ

Με βάση τα όσα προβλέπονται στην ΚΥΑ 107017/2006, στην ΣΜΠΕ περιλαμβάνονται οι δυσκολίες που ανέκυψαν κατά την εκπόνησή της, με μνεία των τυχόν δυσκολιών που προέκυψαν κατά την εκπόνηση της μελέτης.

Ορισμένες δυσκολίες παρουσιάσθηκαν κατά τη συλλογή πληροφοριών και δεδομένων σχετικά με την υφιστάμενη κατάσταση περιβάλλοντος, καθώς και κατά την αξιολόγησή τους. Η δυσκολία αφορά κυρίως στην απουσία περιβαλλοντικών δεικτών η οποία οφείλεται στην έλλειψη κεντρικής και συστηματικής συλλογής και καταγραφής των περιβαλλοντικών δεδομένων.

Επίσης δυσκολία που αντιμετωπίστηκε κατά την σύνταξη της παρούσας μελέτης, η οποία συναντάται γενικότερα κατά την σύνταξη Στρατηγικών Μελετών Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων, είναι ο στρατηγικός χαρακτήρας των δράσεων, με τον οποίο δεν μπορεί να γίνει σαφής εντοπισμός και ποσοτικοποίηση των ενδεχόμενων επιπτώσεων.

Κατά την εκπόνηση της ΣΜΠΕ πέραν των ανωτέρω, δεν παρουσιάσθηκαν ιδιαίτερες δυσκολίες.

I. ΒΑΣΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΕΣ

Σύμφωνα με την ΚΥΑ 107017/2006 «Εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων, σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της οδηγίας 2001/42/ΕΚ «σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων» του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 27ης Ιουνίου 2001» (ΦΕΚ 1225/Β/2006), στο κεφάλαιο αυτό καταγράφονται οι απολύτως αναγκαίες πρόσθετες βασικές μελέτες και έρευνες, οι οποίες θα πρέπει να εκπονηθούν πριν την έγκριση των έργων και δραστηριοτήτων που προκύπτουν από την εφαρμογή του προγράμματος. Τα έργα και δραστηριότητες που ενδεχομένως να προκύψουν από την εφαρμογή του ΠΠΑ Θεσσαλίας αναφέρονται στο κεφάλαιο Δ.3 της παρούσας ΣΜΠΕ.

Για τις μελέτες αυτές θα εφαρμοστεί το ισχύον εθνικό νομοθετικό πλαίσιο που αναφέρεται στις απαιτούμενες διαδικασίες (μελέτες, εγκρίσεις) για την υλοποίηση των αντίστοιχων έργων και δραστηριοτήτων. Μεταξύ των μελετών και εγκρίσεων που απαιτούνται περιλαμβάνονται και οι επιμέρους περιβαλλοντικές μελέτες σύμφωνα με το Ν.4014/2011 προκειμένου να εκδοθεί Απόφαση Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων (ΑΕΠΟ) για κάθε επιμέρους δραστηριότητα- εγκατάσταση που θα αναπτυχθεί:

- Φάκελος Προκαταρκτικού Προσδιορισμού Περιβαλλοντικών Απαιτήσεων (ΠΠΑ) για την περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων κατηγορίας Α
- Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ) για την περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων κατηγορίας Α
- Πρότυπες Περιβαλλοντικές Δεσμεύσεις (ΠΠΔ) για την περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων κατηγορίας Β
- Μελέτη Ειδικής Οικολογικής Αξιολόγησης (ΕΟΑ) εφόσον το έργο ή η δραστηριότητα είναι εντός περιοχής Natura

Στις περιβαλλοντικές αυτές μελέτες θα γίνει αναλυτική εκτίμηση όλων των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που θα προκληθούν από κάθε συγκεκριμένη δραστηριότητα- εγκατάσταση και θα εκδοθούν οι σχετικές ΑΕΠΟ. Για την εκπόνηση των περιβαλλοντικών μελετών απαιτείται η σύνταξη και διάφορων άλλων μελετών και ερευνών όπως γεωτεχνικές μελέτες, οι μελέτες ατμοσφαιρικών και μετεωρολογικών δεδομένων, οι μελέτες επιπέδων θορύβου για έργα ή δραστηριότητες σε αστικά κέντρα, οι μελέτες συστηματικής καταγραφής προστατευόμενων ειδών χλωρίδας πανίδας και ενδιαιτημάτων.

Επιπλέον, για την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων λοιπών σχεδίων και προγραμμάτων που θα υλοποιηθούν εντός της Περιφέρειας Θεσσαλίας θα ακολουθεί η αντίστοιχη διαδικασία Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης της ΚΥΑ 107017/2006.

Πέρα από τις παραπάνω μελέτες για την εκτίμηση και αντιμετώπιση των επιπτώσεων στο περιβάλλον, απαραίτητες κρίνονται και μελέτες-έρευνες κοινωνικού και οικονομικού ενδιαφέροντος, οι οποίες θα αφορούν τις Περιφερειακές Ενότητες και το σύνολο της Περιφέρειας Θεσσαλίας και θα δίνουν επικαιροποιημένα στοιχεία για συγκεκριμένους τομείς και ανάγκες που ενδέχεται να προκύψουν.

Κ. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Κ.1. Πτυχίο Μελετητή Ιωάννη Λυτροκάπη και ΥΔ ισχύος αυτού

Κ.2. Χάρτες-Σχέδια

Κ.2.1. Διοικητική διαίρεση Περιφέρειας Θεσσαλίας

Κ.2.2. Προστατευόμενες περιοχές στην Περιφέρεια Θεσσαλίας

Υπεύθυνη Δήλωση (άρθρο 8 Ν.1599/1986)

Η ακρίβεια των στοιχείων που υποβάλλονται με αυτή τη δήλωση μπορεί να ελεγχθεί με βάση το αρχείο άλλων υπηρεσιών (άρθρο 8 παρ. 4 Ν. 1599/1986).

Προς ⁽¹⁾ :	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ						
Όνομα:	ΙΩΑΝΝΗΣ	Επώνυμο:	ΛΥΤΡΟΚΑΠΗΣ				
Όνομα και Επώνυμο Πατέρα:	ΧΡΗΣΤΟΣ ΛΥΤΡΟΚΑΠΗΣ						
Όνομα και Επώνυμο Μητέρας:	ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΑΓΡΑΦΙΩΤΟΥ						
Ημερομηνία γέννησης:	14/05/1986						
Τόπος Γέννησης:	Λάρισα						
Αριθμός Δελτίου Ταυτότητας:	AN858232	Τηλ:	+306972038952				
Τόπος Κατοικίας:	Λάρισα	Οδός:	ΚΥΠΡΟΥ	Αριθ:	104	ΤΚ:	41222
ΑΦΜ:	139550041	Δ/ση Ηλεκτρ. Ταχυδρομείου (E-mail):	ilytrokapis@gmail.com				

Με ατομική μου ευθύνη και γνωρίζοντας τις κυρώσεις⁽²⁾, που προβλέπονται από τις διατάξεις της παρ. 6 του άρθρου 22 του Ν. 1599/1986, δηλώνω ότι:

Είμαι εγγεγραμμένος στο Μητρώο Μελετητών με αρ. μητρώου 25750 και το πτυχίο μου, φωτοαντίγραφο του οποίου επισυνάπτεται βρίσκεται σε ισχύ έως τις 22-01-2025.

13/04/2021

Ο - Η Δηλ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΛΥΤΡΟΚΑΠΗΣ

(1) Αναγράφεται από τον ενδιαφερόμενο πολίτη η αρχή ή η υπηρεσία του δημόσιου τομέα όπου απευθύνεται η αίτηση.

(2) Γνωρίζω ότι: Όποιος εν γνώσει του δηλώνει ψευδή γεγονότα ή αρνείται ή αποκρύπτει τα αληθινά με έγγραφη υπεύθυνη δήλωση του άρθρου 8 τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών. Εάν ο υπαίτιος αυτών των πράξεων σκόπευε να προσπορίσει στον εαυτόν του ή σε άλλον περιουσιακό όφελος βλάπτοντας τρίτον ή σκόπευε να βλάψει άλλον, τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι 10 ετών.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΥΠΟΔΟΜΩΝ
ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ
ΓΕΝ. ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΥΠΟΔΟΜΩΝ
ΓΕΝ. Δ/ΣΗ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ
Δ.Ν.ΣΗ ΜΗΤΡΩΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΤΡΩΟΥ ΜΕΛΕΤΗΤΩΝ

ΠΤΥΧΙΟ ΜΕΛΕΤΗΤΗ

ΠΔ 138/2009 / Ν.3316/2005

ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ: **25750**

Α.Φ.Μ.: **139550041**

Δ.Ο.Υ.: **Α΄ ΛΑΡΙΣΑΣ(Α΄ ΛΑΡΙΣΑΣ,ΑΓΙΑΣ,ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ,ΤΥΡΝΑΒΟΥ)**

ΕΠΩΝΥΜΟ: **ΛΥΤΡΟΚΑΠΗΣ**

ΟΝΟΜΑ: **ΙΩΑΝΝΗΣ**

ΟΝΟΜΑ ΠΑΤΡΟΣ: **ΧΡΗΣΤΟΣ**

ΕΙΔΙΚΟΤΗΤΑ: **ΜΗΧ. ΧΩΡΟΤ.- ΠΟΛΕΟΔΟΜ. ΠΕΡΙΦ.ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ**

ΕΔΡΑ ΝΟΜΟΣ: **ΛΑΡΙΣΑΣ**

ΕΠΑΓΓ. ΕΔΡΑ: **ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ 70 ΛΑΡΙΣΑ ΤΚ 41222**

ΚΑΤΟΙΚΙΑ: **ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ 10ΛΑΡΙΣΑ ΤΚ 41334**

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΜΕΛΕΤΩΝ

α. ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΥΠ' ΑΡΙΘ. **2** ΤΑΞΗ **A**

β. ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΥΠ' ΑΡΙΘ. **27** ΤΑΞΗ **A**

Ισχύει από **22/01/2015** Έως..... **22/01/2025**

Λ. ΥΠΟΓΡΑΦΕΣ-ΘΕΩΡΗΣΕΙΣ

για την ομάδα μελέτης

**ΙΟΑΝΝΙΣ
ΛΥΤΡΟΚΑ
ΠΙΣ**

Digitally signed by IOANNIS
LYTROKAPIS
DN: o=Hellenic Public Administration
Certification Services,
serialNumber=ERMIS-75333739,
c=GR, email=ilytrokapis@gmail.com,
sn=LYTROKAPIS,
givenName=ΙΟΑΝΝΙΣ, ou=ΙΩΑΝΝΗΣ
ΛΥΤΡΟΚΑΠΗΣ, cn=ΙΟΑΝΝΙΣ
LYTROKAPIS
Date: 2021.04.13 11:22:22 +03'00'

Ιωάννης Λυτροκάπης

Μηχανικός Χωροταξίας & Ανάπτυξης, MSc

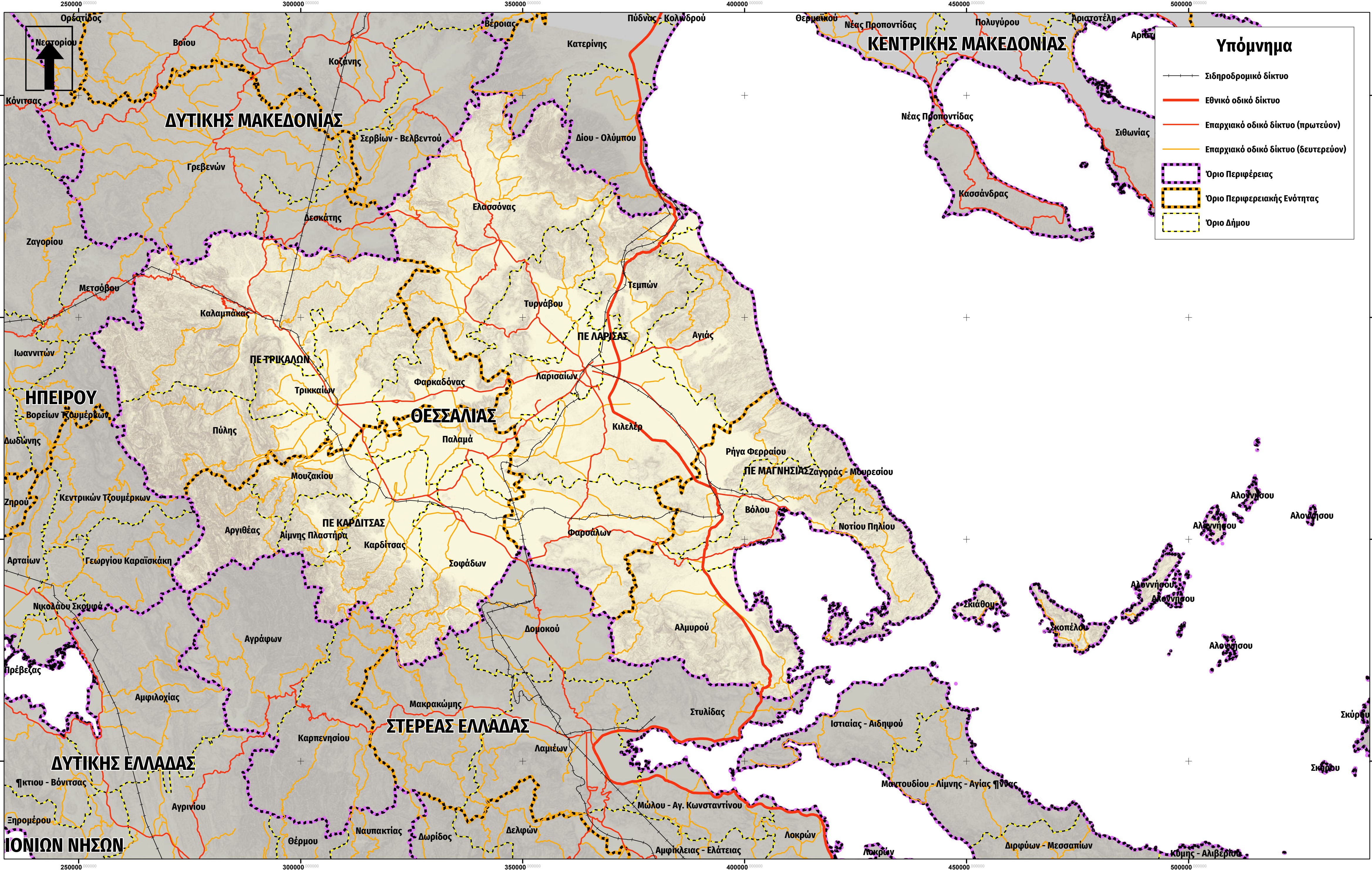
Ελέγχθηκε

Θεωρήθηκε

Μ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) του ΠΕΠ Θεσσαλίας, Στερεάς Ελλάδα και Ηπείρου 2007-2013, (2007).
- Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης (2008).
- Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (2008).
- Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τη Βιομηχανία (2009).
- Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τις Υδατοκαλλιέργειες (2011).
- Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιφέρειας Θεσσαλίας, Α' Φάση, Στρατηγικός Σχεδιασμός (2011).
- Αξιολόγηση, Αναθεώρηση και Εξειδίκευση του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Θεσσαλίας, Φάση Α' – Στάδιο Α1 (Νοέμβριος 2012).
- Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) του Σχεδίου Διαχείρισης της περιοχής Λεκάνης Απορροής ποταμού (υδατικού διαμερίσματος) Θεσσαλίας (2012).
- Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης για τον Τουρισμό (2013).
- Ευρωπαϊκή Ένωση, (2013). Πράσινη Βίβλος, Βρυξέλλες.
- Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2014). Δράση για το κλίμα, Βέλγιο.
- Αξιολόγηση, Αναθεώρηση και Εξειδίκευση του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Θεσσαλίας, Φάση Α' – Στάδιο Α2 (Ιούνιος 2013).
- Σχέδιο Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών του Υδατικού Διαμερίσματος Θεσσαλίας (GR08) (2014).
- Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) του ΠΕΠ Θεσσαλίας 2014-2020, (2014).
- Αξιολόγηση, Αναθεώρηση και Εξειδίκευση του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Θεσσαλίας, Φάση Β' – Στάδιο Β1 (Οκτώβριος 2014).
- Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) για το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) 2014-2020 (2015).
- ΘΕΣΣΑΛΙΑ 2020, Περιφερειακή Στρατηγική Καινοτομίας Έξυπνης Εξειδίκευσης της Περιφέρειας Θεσσαλίας για την Προγραμματική Περίοδο 2014-2020, 4η Έκδοση (2015).
- Ευρωπαϊκή Δράση για την Αειφορία (2016).

- Αξιολόγηση, Αναθεώρηση και Εξειδίκευση του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης Περιφέρειας Θεσσαλίας, Φάση Β' – Στάδιο Β2 (Ιούνιος 2016).
- Επικαιροποίηση Περιφερειακού Σχεδίου Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ) Περιφέρειας Θεσσαλίας (2016).
- Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του Εθνικού Σχεδίου Διαχείρισης Επικίνδυνων Αποβλήτων (2016).
- Λευκή Βίβλος για το μέλλον της Ευρώπης (2017).
- Έγκριση Αναθεώρησης του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου της Περιφέρειας Θεσσαλίας και Περιβαλλοντική Έγκριση αυτού (2018).
- Σχέδιο Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας Λεκανών Απορροής ποταμών του Υδατικού Διαμερίσματος Θεσσαλίας (ΕΛ08) και της αντίστοιχης Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (2018).
- Εθνικό Επιχειρησιακό Σχέδιο Διαχείρισης Αστικών Λυμάτων Οικισμών Γ' Προτεραιότητας Περιφέρεια Θεσσαλίας (Μάρτιος 2019).
- Ελλάδα: Εθνική Στρατηγική για τη Βιώσιμη και Δίκαιη Ανάπτυξη 2030 (Μάιος 2019).
- Το Ευρωπαϊκό περιβάλλον Κατάσταση και προοπτικές 2020 Συνοπτική έκθεση (2019).
- Έγκριση και προσδιορισμός των πόρων υλοποίησης του Εθνικού Προγράμματος Ανάπτυξης (Ε.Π.Α.) για την προγραμματική περίοδο 2021-2025 (2020).
- Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση για τη μελέτη τροποποίησης της Ζώνης Οικιστικού Ελέγχου της εκτός σχεδίου περιοχής και εκτός ορίων οικισμών προϋφιστάμενων του έτους 1923 περιοχής του Δήμου Τρικκαίων (2020).
- Περιφερειακό Σχέδιο Προσαρμογής στην Κλιματική Αλλαγή (ΠεΣΠΚΑ) Περιφέρεια Θεσσαλίας (2020).
- Σχέδιο Περιφερειακού Προγράμματος Ανάπτυξης (ΠΠΑ) Θεσσαλίας 2021-2025 (2020).

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ

για το
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
2021-2025

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ

Διοικητική διαίρεση
Περιφέρειας Θεσσαλίας

1

ΚΛΙΜΑΚΑ
1:500.000

ΜΕΛΕΤΗΤΗΣ:

Ιωάννης Χρ. Λυτροκάπης
Μηχανικός Χωροταξίας & Ανάπτυξης Α.Π.Θ.
MSc Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφοριών (GIS)
MSc Χωρικές Δυναμικές και Χωροταξία της Υπαίθρου
Μελετητής Α' Τάξης κατηγοριών:
(2) Πολεοδομικές & Ρυμοτομικές Μελέτες
(27) Περιβαλλοντικές Μελέτες

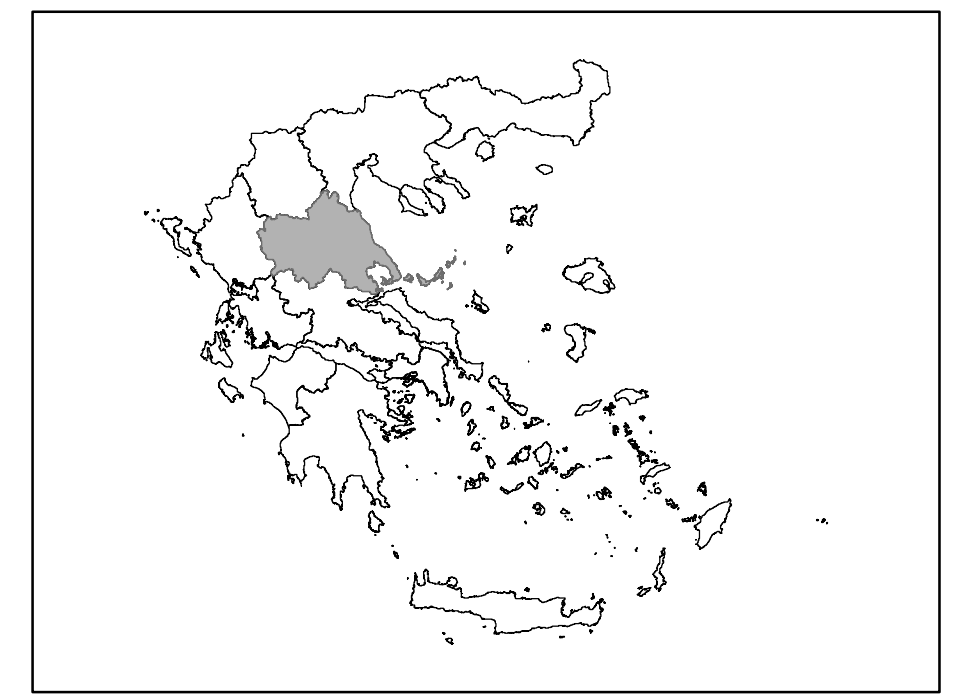
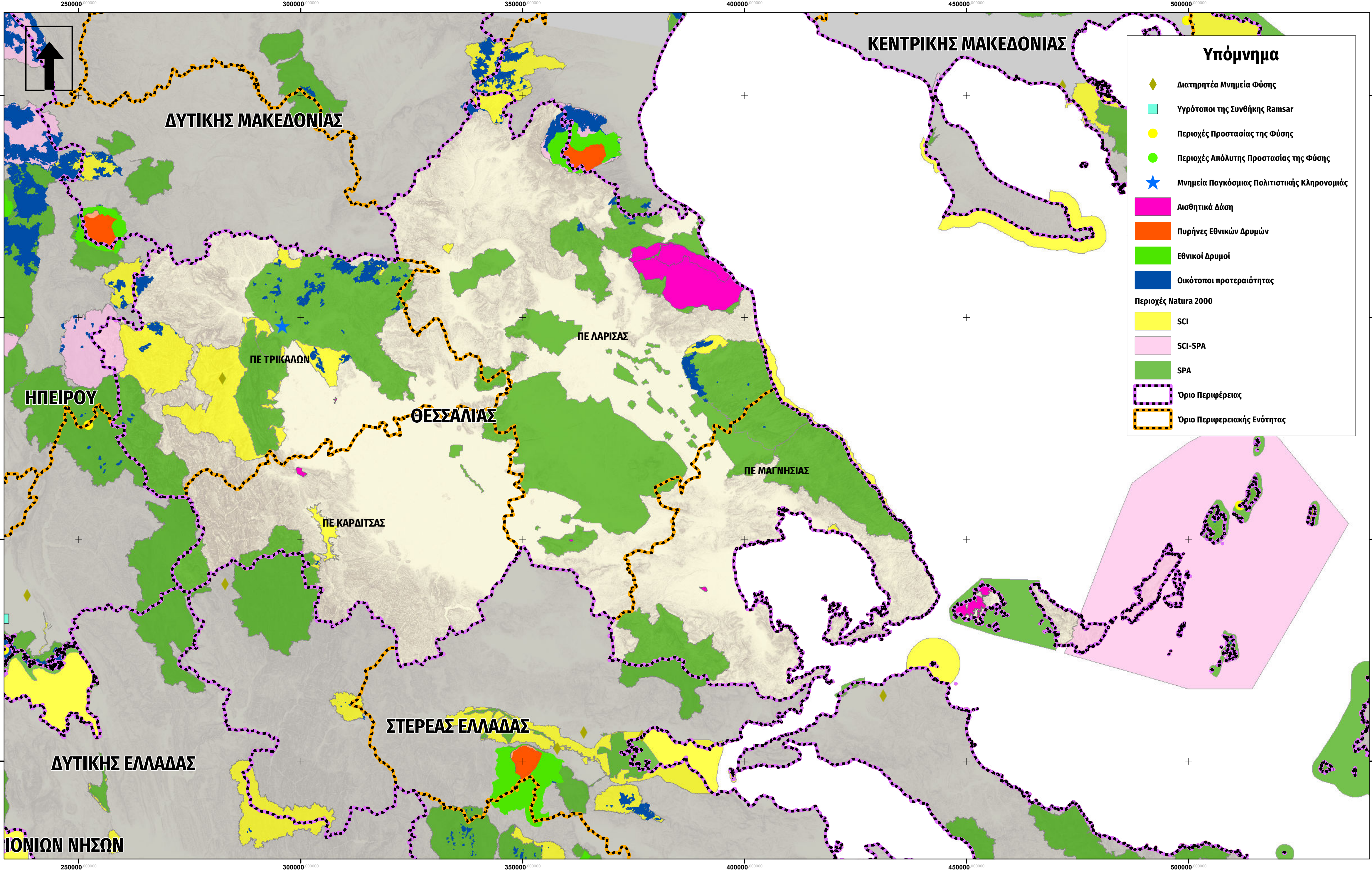

Έδρα : Παπαναστασίου 70, 41222, Λάρισα
Τηλ. - fax: 2410 416420
email: ioannis@lytrokapis.com
website: www.lytrokapis.com

Συντάχθηκε

ΙΟΑΝΝΙΣ
LYTROKAPIS
S

Digitally signed by IOANNIS LYTROKAPIS
DN: o=Hellenic Public Administration Certification Services, serialNumber=ERMIS-75333739, c=GR, email=ilytrokapis@gmail.com, sn=LYTROKAPIS, givenName=IOANNIS, ou=ΙΟΑΝΝΗΣ ΛΥΤΡΟΚΑΠΗΣ, cn=IOANNIS LYTROKAPIS
Date: 2021.04.13 11:21:05 +03'00'

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ

για το

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

2021-2025

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ

Προστατευόμενες περιοχές στην Περιφέρεια Θεσσαλίας	2
	ΚΛΙΜΑΚΑ 1:500.000

ΜΕΛΕΤΗΤΗΣ:	Ιωάννης Χρ. Λυτροκάπης Μηχανικός Χωροταξίας & Ανάπτυξης Α.Π.Θ. MSc Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφοριών (GIS) MSc Χωρικές Δυναμικές και Χωροταξία της Υπαίθρου Μελετητής Α' Τάξης κατηγοριών: (2) Πολεοδομικές & Ρυμοτομικές Μελέτες (27) Περιβαλλοντικές Μελέτες
	Έδρα : Παπαναστασίου 70, 41222, Λάρισα Τηλ. - fax: 2410 416420 email: ioannis@lytrokapis.com website: www.lytrokapis.com

Συντάχθηκε	ΙΟΑΝΝΙΣ LYTROKAPIS S
-------------------	---

Digitally signed by IOANNIS LYTROKAPIS
 DN: o=Hellenic Public Administration Certification Services, serialNumber=ERMIS-75333739, c=GR, email=ilytrokapis@gmail.com, sn=LYTROKAPIS, givenName=IOANNIS, ou=IOANNIS LYTROKAPIS, cn=IOANNIS LYTROKAPIS, Date: 2021.04.13 11:21:45 +03'00'